

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YAPI KREDİ SERMET ÇİFTER KÜTÜPHANESİ 431 NUMARADA
KAYITLI MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR’IN İNCELENMESİ VE ‘‘MECMUALARIN
SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ (MESTAP)’’NE GÖRE TASNİFİ**

**INVESTIGATION OF MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR, REGISTERED WITH NO 431,
IN YAPI KREDİ SERMET ÇİFTER LIBRARY AND CLASSIFICATION
ACCORDING TO THE ‘‘SYSTEMATIC CLASSIFICATION OF MECMUAS’’
PROJECT (MESTAP)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

FERİT BÜLBÜL

DANIŞMAN

Doç. Dr. HAMZA KOÇ

Giresun-2024

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı Mecmû‘a-i Eş‘âr’ın İncelenmesi ve “Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”ne Göre Tasnifi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek bir kullanıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yararlandığım kaynaklara uygun yöntemlerle atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Ferit BÜLBÜL

28/06/ 2024

TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Program Adı: Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı: Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı
Mecmû'a-i Eş'âr'ın İncelenmesi ve "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
(MESTAP)"ne Göre Tasnifi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmasının Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 245 sayfalık kısmına ilişkin 03/06/2024 tarihinde Turnitin benzerlik programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 19'dur.

Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından belirlenen azami benzerlik oranına (%30) göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 28/06/2024

Danışman: Doç. Dr. Hamza KOÇ

İmza

Öğrenci: Ferit BÜLBÜL

İmza

KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI

“Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı Mecnû‘a-i Eş‘âr’ın İncelenmesi ve “Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi (MESTAP)”ne Göre Tasnifi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Ferit BÜLBÜL

İmza

Danışman

Doç. Dr. Hamza KOÇ

İmza

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 11/06/2024 tarihli toplantısında jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ferit BÜLBÜL'ün "Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr'ın İncelenmesi ve "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)"ne Göre Tasnifi" başlıklı tezini incelemiş olup, aday 28.06.2024 tarihinde, saat 10:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Sunulan çalışma, sınav sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	Karar		İmzası
		Kabul	Ret	
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Hamza KOÇ	☒	☐	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Musa TOZLU	☒	☐	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Merve BÜYÜKADA	☒	☐	

ONAY

..../..../ 2024

Prof. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Mecmualar ilk olarak İslam kültüründe henüz adı konulmadan Hz. Peygamber'in hadis yazımına izin vermesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Klasik Türk edebiyatında XV. yüzyıl ile beraber görülmeye başlamış, XVI. yüzyılda ise sayısı ve çeşitliliği ile artış göstermiştir. Şiir mecmuaları, yazıldıkları dönemin edebi zevkini yansıtma ları yanında içeriğinde siyasal, kültürel birçok yeni bilgi barındıran klasik Türk edebiyatı kaynakları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Edebiyat araştırmacıları tarafından eskiden beri kaynak olarak kullanılan mecmualar, son yıllarda genellikle tez konusu olarak ele alınmakta çeviri incelemeleri yapılarak klasik Türk edebiyatı sahası araştırmacılarının hizmetine sunulmaktadır. Biz bu çalışmamızda Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr'ı inceledik. 47 varaktan müteşekk il olan mecmua, XV ve XVI. yüzyılda yaşamış şairler ve şiirlerini içermektedir.

Çalışma giriş ile beraber dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde mecmuanın tanımı ve Türk edebiyatı tarihindeki gelişimine değ inilmiş, birinci bölümde ise mecmuaların sınıflandırılması ve klasik Türk edebiyatı açısından şiir mecmualarının öneminden bahsedilmiştir. İncelemenin ikinci bölümünde üzerinde çalışma yaptığımız mecmuanın tanıtımı ve nüsha tavsifi yapılmıştır. Nüshanın genel özelliklerinden bahsedilmiş, şairlerin divanlarında yer almayan şiirleri ayrı bir başlık altında toplanarak şaire aidiyeti tartışılmıştır. Bununla beraber mecmuanın tertip edildiği döneme ait değ erlendirme ve mecmuada yer alan şairlerin listesi şek il ve tablo yoluyla belirtilmiş şairlerin biyografileri hakkında kısa bilgi verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünü "Metin" oluşturmaktadır. Bu bölümde metnin kurulumunda izlenen yöntem açıklanmış ve transkripsiyonlu metne yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise mecmuanın MESTAP'a göre tasnifi yapılmıştır.

Bu çalışmayı hazırlamamda bana öncülük eden, bilgi, birikim ve özverisiyle her zaman yanımda olan kıymetli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Hamza KOÇ'a üzerimdeki ödenmez emeklerinden dolayı teşekkürü borç bilirim. Ayrıca hayatım boyunca benden maddi manevi desteğini esirgemeyen, her zaman arkamda duran aileme şükranlarımı sunarım.

ÖZET

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı : Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr'ın İncelenmesi ve "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)"ne Göre Tasnifi

Tez Türü : Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Doç. Dr. Hamza KOÇ

Hazırlayan : Ferit BÜLBÜL

Yıl : 2024

Sayfa Sayısı : 257

Bu çalışma Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı şiir mecmuasının incelenmesi ve "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)"ne göre tasnifinden oluşmaktadır.

Klasik Türk Edebiyatı tarihi ve gelişimi açısından önemli bir kaynak olan şiir mecmuaları, edebiyatımızda ilk örneklerini XV. yüzyılda vermiş olup XVI. yüzyıldan itibaren sayısında ve çeşitliliğinde artış görülmüştür. Mecmualar, yazıldıkları dönemin edebî zevkini yansıtma ve döneminin bilinmeyen şairlerini ve kaynaklarda yer almayan şiirlerini gün yüzüne çıkararak yeni verilere erişmemizi kolaylaştıran birer tarihi belge niteliğindedir.

Çalışmamızda, mecmua kavramının tanımı, mecmuanın tarihsel gelişimi, mecmuaların önemi ve sınıflandırılmasından bahsedilmiş, söz konusu mecmuanın genel özellikleri verilmiş, transkripsiyon alfabesi ile çeviri yazısı yapılmış ve manzumeler "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi"ne göre düzenlenmiştir. Mecmua 47 varaktan müteşekkildir. Mecmuada 235 şiir bulunmakta olup en fazla karşımıza çıkan nazım şekli gazeldir. Ayrıca mecmuada 7 Farsça şiir, şairi bilinmeyen 29 matla, 10 müfred, 3 kıt'a, 3 gazel ve 1 muhammes tespit edilmiştir. XVI. yüzyıl şairleri çoğunlukta olup, en fazla şiiri bulunan şairler, Bâkî, Gelibolulu Mustafa Âlî ve Nev'î Yahyâ'dır.

Anahtar Kelimeler: Şiir Mecmuası, Nazım Şekli, Klasik Türk Edebiyatı,
MESTAP,

ABSTRACT

Giresun University Institute of Social Sciences Department Department of Turkish Language and Literature Turkish Language and literature MA Programme

Thesis Name : Investigation of Mecnû‘a-i Eş‘âr, Registered With No 431, In Yapı Kredi Sermet Çifter Library And Classification According to The "Systematic Classification of Mecmuas" Project (MESTAP

Thesis Type : Master's Thesis

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Hamza KOÇ

Author : Ferit BÜLBÜL

Year : 2024

Pages : 257

This study consists of transcribing and examining the poetry journal which is registered in Yapı Kredi Sermet Çifter Library Number 431 and classifying it according to MESTAP. Poetry journals, which are important sources in terms of the history and development of Classical Turkish Literature, gave their first examples in our literature in the XV century and there has been an increase in their numbers and diversity since the XVI century. In addition to reflecting the literary taste of the period in which they were written, journals are historical documents that make it easier for us to access new data by revealing the unknown poets of the period and poems that are not included in the sources.

In our study, the definition of the concept of the journal, the historical development of the journal, and the importance and classification of journals are mentioned. The general characteristics of the journal in question were given, translations were made with the transcription alphabet, and the verses were arranged according to the "Systematic Classification of Journals Project". The journal consists of 47 pages. There are 235 poems in the journal and the most common form of verse is the ghazal. In addition, 7 poems in Persian, 29 matlas of unknown poets, 10 syllabuses, 3 stanzas, 3 ghazals, and 1 pentastich were found in the edition. The poets of the sixteenth century are in the majority, and the poets with the highest number of poems are Bâkî, Gallipoli Mustafa Âlî and Nev‘î Yahyâ.

Key Words: Poetry Magazine, Verse Form, Classical Turkish Literature,
MESTAP

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
AHD	: Âhî Dîvânı
AMD	: Amrî Dîvânı
BHD	: Behîştî Dîvânı
bkz.	: Bakınız
BURD	: Bursalı Rahmî Dîvânı
CD	: Cinânî Divanı
ED	: Emrî Dîvânı
FD	: Fuzûlî Dîvânı
FGD	: Figânî Dîvânı
GMAD	: Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı
HRD	: Hayretî Dîvânı
HÜD	: Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı
HYD	: Hayâlî Dîvânı
KD	: Kabûlî Dîvânı
MCD	: Manastırlı Celâl Bey Dîvânı
MD	: Mânî Dîvânı
MN	: Mecma‘u’n Nezâ’ir
MSD	: Mesîhî Dîvânı
ND	: Necatî Beg Dîvânı
NİD	: Nev‘î Dîvânı
PBM	: Pervâne Bey Mecmuası
PHMN	: Peşteli Hisâlî Metâlî‘ü’n-Nezâ’ir
RD	: Revânî Dîvânı
SD	: Selîmî Dîvânçesi
UD	: ‘Ulvî Dîvânı
ÜD	: Ümîdî Dîvânı
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri

YD : Yahyâ Bey Dîvânı

y.t.y. : Yayım Tarihi Yok

ZD : Zâtî Dîvânı

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Mecmuadaki Nazım Şekilleri.....	17
Tablo 2: Nazireler Tablosu.....	20
Tablo 3: Mecmuadaki Aruz Kalıpları.....	21
Tablo 4: Mecmuada Bulunan Şair, Şiir Sayıları, Şiirin Nazım Şekli/Türü ve Sayfa Sayısı.....	26
Tablo 5: Mecmuada Bulunan Şairler ve Yaşadıkları Yüzyıllar	34
Tablo 6: Mestap Tablosu.....	207

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Mecmuada En Çok Kullanılan Nazım Şekilleri	18
Şekil 2 Mecmuada En Çok Kullanılan Aruz Kalıpları	23
Şekil 3: Mecmuada Bulunan Şairlerin Dağılımı	33
Şekil 4: Mecmuada Bulunan Şairlerin Dağılımı	33
Şekil 5 Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar	38

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN.....	II
TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI.....	III
KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI	IV
JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	V
ÖN SÖZ.....	VI
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
İÇİNDEKİLER	XV

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

MECMUANIN TANIMI VE TARİHİ GELİŞİMİ.....	1
1.1. MECMUALARIN SINIFLANDIRILMASI.....	2
1.1.1. Klasik Türk Edebiyatında Şiir Mecmualarının Önemi	4

İKİNCİ BÖLÜM

2.DOKÜMANTASYON VE LİTERATÜR

2.1. NÜSHA TAVSİFİ	7
2.1.1. Mecmuanın Genel Özellikleri	8
2.1.1.1. Karşılaştırmalı Neşri Hazırlanan Divanlarda (Mesnevilerde vb.) Bulunmayan Şiirler.....	9
2.1.1.2. Mecmuadaki Nazım Şekilleri.....	16
2.1.1.3. Mecmuada Yer Alan Nazireler	19
2.1.1.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları	21
2.1.1.5. Mecmuanın Yazıldığı Döneme Ait Bilgiler ve Değerlendirme	23
2.1.1.6. Mecmua Düzenleyicisine (Mürettip) Dair	25
2.1.1.7. Mecmuada Yer Alan Şairler.....	26
2.1.1.8. Mecmuada Şiirleri Bulunan Şairlerin Kısa Biyografileri.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.METİN

3.1. METNİN KURULUŞUNDA İZLENİLEN YOL	52
--	-----------

3.1.1. Transkripsiyonlu Metin	54
-------------------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.MECMUANIN MESTAP'A GÖRE TASNİFİ	207
--	------------

SONUÇ.....	244
-------------------	------------

KAYNAKÇA	246
-----------------------	------------

EKLER.....	254
-------------------	------------

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

MECMUANIN TANIMI VE TARİHİ GELİŞİMİ

Arapça bir kelime olan mecmua, “cem” kökünden türemiştir. Sözlükte, “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak”¹ gibi anlamlara karşılık gelen bu terim, İsmail Parlatır’a göre “toplanmış, biriktirilmiş ve düzenlenmiş şeylerin tamamı, antoloji, güldeste, belli zamanlarda çıkan süreli yayın, dergi”², Şemsettin Sami’ye göre “toplanılıp biriktirilmiş, tanzim ve tertip edilmiş şeyler heyeti; “eş’ar vesair asar-ı müntehaba cem’ ve kaydıyla hasıl olmuş risale, bu gibi asarı müntehabanın kaydına mahsus cüzdan”; “ulum u funun u edebiyata müte’allık mübahası cami’ olarak neşr olunan risale-i mevkute”³, Ötüken Türkçe Sözlük’te ise “toplanmış, derlenmiş şeylerin bütünü, çeşitli yazılardan meydana gelmiş el yazması kitap, dergi”⁴ demektir.

“Tür olarak mecmua, İslam kültüründe Hz. Peygamber’in hadis yazımına izin vermesiyle ortaya çıkmıştır. Bazı sahabiler Hz. Peygamber’den duydukları bu hadisleri tertip etme amacı içerisinde bir araya getirince hadis literatüründe derlemeler ortaya çıkmıştır. Bu derlemeler sahife, cüz ve kitaplardan oluşmaktadır. Tarihsel süreçte gelişimini tamamlayarak ilerleyen mecmualar, edebiyatımızda ilk örneklerini 15. yüzyılda vermiştir. 16. yüzyıldan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice arttığı gözlemlenmiştir. Daha çok Osmanlı ve İran sahasında rağbet gördüğü anlaşılan özel mecmuaların kâğıdının kalitesi, rengi, boyutları, cildi, yazısı, tezhibi, şekli gibi vasıfları ve maddi nitelikleri itibarıyla birbirlerinden çok farklı olduğu, bir kısmının düzensiz, adeta karalama defteri, bir kısmının çok düzenli ve özenli bir sanat eseri niteliği taşıdığı görülmektedir. Düzensiz bir şekilde yazılan mecmuaların çoğu derleyicisinin eliyle yazılmış olduğu için okunaksız ve istinsah hatalarıyla dolu, babadan oğula veya elden ele intikal ettiğinden dolayı farklı kişilerin yazısına ve ilgisine göre şekillenmiş, değişik konulara yer veren güvenilirmez metinler halindedir.

¹ Mustafa İsmet Uzun, “Mecmua”, içinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), Cilt: 28: 265-268.

² İsmail Parlatır, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (Ankara: Yargı Yayınevi, 2017), 1033.

³ Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî* (İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2011), 1293.

⁴ Yaşar Çağbayır, *Ötüken Türkçe Sözlük* (İstanbul: Ötüken, 2017), 3812.

Pek çoğu bir tür el kitabı mahiyetinde olduğu için fazla rağbet gören, ayrıca iddiasız bir isim taşıdığı için kitap yazmaktan kaçınan müellifler tarafından tercih edilen mecmua, Osmanlı dünyasında çok yaygınlaşmış ve ilim dallarına göre çeşitli türlere ayrılmıştır. Bunların başlıcaları şunlardır: Tefsir, hadis, fıkıh-hukuk, fetva, feraiz, sak, kavanan, muahedat, kelam-akaid, tasavvuf, dua, hutbe, vaaz; divan, şiir, nazire, kaside, gazel, na‘at, medhiye, mersiye, muamma, lugaz, rubai, letaif, destan, lugat, ıstılah; tarih, münşeat-inşa, vefeyat, hatt-ı hümayün ve telhisler gibi resmi yazılar, biyografi (teracim); risale; fevaid; musiki; tıp; havas; astronomi”⁵

1.1. MECMUALARIN SINIFLANDIRILMASI

Mecmualar, ilgili kişilerce düzenlenen ve tertip edilen, bakıldığında konusunda bir amaç veya belli bir düzeni işaret etmeyen, karışık türlerde eserleri ve şekilleri barındırmaktadır. Bundan ötürü klasik Türk edebiyatı sahasında herhangi bir sınır olmadığından tertip eden kişinin kendi tercihleri ve bundan kaynaklanan eser çeşitliliğini kapsamaktadır. Bu çeşitlilik ve bunun sonucu olarak yapılarındaki düzensizlik eserlerin sınıflandırılması konusunda dikkat edilmesi gereken bir iştir. Bu eserlerle ilgili olarak yapılan muhteva açısından ilk tasnif çalışması Âgâh Sırrı Levend’e aittir. Levend mecmuaları şu şekilde tasnif etmiştir:

- a) Nazire mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar⁶

Mecmualarla ilgili ikinci tasnif çalışması ise Günay Kut’a aittir:

1. Nazire mecmuaları

⁵ Uzun, “Mecmua”, 265-268.

⁶ Âgâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2014), 166-167.

2. Seçme şiir mecmuaları (mecmu‘a-i eş‘ar, mecmu‘a-i devavin)

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar (mecmu‘a-i edviyye, mecmu‘a-i tevarih, mecmu‘a-i mu‘ammeyat, mecmu‘a-i münşe‘at, mecmu‘a-i resal gibi)

4. Karışık mecmualar

5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar⁷

Mecmualarla ilgili olarak yakın bir tarihte konuyla alakalı kapsamlı bir tasnif ise Atabey Kılıç tarafından yapılmıştır. Kapsam açısından önemi tartışılmayacak şekilde bilim dünyasına sunulan bu tasnifte mecmualar: tertip, şekil, dil, muhteva, şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar olarak sıralanmıştır.⁸

Hazırlamış olduğumuz çalışmanın muhtevasını şiir mecmuaları oluşturduğu için bu konuda biraz daha bilgi vermenin gerekli olduğunu düşünüyoruz. Şiir mecmuaları herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği aranmaksızın manzum metinlerin derlenmesi ve toplanması sonucu oluşur. Belirli nazım şekilleri veya türlerinden şiirlerle oluşturulan mecmualar da vardır. Bu mecmuaları alt başlıklar halinde tasnif edecek olursak: Mecmuaların başlıcalarını ilahilerin toplandığı “mecmu‘a-i ilahiyat”, kasidelerin toplandığı “mecmu‘atü’l-kasaid”ler, nazirelerin ve nazirelere esas olan zemin şiirlerin bir arada toplandığı nazire mecmuaları (mecmu‘atü’n-nezair, mecmu‘a-i nezair) naatlerin toplandığı “mecmu‘atü’n-nu‘ut”lar, sadece gazellerin toplandığı “mecmu‘a-i gazeliyat”lar, seçme beyit veya müfredlerin toplandığı “mecmu‘a-i ebyat” veya “mecmu‘a-i müfredat”lar, şarkıların bir araya getirildiği “mecmu‘a-i şarkiyat”lar muammaların toplandığı “mecmu‘a-i mu‘ammeyat” muhtelif tarih manzumelerini içeren “mecmu‘a-i tevarih”ler, sadece ölüm tarihlerinin bir araya toplanmasıyla oluşturulan “mecmu‘a-i vefeyat”lar sayılabilir. Bütün bunlar da “şiir mecmuası” kapsamına giren mecmua türleridir.⁹

⁷ Günay Kut, “Mecmua” içinde *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 1986), 6: 170.

⁸ Atabey Kılıç, “Mecmûa tasnifine dâir”, içinde *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, editör Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim Kuru, Ali Emre Özyıldırım (İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012), 75-96.

⁹ M. Fatih Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori* (İstanbul: Kesit Yayınları, 2017), 135-137.

1.1.1. Klasik Türk Edebiyatında Şiir Mecmualarının Önemi

Klasik Türk Edebiyatı tarihi ve gelişimi açısından önemli birer kaynak olan şiir mecmuaları sayesinde edebiyat tarihi ve süreci hakkında birçok bilgi edinmek mümkündür. Elde edilen bilgilerle, yapılan hataları düzeltmek ve eksik olduğunu düşündüğümüz bilgileri tamamlamak klasik Türk edebiyatı gelişimi açısından çok önemlidir. Mecmualar bu yönüyle yeni verilere erişmemizi sağlayan çok kıymetli birer kaynaktır. Genelde mecmuaları, özelde şiir mecmualarını önemli ve değerli kılan temel unsurlar şöyle sıralanabilir:

i. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

ii. Bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.

iii. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.

iv. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, mi‘raciye, yüz hadis, mevlid, şehrengiz, biladiye, hasb-i hal, kimi mektup ve münşeata dair risaleler vb. fazla uzun olmayan türlerin çoğu bu mecmuaların arasında gizlidir.

v. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.

vi. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşünülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşünülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir.

vii. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir

mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

viii. Mecmualar, bir kısmı kendisi de şair olan şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın/şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür. Bir şairin o dönem mecmualarında çok şiirinin bulunması o devirde çok beğenildiğini, keza nazım şekillerinin sıklığından o nazım şeklinin gördüğü rağbeti, çok kullanılan aruz kalıpları ve kafiye yapıları ise devrin aruz ve zevkini bize bildiren önemli işaretlerdir.

ix. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebi tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdi temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.

x. Mecmualar dışındaki eserlerin fevayid ve vikaye yapraklarında zaman zaman rastlamak mümkün olsa bile özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalardır. Şöyle ki hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe'ül gibi gizli ilimler (havas) denilen itikatlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla ve müfredler, bazı münşeât örnekleri, kimi resmî kayıtların örnekleri çokça rastlanan -asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan- kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarihi, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren çok önemli bilgilerdir. Bunların bileşkesi Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyacaktır. Bütün mecmuaların bu gözle de ele alınması çok önemlidir.

xi. Bütün bunlarla beraber, özelde şiir mecmualarının, genelde de bütün mecmuların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Mesela Bâkî'nin divanında bulunmayan şiirlerini inceleyecek olsak bir tek mecmuayı taramamız ne ifade eder? Yahut bir mecmuada falan şairin şu kadar filan şairin bu kadar şiirinin bulunmasının

bir anlamı var mıdır? Bu olsa olsa bize o derleyicinin şiir zevkini yansıtan bir işareti verir. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökcektir.¹⁰

¹⁰ Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, 138-141.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DOKÜMANTASYON VE LİTERATÜR

2.1. NÜSHA TAVSİFİ

Y 0431 numaralı şiir mecmuası, Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesinde “Mecmû‘a-i Eş‘ar” adıyla kayıtlıdır.

Cilt: Yeşil renkli mukavva

Kâğıt: Aharlı, krem

Yazı: Yazı türü ta‘lik olmakla beraber şiir başlıklarının bazılarında kırmızı, geri kalan kısımlarda ise siyah mürekkep kullanılmıştır.

İstif Özellikleri: Mecmuanın geneline bakıldığında satır sayısının 10 olduğu göze çarpmaktadır. Ancak 12, 14 ve 18 satırlı sayfalar da mecmuada yer almaktadır.

Varak: Mecmua 47 varaktır. Bununla beraber boş, yırtık ve tahripli sayfalara da rastlanmaktadır.

Sütun/Cetvel: Muhtelif (35b/36a’da bulunan Bâkî mahlaslı kaside cetveli yazılan tek örnektir. Mecmuada bu şiirin dışında cetveli başka bir örnek bulunmamaktadır.)

Ebad: 185x120 mm.

Mürettip: Derleyeni belli değildir.

Tertip Tarihi: Mecmuanın 60 (Bâkî Efendi Hâzretlerinüñdür Sellemehu’llâhu Te‘âlâ), 65 (Hâzret-i Bâkî Efendi Sellemehu’llâh) ve 136 (Nazîre-i Bâkî Efendi Sellemehu’llâh) numaralı şiir başlıklarından hareketle 16. yy.’da tertip edildiği anlaşılmaktadır.

Baş: Gül gülse bülbül ağlasa dâ‘im ‘aceb degül

Zîrâ kimine ağla dimişler kimine gül

Son: Terden mi didi yoħsa pehlūyı didūm didi

Ey vaşla cān-perver kıyruk şokumından vir

Mecmuanın bazı sayfalarında (10a, 10b, 40b, 47a, 47b,) kopukluk ve tahrip olması nedeniyle şiirlerin okunamayan bölümleri mevcuttur.

2.1.1. Mecmuanın Genel Özellikleri

Mecmuada tespit ettiğimiz şiir sayısı 235, şair sayısı ise 66'dır. Ayrıca mecmuada 7 Farsça şiir, şairi belli olmayan 29 matla, 10 müfred, 3 gazel, 3 kıt'a, 1 muhammes yer almaktadır. 57 şiir ile mecmuada en çok şiiri bulunan şair Bâkî'dir. Gelibolulu Âlî (8) ve Nev'î (7) şiir ile Bâkî'den sonra en çok şiiri bulunan şairlerdir. Mecmuada bulunan şiirlerin büyük çoğunluğunda başlık yerine şairin mahlası bulunur, bazı şiirler de hem mahlas hem de başlık yer almamıştır. Bazı şiirlerde ise kaside, muhammes, kıt'a, ferd (müfred) vb. başlıklar kullanılmıştır. Mecmuadaki manzumelerin tamamı aruz vezni ile yazılmıştır.

Mecmuada dikkatimizi çeken bir diğer husus ise en çok kullanılan nazım şeklinin gazel olmasıdır. Bunun yanında sayıları çoktan aza doğru sıralanacak şekilde, matla', müfred, kıt'a, müseddes, tesdis, muhammes, nazm ve kaside nazım şekillerine yer verildiği görölmüştür.

Mecmua 47 varaktan oluşmakla beraber bazı varaklarda yırtık ve karalamalar görölmektedir, bazı varaklar ise boştur. Metnin büyük çoğunluğunda siyah mürekkeple ta'lik hattı kullanılmış olsa da 40b'de rik'a hatla yazılmış bir müseddes bulunmaktadır. Buna ek olarak 35b-36a'da Bâkî'ye ait olan kaside cetveli ve düz bir şekilde yazılmıştır. Bu tür yazı farklılıklarını göz önüne aldığımızda söz konusu şiirlerin daha sonradan başka bir el tarafından mecmuaya eklendiği düşünölebilir.

2.1.1.1. Karşılaştırmalı Neşri Hazırlanan Divanlarda (Mesnevilerde vb.) Bulunmayan Şiirler

Bâkî 16. yüzyıl Osmanlı sahası Türk edebiyatında şüphesiz ki döneminin en önemli şairlerinden biridir. Çalışmamıza konu olan mecmuada şiir sayısı bakımından başı çekmektedir. 57 şiire sahip olan şairin mecmuamızda ayrıca Bâkî mahlaslı bir gazeli yer almaktadır. Ancak yapılan çalışmalarda bu gazelin Berkî'ye ait olduğu tespit edilmiştir.¹¹

.---/.---/.---/.---

- 1 Göñül tıflın yitürdüm dergeh-i dil-dârı görsünler
Anuñ ardınca cân varmazdan öñdin varı görsünler
- 2 Tenüm bir şarı atılasdur velî hicrânı gâyet çok¹²
Meded bir âl-ile ol gül-‘izâra şarığörsünler
- 3 Mey-i rengîn yirine kanlu yaşum sîr kılsunlar
Nevâ-yı nâyî n’eylerler gelüp ben zârî görsünler¹³
- 4 Ser-i küyünde ol gonca niķâbın açuben yüzden
Didi bâğ-ı İremde açılan gül-nârı¹⁴ görsünler
- 5 Fiğānum göklere çıkdı o yâr işitmez ey **Bâkî**¹⁵

¹¹ Detaylı bilgi için bakınız. Kaplan, Yunus (2020). “Berkî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/berki> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]

¹² Tenüm bir şarı atılasdur velî hicrânı gâyet çok: Bu cismüm şarı atılasdur velî hicrânı gâyet çok M

¹³ Bu beyit Berkî (TEİS) maddesinde şöyledir:

 Kosunlar ar‘ar[ı] ol şîve-i reftâra bakşunlar

 N’iderler şekkeri bu lezzet-i güftâr[ı] görsünler

¹⁴ Gül-nâr: gül-zâr

‘Aceb uyḥuya mı vardı meded uyarı görsünler

Bu dönem klasik Türk edebiyatı sahasının en önemli şairlerinden biri de Gelibolulu Mustafa Âlî’dir. Çalışmaya konu olan mecmuada Bâkî’den sonra en çok şiiri olan şair, 7 gazel bir matlaya sahip olan Âlî’dir. Mecmuada yer alan bir gazeli, şairin divanı ve diğer kaynaklarda tespit edilememiştir. Söz konusu gazel aşağıda verilmiştir:

...--/...--/...--/...--

- 1 Dile tîr itmege ol kaçları yâ nâzlanur
Güzelüñ nâzı geçer kânde ise nâzlanur
- 2 Müşterî geçdügimi tıydı güneş gibi o mâh
Dimege ḥüsn-i metâ‘ına bahâ nâzlanur
- 3 Geçdügin bildi meger almağa nâz oğlarını
Her dem ol şūḥ-ı cefâ-pîşe baña nâzlanur
- 4 Reviş-i kâmeti öldürmedük âdem kıomadı
Ancaḳ ey dil o şanem şanma saña nâzlanur
- 5 Ne ḥaṭâ itdüm anuñ ‘aşkı yolında ‘Âlî
Çin idüp kaçlarını yâr baña nâzlanur

Âlî’ye ait olduğunu düşündüğümüz bu gazel gerek mecmuada yer alan şiirlerin gerek de *Dîvân*’ında yer alan şiirlerin karşılaştırılması sonucu dil ve üslup özellikleri

¹⁵ Bâkî: Berkî

bakımından çok önemli benzerlikler sunmaktadır. Şairin *Dîvân*'ında ayrıca "nazlanur" redifli bir gazeli daha bulunmaktadır. Bununla birlikte şûh-ı cefâ-pîşe 3 yerde; cefâ-pîşe 12 yerde, güneş gibi 7 yerde; revîş 14 yerde; çin idüp ise 1 yerde yer almaktadır.

Mecmuada iki gazelini tespit ettiğimiz fakat şairin basılı *Dîvân*'ında ve diğer kaynaklarda bir şiirine rastlayamadığımız diğer şair ise bu dönemin önemli isimlerinden biri olan Derzi-zâde Ulvî'dir. Söz konusu gazel aşağıda verilmiştir:

-.--/-.-./-.-./-.-

- 1 Şād olur gördükçe cānān yüzini cānum benüm
Niçe gündür kim görünmez māh-tabānum benüm
- 2 Ben kuluñı zulm-ile öldürmesin zālīm gözün
Hāy efendüm hāy begüm devletlū sultānum benüm
- 3 La'lūñi dişler beni gördükçe dendānuñ senün
Nice kıan ağlamasın bu çeşm-i giryānum benüm
- 4 Tır-i gamzeñ kıanum içdüğine inkār itmesin
Ey kemān-ebrū dahı ağzındadur kıanum benüm
- 5 'Ulvīyā bir seng-dil dil-dāra virdüm gönülümü
Kār kıılmaz aña bu feryād u efgānum benüm

Ulvî'ye aidiyetinden emin olduğumuz bu gazeli, dil ve üslup özellikleri bakımından incelediğimizde hem mecmuada hem de *Dîvân*'da yer alan şiirler ile mukayese ettiğimizde, kelime haznesinin bize önemli benzerlikler sunduğunu görmekteyiz. Nitekim çalışmamızda geçen cānān sözcüğü şairin basılı *Dîvân*'ında

106 yerde; yine bir yerde geçen mâh-tâbânüm kelimesi farklı şekillerde mâh-tâbânüm, meh-i tâbân, mâh-ı tâbân, mâh-tâbuñ şekliyle 19 yerde; çeşm-i giryân ifadesi 9 yerde; tîr-i ğamzeñ ifadesi ise tîr-i ğamzeñ, ğamzeñ okı, nâvek-i ğamzeñ, hâdeng-i ğamze şekliyle 16 yerde; seng-dil ifadesi seng-dil, dil-i seng, sengîn-dil ve dil-i sengîn şeklinde 9 yerde; kemân-ebrû ifadesi kemân-ebrû, kaşı kemân, kemân kaşuña, hilâl ebrû, kaşı hilâl şeklinde 25 yerde; son olarak dendân kelimesi dendân, dürr-i dendân şeklinde 13 yerde yer almaktadır. Bununla beraber çalışmamıza konu olan gazelin Ulvî'ye aidiyetini kuvvetlendiren başka unsurlar da vardır. Nitekim incelediğimiz şiir mecmuasında Ulvî'nin toplam 3 gazeli bulunmaktadır. Bu gazellerin ikisi basılı *Dîvân*'ında yer alırken diğeri *Dîvân*'ında ve Ulvî ile ilgili diğer çalışmalarda yer almamaktadır. Konuyla ilgili ihtiyaten şairden bahseden tezkireler de incelenmiş fakat söz konusu şiire rastlanmamıştır.¹⁶

Tezkirelerde ikinci sınıf bir şair olarak anılan Kütahyalı Rahîmî, döneminin başarılı bir sanatçısıdır. Nitekim mecmuamızda da bir gazeli bulunmaktadır. Şaire ait olduğunu düşündüğümüz şiir, şairin basılı *Dîvân*'ında yer almayıp, Erzurum Teknik Üniversitesi I. Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur fakat henüz yayımlanmamıştır.¹⁷

-.--/-.-/-.-/-.-

- 1 Yalıñuz miñnet degül gönüm evinde ğam da var
Şād-mānam kim hayālūñ gibi bir hem-dem de var
- 2 Toğrı gelsün tîr-i ğamzeñ ey kemān-ebrû benüm
Yalıñuz cānum degül aña hedef sīnem de var
- 3 ‘Aşk şahrāsında hem-rāh olmağa ey dil saña
Āteş-i sīnemden özge dīde-i pūr-nem de var

¹⁶ Detaylı bilgi için bkz. Hamza Koç vd., “Bir Şiir Mecmuasından Hareketle Derzi-zâde Ulvî'nin Yayımlanmamış Bir Gazeli”, *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 17/45 (2024): 243-253.

¹⁷ Detaylı bilgi için bkz. <https://etusosbil.erzurum.edu.tr>

- 4 Gūşe-i dil-dār-ıla germ olmasın peymāneler
Kim anuñ la‘li nebātın dişlemiş Ādem de var

- 5 Tīg-ı hicr urup ne ğam mecrūh iderse sīneñi
Ey **Rahīmī** vuşlat-ı dil-ber gibi merhem de var

16. yüzyılda Osmanlı hanedanı şiir ile bizzat uğraşıp, bu alandaki gelişmeleri de takip etmiştir. Adlî, Muhibbî, Selimî gibi önde gelen hükümdar şairlerden anlaşılacağı üzere bu dönemde şiir ve inşa, siyasi ve idari bakımdan uygulanan yenilikleri takip etmektedir. Şüphesiz bu dönemin en önemli sultan şairlerinden biri de Murâdî mahlaslı III. Murad’dır. Mecmuamızda “Pâdişâh-ı Devrân A‘nî Sultân Murâd Han” başlıklı bir gazeli bulunmaktadır. Söz konusu gazel şairin basılı divanında ve akademik çalışmalarda tespit edilememiştir:

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Cevrin arturmağda şāhum ‘āşık-ı şeydāsına
Āferīn ol dil-berūñ bu nāz u istiğnāsına
- 2 Sünbül-i zūlfı gibi kıldı perīşān hālūmi
Bülbül-i dil ağlamasın mı gül-i ra‘nāsına
- 3 La‘l-i cān-bağş dirīğ teşne-diller eyler āh
Cāna şusamış lebūñ düşmiş ‘aceb iğvāsına
- 4 Leblerūñden bir haber şorsam didüm hışm eyledi
Seng-dıldür mübtelānuñ döymez aşlā zāsına

5 Ey **Murâdî** yâr-ile olsa eger nâz u niyâz

Re'yin ifşâdan hâzer kıl muqaddem ol ihfâsına

Sultan III. Murad'a ait olduğunu düşündüğümüz bu gazelin, dil ve üslup özelliklerini incelediğimizde, şairin basılı *Dîvân*'ında yer alan manzumeleriyle vokabüler bir benzerlik içerisinde olduğunu görmekteyiz. Şöyle ki çalışmamızda geçen, 'âşık-ı şeydâ terkibi 4 yerde, şeydâ kelimesi 43 yerde, bununla beraber cân-bağış tamlaması 6 yerde, gül-i rânâ 3 yerde, dil-teşne ifadesi teşne-dil şekliyle beraber 5 yerde, mübtelâ kelimesi 21 yerde, son olarak nâz u niyâz tamlaması ise 5 yerde yer almaktadır.

İncelemiş olduğumuz mecmuada Murâdî ve Selîmî mahlaslı sultan şairlerin yer aldığını görmekteyiz. Mecmuada Adlî mahlası ile yer alan gazelin de II. Bâyezîd'e ait olduğunu düşünmekteyiz. Şöyle ki 44a'da yer alan bir matlanın Metâlî'ü'n-Nezâ'ir'de Şehzâde Bâyezîd'e ait olduğunu tespit ettik. Bu da Adlî mahlaslı gazelin II. Bâyezîd'e olan aidiyetini daha da güçlendirmektedir. Söz konusu gazel şairin basılı divanında ve akademik çalışmalarda tespit edilememiştir.

.---/.---/.---/.---

1 Oğunı ehl-i aşka hançer-i pertâb göstermiş

Açılmış sînelerde yaralar hûn-âb göstermiş

2 Degül hat görinen ruhsârı üzre kâtib-i kudret

Kitâb-ı hüsni hûb olsun diyü i'râb göstermiş

3 Mu'allim bâb-ı aşkda bir varak okutmamış yâre

Egerçi gülistândan aña niçe bâb göstermiş

- 4 Hezāruñ āteşine şü sepilmiş nālesi diñmiş

Meger gülşende dīdārın gül-i sīr-āb göstermiş

- 5 Yine ‘āşıkıların başına gün toğmış bugün ‘Adlî

Şeherden rüyın ol hırşīd-i ‘ālem-tāb göstermiş

Gerek sultan şairlerin manzumelerinin mecmuada yer alması gerekse Bâkî’nin “Kasîde-i Bâkî Efendi Der-Medh-i Sultân Süleymân Han El-Merhûm” başlıklı manzumesi ve Ali Paşa için yazdığı Kaside-i Bahariyye’nin bir beytinin mecmuada yer alması, mürettibin dönemin sultan şairlerine ve devlet adamlarına vermiş olduğu edebi ve şahsi değeri bize işaret etmektedir. Bunun yanında; Gazelin dil ve üslup özellikleri, şairin basılı *Dîvân*’ında yer alan manzumeler ile karşılaştırıldığında önemli bir vokabüler birlikteliği öne çıkarmaktadır. Tespitlerimize binaen gazelde geçen, ehl-i aşk, aşk ehli şekliyle beraber 6 yerde, kâtib-i kudret tamlaması 4 yerde, sîne kelimesi 14 yerde, ruhsâr sözcüğü 9 yerde, gülşen 15, ‘âlem-tâb terkibi 2 yerde, sīr-āb 1 yerde, bâb 8 yerde, dīdār kelimesi ise 2 yerde geçmektedir.

15 ve 16. yüzyılda yaşayıp *Dîvân* sahibi olan şehzade şairlerden biri de Harîmî mahlaslı Şehzade Korkud’dur. Mecmuamızda da Harîmî’ye ait olduğunu düşündüğümüz bir nazire gazeli bulunmaktadır. Söz konusu gazel aşağıda verilmiştir:

--./.--./.--./.--

- 1 Bir serv-şad ü ‘ārız-ı gülnāra yetişmek

Ni‘met durur ol la‘l-i şeker-bāra yetişmek

- 2 Şāfî dil olup terk ide gör şūfî riyāyı

Maşşūduñ ise şü gibi dīdāra yetişmek

- 3 Sultān-ı cihāngīr u cihān-dāra kûl olsun

Her kim dileye Haydar-ı Kerrāra yetişmek

4 Bir ğayr-ı mükerrer kerem ü luṭf u ‘aṭādur

Dārū-yı dilinden dil-i bīmāra yetişmek

5 İncinme ḥaṭ-ı ‘ārız-ı dil-dāra **Ḥarīmī**

Cennetde olurmuş gül-i bī-ḥāra yetişmek

Mecmuamızda, yukarıda adı geçen Adlî, Murâdî gibi sultan şairlerin şiirlerinin bulunması bu şiirin de Şehzade Korkud’a ait olma ihtimalini kuvvetlendiren önemli etkenlerden biridir. Bunun yanında tespit ettiğimiz gazelin dil ve üslup özelliklerini şairin basılı *Dîvân* ındaki şiirler ile mukayese ettiğimizde kelime hazinesi bakımından da bize önemli bilgiler sunduğunu görmekteyiz. Nitekim çalışmamızda geçen serv sözcüğü 9 yerde, serv-ḳad terkihi 2 yerde, riyâ kelimesi 2 yerde, dil-dâr 5 yerde, cennet sözcüğü 2 yerde geçmektedir. Şairden bahseden tezkireler ve akademik çalışmalar incelenmiş ancak söz konusu gazel tespit edilememiştir.

2.1.1.2. Mecmuadaki Nazım Şekilleri

Nazım şekli veya nazım biçimi, bir şiirin dâhil olduğu edebiyat geleneğine göre mısra sayısı, beyit veya bendle oluşturulması, kafiye düzeni ve kompozisyonu kuruluşla ilgili dış özelliklerine göre değerlendirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Her edebiyatın kendi bünyesi ve özelliklerine uygun nazım şekilleri olabileceği için klasik edebiyat geleneğinde de pek çok nazım şekli mevcuttur. Bu nazım şekilleri genellikle dize sayısına göre adlandırılmakta ve nazım birimine göre sınıflandırılmaktadır.¹⁸

Toplam 235 manzumenin yer aldığı bu mecmuada en fazla kullanılan nazım şekli gazeldir. Mecmuadaki nazım şekillerinin tamamı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. En

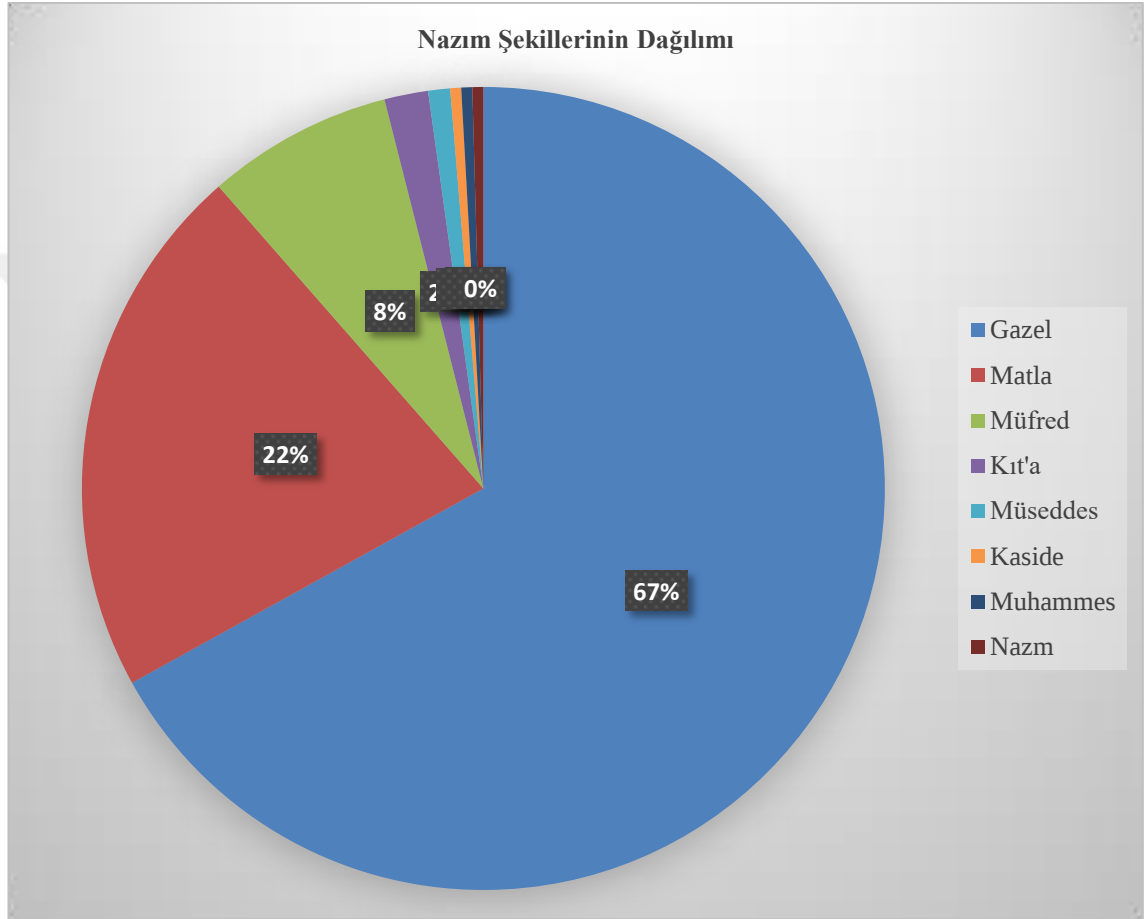
¹⁸ Lokman Taşkesenlioğlu, *Klasik Türk Edebiyatı Kavramlar, Şekil ve Tür Bilgisi, Ses ve Ahenk Unsurları, Anlam ve Mecaz Dünyası* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020), 111.

sık kullanılan nazım şekilleri ise grafikte gösterilmiştir. Bununla birlikte mecmuada bulunan fakat Farsça olduğuna kanaat getirdiğimiz üç matla, iki rubai, bir gazel ve bir kıt'a aşağıdaki tablolarda belirtilmemiştir. Bu farklı türdeki nazım şekilleri bize mürettibin şiir zevkini yansıtmaları bakımından fikirler sunmaktadır. Ayrıca tabloda bulunan ve Bâkî'ye ait olan kasidenin nazım türü medhiyedir.

Tablo 1: Mecmuadaki Nazım Şekilleri

Sıra	Nazım Şekli	Adet
1	Gazel	152
2	Matla	49
3	Müfred	17
4	Kıt'a	4
5	Müseddes	2
6	Kaside	1
7	Muhammes	1
8	Nazım	1

9	Tesdis	1
---	--------	---

Şekil 1: Mecmuada En Çok Kullanılan Nazım Şekilleri

Gazelin mecmuanın genelinde bu denli yoğun ve çokça kullanılması muhakkak ki dönemin kendi özellikleri ve estetik anlayışı ile yakından ilgilidir. Öyle ki mecmuamızın XVI. yüzyılda istinsah edildiğini düşünürsek;

XIV. yüzyıldan başlayarak Kadı Burhâneddin, Nesîmî ve Ahmedî ile gelişmesini sürdüren gazel türü XV. yüzyılda Şeyhî, Ahmed Paşa, Necâtî ve Çağatay edebiyatında da Ali Şîr Nevâî ile mükemmellik kazanmıştır. Zâtî, Hayâlî Bey, Nev'î, Rûhî-yi Bağdâdî XVI. yüzyılın tanınmış gazel şairleridir. Bu yüzyılda Anadolu'da

Bâkî, Âzerî sahasında Fuzûlî gazeli doruğuna erişirmiştir.¹⁹ Yukarıdaki zikredilen Dîvân şairlerinin şiirleri mecmuamızda çokça bulunmaktadır. Mecmuamızda gazel nazım şekliyle bulunan şiirlerin beyit sayısı ise:

1. 129 Gazel- 5 beyit
2. 13 Gazel- 6 beyit
3. 6 Gazel 7 beyit
4. 2 Gazel- 9 beyit
5. 2 Gazel- 2 beyit
6. 1 Gazel- 8 beyit

olacak şekilde kaleme alınmıştır. Türk edebiyatında gazellerin beyit sayısı genellikle dört-on beş arasında değişir. Dört beyitli gazellere çok az rastlanır. En çok yazılanlar beş ve yedi beyitli gazellerdir. Bâkî ve Nâîlî'nin gazelleri genellikle beş, Fuzûlî'nin yedi beyitlidir.²⁰

XVI. yüzyılda derlendiğini düşündüğümüz mecmuanın son bölümlerinde genellikle matla, müfred ve kıt'a nazım şekillerine rastlamaktayız.

2.1.1.3. Mecmuada Yer Alan Nazireler

Mecmuada tespit ettiğimiz nazire şiir sayısı dördüttür. Nisârî'nin (71/18a) şiirine Makâlî'nin (72/18a) yaptığı nazire, Ahmed'in (77/19b) şiirine Harîmî'nin (78/19b) yaptığı nazire, Fehmî'nin (83/21a) şiirine Sâdık'ın (84/21a) yaptığı nazire ve Padişâh-ı Devrân A'nî Sultân Mûrâd Hân başlıklı Murâdî'nin (135/33a) şiirine, Nazîre-i Bâkî Efendi Sellemehu'llâh başlığıyla Bâkî'nin (136/33a) yaptığı nazireyi bu anlamda zikredebiliriz. Aşağıda yer alan tabloda zemin şiir ve bunlara yapılan nazireler yer almaktadır.

¹⁹ Haluk İpekten, "Gazel", içinde *TDV İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1996), Cilt: 13, 440-442.

²⁰ İpekten, "Gazel" 440-442.

Tablo 2: Nazireler Tablosu

Şair	Zemin Şiir	Nazire
Nişârî	Dükkân-ı nâzî ğamze-i cānān açar kıpar Bâb-ı niyâzî âşık-ı bî-cān açar kıpar Ben bî-sitârenüñ şeb-i ğamda derûnını Ey meh hayâl-i zülf-i perîşân açar kıpar Şâdi-i vaşl u ğuşşa-i hicrân-ile gönül Bir hânedür ki anı iki derbân açar kıpar İtmez metâ'-ı ma'rifete kimse i'tibâr H'âce-i dehr bir kurı dükkân açar kıpar Ebyât-ile Nişârî küşâde-dil olmağa Dîvânuñı o ğonca-i handân açar kıpar	Dil hânesin ğam-ı ruḥ-ı cānān açar kıpar Halvet-serây-ı hâşşını sultân açar kıpar Derbānuñ olmış ey şanem aġyâr-ı bed-liķā Hayfâ ki bâb-ı cenneti şeytân açar kıpar Seyr itdürür iki dizi lü'lü'-i şāhvār La'l-i lebün ki hoķķa-i mercân açar kıpar Şeh-perlerini nâz-ile şāhîn-i zülf-i yār Cân murgınuñ şikârına her ân açar kıpar Nazm-ı Maķālî komadı raġbet cevāhire Şarrâf-ı dehr bir kurı dükkân açar kıpar
Aḥmed	Ḥaķdan ola taķdîr maña yāra yetişmek Devletlü ulü'l-emrûme hünkāra yetişmek Bu yaş-ile o yār-ı sa'âdet meni kıymaz Sultân-ı cihāngîr u cihân-dāra yetişmek Eyle ki bugün hār-ı cefâ dāmenüm aldı Müşkil ki naşîb olmasa gül-zāra yetişmek Vā-ḥasret eger bir daḥı olmazsa müyesser İmdād felekden baña dil-dāra yetişmek Sözün hemesi dürr ü cevāhir durur Aḥmed Müşkil durur ammâ ki ḥarîdāra yetişmek	Bir serv-ķad ü 'arız-ı gūlnāra yetişmek Ni'met durur ol la'l-i şeker-bāra yetişmek Şāfi-dil olup terk ide gör şūfi riyyayı Maķşūduñ ise şu ġibi didāra yetişmek Sultân-ı cihāngîr u cihân-dāra kıul olsun Her kim dileye Ḥaydar-ı Kerrāra yetişmek Bir ġayr-ı mükerrer kerem ü luṭf u 'atādur Dārū-yı dilinden dil-i bîmāra yetişmek İncinme ḥaṭ-ı 'arız-ı dil-dāra Ḥarîmî Cennetde olurmuş gül-i bî-ḥāra yetişmek
Fehmî	Ey serv-i gül-'izār yüzünden niķābı kıo Açıl mişāl-i ġonca kızarma ḥicābı kıo Evrāk-ı gül-sitān ruḥ-ı yārı seyr idüp Gel şafḥasına kııl nażar elden kitābı kıo Āḥū-yı dil remîde ġibi kaçma luṭf idüp Ārām-ı cān-ı ehl-i dil ol ictinābı kıo Ey dil saña o ṭurra-i 'anber şemîm bes Büy-ı 'abîr ü rāyiḥa-i müşk-nābı kıo Küyında Fehmî pertev-i mihr-i ruḥına baķ Baķma sipihre seyr-i ruḥ-ı âfitābı kıo	Ref' it niķāb-ı zūlfuñı yüzden ḥicābı kıo 'Arz it cihāna 'arızuñı ictinābı kıo Meyġün lebi ki aña meclisde dil-berün Sāķî elündeki o dem cām-ı şarābı kıo 'Uşşāķa bezm-i meyde yeter naġme eyledün Muṭrib-i nevā-yı 'āşıkı diñle rebābı kıo Seyr it 'izār-ı pāk.... ḥūn-rîz-i dil-beri Reng-i gülü vü seyr-i şafā-yı gül-ābı kıo Dendān-ı dürr-i dil-beri vaşf eyle nazm-ile Şadıķ sözünde midḥat-i dürr-i hoş-ābı kıo
Murâdî	Cevrîn arturmaķda şāhum 'āşık-ı şeydāsına Āferîn ol dil-berün bu nâz u istiġnāsına Sünbül-i zülf-i ġibi kııldı perîşân ḥālümü Bülbül-i dil aġlamasın mı gül-i ra'nāsına La'l-i cān-baḥş dirîġ teşne-diller eyler āḥ Cāna şusamış lebün düşmüş 'aceb iġvāsına	Ġör ne ḥil'atdur nażar kııl kākül-i zîbāsına 'Ālem-i bālādan inmişdür ķadd-i ra'nāsına Ġerçi 'ālemden ġanîdür ḥüsn-i bî-hem-tā-ile Şad hezerân āferîn ol şūḥuñ istiġnāsına Ḥāslet ü ḥüy-ı melā'ik yaraşur merdümlere Uymasun dîv-i raķîbüñ ol perî iġvāsına Şem'-i ruḥsāruñ kıomaz raġbet sipihrüñ

Leblerüñden bir haber şorsam didüm hışm eyledi Seng-dildür mübtelānuñ döymeş aşı zāsına Ey Murādī yār-ile olsa eger nāz u niyāz Re'yin iṣṣādan ḥazer kıl muḳaddem ol iḥfāsına	zerrece Mihr-i 'ālem-tābına māh-ı cihān-ārāsına Bakiyā tīg-i cefādan sīne kim şad-çāk ola Kādir olmaz mübtelā derd-i dilūñ iḥfāsına
--	---

2.1.1.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Klasik Türk şiirinde şüphesiz hâkim vezin, aruzdur. Şiirde ahenk ve müzikaliteyi oluşturan en önemli unsurdur. Şöyle ki aruz ile ilgili bilgi veren kaynaklarda bu ölçüye kutsallık atfedilmektedir. Nevâyî'nin *Mizânu'l-evzân*'ı başta olmak üzere, tercüme mukadimelerinde, divân dibâcelerinde Kur'an-ı Kerim'deki bazı âyetlerin aruz ölçüsüne uygunluğu üzerinde durulmaktadır. Bu nedendir ki klasik şiir şairlerinin aruz veznini kullanmasındaki ısrarları sadece estetik açıdan değil etik açıdan da bir zorunluluk hissettirmiştir.²¹

Aşağıda yer alan tabloda mecmuada kullanılan aruz kalıpları ve bahirleri yer almaktadır. Farsça olduğunu düşündüğümüz şiirler ve tahribatlı olan sayfalardaki şiirler tabloda yer almamaktadır. 16 farklı aruz vezninin kullanıldığı bu mecmuada en çok kullanılan vezin, aruzun remel bahrinde yer alan *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*'dür. En az kullanılan ise, aruzun Recez bahrinde yer alan şu iki kalıptır: *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün*, *müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün*.

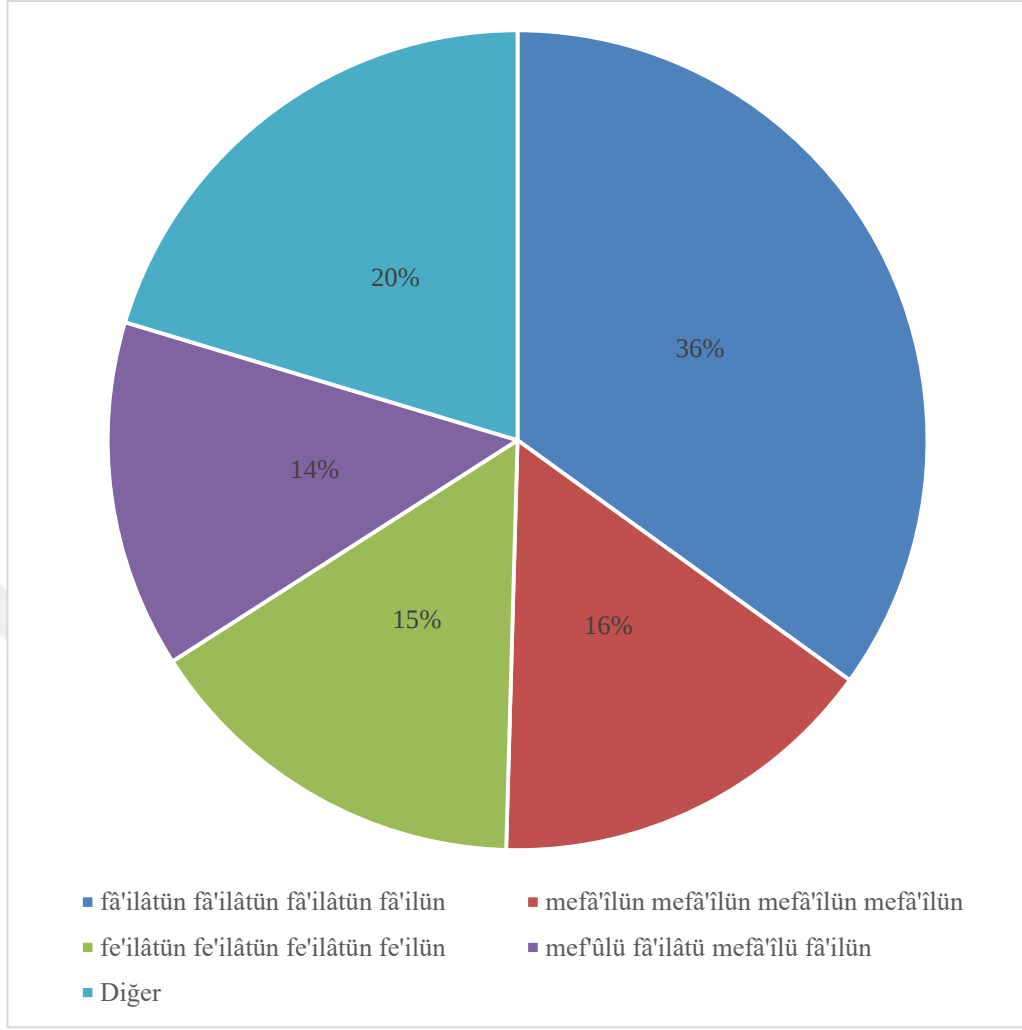
Tablo 3: Mecmuadaki Aruz Kalıpları

Sıra	Aruz Kalıbı	Bahirler	Adet
1	mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Hezec	35
2	mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	Hezec	14

²¹ Muhsin Macit, *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları* (Ankara: Akçağ, 1996), 77.

3	mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	Hezec	1
4	müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	Recez	1
5	müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün	Recez	1
6	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Remel	79
7	fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	Remel	35
8	fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	Remel	1
9	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Remel	1
10	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün	Remel	1
11	mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	Muzâri'	31
12	mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün	Muzâri'	3
13	mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	Müctes	8
14	fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	Hafif	10
15	fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül	Mütekârib	3
16	fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ülün	Mütekârib	2

Mecmuamızda toplam 16 aruz kalıbının kullanıldığını söylemiştik. Aşağıdaki grafikte de aruz kalıplarının yüzdelik dilimleri gösterilmiştir. Aruzun farklı bahirlerinde ve sayıca az olan vezinler “diğer” kısmında gösterilmiştir.

Şekil 2 Mecmuada En Çok Kullanılan Aruz Kalıpları

2.1.1.5. Mecmuanın Yazıldığı Döneme Ait Bilgiler ve Değerlendirme

Şiir yüzyıllar boyu süregelen ve kendi yüzyılları içerisinde değişime uğrayan sanatkârane bir zevk ve meraktır. Bu zevk anlayışı, temsilcilerinin dönemin özelliklerini ve zevklerini yansıtacakları sonu gelmez bir derya yaratmıştır.

Genel olarak bakıldığında XVI. yüzyıl Osmanlı sahası Türk edebiyatı, devrin diğer alanlarında olduğu gibi mükemmelliğe erişerek klasik ve yüksek verimli bir süreci yaşamıştır.

İstanbul'un 1453 yılında fethi ile birlikte başlayan imparatorluk süreci aynı zamanda Osmanlı Türkçesinin de başlangıcıdır. Klasik devlet yapısının sağlam temeller üzerine inşa edilmiş olması, fethedilen geniş coğrafyalarda yeni bir Osmanlı tarzı kültürün inşasını kolaylaştırıyordu. Bu yeni kültürün inşasındaki terkip etme gücü, en çok sanat faaliyetleriyle kendisini üretme ve gösterme imkânı buluyordu. Bu yüzyıl edebiyatının padişah ve saraydan ilgi ve iltifat görmesi gelişmesinin temel sebeplerinden birisiydi. Ahmed Paşa ve Necâtî ile başlayan şiirdeki yüksek estetik anlayış Zâtî ve Hayâlî Bey ile daha da gelişmiştir. Bu tarzın devamı sürecinde edebiyatta ihtişamın yarattığı Bâkî tarzı üslûp, klasik üslûp olgunluğuna erişmiştir. Önceki yüzyıla oranla bu yüzyılın gazel sahasında sayıca daha çok ve edebî değerce de nitelikli şairler yetişmiştir. Gazel tarzının hayatı daha çok ele alması, insani duyuş ve düşünüşleri terennüm etmesi, “toplumun şarkısı” olması gibi özellikler bu yüzyılda dikkat çekici bir mahiyet kazanmıştır.²²

Ahmed Paşa ve Necâtî gibi rindane hayat görüşüne bağlı aynı zamanda İstanbul hayatından yerel unsurlar taşıyan çizgi Bakî'nin gazellerinde klasik olgunluğa erişmiştir. Sinan'ın imparatorluğun ihtişamını mimaride yansıttığı Süleymaniye ve Selimiye'deki gibi Bâkî de bu ihtişamı şiirin biçiminde yansıtmıştır. Bu rindane çizginin genellikle sonraki çağlardaki model gazel şairi, Bâkî olmuştur. Diğer çizgi daha çok Rumeli'deki rindlik ve tasavvuf duyuşunun tesiriyle Hayâlî'de olgunluğa erişmiştir. O, Bâkî yetişinceye kadar kalender meşrep kişiliği ve külfetsiz söyleyişiyle yazdığı 668 gazeliyle en güçlü gazel şairi olmuştur. Azeri sahasının ve bu çağın en güçlü şairlerinden Fuzûlî, Osmanlı idaresini henüz hazmedemeyen Bağdat'ın karmaşık hayatını gazellerinde lirizm, samimiyet ve tasavvuf örtüleriyle işlemiştir. Yine Bağdat'ta yetişen ve asrın son şairi olan Ruhî-i Bağdâdî söz konusu buhranlı hayatı daha eleştirel bir bakış açısıyla ele almıştır.²³

Bizim mecmuamızda ön plana çıkan nazım şekli gazel olup 57 şiir ile Bâkî başı çekmektedir. Bunun yanında gazellerin büyük bir çoğunluğunun aşıkane tarzda yazıldığı göze çarpmaktadır. Dolayısıyla çalışmamıza konu olan mecmuanın yüzyılın şiir anlayışına uygun tertip edildiği rahatlıkla söylenebilir.

²² İlhan Genç, *Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi Klasik Dönem* (İzmir: Kanyılmaz Matbaacılık, 2016), 104.

²³ Genç, *Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi Klasik Dönem*, 109.

2.1.1.6. Mecmua Düzenleyicisine (Mürettip) Dair

Mecmualar şüphesiz yazıldıkları dönemin edebi, siyasi, sosyal ve kültürel eğilimleri hakkında araştırmacılara çok kıymetli bilgiler verir. Bu başlık altında mürettibe dair bilgilerin de yer alması gerektiğini düşündük. Söz konusu mecmuanın mürettibine dair incelemeler yapılmış ve elde ettiğimiz sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Mecmuada “Li-muharririhî” başlıklı bir manzumenin yer almaktadır. Bundan hareketle mürettibin şair olduğu düşünülebilir. (35a/144)

35b-36a’da yer alan Bâkî’ye ait olduğunu tespit ettiğimiz kaside dışında mecmuada cetvelli bir manzume bulunmamaktadır. Çoğunlukla 10 şeklinde fakat 12, 14 ve 18 satırlı sayfalar mevcuttur. Süsten ve kurallı bir tertipten uzak olan mecmua, bize sipariş üzerine hazırlanmadığını düşündürmektedir.

Mürettibin kelime yazımı ve nazım şekilleri tespitindeki yanlışlarının çokluğu bize klasik Türk şiirine dair bilgisinin mükemmel olmadığını düşündürmektedir. Örneğin; hatm kelimesinin hatm, haclet kelimesinin haclet şeklinde yazılması, 46b/219 numaralı manzumenin müseddes olmasına rağmen muhammes başlığıyla yazılması buna örnek verilebilir.

Mürettib mecmuada 15 ve 16. yüzyıl şairlerinin şiirlerine yer vermiştir. 16. yüzyıl şairlerinin çoğunlukta olması bize mürettibin çağdaşı olan şairlere önem verdiğini göstermektedir.

42a’dan itibaren mecmuada bulunan matla ve müfred sayısının yoğunluklu olarak arttığını tespit ettik. Mürettib beğendiği şiirlerden birçok beyti matla ve ferd olarak mecmuaya eklemiştir. Bu da bize mürettibin seçici bir şiir zevkine sahip olduğunu düşündürmektedir. Örneğin, 175 şiir numaralı müfredin, Bâkî’nin Ali Paşa için yazdığı Kaside-i Bahariyye’nin 32. beyti olması gibi.

2.1.1.7. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmualar derleme türü eserlerdir. Her mecmua bir tarihsel dönemi içine alır. Bir zaman diliminde düzenleyicinin tercihlerini yansıtır. Mecmualar, edebiyat alanını ilgilendirdiği kadar tarih, ilahiyat, sosyoloji, etnografya, ziraat, tıp, farmakoloji, arşiv gibi birçok alanı da ilgilendirir.²⁴ Bu işlevler ile mecmua, şairlerin biyografisine ulaşmada yer yer tezkireler kadar önemli birer kaynaktır. Mecmualar ile alakalı pek çok araştırma yapmış olan Yaşar Aydemir, mecmualarda rastlanılan biyografik bilgileri ve bu bilgilerin biyografi çalışmalarına olan katkılarını “mecmualarda biyografi” başlığıyla şu şekilde sınıflandırmıştır:

- i. Şairin bizzat hayatı hakkında verilen veya aktarılan bilgiler,
- ii. Daha önce tezkirelerde adına rastlanmadığı halde ilk defa mecmualarda ismi geçen şair ya da yazarlar,
- iii. Başka kaynaklarda bulamadığımız yeni türler, eserler, şiirler,
- iv. Şairlerin birbirleriyle olan özel ilişkilerine dair bilgi ve belgeler,
- v. Nazirelerle şairler arasında kurulan ilişkiler ve şairin edebi kişiliğinin oluşumuna ait ipuçları.²⁵

Mecmuaya mürettip tarafından şiirleri alınan şairlerin sıralaması alfabetik olarak aşağıda yer alan tablodaki gibidir:

Tablo 4: Mecmuada Bulunan Şair, Şiir Sayıları, Şiirin Nazım Şekli/Türü ve Sayfa Sayısı

Sıra	Şair	Şiir Sayısı	Şiirin Nazım Şekli /Türü	Şiirin Bulunduğu sayfa
1	‘Adlî	2	Gazel Matla	5b 44a

²⁴ Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir, “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies*, 8/1 (2013): 51-64.

²⁵ Yaşar Aydemir, “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar” içinde *Mustafa İsen Adına Uluslararası Sempozyum Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Bildiriler*, editör Filiz Kılıç (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 2011) 87-100.

2	Âhî Çelebi	2	Gazel Matla	14a 12a
3	Ahmed	1	Gazel	19b
4	‘Alî Çelebi	1	Matla	45a
5	‘Amrî	1	Gazel	18b
6	Âşık Efendi	1	Matla	35a
7	Âzerî Çelebi	2	Gazel Matla	5a 45a
8	‘Azmî	1	Matla	14b
9	Bağdatlı Rûhî	1	Gazel	42b
10	Bâkî	57	Gazel Matla Müfred Kaside Kıt‘a	1a, 1a 2a, 2b 4a, 6b 6b, 8b 9b, 10a 10b, 12a 12a, 12b 12b, 14b 14b, 15a 36a 15b, 16a 16b, 16b 20a, 20b 21b, 21b 22b, 22b 23a, 23b 23b, 24a 24b, 24b 25b, 26a 26b, 27a 28a, 28b 29a, 29a 30a, 33a 33b, 34a 34a, 34b 34b, 35b- 37b, 39a 39a, 42b 45b, 47b 47b,
11	Behîştî	3	Gazel	1b, 14a. 39b,
12	Bekâyî	2	Gazel	27b 27b

13	Celâl	1	Gazel	39b
14	Celâlî	2	Gazel Nazm	17b 43a
15	Cemâlî	1	Gazel	17b
16	Cinânî	2	Gazel Tedis	8a 30b
17	Devâmî	1	Gazel	13a
18	Emrî	5	Gazel, Müfred	2b, 17,a 22a, 29,b 35a,
19	Fehmî	1	Gazel	21a
20	Figânî	1	Gazel	20a
21	Firâkî	1	Gazel	8a
22	Fuzûlî	5	Gazel Matla	9a, 15b, 22a, 31a, 47a,
23	Gelibolulu Mustafa 'Âlî	8	Matla Gazel	4a, 6a, 7b, 23a, 26a, 35a, 36b, 45b,
24	Gınâyî	1	Gazel	38b

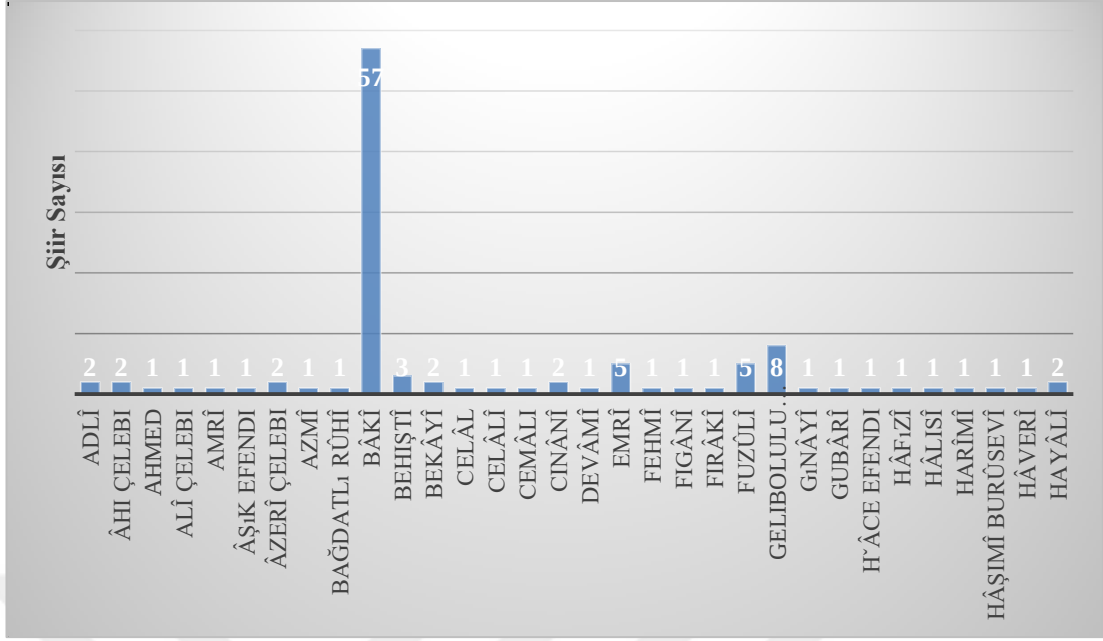
25	Gubârî	1	Gazel	14b
26	Hâce Efendi	1	Gazel	32a
27	Hâfızî	1	Gazel	38a
28	Hâlisî	1	Matla	43a
29	Harîmî	1	Gazel	19b
30	Hâşimî Bursevî	1	Matla	31b
31	Hâverî	1	Gazel	36b
32	Hayâlî	2	Gazel	19a 31b
33	Hayretî	3	Gazel	6a, 29b 29b
34	Hüdâyî	2	Gazel	3b 33b
35	Hükmî	1	Gazel	13a
36	Kabûlî	5	Gazel Matla	8b, 11a, 11a, 31b, 47a,

37	Kalender	1	Gazel	2a
38	Kâmî	1	Gazel	19a
39	Kemâlpaşa-zâde (İbn-i Kemâl)	1	Müfred	44a
40	Levâmî	1	Matla	31a
41	Makâlî	2	Gazel	15a 18a
42	Mânî	2	Gazel Müseddes	4b 40b
43	Mâtemî/Hâtemî	2	Gazel	4b 5a
44	Mesîhî	1	Gazel	43a
45	Murâdî	1	Gazel	33a
46	Münirî	1	Gazel	4a
47	Necâtî	6	Gazel, Matla, Müfred	7a, 7a, 13b, 18b, 45a, 45a
48	Nev'î	7	Gazel, Matla,	3b, 5b, 28a, 30a, 32a, 37a, 43b,

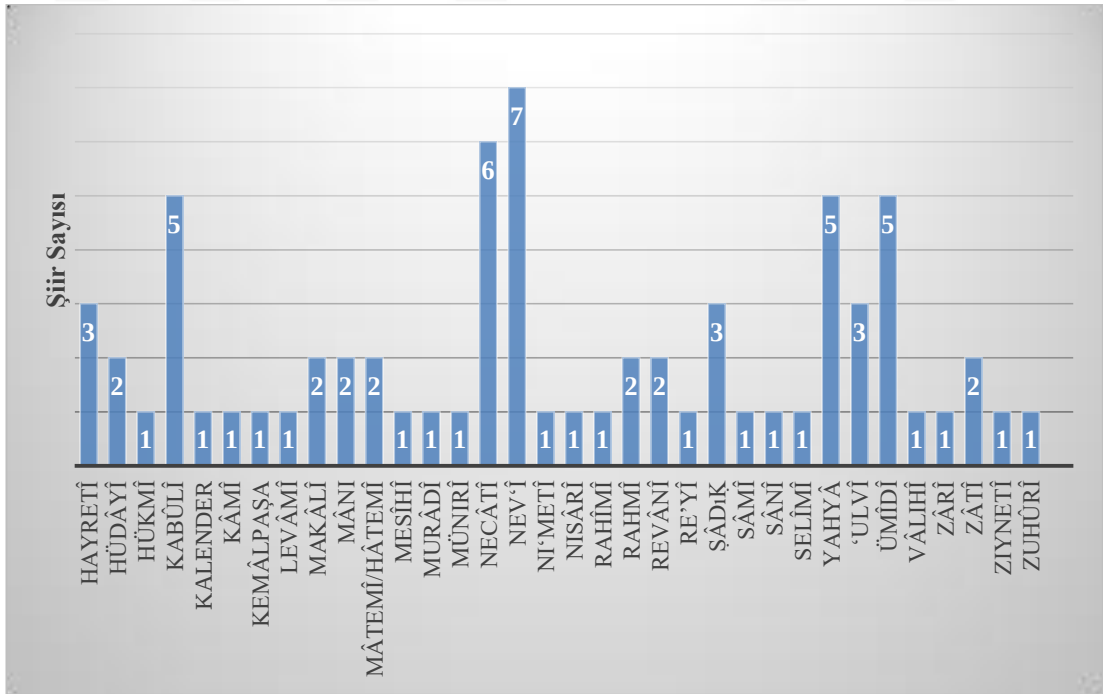
49	Nî‘metî	1	Gazel	3a
50	Nisârî	1	Gazel	18a
51	Rahîmî	1	Gazel	7b
52	Rahmî	2	Gazel Matla	20b 47b
53	Revânî	2	Gazel Matla	28b 43b
54	Re‘yî	1	Gazel	24a
55	Sâdık	3	Gazel Müseddes	16a 21a 46b
56	Sâmî	1	Gazel	32b
57	Sânî	1	Gazel	41a
58	Selîmî	1	Gazel	9a
59	Taşlıcalı Yahyâ	5	Gazel	1b, 9b 11b, 13b, 44b,
60	‘Ulîvî	3	Gazel	37a 41a 44b

61	Ümîdî	5	Gazel	25a, 25b, 27a, 25,a 26b,
62	Vâlihî Üskübî	1	Matla	43b
63	Zârî	1	Gazel	17a
64	Zâtî	2	Gazel	3a 38a
65	Ziynetî	1	Gazel	11b
66	Zuhûrî	1	Matla	44a

Mecmuada yer alan şairlerin şiir dağılımı tablo şeklinde tasnif edilmiş olup yine bu dağılım, aşağıdaki grafikler yardımıyla gösterilmiştir. Mecmuadaki şair sayısının 66 olması iki farklı grafik kullanmamızı gerektirdi.

Şekil 3: Mecmuada Bulunan Şairlerin Dağılımı

Şekil 4: Mecmuada Bulunan Şairlerin Dağılımı

Mecmuada farklı nazım türü ve şekliyle şiirleri bulunan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar bir tablo ile aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5: Mecmuada Bulunan Şairler ve Yaşadıkları Yüzyıllar

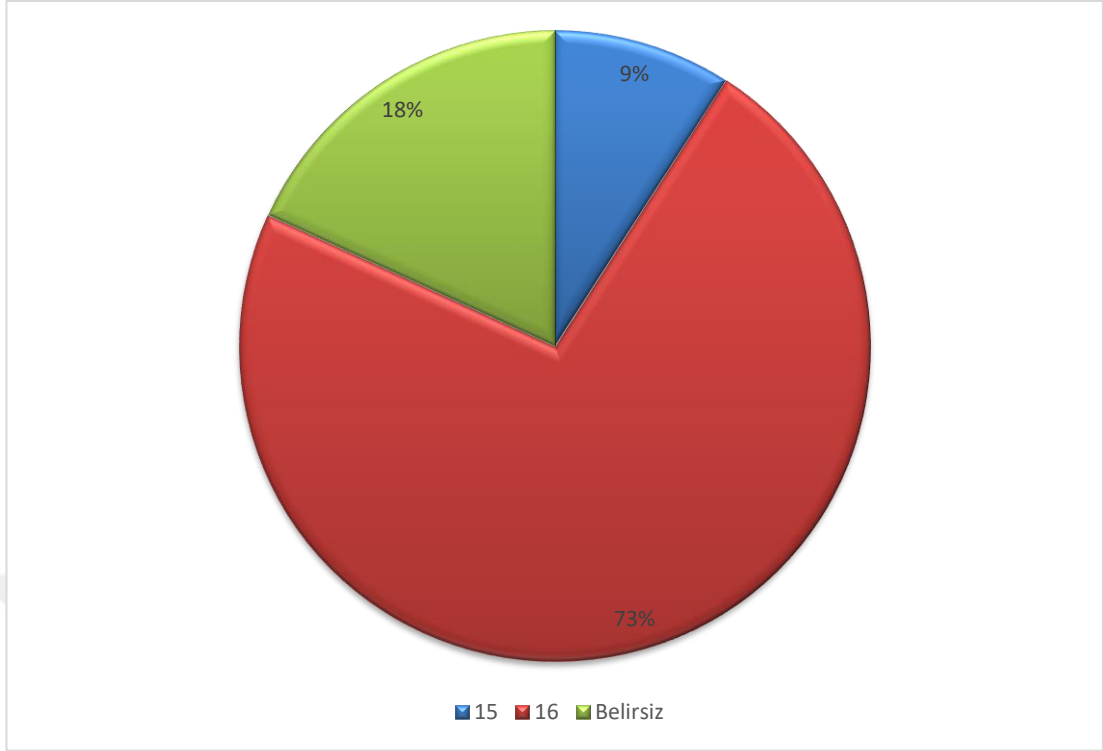
Sıra	Şair	Yaşadığı yüzyıl
1	‘Adlî	XV
2	Âhî Çelebi	XVI
3	Ahmed	?
4	‘Alî Çelebi	XVI
5	‘Amrî	XVI
6	‘Âşık Efendi	?
7	Âzerî Çelebi	XVI
8	‘Azmî	XVI
9	Bağdatlı Rûhî	XVI
10	Bâkî	XVI
11	Behîştî	XVI
12	Bekâyî	?
13	Celâl	XVI
14	Celâlî	XVI
15	Cemâlî	?
16	Cinânî	XVI

17	Devâmî	?
18	Emrî	XVI
19	Fehmî	XVI
20	Figânî	XVI
21	Firâkî	XVI
22	Fuzûlî	XVI
23	Gelibolulu Mustafa Âlî	XVI
24	Gınâyî	XVI
25	Gubârî	XVI
26	Hâce Efendi	?
27	Hâfizî	XVI
28	Hâlisî	XVI
29	Harîmî	XV
30	Hâşimî Bursevî	XVI
31	Hâverî	XVI
32	Hayâlî	XVI
33	Hayretî	XVI
34	Hüdâyî	XVI
35	Hükmî	?

36	Kabûlî	XV
37	Kalender	?
38	Kâmî	XVI
39	Kemâlpaşa-zâde/İbn-i Kemâl	XVI
40	Levâmî	XVI
41	Makâlî	XVI
42	Mânî	XVI
43	Mâtemî/Hâtemî	XVI
44	Mesîhî	XV
45	Murâdî	XVI
46	Münîrî	XVI
47	Necâtî	XV
48	Nev'î	XVI
49	Nî'metî	XV
50	Nisârî	XVI
51	Rahîmî	XVI
52	Rahmî	XVI
53	Revânî	XVI

54	Re'yî	XVI
55	Sâdık	?
56	Sâmî	?
57	Sânî	?
58	Selîmî	XVI
59	Taşlıcalı Yahyâ	XVI
60	Ulvî	XVI
61	Ümîdî	XVI
62	Vâlihî Üskübî	XVI
63	Zârî	?
64	Zâtî	XVI
65	Ziynetî	XVI
66	Zuhûrî	XVI

Tablodan hareketle mecmuada XV. yy.'dan 6 şair, XVI. yy.'dan 48 şair bulunmaktadır. Yaşadığı yüzyılı tespit edemediğimiz şair sayısı ise 12'dir. Aşağıda yer alan şekilde mecmuada şiirleri bulunan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar grafik aracılığıyla yüzdelik oran ile gösterilmiştir.

Şekil 5 Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

2.1.1.8. Mecmuada Şiirleri Bulunan Şairlerin Kısa Biyografileri

‘Adlî (d. 24 Ramazan 851/3 Aralık 1447 - ö. 10 Rebülevvel 918/26 Mayıs 1512)

Adlî, Bâyezîd-i Sâni ve Bâyezîd-i Velî olarak da bilinen Sultân II. Bâyezîd’in mahlasıdır. Doğum tarihi ve yeri konusunda kaynaklarda birlik yoktur. Fâtih Sultân Mehmed’in oğlu, Yavuz Sultân Selîm’in babası, Kânûnî Sultân Süleymân’ın ise dedesidir. Âlimlerin, sanatkarların ve şairlerin yetişmesine her türlü desteği veren bu konuda zaman zaman eleştirilere de maruz kalan II. Bâyezîd, şehzadelğinde olduğu gibi İstanbul’daki padişahlık yıllarında da pek çok şairi çevresinde toplamıştır. Türkçe *Dîvân*’ı vardır.²⁶

²⁶ Detaylı bilgi için bkz. Bayram, Yavuz (2022). “Adlî, Sultân Bâyezîd-i Velî bin Fâtih Sultân Mehmed”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-sultan-bayezidi-veli-bin-fatih> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

Âhî (d. ?? - ö. 923/1517-18)

Asıl adı Hasan'dır. Niğboluludur. Benli Hasan veya sessiz yaradılışı sebebiyle "Dilsiz Danişmend" lakaplarıyla anıldı. Eserleri: *Dîvân*, *Husrev u Şirin* ve *Hüsn ü Dil*'dir.²⁷

Ahmed (d.??-ö. ??)

Bu dönem içinde Ahmed mahlaslı birden fazla şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Ahmed'in hangisi olduğu tespit edilememiştir.

‘Alî Çelebi (d. ?? - ö. 950/1543-44)

Asıl adı Alâaddîn Sâlih Çelebi'dir. Müderris ve hattatdır. Bilinen tek eseri *Hümâyûn-nâme*'dir.²⁸

‘Amrî (d. ??-ö.930/1523/24?)

Asıl adı Amr'dır. II. Mehmed ve II. Bâyezîd zamanlarında müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlik görevlerinde bulunmuştur. Tezkirelerde nüktedan, şakacı, konuşkan, saygın ve sakin tabiatlı biri olarak tanımlanır. 143 gazelin bulunduğu bir *Dîvân*'a sahiptir.²⁹

Aşık Efendi (d.??-ö. ??)

Mecmuadaki Âşık Efendi'nin kim olduğu tespit edilememiştir.

Âzerî (d.??-ö. ??)

Asıl adı İbrahim'dir. Muallim-zâde İbrahim Çelebi olarak tanınmıştır. Hz. İbrahim'in ateşe atılmasından kinaye olarak ateşe mensup anlamında Âzerî mahlasını

²⁷ Detaylı bilgi için bkz. Köksal, M. Fatih (2020). "Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahi-benli-hasan-dilsiz-danismend> [Erişim Tarihi: 12.12.2023]

²⁸ Detaylı bilgi için bkz. Bülbül, Tuncay (2020). "Alâaddîn Ali Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/alaaddin-ali-celebi> [Erişim Tarihi: 20.05.2024]

²⁹ Detaylı bilgi için bkz. Coşkun, Vildan (2020). "Amrî, Abdülkerim Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/amri-abdulkerim-efendi> [Erişim Tarihi: 12.12.2023]

kullanmıştır. Kimi kaynaklarda mürettip bir divanı olduğu bildirilmekle beraber henüz ele geçmemiştir.³⁰

‘Azmî (d.??-ö. ??)

Bu dönem içinde ‘Azmî mahlaslı birden fazla şair bulunmaktadır. Mecmuadaki Azmî’nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Bağdatlı Rûhî (d.941/1534-1535-ö. 1014/1605-1606)

Asıl adı Osman, mahlası Rûhî’dir. Bağdat’ta doğup büyüdüğü için Bağdatlı Rûhî olarak tanındı. Eğitimi hakkında fazla bir bilgi yoktur. Bilinen tek eseri Türkçe *Dîvân*’ıdır.³¹

Bâkî (d. 933/1526 - ö. 1008/1600)

Asıl adı Mahmud Abdulkâki’dir. İstanbul’da doğdu. Bu dönem klasik edebiyatının saray etrafında bulunan en önemli şairidir. Çeşitli bölgelerde kadılık ve müderrislik yapmıştır. En önemli eseri *Dîvân*’ıdır.³²

Behiştî (d. ?? - ö. 979/1571-72)

Asıl adı Ramazan’dır. Kaynaklar, Behiştî’yi kendisinden önce yaşamış olan Karıştıranlı Süleyman Beyoğlu Sinan Behiştî ile karıştırmamak için, “Vizeli Behiştî” vs. mahlaslarla anmışlardır. Toplam 12 eser sahibidir.³³

Bekâyî (d.??-ö. ??)

Bu dönemde birden fazla Bekâyî mahlaslı şair bulunmaktadır. Mecmuamızda yer alan Bekâyî’nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

³⁰ Detaylı bilgi için bkz. Çetinkaya, Ülkü (2020). “Âzerî, İbrahim Çelebi”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azeri-ibrahim-celebi> [Erişim Tarihi: 03.06.2024]

³¹ Detaylı bilgi için bkz. Öztoprak, Nihat (2020). “Rûhî, Bağdatlı”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli> [Erişim Tarihi: 12.12.2023]

³² Detaylı bilgi için bkz. Kaplan, Hasan, Macit, Muhsin (2022). “Bâkî”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki> [Erişim Tarihi: 12.12.2023]

³³ Detaylı bilgi için bkz. Aydemir, Yaşar (2020). “Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin> [Erişim Tarihi: 12.12.2023]

Celâl (d.??-ö. ??)

Bu dönemde 4 tane Celâl mahlaslı şair bulunmaktadır. Dolayısıyla mecmuamızda yer alan Celâl'in hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Celâli d. 922-924/1517-1519 - ö. 982(?)/1574(?)

Asıl adı Hüseyin olan Celâl Bey Manastır'da doğdu. Kanuni devrinde İstanbul'a gelerek Defterdar İskender Çelebi'nin himayesine girdi. Dönem tezkirelerinde vefatı yer almaz. En önemli eserleri şunlardır: *Dîvân*, *Sa'd ü Saîd*.³⁴

Cemâlî (d.??-ö. ??)

Bu döneme ait birden fazla Cemâlî mahlaslı şair bulunmaktadır. Mecmuamızda yer alan Cemâlî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Cinânî (d.??-ö. ??)

16. yüzyıl Osmanlı sahasının önde gelen edebi şahsiyetlerinden olan Cinânî Bursa'da, Muradiye semtinde doğdu. Küçük yaşta eğitimine başlamış ve Muallimzâde'nin yanında "mülazım" olmuştur. Dört eseri bulunmaktadır: *Dîvân*, *Riyâzü'l-cinân*, *Cilâü'l-kulûb*, *Bedâiyü'l Âsâr*.³⁵

Devâmî (d.??-ö. ??)

15 ve 16. yüzyıldan bahseden biyografik kaynaklarda Devâmî mahlaslı bir şair tespit edilememiştir.

Emrî (d. ?? - ö. 983/1575)

Edirne'de doğdu. Tahsil hayatı ile ilgili sadece Sehî Bey tezkiresinde, "İlm-i zâhire sa'y ederken feragat etti" ifadesi yer almaktadır. Bugüne ulaşan eserleri *Dîvân*'ı ile muammalarıdır.³⁶

³⁴ Detaylı bilgi için bkz. Aksoyak, İsmail Hakkı (2020). "Celâl/Celâli, Manastırlı". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli> [Erişim Tarihi: 12.12.2023]

³⁵ Detaylı bilgi için bkz. Ünlü, Osman (2020). "Cinânî". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cinani-mustafa> [Erişim Tarihi: 19.12.2023]

³⁶ Detaylı bilgi için bkz. Saraç, Yekta (2020). "Emrî, Emrullah". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah> [Erişim Tarihi: 19.12.2023]

Fehmî (d.??-ö. ??)

Bu döneme ait birden fazla Fehmî mahlaslı şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Fehmî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Figânî (d. ?? - ö. 938/1531-32)

Asıl adı Ramazan olan şair Trabzonludur. İlk şiirlerinde Hüseyinî mahlasını kullanmış olsa da daha sonra Figânî mahlasını tercih etti. Geçimini kâtiplik ile sağlamıştır. Abdülkadir Karahan mecmualarda yer alan şiirlerini toplayarak *Dîvânçe*'sini yayımlamıştır.³⁷

Firâkî (d. ?? - ö. ??)

Asıl adı Abdurrahmandır. Kütahya'da doğmuştur. Ölüm tarihi konusunda kaynaklar ihtilafıdır. Âşık Çelebi, Firâkî'nin bol sayıda gazeli bulunduğunu söyler.³⁸

Fuzûlî (d. 888/1483 - ö. 963/1556)

Asıl adı Mehmed, babasının adı Süleyman'dır. Doğum yeri ve doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. İlk eğitimini müftü olan babasından alması muhtemeldir. Arapça, Farsça ve Türkçe eserler vermiştir. Bazı eserleri şunlardır; *Türkçe Dîvân*, *Beng ü Bâde*, *Leylâ vü Mecnûn* vb.³⁹

Gelibolulu Âlî (d. 948/1541 - ö. 1008/1600)

Osmanlı coğrafyasının en çok şair yetiştiren şehirlerinden biri olan Gelibolu'da doğdu. Beş yaşında okula başladı ve dokuz yaşındayken Habib-i Hamidî ve Sürurî'den tefsir ve fıkıh dersleri aldı; on altı yaşında İstanbul'a giderek Rüstem Paşa, Haseki ve Semaniye medreselerine devam etti. Bazı eserleri şunlardır: *Dîvân*, *Gül-i Sad-Berg*, *Hulâsatü'l-Ahvâl*, vb.⁴⁰

³⁷ Detaylı bilgi için bkz. Köksal, M. Fatih (2020). "Figânî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani> [Erişim Tarihi: 19.12.2023]

³⁸ Detaylı bilgi için bkz. Köksal, M. Fatih (2020). "Firâkî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/firaki> [Erişim Tarihi: 19.12.2023]

³⁹ Detaylı bilgi için bkz. Macit, Muhsin (2020). "Fuzûlî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fuzuli-mdbir> [Erişim Tarihi: 19.12.2023]

⁴⁰ Detaylı bilgi için bkz. Aksoyak, İ. Hakkı, İsen, Mustafa (2020). "Âlî/Çeşmî. Gelibolulu Mustafa". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa> [Erişim Tarihi: 19.12.2023]

Gınâyî (d.??-ö. ??)

Bu dönemde dört farklı Gınâyî mahlaslı şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Gınâyî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Gubârî (d.??-ö. ??)

Bu dönemde Gubârî mahlaslı üç şair bulunmaktadır. Mecmuamızda yer alan Gubârî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Hâce Efendi (d.??-ö. ??)

15 ve 16. yüzyılda Hâce Efendi mahlaslı toplam iki şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Hâce Efendi'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Hâfızî (d.??-ö. ??)

Şairin hayatı hakkında tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.⁴¹

Hâlisî (d.??-ö. ??)

Bu dönemde Hâlisî mahlaslı iki şair vardır. Mecmuada adı geçen Hâlisî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Harîmî (d. 874/1469-70 - ö. 918/1512-13)

II. Bâyezîd'in oğlu olan Şehzâde Korkud, Amasya'da doğdu. Mûsikîde ustaydı. Her çeşit sazı çalardı. Saruhan ve Manisa valiliği görevinde bulundu. Bazı eserleri şunlardır: *Kitâbu fî 'l-Tasavvuf*, *Dîvânçe*, *Şerhu Elfâzi 'l-Küfr*.⁴²

Hâşimî Bursevî (d. ?? - ö. 948/1641'den sonra)

Asıl adı Bakkâl-zâde Seyyid Mehmed Çelebi'dir. Hz. Peygamber'in soyundan geldiği için Hâşimî mahlasını kullanmıştır. Biyografik kaynaklar, Hâşimî'nin tek eseri olan *Dîvân*'ından bahseder.⁴³

⁴¹ Detaylı bilgi için bkz. Kaplan, Yunus (2020). "Hâfızî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hafizi> [Erişim Tarihi: 20.05.2024]

⁴² Detaylı bilgi için bkz. Kılıç, Filiz (2020). "Harîmî, Şehzâde Korkud". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/harimi-sehzade-korkud> [Erişim Tarihi: 20.05.2024]

Hâverî (d.??-ö. ??)

Bu dönemde Hâverî mahlaslı iki şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Hâverî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Hayâlî (d. 903-905?/1497-1499?-ö.964/1557)

Asıl adı Mehmed lakabı bekar Memî'dir. Geç evlendiği için bu lakabı almıştır. Belli bir mesleği olmayan Hayâlî şiiirleriyle dikkat çekti. Bir şairin ulaşabileceği en büyük paye olan padişah nedimliği ve musahipliğine yükseldi. Tek eseri *Dîvân*'ıdır.⁴⁴

Hayretî (d. ?? - ö. 941/1534/35)

Asıl adı Mehmed'dir. Kaynaklarda Mehmed Şah, Mehmed Çelebi ve Baba Hayreti olarak da geçer. Hayatı hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Şâir, kaynaklarda derviş meşrep, Caferi mezhebine bağlı rind biri olarak tarif edilir. En önemli eseri *Dîvân*'ıdır.⁴⁵

Hüdâyî d. d. ?/d. ? - ö. ö. 991/1584)

Asıl adı Mustafa Hüdâyî'dir. İstanbul'da doğdu. 16. yüzyılın ilk çeyreğinde doğduğu tahmin edilmektedir. Gazel söylemekte mahir bir şair olarak tanınmıştır. Bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır.⁴⁶

Hükmî (d.??-ö. ??)

Bu dönemde Hükmî mahlaslı iki şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Hükmî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Kabûlî (d. ?/1523? - ö. 1000/1591/92)

Asıl adı İbrahim'dir. Doğum tarihi konusunda kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Şiirlerinde uzun bir ömür sürdüğünü kendisi söylemektedir. Kabûlî'ye göre

⁴³ Detaylı bilgi için bkz. Yıldız, Ayşe (2020). "Hâşimî, Bakkâl-zâde Seyyid Mehmed Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hasimi-bakkalzade-seyyid-mehmed> [Erişim Tarihi: 20.05.2024]

⁴⁴ Detaylı bilgi için bkz. Karagözlü, Volkan (2020). "Hayâlî Bey, Hayâlî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁴⁵ Detaylı bilgi için bkz. Durmuş, Tuba (2020). "Hayretî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁴⁶ Detaylı bilgi için bkz. Yekbaş, Hakan (2020). "Hüdâyî-i Kadîm, Mustafa". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayii-kadim-mustafa> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

şiiir ya padişahlar ya da güzeller namına söylenmelidir. Kabûlî'nin kaside, kıt'a ve mesnevileri daha çok tarihi ve sosyal unsurların bolluğuyla dikkati çekmekte iken, gazellerinde ise umumiyetle aşıkane ve rindane bir eda bulunmaktadır. En önemli eseri *Dîvân*'ıdır.⁴⁷

Kalender (d.??-ö. ??)

Bu dönemde Kalender mahlaslı birden çok şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Kalender'in hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Kâmî (d.??-ö. ??)

Bu devirde Kâmî mahlaslı sekiz şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Kâmî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Kemâlpaşa-zâde (d. ?/1469 - ö. ?/1534)

Asıl adı Şemseddin Ahmed'dir. Doğum yeri olarak Tokat ya da Amasya gösterilmektedir. Kaynaklarda kendisi ile ilgili verilen bilgilerden onun genç yaşından itibaren ahlaklı, takva sahibi ve zeki olduğu anlaşılmaktadır. İlmiye sınıfında kazaskerlik, kadılık ve şeyhülislamlık görevlerinde bulunmuştur. *Tevârîh-i Âl-i Osmân ve Dîvân*'ı en önemli eserleridir.⁴⁸

Levâmî (d.??-ö. ??)

Levâmî'nin hayatı hakkında tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.⁴⁹

Makâlî (d. ?? - ö. 992/1584)

Alaşehir'de doğdu. Asıl adı Mehmed Çelebi'dir. Kadılık vazifesinde bulunmuş 992/1584 yılında vefat etmiştir.⁵⁰

⁴⁷ Detaylı bilgi için bkz. Erdoğan, Mustafa (2020). "Kabûlî, Gedizli". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kabuli-gedizli> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁴⁸ Detaylı bilgi için bkz. Saraç, Yekta (2020). "İbn Kemâl, Kemâlpaşa-zâde". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibn-kemal> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁴⁹ Detaylı bilgi için bkz. Efe, Zahide (2021). "Levâmî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/levami> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁵⁰ Detaylı bilgi için bkz. Koyuncu, Fatih (2020). "Makâlî, Mehmed Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/makali-mehmed-celebi> [Erişim Tarihi: 20.05.2024]

Mânî (d. ?? - ö. 1007/1598-99)

Asıl adı Mehmed'dir. Mevcut kaynaklarda doğum yılı ve yeri hakkında bir bilgi yoktur. Kadı ve müderrislik yapmış maddi bakımdan çok sıkıntılı günler geçirmiştir. Mollâ Ahmed Efendi için yazdığı nesib bölümü şitaiyye olan ve oldukça canlı tasvirler içeren kasidesinde çektiği sıkıntıları anlatmıştır. *Dîvân ve Şehr-engîz-i Bursâ* önemli eserleridir.⁵¹

Mâtemî/Hâtemî (d. ?? - ö. 1004/1595/96)

Asıl adı İbrahim'dir. İlk mahlası Mâtemî olan şair Hâtemî mahlasını da kullanmıştır. Zevk ve safa içinde eğlence ve içki meclisinde ömür süren şair, Arap ve İran seyahatlarına çıktığı vakit hacı oldu. Döneminin meşhur şairlerindendir.⁵²

Mesîhî (d. ?? - ö. 918/1512)

Mesîhî, II. Bayezid devri döneminin önemli şairlerinden biri olup Priştine'de doğdu. *Sehî Tezkiresi*'nde Mesîh, diğer kaynaklarda Îsâ adı ile bilinmektedir. İsmi'nin Îsâ olması sebebiyle Mesîhî mahlasını kullanmıştır. *Dîvân, Edirne Şehrengîzi* önemli eserlerinden bazılarıdır.⁵³

Murâdî (d. ?/1546 - ö. ?/1595)

1546 yılında Manisa'da doğdu. II. Selim ile Nur Banu Sultan'ın oğludur. Manisa ve Alaşehir sancakbeyliğinde görev yaptı. Devrinde ataları gibi sanatın gelişmesi için büyük gayret gösterdi. *Dîvân*'ı sultan şairler içinde Kanûnî'den sonra en hacimlisidir.⁵⁴

Münîrî (d. ??-ö. ??)

Bu devirde Münîrî mahlaslı üç şair bulunmaktadır. Mecmuamızda bulunan Münîrî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

⁵¹ Detaylı bilgi için bkz. Demirel, Şener (2020). "Mânî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mani> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁵² Detaylı bilgi için bkz. Köksal, M. Fatih (2020). Mâtemî/Hâtemî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/matemi> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁵³ Detaylı bilgi için bkz. Kartal, Ahmet (2020). "Mesîhî, Îsâ". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesih-i-isa> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

⁵⁴ Detaylı bilgi için bkz. İsen, Mustafa (2020). "Murâd, Murâdî, Sultân III. Murâd". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/murad-muradi-sultan-iii-murad> [Erişim Tarihi: 20.12.2023]

Necâtî (d. 847-850?/1443-1446? - ö. 25 Zilkâde 914/17 Mart 1509)

Necâtî'nin asıl adı kaynakların büyük bölümünde Îsâ olarak geçmektedir. Edirne'de doğdu. Ailesi hakkında yeterli bir bilgi yoktur. Gençlik yıllarında şiir ve nesir yazmağa yönelen şair, Edirne'den Kastamonu'ya gitti, orada hatla da ilgilendi ve şiirleriyle tanınmaya başladı. Zengin hayallerle süslü şiirlerinde, mahalli renk ve özellikler sıkça görülür. Günümüze kadar ulaşan tek eseri *Dîvân*'ıdır.⁵⁵

Nev'î (d. 940/1533-34 - ö. 1007/1599)

Asıl adı Yahyâ'dır. Şiirlerinde Nev'î mahlasını kullanmıştır. Malkara'da doğmuştur. Nev'î'nin ilim ve fazilet sahibi bir şair olduğu konusunda kaynaklarda fikir birliği vardır. Kaynakların verdiği bilgiye göre Nev'î rind edalı, derviş-meşreb, tasavvufa, zühd ve takvaya meyilli bir kişidir. Eserleri şunlardır; *Türkçe Dîvân*, *Tercüme-i Hadis-i Erbain* vb.⁵⁶

Nî'metî (d. ?? - ö. ??)

Nî'metî'nin hayatı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır.⁵⁷

Nisârî (d. ?? - ö. ??)

Kanunî dönemi şairlerinden olup Serez'de doğdu. Üç dilde şiir yazmıştır. *Dîvân* sahibidir.⁵⁸

Rahîmî (d. ?? - ö. ??)

Rahîmî hakkında kaynakların verdiği bilgiler son derece sınırlıdır. II. Selim'in padişah olması üzerine Manisa'ya vali olarak atanan oğlu III. Murad için yazdığı bazı şiirlerden Rahîmî'nin III. Murad'ın maiyetinde de çalıştığı söylenebilir. Yine Rahîmî'nin *Dîvân*'ında Aydın, Tire, Manisa, Gediz, Akşehir gibi yerlerin adını

⁵⁵ Detaylı bilgi için bkz. Kaya, B. Ali (2021). "Necâtî Bey, Îsâ". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁵⁶ Detaylı bilgi için bkz. Sefercioğlu, M. Nejat (2021). "Nev'î, Yahyâ". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁵⁷ Detaylı bilgi için bkz. Yörür, Ali (2020). "Nî'metî, Nî'metî Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nimeti-nimeti-celebi> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁵⁸ Detaylı bilgi için bkz. Gönel, Hüseyin (2020). "Nisârî, Nisârî Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nisari-nisari-efendi> [Erişim Tarihi: 21.05.2024]

zikretmiş olması şairin buralarda da görev yapmış olma ihtimalini göstermektedir. Bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır.⁵⁹

Rahmî (d. ?? - ö. 975/1567/68)

Asıl adı Pir Muhammed/Mehmed olan şair, kaynaklarda Rahmî, Bursalı Rahmî Çelebi olarak anılmaktadır. Bursa'da doğmuş fakat burada fazla kalmamış, küçük yaşlarda İstanbul'a gelmiştir. Rahmî'nin mevcut bilgilere göre dört adet manzum eseri bulunmaktadır. Bunlardan ilki *Dîvân*'dır. *Gül-i Sad-Berg*, *Şâh u Gedâ* ve *Yenişehir Şehrengizi* diğer eserleridir.⁶⁰

Revânî (d. ?? - ö. 930/1523-24)

Asıl adı İlyas Şücâ'dır. Revânî'yi mahlas olarak seçmesinde, Tuna nehri kıyısındaki bahçeler arasında ikametinin ve bu ırmağın tatlı akışının kendisinde uyandırdığı duyguların etkisi olmuştur. Çağdaşı olan tezkire yazarları Revânî'nin şiirinden övgüyle söz etmiş, nazmının selis ve sade, hayallerinin nazik olduğunu, şiirde kendine mahsus bir yol tuttuğunu belirtmiştir. Kaynaklarda Revânî'nin *Dîvân*'ından ve *İşret-nâme* adlı mesnevisinden bahsedilir.⁶¹

Re'yî (d. ?? - ö. ??)

Re'yî herhangi bir tahsil görmemiş, ümmî bir şairdir. Derzi-zâde Ulvî'nin kardeşidir. Latîfî'ye göre heceyi ebcede kadar, bir başka görüşe göre ise tebbete kadar okumuştur. Fazilet ve kemalden yoksundur.⁶²

Sâdık (d. ?? - ö. ??)

Bu dönemde birden fazla Sâdık mahlaslı şair olduğu için mecmuada adı geçen Sâdık'ın hangisi olduğu tespit edilememiştir.

⁵⁹ Detaylı bilgi için bkz. Kaplan, Yunus (2020). "Rahîmî, Rahîmî Bey". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahimi-rahimi-bey> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁶⁰ Detaylı bilgi için bkz. Erdoğan, Mustafa (2020). "Rahmî, Bursalı Pir Mehmed". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁶¹ Detaylı bilgi için bkz. Erünsal, İsmail E (2020). "Revânî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/revani> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁶² Detaylı bilgi için bkz. Pektaş, Mehmet (2020). "Re'yî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/revi> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

Sâmî (d. ?? - ö. ??)

Bu dönemde üç farklı Sâmî mahlaslı şair olduğu için mecmuada adı geçen Sâmî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Sânî (d. ?? - ö. ??)

Bu dönemde Sânî mahlaslı birden çok şair bulunmaktadır. Mecmuada yer olan Sânî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Selîmî (d. 26 Recep 930/30 Mayıs 1524 - ö. 28 Şaban 982/13 Kasım 1574)

Selim-i Sânî, Sarı Selim, adlarıyla da bilinen II. Selim, Kanuni Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultan'dan doğan ikinci oğlu olup 1524'te dünyaya gelmiştir. İyi bir eğitim görmüş ve 18 yaşına girdikten sonra 1542'de Konya sancakbeyi olmuştur. Şiirlerinde Selîmî ve Selîm mahlaslarını kullanmıştır. Selîmî'nin bilinen tek eseri *Dîvânçe*'sidir.⁶³

Taşlıcalı Yahyâ (d. ?? - ö. 990/1582)

Doğum tarihi ve yeri tam olarak bilinmeyen Yahyâ, bizzat belirttiği üzere Arnavut asıllı olup Dukagin ailesine mensuptur. Ailesinden dolayı Dukagin-zâde, geldiği yerden hareketle Taşlıcalı diye anılan şair, Kuzey Arnavutluk'tan İstanbul'a getirilmiş ve Acemi Oğlanları Ocağı'nda eğitilmiştir. Devlet erkanında çeşitli görevlerde bulunmuştur. Bazı eserleri; *Dîvân, Hamse, Edirne Şehrengîzi* vb.dir.⁶⁴

Ulvî (d. ?? - ö. 993/1585)

Asıl adı Mehmed'dir. Derzi-zâde/Terzi-zâde lakabıyla tanınır. Doğum tarihi bilinmemektedir. İstanbullu olan şair, kadılık ve hâkimlik görevlerinde bulunmuş ilmiye mensubu bir baba ve aslen Rus bir cariyeye olduğu rivayet edilen bir annenin oğludur. Kardeşi Re'yî de şairdir. Döneminin renkli söyleşiye sahip kabiliyetli

⁶³ Detaylı bilgi için bk. Kesik, Beyhan (2020). "Selîmî/Selim, Sultan Selîm-i Sânî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-selim-sultan-selimi-sani> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁶⁴ Detaylı bilgi için bkz. Kaya, Bayram A (2021). "Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukagin-zade> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

şairlerindendir. Şiirleri akıcı bir edaya ve dokunaklı bir manaya sahiptir. En önemli eseri *Dîvân*'ıdır.⁶⁵

Ümîdî (d. ?? - ö. 979/1571)

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmed'dir. Önce "Sıdkî" mahlasını kullandı. Ümîdî'nin bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır.⁶⁶

Vâlihî (d. ?? - ö. 1008/1599)

Üsküp doğumludur. Asıl adı Ahmed'dir. Sahn Medresesi'nde Ahaveyn lakaplı Karamanlı Mehmed Efendi'den ders almıştır.⁶⁷

Zârî (d. ?? - ö. ??)

Bu dönemde birden fazla Zârî mahlaslı şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Zârî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

Zâtî (d. 876/1471 - ö. 954/1547)

Zâtî mahlaslı şairin asıl isminin ne olduğu konusunda ihtilaf vardır. Balıkesir'de fakir bir çizmecinin oğlu olarak dünyaya geldi. Ailesi hakkında kaynaklarda pek bilgi yoktur. II. Bayezid'in saltanat yıllarında Balıkesir'den İstanbul'a geldi. Şiirleriyle İstanbul'daki şiiir çevrelerinin dikkatini çekmeyi başardı. Eserleri şunlardır; *Dîvân*, *Şem'ü Pervâne*, *Edirne Şehrengizi* vb.⁶⁸

⁶⁵ Detaylı bilgi için bkz. Şahin, Esmâ (2021). "Ulvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi> [Erişim Tarihi: 21.12.2023]

⁶⁶ Detaylı bilgi için bkz. Kaplan, Yunus (2020). "Ümîdî, Ahmed". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/umidi-ahmet> [Erişim Tarihi: 22.12.2023]

⁶⁷ Detaylı bilgi için bkz. Yılmaz Kadri Hüsnü (2020). "Vâlihî, Kadî-zâde Ahmed Vâlihî Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/valihi-kadizade-ahmed-valihi-celebi> [Erişim Tarihi: 20.05.2024]

⁶⁸ Detaylı bilgi için bkz. Kurtoğlu, Orhan (2021). "Zâtî, İvaz". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz> [Erişim Tarihi: 22.12.2023]

Ziyetî (d. ?? - ö. 963/1556)

Ahdî'nin *Gülşen-i Şuara*'sında Zinetî mahlaslı iki şair bulunmaktadır. Ahdî'nin kaydettiğine göre şairlerin her ikisi de Serezli olup danışmentlik görevinde bulundular.⁶⁹

Zuhûrî (d. ?? - ö. ??)

Bu dönemde Zuhûrî mahlaslı dört farklı şair bulunmaktadır. Mecmuada adı geçen Zuhûrî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

⁶⁹ Detaylı bilgi için bkz. Aksoyak, İsmail H (2014). “Zînetî/Zeynî”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zineti-zeyni> [Erişim Tarihi: 22.12.2023]

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN

3.1. METNİN KURULUŞUNDA İZLENİLEN YOL

1. Her şiire, beyit/bende numara verilmiştir.
2. Mecmuanın sayfa numaraları “1a, 1b, 2a ,2b...” şeklinde ve köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir.
3. Şiirlerde başlık varsa olduğu gibi yazılmış, başlıksız şiirlere mahlastan hareketle başlık eklenmiş ancak “[]” içine alınmıştır.
4. Başlığı ve mahlası bulunmayan şiirler “[?]” şeklinde belirtilmiştir.
5. Veznin veya anlamın oturmadığı yerlerde metne ek ya da kelime şeklinde yapılan müdahaleler köşeli parantez “[]” içerisinde gösterilmiştir.
6. Mecmuada okunamayan bölümler metinde üç nokta “(...)” ile gösterilmiştir.
7. Her şiirin vezni, şiirin hemen üstünde yer alıp (--./.--./--./-.-) örneğindeki gibi gösterilmiştir.
8. Mürğ-murg, mahabbet-muhabbet... vb. iki türlü okunuşa sahip kelimelerde yazım birliğini sağlamak açısından bir tanesi tercih edilmiştir.
9. Mecmuada tespit ettiğimiz şairlerin şiirleri, ilgili divanlar ile karşılaştırılmış, farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.
10. Mürettib, mecmuada bulunan bazı şiirlerin nazım biçimini ya da türünü yanlış ifade etmiş; bazı şiirleri, şairinin mahlası ile, bazılarını ise başlık vermeden yazmıştır. Hatalı yazılan nazım biçimleri düzeltilerek yazılmış ve başlıktan dipnot düşülerek bilgi verilmiştir.
11. Şairin basılı *Dîvân*’ında bulunup mecmuada olmayan beyitler, dipnot sistemiyle çalışmaya eklenmiştir.
12. Mecmuada bulunan fakat söz konusu şairin *Dîvân*’ında bulunmayan şiirler dipnotta belirtilmiştir.
13. Farsça şiirler çeviri yazısı yapılmadan, görselleri çalışmaya dâhil edilmiştir.

14. Mecmuada bulunan beyit/bend ve mısraların sıralaması divanda farklı ise ilgili yerden dipnot düşölerek belirtilmiş ancak mecmuadaki sıralamama esas alınmıştır.
15. Mecmua metninde mürettibin noktalı harflerin yazımında -ğ yerine ğ yazılması gibi yapılan hatalar dipnotta açıklanmadan doğru imlasıyla yazılmıştır. Metinde ħayfā kelimesinin ħayfā şeklinde yazılması gibi.
16. Vâv-ı ma'dûleler uzun ā'dan önce “” imgesiyle gösterilmiştir (ğāb gibi).

3.1.1. Transkripsiyonlu Metin

METİN

[1a]

-1-⁷⁰

[Bâkî]

--./-./-./-./-.-

- 1 Gül gülse bülbül ağlasa dâ'im⁷¹ 'aceb degül
Zîrâ kimine ağla dimişler kimine gül
- 2 Pākîze-ṭab' u şaf-dil ü pāk-meşrebüz
Hüsnüñ güline düşse n'ola jāleveş göñül
- 3 Bezm-i şafâ vü 'ayşa şalâdur bilenlere
Şît u şadâ-yı bülbül ü berg ü nevâ-yı gül
- 4 Hüsn-i ruḥuñla luṭf-ı lebüñden ḥaber virür
Hep âb u tâb-ı cevher-i cām u şafâ-yı gül⁷²
- 5 **Bâkî** 'acûz-ı dehre er olmaz zebûn olan
Merdân-ı rāh-ı 'aşk dimezler aña racül

⁷⁰ Sabahattin Küçük, *Bâkî Dîvânı* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, y.t.y.), 209, [10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf](https://www.kutubhane.gov.tr/10596/bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf)

⁷¹ bülbül ağlasa dâ'im: dâ'im ağlasa bülbül BD

⁷² gül: mül BD

[Bākī]

--./-./-./-./-.

- 1 Dil kayd-ı ‘aklı selb ideli şād olup gider
Şan tıfıdır ki h̄āceden āzād olup gider
- 2 Ma‘mūre-i derūnı harāb itdi ğam velī
Maḥrūsa-i maḥabbetūñ ābād olup gider⁷⁴
- 3 Erbāb-ı ‘aşka şabr u tesellī tarīkı yok
Varan ḥarīm-i kūyuña nā-şād olup gider
- 4 Biz tālib-i teveccüh-i iḳbāl-i rūzgār
Gül-berg-i bāğ-ı ‘ömr ise ber-bād olup gider
- 5 Bī-hūde yirde cevri güzeller çok⁷⁵ itmesün
Bākī cefā vü miḥnete mu‘tād olup gider

[1b]**[Taşlıcalı Yahyā]**

-./-./-./-./-.

- 1 Yolına geldi cefālar itdügi cānānumuñ
Pür-cefādur sevdügi ol āfet-i devrānumuñ

⁷³ Küçük, *Bākī Dīvânı*, 138.

⁷⁴ Şairin *Divan*’ında bulunan 3. beyit mecmuuda yer almamaktadır:
Kūyuñ yolında döne döne akdı göz yaşı

Seyl-āb-ı dīde Dicle-i Bağdād olup gider BD

⁷⁵ çok: çoğ BD

⁷⁶ Mehmed Çavuşoğlu, *Yahyā Bey Dîvan Tenkidli Basım* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayın No.2233, 1977) 419-420.

- 2 Āfitābuma cefālar ideli ol meh-likā
Bir ucı yirde bir ucı gökdedür efgānumuñ⁷⁷
- 3 Yā İlāhī gözi yaşı haqqı-çün ‘āşıqlaruñ⁷⁸
Yārini eyle mülāyim yār-ı ‘ālī-şānumun⁷⁹
- 4 Nev-cüvāndır⁸⁰ cevre döymeze baña itsün cevri
Söyleñüz⁸¹ maḥbūbına ol gözleri fettānumuñ⁸²
- 5 N’ola ey **Yahyā** şakınsam düşmen-i bed-ḥāhdan
Cānumuñ cānı degül mi sevdügi cānānumuñ

-4-⁸³

[Behiştî]

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Göñlüm eglenmez varup görsem gül-i gül-zārı ben
Bir dehān-ı yāre beñzer gonca bulsam bāri ben
- 2 Gösterürseñ ‘āşıka kūyuñ ṭavāfında yüzüñ
Ka‘beye ey gözlerüm nūrı nedür sen varuban
- 3 Çünkü sīnemdür beni derde giriftār eyleyen
Āḥir anuñ üstine yaḥsam gerekdür yārı ben
- 4 Naḥd-i cāna buseñ almağa ḥarīş olsam n’ola

⁷⁷ Mecmuadaki 2. beyit şairin basılı *Divan*’ında 4. beyittir.

⁷⁸ ‘āşıqlaruñ: ‘āşıkuñ YD

⁷⁹ Mecmuadaki 3. beyit şairin basılı *Divan*’ında 2. beyittir.

⁸⁰ nev-cüvāndır: nev-cüvānum YD

⁸¹ söyleñüz: eydünüz YD

⁸² Mecmuadaki 4. beyit şairin basılı *Divan*’ında 3. beyittir.

⁸³ Yaşar Aydemir, *Behiştî Dîvânı* (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2000) 440.

Düşde dağı görmedüm⁸⁴ bunuñ gibi bāzārı ben

- 5 Ey **Behiştī** dūr olup bir laḥza kūyī yārdan
 Āşkāra dünyede gördüm ‘azāb-ı nārı ben

[2a]

-5-

[**Ḳalender**]

--./-.-./.-.-./-.-

- 1 Bīmār-ı ‘aşḡuñ oldı göñül hiç bilür misin
 Cānā cefāña şabr idemez öldürür misin
- 2 Ey hoş- ıırām ‘ahdüñe tırmaz mısın dağı
 ‘Uşşāka nāz u şīveler eyler yürür misin
- 3 Kūyuñda seg raḡībī didüm eylerem helāk
 Ol şūḡ didi nāz-ıla dağı sürür misin
- 4 Ḳan-ıla talsa ağlamadan gözlerüm n’ola
 Ey tıfl-ı nā- resīde beni güldürür misin
- 5 Göstermez oldı gün yüzini ey **Ḳalender** āh
 Cevr ü cefāya başladı ol meh görür misin

⁸⁴ görmedüm: görmezem BHD

---/---/---/---/---

- 1 Ol şeh-i hüsnüñ bağanlar gözi üzre⁸⁶ kaşına
Sāye-i perr-i hümā düşmiş şanurlar başına
- 2 Ğayrıdan hālī anuñçün eyledüm dil hānesin
Tā senüñ raht-ı ğam-ı ‘aşkuñ içine taşına
- 3 Şūret-i zībāya meyl itsem baña ta‘n eyleme
Var su‘āl it böyle dil-keş naķş iden naķķāşına
- 4 Bāde-i aşķa vücūdı cāmesin rehn itdi Kays
Āferīnler ol melāmet bezminüñ qallāşına⁸⁷
- 5 Meclis-i cānāneye sākī çoğ alsun bādeyi
Başķa bir desti gerek zīrā raķībūñ başına
- 6 Naķş-ı hüsnüñ kimse **Bākī** gibi taşvīr itmeye
Şafha-i eş‘ārda anca kalemeler āşına

⁸⁵ Küçük, *Bākī Dīvānı*, 260

⁸⁶ bağanlar gözi üzre: gözi üzre bağanlar BD

⁸⁷ Şairin *Divan*’ındaki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Şöyle ağlar merdüm-i çeşmüm ki ğarķ itdi özin

Güiyā bir tıfldur ol şimdi girdi yaşına BD

[2b]

-7-⁸⁸

[Bākī]

--./.--./.--./.--

- 1 Feryāduma irmezse n'ola ol boyı şimşād
Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād
- 2 Devründe güle niçün olur bende benefşe
Üstine kılıçlar mı tutar süsen-i āzād
- 3 Bir gönca benefşe kıparup başına⁸⁹ sokmış
Tağlarda külüng atduğı dem başına Ferhād
- 4 Eşkāl-i vefā resmī kabūl itmede kalbūñ
Āyinedür ammā begüm āyine-i pūlād⁹⁰
- 5 Rengin ider evşāf-ı ruhuñ hāme-i **Bākī**
Ol şūreti virmez şanemā naqşına Bih-zād

-8-⁹¹

[Emrī]

-.-/-.-.-/-.-.-/-.-

- 1 İstemez dil goncayı ol yüzi gülsüz gülsitān

⁸⁸ Küçük, *Bākī Dīvānı*, 88.

⁸⁹ başına: tacına BD

⁹⁰ Şairin *Divan*'ında yer alan 5 ve 6. beyit mecmuada yer almamaktadır:

‘Ahdünde eger ‘āleme bir dahı gelürse
Kullıklar ider sen yüzi hurşide Ferahşād
İbrāmı gel ey sākī-i gül-çihre ko sen de
Almışdur olan ‘aqlumuz ol şūh-ı perī-zād BD

⁹¹ Mehmet A. Yekta Saraç, *Emrī Dīvānı* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, y.t.y.), 359, 360, 361, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0>

Her gül-i hamrâ olursa la'lden bir âşiyân

- 2 Uğrayup geçdükce⁹² sînemde karar itmez okuñ
Şöyle beñzer ey kemân-ebrû döküpdür anda kan⁹³
- 3 'Aşkuñı fâş itmedüm nâr-ı şafaqla kızdurup
Tas-ı çarhı başuma geydürdi cellâd-ı zamân⁹⁴
- 4 Şol kadar 'âşıkluñ gögsine dâğ urdı benüñ
Penbe olsa yetmeye ebr-i sefîd-i âsumân⁹⁵
- 5 Bâd-ı âh **Emrî** gördüñ niçün yeldüñ didüm
Gösterüp yâr ef'i-i zülfin didi budur yılan⁹⁶

[3a]

-9-⁹⁷

[Zâtî]

-.--/-.-/-.-/-.-

- 1 'Āşıkūñ āhı felekde Zühreye dem-sāz olur
Kaddi çeng ü cismi kıldan ince beñzi sâz olur
- 2 Āşikāre eylemezdüm mihrüñi ey meh velî
'Āşıkūñ āh-ı derûnı ah kim ġammāz olur
- 3 'Ādeti 'âşıkluñ cevre taħammül eylemek
Şan'atı dil-berlerüñ cevr ü cefâ [vü] nâz olur

⁹² geçdükce: geçdükde ED

⁹³ Bu beyit şairin *Divan* 'ında 360 numaralı gazelin 3. beytidir.

⁹⁴ Bu beyit şairin *Divan* 'ında 359 numaralı gazelin 2. beytidir.

⁹⁵ Bu beyit şairin *Divan* 'ında bulunmamaktadır.

⁹⁶ Bu beyit şairin *Divan* 'ında 361 numaralı gazelin makta beytidir.

⁹⁷ Ali Nihad Tarlan, *Zatî Dîvânı* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216, 1968), 387.

- 4 Az dil-ber görmedüm ben az dil-ber sevmedüm⁹⁸
Sen kadar çok cev̄r ider cānā cihānda az olur
- 5 Döne döne oynadur dil-ber hevāyī göñlümi
Dil-rübālar **Zāṭīyā** ekşer kebūter-bāz olur

-10-

[Ni‘metī]

.---/.---/.---/.---

- 1 Döküp naḡd-i sirişki terk-i dünyā itmemüz vardur
Muḡaşşal cümle māl ü mülki ifnā itmemüz vardur
- 2 Şarāb-ı la‘l-i nābuñ nuş idüp bezm-i maḡabbetde
Lebūñ esrārını mestāna ifşā itmemüz vardur
- 3 Gerek dögsün gerek sögsün gerek dergāhdan sürsün
Vişāl-i yāri bir kerre temennā itmemüz vardur
- 4 Ğubār-ı ḡāk-i rāhuñla açup jeng ġam-ı hicrūmi
Göñül āyīnesin şāf u mücellā itmemüz vardur
- 5 Ricā itdükde vaşlın didi ol meh baña şabr eyle
Beni ey **Ni‘metī** bir gün tesellā itmemüz vardur

⁹⁸ ben az dil-ber sevmedüm: çok memleket seyr eyledüm ZD

[3b]

-11-⁹⁹

[Nev'î]

.--/--/--/.-

- 1 Güzel göz güzel el güzellik maḥal
Naẓīrūñ bulunmaz güzelsin güzel
- 2 Benüm serv-i nāzum niyāzum budur
Cefā-y-ıla nāzı dırāz itme gel
- 3 Şeh-i kām-rānsın güzeller¹⁰⁰ kuluñ
Güzellikde sañā bulunmaz bedel
- 4 Kime kim elüñ öpmek oldı naşīb
Sa'ādetle devlet añā virdi el
- 5 Seni mā'il itmiş gibi ol ğazāl
Neden düşdi Nev'î bu nev'a¹⁰¹ ğazel

-12-¹⁰²

[Hüdāyî]

..--/--/--/--/..-

- 1 Kōmadı şuda şafā-yı 'arż-ı 'ālem-tābuñ
Çekilüp döndüğü andan bu-y-ımış tolābuñ

⁹⁹ Mertol Tulum, M. Ali Tanyeri, *Nev'î Dîvânı Tenkidli Basım* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 2160, 1977), 400.

¹⁰⁰ güzeller: gönülller NİD

¹⁰¹ nev'a: gūne NİD

¹⁰² Mehmet Demiralay, "Hüdāyî-i Kadīm (16. YY) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin" (Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2007), 162.

- 2 Cūylarda degül ey Yūsuf-ı şānī girdāb
Reşk-i çāh-ı zeķanuñ bağrını deldi ābuñ¹⁰³
- 3 Berķ urur ruħları¹⁰⁴ ol gūşe-i ebrūlardan¹⁰⁵
İki yanında iki şem‘ gibi mihrābuñ
- 4 Şorduğum dem ne-y-imiş aşlını bildüm şekerüñ
Bilmedüm diķķat idüp sırrın o la‘l-i nābuñ
- 5 Bāde-i la‘lūñi men‘ itme **Hūdāyī**den kim
Şāfdur meşrebi rindān-ı ulū‘l-elbābuñ

[4a]

-13-¹⁰⁶

[Bākī]

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Hūblar mā’ildür ancaķ¹⁰⁷ āşıķ-ı şeydāsına
Dil-ber-i ‘ālī-cenābuñ baķma istiğnāsına
- 2 Baķmaz ammā sendedür gül gibi gūşı n’eylesün
Kuħl-i istiğnā çekilmiş nergis-i ra‘nāsına
- 3 Pertev-i mihr-i melāḥat şaldılar şubḥ-ı ezel
Şafḥa-i āyīne-i ruḥsār-ı meh-sīmāsına
- 4 İşigüñ taşıyla başı hoş gedā-yı kūyuñuñ

¹⁰³ ābuñ: anuñ HÜD¹⁰⁴ ruħları: ruħlarıñ HÜD¹⁰⁵ ebrūlardan: ebraķlardan HÜD¹⁰⁶ Kūçük, *Bākī Dîvânı*, 254.¹⁰⁷ ancaķ: elbet BD

Ser-fürü kılmaz sipihrüñ günbed-i mīnāsına

5 Vaqtine mālīk olan dervīşdür sultān-ı vaqt
‘İzz u cāh-ı salṭanat degmez cihān gavgāsına

6 Geç otur sedd-i Sikender gibi künc-i ‘uzlete
Başuñ egme dehr-i dūnuñ efşer-i dārāsına

7 Kul olursañ **Baḳiyā** ol şāh-ı ālī-şāna ol
Kim virilmiş ‘izz u devlet dīnine dūnyāsına

8 Hān Murād ol pādīşāh-ı şūret ü ma‘nā k’anuñ
Salṭanat haḳḳa ḳabā-yı rāstdur bālāsına

9 Dürr-i yektā-yı sa‘ādet zīb ü zīver tācına
Gevher-i vālā-yı nuşret ḥançer-i elmāsına

-14-

[Münirī]

..--/..-/..-

1 Eyle yā Rab ‘ināyet ü yārı
Baña yār it o sevdüğüm yārı

2 Yār ‘aşḳını çün naşīb itdūñ
Vir taḥammülde yārı ey Bārī

3 Şecer-i dil pezīr-i ḳāmet-i yār
Mīve-i ter kelāmıdur bārı

4 Cūylar dillerinde hep şimdi

Eşkümün mā-cerāsıdur cārī

- 5 Ben bu ğamdan **Münirī** pīr oldum
Ki ihtiyār itdi yār-ı aġyārı

-15-¹⁰⁸

Ferd [‘Ālī]

--./-./-./-./-.

- 1 Bezm-i çemende elde kadeh sākī intizār
Mestāne gözlerin süzerek uyudu o yār

[4b]

-16-¹⁰⁹

[Mānī]

..--/..--/..--/..--

- 1 Pāyine düşmege dil bir büt-i sīmīn-ber arar
Şöyle düşkünligi var kim düşecek bir yer arar
- 2 Cüst ü cū eyleyen evşāf-ı lebūn şi‘rümde
Beñzer ol şahşā ki deryāya talup gevher arar
- 3 Haṭṭ u hālünde vefā būyına dil ṭālib olur
Gūyiyā memleket-i Hinde varup ‘anber arar¹¹⁰

¹⁰⁸ Bilge Kaya, “Hisālī Hayatı-Eserleri ve Metālīü’n-Nezâir Adlı Eserinin Birinci Cildi (İnceleme-Metin)” (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2003, 351.

¹⁰⁹ Şener Demirel, *16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî Dîvan ve Şehr-engîz-i Bursa* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017), 86, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55755,divan-ve-sehr-engiz-i-bursapdf.pdf?0>

¹¹⁰ Mecmuadaki 3.beyit şairin *Divan* ’ında 4. beyittir.

- 4 Cān virüp sīm-i sirīşk ü ruḥ-ı zerd ister dil
Beñzer ol kimseye kim rehn ile sīm ü zer arar¹¹¹
- 5 Ne ‘acebdür ki çeker ḳatlüme cānāne anuñ
Ben bahāne arayın ölmege ol ḥançer arar¹¹²
- 6 Dil-i bülbulde arar¹¹³ sūziş-i ‘aşkı gönüm
Şanki ḥākister içinde eşer-i aḥker arar¹¹⁴
- 7 **Māniyā** ḥalk-ı cihān biri birine ḥayrān
Ḥūblar ‘āşık arar ‘āşık ise dil-ber arar

-17-¹¹⁵

[Ḥātemī]

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ser midür başdan yoluñda ol ki ḡaltān olmaya
N’eyler ol cānı kişi kim saña ḳurbān olmaya
- 2 Şatma Mışr-ı ḥüsne sultāndur diyü ol ḥūbı kim
Ḥazret-i Yūsuf mişālî pāk-dāmān olmaya
- 3 Diñlemez olduñ şehā hiç dād-ḥāhuñ ḳulmini
Çok şikāyet var meger bir daḥı dīvān olmaya

¹¹¹ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 6. beyittir.

¹¹² Bu beyit şairin *Divan*’ında yer almamaktadır.

¹¹³ arar: umar MD

¹¹⁴ Mecmuadaki 6. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

Şairin *Divan*’ındaki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır.

Reh-i ‘aşk içre gönül kendüi zāyi’ kıldı

Bu ‘acebdür ki yine sevmeye bir dil-ber arar MD

¹¹⁵ Şairin *Divançe*’si Berlin Devlet Kütüphanesinde yer almakta olup henüz yayımlanmamıştır. *Divançe*’yi tanıtan bir makale yayımlanmıştır: Zahide Efe, “16. Yüzyıl Divan Şairi Hâtemî ve Dîvânçesi”, *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 8/20 (2019):1-37.

https://dedekorkutdergisi.com/Makaleler/1265837512_8.%20EFE,%20ZAHİDE.pdf

- 4 Yapmış idüñ göñlümi yıķduñ didüm güldi didi
Var mı bir ma‘müre kim ‘ālemde vīrān olmaya¹¹⁶
- 5 **Hâtemî** cem‘iyyetin ‘āşıkıların tağıtdı yār
Görmedim bir hūb-ı ‘uşşākı perīşān olmaya

[5a]

-18-¹¹⁷

[Mâtemî]

---/---/---/---/---

- 1 Yiter ey gül bülbül-ı şeydāya zībālandıguñ
Geçer āhir bu hezārān-ıla ra‘nālandıguñ
- 2 Olma ey bülbül inen mağrūr hūsnine gülüñ
Bir gün ola kim ne gül kıala ne gūyālandıguñ
- 3 Düşme her saçı semen-bū dil-rübāya ey göñül
Kim perīşānlık virür bu şeydālandıguñ
- 4 Bir hümā zülfine āhir şayd olursın mübtelā
Kanı ol Kāf-ı kanā‘at içre ‘anķālandıguñ
- 5 **Mâtemî** her şüret-i āb u güle dil bağlama
Ma‘nî yüzinden eger var-ise ma‘nālandıguñ

¹¹⁶ Efe, 16.yüzyıl “Hâtemî ve Dîvânçesi”, 119.

¹¹⁷ Şair önce Mâtemî mahlasını kullanmış ancak II. Selim’e yazdığı kasideden sonra padişah Hâtemî mahlasını kullanmasını tavsiye etmiştir. [Detaylı bilgi için bk. Köksal, Mehmet Fatih (2013). “Mâtemî/Hâtemî”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/matemi> (Erişim Tarihi:11.10.2023)] Şairin *Divançe*’si henüz basılmamıştır. *Divançe* ile ilgili bir tanıtım makalesi yayımlanmıştır. [Detaylı bilgi için bk. Efe, 16.yüzyıl “Hâtemî ve Dîvânçesi”, 0-37.

.---/.---/.---/.---

- 1 Cüdā oldukça kapuñdan işüm āh u fiğān olsun
Begüm şimden girü düşmen sevinsün şād-mān olsun
- 2 Görinmez derde uğratdı el elinden beni düşmen
İlāhī göreyin zīr-i mugān içre nihān olsun
- 3 Tabībümnden beni her kim ki dūr itmek diler yā Rāb
Benüm gibi o da bir derde düşsün nā-tüvān olsun
- 4 Nihāl-i ser-bülendümden ayırdı bülbul-i cānı
Aña şimden girü şāh-ı belāda āşiyān olsun
- 5 İrağ eyleñ kapumdan Āzerīyi görmeyem dirsın
Kanı yā ‘ahd ü peymān olsun ey rūh-ı revān olsun

[5b]

-20-¹¹⁸

[Nev‘ī]

--./-.-./-.-./-.-

- 1 Şayd-ı kemend-i zülfüñ olup bī-nevālaruñ
Cānlar virür belālaruña mübtelālaruñ
- 2 Bünyād-ı ādemüñ¹¹⁹ taşı taş üzre koymadın
Taş yaşdanurdu rāh-ı gamuñda gedālaruñ

¹¹⁸ Tulum ve Tanyeri, *Nev‘ī Divan*, 384-385.

¹¹⁹ ādemüñ: ‘ālemüñ NİD

- 3 Bālīn-i fakrī mesned-i hūrşīde virmeye
Başı irişse göklere ehl-i fenālaruñ
- 4 Cān kılca kaldı cevır ü cefādan çekilmedüñ
‘Uşşāk çekdiler kırılınca belālaruñ
- 5 Bezm-i belāda Nev‘ī’ye şeftālūlar şunar
Seng-i cefālaruñla gelen merhabālaruñ

-21-¹²⁰

[‘Adlī]

.---/.---/.---/.---

- 1 Oñunı ehl-i aşka hançer-i pertāb göstermiş
Açılmış sīnelerde yaralar hūn-āb göstermiş
- 2 Degül hat görinen ruhsārı üzre kātīb-i kudret
Kitāb-ı hūsni hūb olsun diyü i‘rāb göstermiş
- 3 Mu‘allim bāb-ı aşkda bir varak okutmamış yāre
Egerçi gülistāndan aña niçe bāb göstermiş
- 4 Hezāruñ āteşine şu sepilmiş nālesi diñmiş
Meger gülşende dīdārın gül-i sīr-āb göstermiş
- 5 Yine ‘āşıklaruñ başına gün toğmış bugün ‘Adlī
Seherden rüyın ol hūrşīd-i ‘ālem-tāb göstermiş

¹²⁰ Mecmua, 15 ve 16. yy. şairlerini ihtiva ettiği için bu şiirinde ‘Adlī mahlaslı II. Bayezid’e ait olduğu düşünülmektedir ancak şairin *Divan*’ında bu şiire rastlanmamıştır. Yavuz Bayram, *Adlī Dīvānı* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018). <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59923,adli-divanipdf.pdf?0>

[6a]

-22-¹²¹

[Ḥayretī]

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Āfitābum virme şūret aya zībālanmasın
Yüz bulup āyīne-i ḥüsnüñ temāşālanmasın
- 2 Gün bilüp ḥālin zevālin gökde yerin beklesün
Germ olup ol āfitāb-ı ḥüsne ra'nālanmasın
- 3 Bir ḥayāl-ile kaşuñ göster eyā bedr-i tamām
Bilsün eksüklüğün artuḡ ġurre ġarrālanmasın
- 4 Serverā luṭf ile reftār it kesilsün şīveden
Serv-i nāz alçaḡ ḡosun çaḡ böyle bālālanmasın
- 5 **Ḥayretī**nüñ diñlesün kūyuñda her dem nālesin
Bülbül-i ġüyā varup ġülşende şeydālanmasın

,

¹²¹ Ferhat Musluoğlu, *Hayretī Dîvânı Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri* (Çanakkale: Paradigma Akademi, 2022), 588-589.

- 1 Beyāza çıksa n’ola müşkilāt-ı hüsñ ü cemāl
Beyāzlar giyin ey meh seçilsün ol h̄aṭ u h̄āl
- 2 Dönersin ol büte kim rūḥ-ı tütüyādan ola
Kaçan ki mā’iye girsen mişāl-i āb-ı zülāl
- 3 N’olaydı kırmızılar giymeseydüñ ey yüzi gül
Yağup kül itmese bülbüllerüñ bu nār-ı celāl
- 4 Çemende serv-i revān buldı tāze cān diyelüm
Yeşiller ile şalınsın meded o tāze nihāl¹²³
- 5 Siyāhlar giyinürsin şeb içre māha dönüp
Ne kara günlülerüñ bahtına irişe zevāl¹²⁴
- 6 Ne geyse katına vālī-i muḳarrer ey ‘Ālī
Kābā-yı zerd-ile ammā nic’ola bilmem h̄āl¹²⁵

¹²² İ. Hakkı Aksoyak, *Gelibolulu Mustafa Ālī Divanlar (Divan, Vâridâtü’l-Enîka, Layihâtü’l-Hakika, Divan)* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018), 880-881.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>

¹²³ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* ’ında 6. beyittir.

¹²⁴ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* ’ında 3. beyittir.

¹²⁵ Şairin *Divan* ’ındaki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır.

Benefşe gibi libās-ı benefşe giyersen eger
Çü berg-i süsen olur pāre tendeki şāl GAD

[6b]

-24-¹²⁶

[Bâkî]

.---/.---/.---/.---

- 1 Çemende görelî kıddüñi serv-i büstân dîtrer
Temâşâ ideli dîdârûñı âb-ı revân dîtrer
- 2 Neyiki nâlem ol şâhuñ kulağına irişmez mi
Benüm hod ra‘d-ı âhumdan zemîn ü âsuman dîtrer
- 3 Leb-i cânâna öykündüñ diyü çekdükde meydâna
İçerler kanumı diyü şarâb-ı erguvân dîtrer
- 4 Çemende bād serve öykünür diyü kad-i yâra¹²⁷
Şu deñlü sille urdı anı gördükde hemân dîtrer
- 5 Leb-i sâkîyi meclisde öper sâğar diyü **Bâkî**
Yürek bir yaña dîtrer bir yaña derd-ile cân dîtrer

-25-¹²⁸

[Bâkî]

.---/.---/.---/.---

- 1 Göñül tıflın yitürdüm dergeh-i dil-dârı görsünler

¹²⁶ M.Fatih Köksal, “Bâkî’nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Dîvânında Bulunmayan Bazı Şiirleri”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10 (2013): 319-330.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/53684>

¹²⁷ öykünür diyü kıdd-i yâra: kıdd-i yâra öykünür diyü AGM

¹²⁸ Mecmuamızda Bâkî mahlaslı olan bu gazel Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan 62 numarada kayıtlı şiir mecmuasına göre Berkî’ye aittir. Detaylı bilgi için bkz. Kaplan, Yunus (2020). “Berkî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/berki> [Erişim Tarihi: 15.02.2024]

Anuñ ardınca cān varmazdın öñdin varı görsünler

- 2 Tenüm bir sarı atılasdur velī hicrānı ġāyet çok
Meded bir āl-ile ol gül-‘izāra şarı görsünler
- 3 Mey-i rengīn yirine kanlu yaşum seyr kılsunlar
Nevā-yı nāyı n’eylerler gelüp ben zārı görsünler
- 4 Ser-i kūyında ol ġonca niķābın açuban yüzden
Didi bāġ-ı İremde açılan gül-nārı görsünler
- 5 Fiġānum göklere çıķdı o yār işitmez ey **Bāķī**
‘Aceb uyħuya mı vardı meded uyarı görsünler

[7a]

-26-¹²⁹

[Necātī]

..--/..--/...-/...-

- 1 ‘Āşık-ı ġaste-dilüñ dīde-i ġün-efşānı
İki oķ yarasına döndi ki diñmez kanı
- 2 Ān-ı ġüsne neye maġrūr olur ol şāh-ı cihān
Anı bilmez mi k’olur devlet-i ġüsnüñ anı¹³⁰
- 3 Zecr-i hecre çok aradım bulımadum çāre
‘Aşķ derdinüñ evet ölmek imiş dermānı¹³¹
- 4 Güneşüñ topı göge ağduġını diñleme¹³² kim

¹²⁹ Ali Nihad Tarlan, *Necātī Beg Divanı* (Ankara: Akçaġ Yayınları, 1992), 424.

¹³⁰ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 4. beyittir.

¹³¹ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 2. beyittir.

Ĥālī bulmuş idi ey yañağı gül¹³³ meydānı¹³⁴

- 5 Seni düşde göreler diyü **Necātī** usanur
Ĥalkı uyutmaz olupdur giceler efgānı¹³⁵

-27-¹³⁶

[**Necātī**]

..--/..--/..--/..--

- 1 Bir içim şu umarız ĥançer-i bürrānuñdan
N'ola bir kerre içirseñ ne çıkar¹³⁷ yanuñdan
- 2 Gül-i cennet gibidir dirmek-ile eksilmez
Büse lütf eyle bize ĥonca-i ĥandānuñdan
- 3 Kolinı çenber idüp pençesini burdı şabā¹³⁸
Göñlümi alımadı zülf-i perīşānuñdan
- 4 Himmetüñde yine hicrān görünür cān ü dile
Ben senüñ kırtarımayum gibi hicrānuñdan¹³⁹
- 5 İtlerüñden¹⁴⁰ bugün öñ aındı **Necātī** seni yār
Yine mümtāz olasan gibi hep aķrānuñdan¹⁴¹

¹³² diñleme: tanlama ND

¹³³ gül: gün ND

¹³⁴ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 3. beyittir

¹³⁵ Mecmuadaki 5. beyit *Divan* 'da 6. beyittir/Şairin *Divan* 'ındaki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır.

Lebine yarsıdım kılmadı yarı cānım

Olalı lā'-i lebin göñlüme yār-ı cānı

¹³⁶ Tarlan, *Necātī Beg Divanı*, 323.

¹³⁷ kerre içirseñ ne çıkar: kez içirirseñ ne gider ND

¹³⁸ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 5. beyittir.

¹³⁹ kırtarımayum: kırtulamayım ND/Mecmuadaki 4.beyit şairin *Divan* 'ında 6. beyittir.

¹⁴⁰ itlerüñden: itlerden ND

¹⁴¹ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 7. beyittir/Şairin *Divan* 'ındaki 3 ve 4. beyit mecmuada yer almamaktadır.

[7b]

-28-¹⁴²

[‘Ālī]

--./--./--./--

- 1 ‘Aqlum tağlur zülf-i siyeh-kāruña baqsam
Bağrum delinür la‘l-i güher-bāruña baqsam
- 2 Göñlüm talabur āteş-i ruhsāruña karşı
Cānum sevinür şīve-i reftāruña baqsam
- 3 Nuṭkum tūtılur lezzet-i güftāruñ işitem
Şabrum gider evzā‘uña eṭvāruña baqsam
- 4 Toymaz gözüm olmaz nite¹⁴³ göñlüm mütesellī
Ben her ne kadar şevk-ile dīdāruña baqsam
- 5 ‘Ālī gibi karşında gözüm göñlüm açılsa
Geh zülfüne geh nergis-i bīmāruña baqsam

-29-¹⁴⁴

[Raḥīmī]

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Yalıñuz miñnet degül göñlüm evinde ğam da var

Ālemi hurrem eden cür‘a-i ihsānuñdur
Sākīyā sakın unutma bizi ihsānından
Yāre cānum der imişsen öle mi bre raḳīb
Ölmez isem seni bīzār edeyim cānından ND

¹⁴² Aksoyak, *Gelibolulu Ālī Dīvânı*, 938-939.

¹⁴³ nite: yine GAD

¹⁴⁴ Kütahyalı Raḥīmī’ye ait olduğunu düşündüğümüz bu gazel şairin basılı *Dīvân*’ında yer almamaktadır. Ahmet Mermer, *Kütahyalı Raḥīmī ve Dīvânı* (İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı, 2004).

Şād-mānam kim ḥayālūñ gibi bir hem-dem de var

- 2 Tōğrı gelsün tīr-i ğamzeñ ey kemān-ebrū benüm
Yalıñuz cānum degül aña hedef sīnem de var

- 3 ‘Aşk şahrāsında hem-rāh olmağa ey dil saña
Āteş-i sīnemden özge dīde-i pūr-nem de var

- 4 Gūşe-i dil-dār-ıla germ olmasın peymāneler
Kim anuñ la‘li nebātın dīşlemiş Ādem de var

- 5 Tīğ-ı hicr urup ne ğam mecrūḥ iderse sīneñi
Ey **Raḥīmī** vuşlat-ı dil-ber gibi merhem de var

[8a]

-30-

[Fırāķı]

.---/.---/.---/.---

- 1 Ne hem-dem var baña feryād u āh u zārdan ğayrı
Ne bir maḥrem ki ḥālüm söyleyem dil-dārdan ğayrı
- 2 Hevā-dārum benüm her yirde ancaḵ dūd-ı āhumdur
Döner yok üstüme bu çarḥ-ı kej-reftārdan ğayrı
- 3 Ölürsem aǵzuma bir kaṭre şu kim ṭamzurur yā Rab
Baña kim acır aǵlar dīde-i ḥūn-bārdan ğayrı
- 4 N’ola bülbul gibi feryād idüp gül gibi gülmezsem
Ne gördüm gülşen-i ‘ālemde zaḥm-ı ḥārdan ğayrı

- 5 **Firākī** lāle-veş bağrumdaki dāğuñ kara anın
Siler yok dāmen-i ram-ile hiç k hsārdan ğayrı

-31-¹⁴⁵

[Cinānī]

.---/.---/.---/.---

- 1 Egerçi m lk-i [dilde] pādişāh-ı muterem sensin¹⁴⁶
Velī erbāb-ı ‘aşa mā’il-i cevır   sitem sensin
- 2 Naz r  n g rmemişd r h sn-ile çeşm-i h red hergiz
Seh -ad l le-ad bir g l-‘iz r u onca-fem sensin
- 3 Olaldan  sit nu n bendesi ş h-ı cih n oldum
Per  tal‘at h m y n t li‘-i ferh nde-dem sensin¹⁴⁷
- 4 Ne h dd md r ben m sen p diş h-ı h sne ul olmak
G n hum ‘afv iderse n n’ola bir k n-ı kerem sensin
- 5 ekersin geh muş bet-i¹⁴⁸ mi netin geh dost h cr n n
Cin n  ha budur ki defter-i erb b-ı  m sensin

¹⁴⁵ Cihan Okuyucu, *Cin n  Hay tu Eserleri D v n n n Tenkidli Metni* (Ankara: T rk Dil Kurumu Yayınları,1994), 569-570.

¹⁴⁶ m lk: m lk-i dilde Y 0431

¹⁴⁷ per  tal‘at h m y n t li‘-i ferh nde-dem sensin: H m y n-t li‘ u Ferru -pey   Ferh nde-dem sensin CD

¹⁴⁸ muş bet: ‘ad nu n CD

[8b]

-32-¹⁴⁹

[Kabûlî]

-./-./-./-./-.

- 1 Cism-i pâkin görmek isterseñ soyup hammâma koy
Olmaz ol sîmîn-beden gibi efendi pâk-şoy
- 2 Ol tezerv-i hoş hırâmuñ şimdi ey şeh-bâz-ı dil
Şaydınuñ eyyâmıdur zîrâ rakîbi dahı toy
- 3 Tañ mı pest olsa nazarda serv-i bâlâ-yı çemen
Kadd-i yâre uymadı başka başına çekdi boy
- 4 Âb-ı istiğfâr-ile çirk-i günâh-ı cismi yu
Nağş-ı gayrı levh-i dilden tîğ-i ‘irfân-ile yuy
- 5 Hâzret-i ‘İsâ da olsañ yaramazsın düşmene
Ey **Kabûlî** süzen-i zerle gerekse gözin oy

-33-¹⁵⁰

[Bâkî]

./-./-./-./-.

- 1 Ne dem kim gamuñ câna hem-râz olur
Yaşum âh u nâlemle dem-sâz olur
- 2 Ser-i nîzeñe irgüren başını

¹⁴⁹ Mustafa Erdoğan, “Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)” (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2008), 738-739.

¹⁵⁰ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 124-125.

Cihān halkı içre ser-efrāz olur

- 3 Nihāl-i cefā şahıdur kıdd-i yār
Anuñ mīvesi şīve vü nāz olur¹⁵¹
- 4 ‘Ayān itdi bir bir nihān rāzumı
Dilā eşk-i çeşmüm ne gāmmāz olur
- 5 Çoğ olmaz bu tarzā ğazel **Bākiyā**
Güzel söz güherdür güher az olur

[9a]

-34-¹⁵²

Ġazel-i Fuzûlî

..--/..--/..--/..--

- 1 Cānumuñ cevheri ol la‘l-i güher-bāra fidā
‘Ömrümüñ hāşılı ol şīve-i reftāra fidā
- 2 Derd çekmiş başum ol hāl-i siyeh kurbānı
Tāb görmüş tenüm ol turre-i tarrāra fidā
- 3 Gözlerümden saçılan katre-i eşküm güheri
Leblerüñden dökilen lü‘lû-i şeh-vāra fidā¹⁵³
- 4 Pāre pāre dil-i mecrûh-ı perîşānumdan
Ser-i kūyuñda gezen¹⁵⁴ her ite bir pāre fidā

¹⁵¹ Şairin *Divan*’ında 3 ve 4. beyit yer değiştirmiştir.

¹⁵² İsmail Parlatır, *Fuzûlî Türkçe Divan* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2014), 184.

¹⁵³ 3. beyitten sonra şairin *Divan*’ındaki şu beyit mecmuada eksiktir:

Çāk sīnemde olan kanlu ciger pāreleri

Mest çeşmünde olan gāmze-i hūn-h̄āra fidā FD

¹⁵⁴ gezen: olan FD

- 5 Cān u dil kaydını çekmekden özüm kırtardum
Cānı cānāneye virdüm¹⁵⁵ dili dil-dāra fidā
- 6 Ey **Fuzūlî** n'ola ger şağlar¹⁵⁶ isem cānı 'azîz
Vaqt ola kim ola bir şūh-ı sitemkāra fidā

-35-¹⁵⁷

[Selīmî]

.---/.---/.---/.---

- 1 Nevā-yı neyde rūḥ-efzā olur 'uşşāka bir dem var
Dilā ney gibi nālān olmada bir özge 'ālem var
- 2 Cihānuñ dil-nüvāz el bursa ḳalbüm cūybārından¹⁵⁸
Bi-ḥamdi'llāh cemālūñ Ka'besinde ḳāh-ı zemzem var¹⁵⁹
- 3 Ḳılup insi vü cānı n'ola teşhîr eylese sākî
Nigîninde şehā 'aks-i lebūñle nağş-ı ḥātem var¹⁶⁰
- 4 Göñül sensiz ḳarār itmez yetiş ey ārzū-yı dil
Güzel nāmında gerçi kim¹⁶¹ cihānda niçe ādem var¹⁶²
- 5 Ne gün ol şeh **Selīmî** tālib olsa seyr-i şahrāya
Şehar ḥūn-āb-ı çeşmümden dökülmiş yirde şeb-nem var

¹⁵⁵ virdüm: itdüm FD

¹⁵⁶ şağlar: sağlar FD

¹⁵⁷ Beyhan Kesik, *Selīmî (II. Selīm) Divançesi* (Ankara: Vizyon Yayınevi, 2012), 42.

¹⁵⁸ Cihānuñ dil-nüvāz el bursa ḳalbüm cūybārından: N'ola el yur ise gönlüm cihānuñ cūy-bārından SD

¹⁵⁹ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*'ında 3. beyittir.

¹⁶⁰ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*'ında 4. beyittir.

¹⁶¹ kim: bu SD

¹⁶² Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*'ında 2. beyittir.

[9b]

-36-¹⁶³

[Yahyā]

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Ağlañuz ol ‘āşıkı kim gözleri giryān ola
Kendi bir rind-i cihān u sevdüğü nādān ola
- 2 Sevmezem ol ‘āşıkı kim tırmayup ğılzet ider¹⁶⁴
Yārını seyrān iderken ‘āleme seyrān ola
- 3 Mest-i cām-ı ‘aşk olur zevk u şafāy¹⁶⁵ añlamaz
‘Āşıkunı derdine vuşlat şanmañuz dermān ola
- 4 Kūl¹⁶⁶ı kurbānı oluñ ol māh-rūyuñ kim anuñ¹⁶⁶
Evleri yanında her dem günde yüz biñ kan ola¹⁶⁷
- 5 Halk içinde yalımı alçağ olur **Yahyā** gibi
Her kimuñ ki sevdüğü gün gibi ‘ālī-şān ola

-37-¹⁶⁸

[Bākī]

.---/.---/.---/.---

- 1 Gel ey sākī bulunmaz böyle ‘ālī dil-güşā meclis
Getür cām-ı muşaffāy¹⁶⁸ı kim olsun pür-şafā meclis

¹⁶³ Çavuşoğlu, *Yahyā Bey Dîvanı*, 547.

¹⁶⁴ sevmezem ol ‘āşıkı kim tırmayup ğılzet ider: sevmezin ol ‘āşıkı kim her yerde ğılzet ider YD

¹⁶⁵ şafāy: vişāli YD

¹⁶⁶ kim anuñ: ki mūdām YD

¹⁶⁷ her dem günde yüz biñ kan ola: anuñ günde biñ kez kan ola YD

¹⁶⁸ Küçük, *Bākī Dîvanı*, 168.

- 2 Piyāle ‘aksi mir’āt-ı felekde āfitāb olsun
Fūrūğ-ı sāğar-ı şahbādan olsun pūr-ziyā meclis
- 3 Şarāb āb-ı hayāt u cām-ı zerrīn āfitāb olsa
Cinān içre gerekmez baña cānān olmasa meclis
- 4 Kadeh kan ağlayup def sīne dögüp¹⁶⁹ ney fiğān eyler
Meger derd ü ğam-ı ‘aşka olupdur mübtelā meclis
- 5 Kadeh fışkıyye mey şu halka-i rindān anuñ havzı
Şarāb-ı ‘işrete şādu’r-revāndur¹⁷⁰ **Bākiyā** meclis

[10a]

-38-¹⁷¹

[Bākī]

.---/.---/.---/.---

- 1 Gümüştēn pālehang ol naḥl-i bālānuñ miyānında
Görinür māh-ı tābāndur nihāl-i serv yanında
- 2 Taḫınsun pālehangin şeh-süvārum aylandursın
Cihāna nūr u fer vīrsün güzellik āsmānında
- 3 Meger ḥ’ān-ı melāhatde gümüştēn bir ṭabaḫdur ol
Açılmış aḫ güldür ya leṭafet gül-sitānında
- 4 Düşer fülk-i dil-i ehl-i maḥabbet aña ḫurtılmaz
Cemālī baḥrinüñ gird-āba dönmiştür miyānında

¹⁶⁹ dögüp: döger BD

¹⁷⁰ şarāb-ı ‘işrete şādu’r-revāndur: sarāy-ı şevka şādirvān olupdur BD

¹⁷¹ Küçük, *Bākī Dīvānı*, 272-273.

- 5 Görenler ol kemerde **Bâkiyâ** tāk-ı melāhātde
Yazılmış şemse dirler güzellik āsmānında¹⁷²

[10b]

-39-¹⁷³

Bākī

.---/.---/.---/.---

- 1 Göñül bir rind-i ‘ālem-süz şūh-ı şeh-levend ister
Ki ‘aşk odına yakmağa dil ü cāndan sipend ister
- 2 Belā-yı bend-i zülfünden hālaş it cān-ı miskini
Esīr-i miḥnet-i ‘aşkuñ ne bend ü ne kemend ister
- 3 Kārār itmez göñül murğ-ı bu bāguñ degme şahında
Nihāl-i kadd-i dil-ber gibi bir serv-i bülend ister
- 4 Mezākın zehr-i kahr-ı miḥnet-i eyyām telḥ itmiş
Lebünden ‘āşık-ı bī-şabr u dil pāre kand ister
- 5 Murādı sīneye bir¹⁷⁴ serv-i sīm-endāmı çekmekdür
Semend-i ṭab‘-ı **Bākī** bir gümüşden sīne-bend ister¹⁷⁵

¹⁷² Mecmuada yırtık varaktan dolayı sadece gazelin bu beyiti yer almaktadır. Diğer beyitler şairin *Divan*’ından yararlanarak eklenmiştir.

¹⁷³ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 139.

¹⁷⁴ bir: ol BD

¹⁷⁵ Mecmuada yırtık varaktan dolayı sadece gazelin bu beyiti yer almaktadır. Diğer beyitler şairin *Divan*’ından yararlanarak eklenmiştir.

[11a]

-40-¹⁷⁶

[K̄abūlī]

-./-./-./-./-./-

- 1 ‘Āşıkam öpsem baña lâyıķ durur cānān elin
Bende kim zū’l-ķadr ola lā-būd öper sultān elin
- 2 Destine hınnā urılmış şanmañuz ol nāzenīn
‘Āşıkın ķatl eylemekden eylemişdür ķan elin
- 3 Kesmezem dest-i ricāy¹⁷⁷ el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin
- 4 Hüsñ-ile mümtāz-ı ‘ālemsin sen iy Yūsuf-liķā¹⁷⁸
Kimse mişlūñ göremez geşt eylese Ken‘ān¹⁷⁹ elin
- 5 Bir ayak şundi **K̄abūlī** sākī bezm-i fenā¹⁸⁰
Çekmege ķatlanmadı çekdi gerd-i¹⁸¹ devrān elin

¹⁷⁶ Hidayet Duyar, “On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Kabuli’nin Şiirleri”, *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4/2 Winter (2009): 307-362.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.631>

¹⁷⁷ ricā: ümīd a.g.m

¹⁷⁸ yūsuf-liķā: yūsuf-cemāl a.g.m

¹⁷⁹ Ken‘ān: cānān a.g.m

¹⁸⁰ sākī bezm-i fenā: baña sākī-i fenā a.g.m

¹⁸¹ gerd: yeter a.g.m

Ḳabûlî

..--/..--/..--/..-

- 1 Gerçi ol sîm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil-ārām idemez
- 2 Utanur ağlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcûbı görüñ ḥālını i‘lām idemez
- 3 ‘Aşka gel uyma hevâdur dise vâ‘iz uyamam
‘Âḳıl olan belî¹⁸³ dîvâne ilzām idemez
- 4 Dir idüm ḥālümü dir dil ol kârı görsem¹⁸⁴
Görse de söylemege ḳorḳar ol ibrām¹⁸⁵ idemez
- 5 Ṭurmayup vaşf ider ey gonca **Ḳabûlî** zülfüñ
Niçe demdür çalışur ol daḥı¹⁸⁶ itmām idemez

[11b]**Taşlıcalı Yahyâ**

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Baña ol gün yüzlü Aḥmedden şefâ‘at yok mıdur
Ya şefâ‘at olmağa bende liyâḳat yok mıdur

¹⁸² Erdoğan, “Ḳabûlî Divanı”, 613.

¹⁸³ belî: dil-i KD

¹⁸⁴ dir idüm ḥālümü dir dil ol kârı görsem: dir idi ḥālını dil-dāra eger dil görse KD

¹⁸⁵ ibrām: iḳdām KD

¹⁸⁶ niçe demdür çalışur ol daḥı: niçe yıllardur aña çalışur KD

¹⁸⁷ Çavuşoğlu, “Yahyâ Bey Dîvan”, 346.

- 2 Niçe bir cev̄ ü cefā vü niçe bir zulm-i şarīh
Yohsa rūz-ı mahşer olmaz mı kıyāmet yok mıdur
- 3 Tīr-i müjgānı gibi şimdi toķunmadın geķer
Dil-berūñ bu şīve vü nāzında hālet yok mıdur
- 4 Olmadı bir gün o māhuñ ben vefāsın görmedüm
Zerrece yā Rab¹⁸⁸ sitāremde sa‘ādet yok mıdur¹⁸⁹
- 5 Gitmege dünyādan ey ehl-i fenā **Yahyā** gibi
Cānib-i Hāķdan bize dahı icāzet yok mıdur

-43-

[Ziynetī]

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Her ki esrār-ı leb-i yākūt-ı dil-berden geķer
Āb-ı Hızr olsa şarāb-ı rūh-ı perverden geķer
- 2 Eyledükçe bāb-ı dil-berden raķīb-i hūr güz̄er
Bir mu‘allem seg durur gūyā ki ķenberden geķer
- 3 Hāsret-i zūlf ü lebūñle āhır ey sīmīn-beden
Āşık-ı şūrīde-diller cān-ıla serden geķer

¹⁸⁸ yā Rab: bārī YD

¹⁸⁹ Şairin *Divan* 'ında bulunan 5 ve 6. beyit mecmuada yer almamaktadır.

ķapu gibi gözümün yollar gözetmekdür işi

Gelmege bu beyt-i ahzāna ‘ināyet yok mıdur

Terk idüp düşmenligi inşāfa gelmez mi raķīb

ķalb-i dūnında anuñ dīn ü diyānet yok mıdur YD

- 4 Āsitānuñda dil-i nālānı zār incitme kim
Yerde qalmaz āşıkuñ āhı feleklerden gezer
- 5 **Ziynetī** ol āyine-ruḥla kadeḥ nūş eyleyen
Sāgar-ı Cemşīd-ile cām-ı Sikenderden gezer

[12a]

-44-¹⁹⁰

Ve lehū [Bāḳī]

---/----/----/-.-

- 1 Tutsa cām-ı bāde-i gül-gūnı verd-i ter gibi
Sā'id-i sāḳī olur şāḥ-ı gül-i aḥmer gibi
- 2 Sāḳiyā 'aks-i 'izāruñla¹⁹¹ fūrūḡ-ı cām-ı mey
Rūşen eyler bezmi ḥurşīd-i ziyā-güster gibi
- 3 Cūy-bār-ı eşküm içre çihre-i zerdüm benüm
Görinür āb-ı revān içinde nīlüfer gibi¹⁹²
- 4 Murḡ-ı cānı şöyle beñzer itmek isterler şikār
Ol kara gözler süzildi iki şāhinler gibi
- 5 Şad hezārān nev-bahār olursa fānī¹⁹³ bāḡda
Bir gül-i bī-ḥār açılmaz **Bāḳiyā** sāgar gibi

¹⁹⁰ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 293-294.

¹⁹¹ 'izāruñla: 'izāruñdan BD

¹⁹² 3 ve 4. beyit şairin *Divan* 'ında yer değiştirmiştir. BD

¹⁹³ nev-bahār olursa fānī: nev-bahār olsa bu fānī BD

Ve lehū [Bāḳī]

..--/..--/...--/..-

- 1 N'ola dehr içre nişānum yoğ ise 'Anḳāyam
Ne ḳadar¹⁹⁵ seyl gibi çağlamasam deryāyam
- 2 Göze göstermez ise ṭañ mı beni her ednā
Ki nazar fark idecek mertebeden 'alāyam
- 3 Şūretā gerçi gedā şeklin urındum ammā
Mesned-i memleket-i ma'rifete Dārāyam¹⁹⁶
- 4 İltifāt eylemezin¹⁹⁷ zerre ḳadar nā-dāne
Āsmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyam
- 5 **Bāḳiyā** dīn-i Muḥammed ḥaḳ-ıçün 'ālemde
Dem-i cān-baḥş-ile nazm içre bugün 'İsāyam

[Maṭla'-ı Āḥī Çelebi]

.---/.---/.---/.---

- 1 Şarāb-ı erguvān içsem lebūñüz baña ḳan olsun
İçerseñ sen benüm ḳanum efendüm nūş-ı cān olsun

¹⁹⁴ Küçük, *Bāḳī Dīvānı*, 214.

¹⁹⁵ ne ḳadar: ne 'aceb BD

¹⁹⁶ Şairin *Divan* 'ında 3 ve 4. beyit yer değiştirmiştir. BD

¹⁹⁷ eylemezin: eylemezem BD

¹⁹⁸ Bu matla Āḥī Çelebi'ye ait olup Hisālî'nin Metālî'ü'n-Nezâir'inde de yer almaktadır: Abuzer Kalyon, "Peşteli Hisālî Metālî'ü'n-Nezâ'ir (II. Cilt) İnceleme Metin" (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011), 695.

[12b]

-47-¹⁹⁹

[Bâkî]

--./-.-./.-.-.-

- 1 ‘Âşık ki sūz-ı ‘aşk-ile ‘uryān olup gezer
Abdāldur ki ‘ālemi hayrān olup gezer
- 2 Eşküm döker sitāre gibi cev-r-ile o māh
Hurşid gibi hurrem u handān olup gezer
- 3 Dün toğdı māh-ı nev gibi ol şūh-ı meh-liķā
Şehr içre şimdi āfet²⁰⁰-i devrān olup gezer
- 4 Dil-ber beşikden öğrenür oldı şalınmağı
Her tıfl-ı nā-reside hırāmān olup gezer
- 5 Sultāna kayd-ı saltanat-ı dehr pāy-bend
Dervīş kendü başına sultān olup gezer
- 6 Faşl-ı hazānı gör ki gelür ayağına zer
Ebr-i bahār ‘ālemi giryān olup gezer
- 7 Evrāk-ı bāğa n’eyledi bād-ı hazānı gör
Bâkî gamuñda şöyle perīşān olup gezer

¹⁹⁹ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 136-137.

²⁰⁰ āfet: şöhr BD

Bākī-i Mezbūr

-.-/-.-/-.-.-

- 1 Lāle-ḥadler kıldılar gül-geşt-i şahrā semt semt
Bāğ u rāğı gezdiler idüp temāşā semt semt
- 2 ‘Āşık-ı dīdār-ı pākūndür meger kim cūylar
Cüst ü cū eyler seni ey serv-i bālā semt semt
- 3 ‘Asker²⁰²-i ğam geldi dil şehrine kondı cavk cavk
Kopdı yir yir fitne vü āşüb u ğavgā semt semt²⁰³
- 4 Bir ḳadem baş gül-şene gel lūtf idüp²⁰⁴ ey serv-ḳad
Bileler eksükligin her serv-i bālā semt semt
- 5 Şi‘r-i **Bākī** seb‘a-i iḳlīme olduḳça revān
Oḳınursa yiridür bu nazm-ı ğarrā semt semt

[13a]**Devāmī**

.---/.---/.---/.---

- 1 Ḳadem başdıḳ ‘adem mülkine dünyādan şafāmuz yok

²⁰¹ Küçük, *Bākī Dīvām*, 82-83.

²⁰² ‘asker: leşker BD

²⁰³ Şairin *Dīvan*’ında ki 4. beyit mecmuada eksiktir.

Giryeden cūy-ı şirişküm sū-be-sū oldu revān

Yine ḳulzüm gibi cūş itdi bu deryā semt semt BD

²⁰⁴ gül-şene gel lūtf idüp: lūtf ile gel gülşene BD

²⁰⁵ Bu gazelin matla beyti Müdāmī mahlası ile Hisālī’nin Metālī‘ü’n-Nezâ’ir’inde yer almaktadır. Kalyon, “Peşteli Hisālī Metālī‘ü’n Nezâ’ir”, 129.

Bu yād illerde zirā kim bizüm hiç āşināmuz yok

- 2 Fenā şeklinde gördüñse hakāretle nazar itme
Ki ey ḥāce bizüm sizden iki pulluk ricāmuz yok
- 3 Tabībā aşk dirler bir ‘aceb derde giriftāruz
Anuñ çekme cihānda ölmeden özge devāmuz yok
- 4 Muḳayyed olmaduḳ hiç fānide ḳabālarla
Şarāb içüp güzel sevmekden özge bir hevāmuz yok
- 5 **Devāmī** gibi yokluk tekyesinde birkaç abdāluz
Yanarsa ser-be-ser ‘ālem içinde būriyāmuz yok

-50-

Hükmi

..--/./-/..-

- 1 Hūblarda güzel o meh-rūdur
İncelikde beli hemān mūdur
- 2 Çeşm-i maḥmūrı ḥāba varsa n’ola
Haste eglencesi bil uyḥudur
- 3 Kāküli başda sünbül-i terdür
Zülfî bāğ-ı zenaḥda şebbūdur
- 4 Çīn idüp ḥışm-ıla yüzün dā’im
Kīn iden āşıḳa ol ebrūdur
- 5 Teşnelerdür yoluñda ‘uşşāḳuñ

Tīguñ anlara bir içim şudur

- 6 Baña raḥm it didükde cevır itmek
Ḥükmiyā bil güzellere ḥüdur

[13b]

-51-²⁰⁶

Necātī

--./--./--./--

- 1 Çok fitne kıpar²⁰⁷ zülf-i siyeh-kāra uyunca
 İllerde meşeldür bu ki ılānı tüyünce
- 2 Ey Yūsuf-ı gül-çihre meşeldür atalardan
 Kim düşmen için kıyı kızan kıza boyunca
- 3 Virдің²⁰⁸ ayağı toprağına nāfe-i çinī
 Ey bād-ı şabā var yūri ḥayr eyle doyunca
- 4 Göncayla kıatı şıklığı var bülbülün ey gül²⁰⁹
 Ağzı ḥaberin aldım anuñ ben şoluyunca
- 5 El virmiş iken fırsatı fevt itme **Necātī**
 El mi irer ol serv-i revāna bügüyünce²¹⁰

²⁰⁶ Tarlan, *Necatī Beg Divanı*, 362.

²⁰⁷ kıpar: olur ND

²⁰⁸ virđin: verdim ND

²⁰⁹ gül: bād ND / Bu beyit şairin basılı *Divan* 'ında yer alan söz konusu gazelin 7. beytidir.

²¹⁰ Şairin *Divan* 'ında yer alan 4,5,6 ve 9 numaralı şu beyitler mecmuada yer almamaktadır:

Secde idüp ayruğa getürdüm yüzüme kir
 Göz yaşı neler çekdi neler anı yuyunca
 O zülf-i siyeh-püşı şabā yeli götürsün
 Meryem gibi dāmānını yirde sürüyünce
 'Ar'ar boyuñu öger imiş deprede dilin

H  zret-i Yah  y  

..--/..--/..--/..--

- 1 G  zel oldur ki kem  l ehli ola R  m  i ola
Rind ola h   l bile mes'ele ma'l  m  i ola
- 2   ld  r All  h  i severse  n seni sevd  m diyeni
  sterim sevd  g  m   n bir ni  e merh  m  i²¹² ola
- 3 'A  k-ı p  ki sebep-i rif'atid  r Man    ru  n
A  ma²¹³ ol '    k   kim t   li'in   n    m  i ola
- 4     d olur '    k o   amdan ki g  n  h  i yo     ken
A  ma olanu  n vara mezm  m  i ola²¹⁴
- 5 H   blar serveri begler begid  r ol z   lim
A  la  nuz anı ki **Yah  y  ** gibi mazl  m  i ola

[14a]**  h  i   elebi el-Ma'r  f**

..--/..--/..--/..--

- 1 T   g-i hecr-ile ben  m   imdi dil  m y  r hele

Ey serv-i   emen b  yle yerinde kuruyunca
     e s  m  dan mu  tesibe tevbe   ımak yeg
Get  r aya  ı hele bize n    i duyunca ND

²¹¹   avuşo  lu, *Yah  y   Bey D  van*, 547-548.

²¹² merh  m  i: merh  m  i YD

²¹³ a  ma: a  ma  n YD

²¹⁴ a  ma olanun vara mezm  m  i ola: Dilde memd  h  i olanu  n vara mezm  m  i ola YD

²¹⁵ Mustafa S. Ka  al  n, *  h  i D  v  n* (Ankara: K  lt  r ve Turizm Bakanlı  ı, e-kitap, y.t.y.), 46-47.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0>

Dem ola buluşavuz senüñ ile yār hele

- 2 Ey cefā-hū geleli dünyeye tā²¹⁶ şimdiye dek
Görmedüm sencileyin daḥı sitemkār hele
- 3 Bunca yoluñda fedā itmiş iken cān u dili
Bir selāmuña daḥı degmedük ey yār hele
- 4 Hele sen cevır ü cefā itmede eksük komaduñ
Bu daḥı böyle ola ey yüzi gül-zār hele
- 5 Āhiyā raḥm ide şāyed işidüp ol gül-i ter
Kılayın²¹⁷ derd-ile bülbul gibi ben zār hele

-54-²¹⁸

Behiştī el-Mezkūr

-.--/.---/-.-

- 1 Zaḥm-ı şemşīr urursa ben kılına
Kuvvet olsun efendimüñ kılına
- 2 İtmek isterse murğ-ı cānı şikār
Gözi şeh-bāzumuñ n'ola yolına
- 3 Gel kadem rence kıl nişār ideyin
Maḥzen-i dīdede ne kim bulına
- 4 Yine abdāl-ı 'aşk olup sīnem
Dağlar yakdı sağına şolına

²¹⁶ tā: ben AHD

²¹⁷ kılayın: kılalın AHD

²¹⁸ Aydemir, *Behiştī Dīvānı*, 488.

- 5 Ey **Behiştî** bizüm belâgatümüz
Tûl-i hıdmet gerek ki zevk olına

[14b]

-55-²¹⁹

Ḥazret-i Sultānu'ş-Şu'arā Bākî Efendi

..--/./-/..-

- 1 Hübda çehre ile sîne gerek
Belki maḥbûbda böyle sîne gerek²²⁰
- 2 Geçmege baḥr-i gamdan ey sâķî
Zevraķ-ı mey gibi sefine gerek
- 3 Gülmek ol ḡoncaya münāsibdür
Ağlamak bu dil-i ḥazîne gerek²²¹
- 4 Mışr-ı ḥüsn içre Yūsufî göricek²²²
Almağa vaşlunı ḥazîne gerek
- 5 Künc-i gamda ķo ağlasun **Bākî**
Yārı sevmek anuñ nesine gerek
- 6 Sāde-rûlarda al ruḥlar-ile
Siyeḥ ebrû beyāz sîne gerek²²³
- 7 Būseyi eksük eylemez cānān

²¹⁹ Küçük, *Bākî Dîvânı*, 200.

²²⁰ belki maḥbûbda böylesine gerek: bañā maḥbûb böylesine gerek BD

²²¹ Bu beyit şairin basılı *Divan* 'ında yer almamaktadır.

²²² Yūsufî göricek: ey şeh-i ḥüban BD

²²³ Bu beyit şairin basılı *Divan* 'ında yer almamaktadır.

Bundan artuḡ baña daḡı ne gerek²²⁴

-56-²²⁵

Ḥazret-i Bākī Efendi el-Mezkūr

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Zahm-ı şemşirüñ vefâ resmüñ gidermez sineden
Âb naḡş-ı şüreti maḡv eylemez âyineden

-57-

‘Azmī

--./-././--./-.-

- 1 Gül gibi gülse reng daḡı lâle-zâr olur
Bir zerre içre iki hilâl âşikâr olur

-58-

Ġubārī

.---/.---/.---/.---

- 1 Nihâl-i hoş-ḡırâm-ı yâre irmek ḡâbil olmaz mı
Ümîdüm naḡli ber virmez murâdum ḡâşıl olmaz mı
- 2 Yir itmez mi ḡayâli ḡüşe-i ‘aynumda cānānuñ
‘Aceb seyr-i kenâr-ı cūy-bāra mâ’il olmaz mı
- 3 Nesīm-i şubḡ esmez sūnbūli bâḡuñ açılmaz mı
Meşâm-ı cāna būy-ı zūlf-i miskin vâşıl olmaz mı

²²⁴ Bu beyit şairin basılı *Divan* ’ında gazelin 3. beytidir.

²²⁵ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 320.

- 4 Dimiş haşr olmasınlar sen kıyāmet kadd-ile vā‘iz
Niçün efsāne söyler rüz-ı haşre kâ‘il olmaz mı
- 5 **Ğubārī** nice bir jengār-ı ğamdan olasın muğber
Göñül āyīnesinden gerd-i miñnet zā‘ıl olmaz mı

[15a]

-59-

Maķālī ‘Aleyhi’r-Raħme el-Meşhūr

--./-.-./.-.-./-.-

- 1 Zülfüñ ki ‘ārızuñda yatur çīn çīndür
Mehde sevād-ı şehper rûhu’l-emīndür
- 2 Ol hatt-ı nev-demīde eyle rûy-ı lāle-reng
Bir bāğdur ki dā’iresi yāsemīndür
- 3 Dihkân eküp niçe toħmı belāñı tā
Şemşīrūñ açdı sīnemi bir nev-zemīndür
- 4 Düzdı hattıñ ālāyını çözdı saçıñ ‘alem
Kasduñ meger ki memleket-i ‘aķl u dīndür
- 5 Ben ey **Maķālī** gülbün-i bāğ-ı melāmetüm
Her tāze dāğ-ı sīne-i gül āteşīndür

Bâkî Efendi Hâzretlerinüñdür Sellemehu'llāhu Te'alā

--./-./-./-./-./-

- 1 Göster yüzün²²⁷ ki nūr-ı tecellî zühûr ide
Hürşîd gibi âyîneler feyz-i nūr ide
- 2 Tāvûs gibi cilve kılup bâğ-ı kudsden²²⁸
Reşk-i cinân u ravzâ-i Rıdvân u hûr ide
- 3 Hem-vâre tâ ki zevrağ-ı zerrîn-i mâh-ı nev
Deryâ-yı nîl-gün-ı felekden 'ubûr ide²²⁹
- 4 Deryâ-yı tab'-ı pâk-i güher-rîz-i şâhdan
Lü'lü-yı fażl u dürr-i kerâmet şudûr ide²³⁰
- 5 **Bâkî** 'aceb mi seng-i belâ irse pâyine
Her kim bu reh-güzâr-ı fenâdan mürûr ide²³¹

²²⁶ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 259-260.

²²⁷ yüzün: ruhuñ BD

²²⁸ kudsden: 'ayşumuz BD / Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan* 'ında 3. beyittir.

²²⁹ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 8. beyittir.

²³⁰ Mecmuadaki 4. beyit *Divan* 'ında 9. beyittir.

²³¹ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 7. beyittir. /Şairin *Divan* 'ında yer alan 2, 4, 5 ve 6. beyitler mecmuada yer almamaktadır:

Ol gün toğar mı başa bi şubh-ı vişâl irüp
Hüsnüñ ziyâsı zulmet-i hicrânı dūr ide
Râhat yüzini h'abda görmez şu kimse kim
Meyl-i huzûr-ı menzil-i dârü'l-gurûr ide
Devr-i zamâne cünbişi nâ-dânlık üzredür
Nâ-dân kırmaz ki merdüm-i dâñâ huzûr ide
Bâtlı hemîşe bâtlı u bîhüdedür velî
Müşkil budur ki şüret-i Hâkdan zühûr ide BD

[15b]

-61-²³²**Fuzûlî-i Bağdādî**

.---/.---/.---/.---

- 1 Baña bād-ı şabā ol serv-i gül-ruḥdan ḥaber virmez
Açılmaz gonca-i baḥtüm ümîdüm naḥli ber virmez
- 2 Düşüp dil derdine²³³ sensiz helāküm isterin ammā
Ecel peykine seyl-i eşk girdābı güzër virmez
- 3 Kıyās it şem‘den vehm eyle çerḥuñ inḳılābından
Kim ol baş almağa kaşd itmeyince tāk-ı zer virmez²³⁴
- 4 Belā zımnında rāḥat olduḡın izḥār ider ḥalkā
Felek bī-hūde ḥāk-i²³⁵ ḥuşkdan gül-berg-i ter virmez²³⁶
- 5 **Fuzûlî** dehrden kām almak olmaz olmadan giryān
Şadef şu almayınca ebr-i nīsāndan güher virmez²³⁷

²³² Parlatır, *Fuzulî Türkçe Divan*, 252.

²³³ düşüp dil derdine: tōküp göz yaşını FD

²³⁴ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 5. beyittir

²³⁵ ḥāk-i: ḥār FD

²³⁶ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 6. beyittir.

²³⁷ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 7. beyittir. Şairin *Divan* 'ında yer alan 3 ve 4 numaralı beyitler mecmuada yer almamaktadır:

Gözümde mesken it hār-ı müjemden ihtirāz itme
Gül-i ḥandāna her dem ḥāra yār olmak zarar virmez
Eger cān almak istersen tenümden tīgünı kesme
Ki pejmürde nihāle vermeyince şu şemer virmez FD

Bâkî Efendi Hâzretleri

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Sînesine yakmada şem‘-i ruḥuñ şevk-ile dâğ
Mâh-ı enver mihr-i ‘âlem-tâbdan yağar çerâğ
- 2 Bî-sütûn²³⁹ gül-şen itmiş ḥûn-ı çeşm-i Kûh-ken
‘Âşıkā sevdâ-yı vaşl-ı yâr-ile tağ üsti bâğ
- 3 Mâh-ı çarḥ üzre nedür bilmek dilerseñ ol sevâd
Yağdı yâre şunmağa devrân turunç üstine dâğ²⁴⁰
- 4 Gül gibi ter-dâmene teşbîh iden kimdür seni
Yâsemen gibi cihânda alnuñ açuk yüzüñ ağ
- 5 Şem‘veş nûr²⁴¹-ı derûnın ‘arz ider **Bâkî** saña
Yana yana kalmadı bî-çârenüñ bağrında yağ

[16a]**Bâkî Efendi**

..-/-.-/-.-/-.-

- 1 Ruḥuñ²⁴³ dirler ise gonca-i gülden terdür
Nükte fehmi eyle şehâ ḥaylîce nâzûk-terdür²⁴⁴

²³⁸ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 176.²³⁹ bî-sütûnın: bî sûtûmı BD²⁴⁰ Şairin *Divan* 'ında 3 ve 4. beyit yer değiştirmiştir.²⁴¹ nûr: sūz BD²⁴² Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 122-123. Bu manzume, Bâkî'nin *Divan* 'ındaki 107 ve 108 numaralı gazellerin bir nevi karışımı gibidir. Farklar ilgili yerlerden dipnot düşülerek gösterilmiştir.²⁴³ ruḥuñ: lebûñe BD

2 Zülfine gerçi dilâ²⁴⁵ sünbül-i ter hem-serdür
İkisinden de siyeh kāküli bālā-terdür

3 Murğ-i dil nağmeleri şevkına gül ruhlarınıñ
Ne şafā-bahş edālar ne güzel yirlerdür

4 Halka-i zülf-i siyāhı²⁴⁶ gözümüzden gitmez
Güiyā çeşm-i ‘alīl üzre siyeh çenberdür

5 Cüy-ı hüsn ābı taşup o servüñ biline çıkmış²⁴⁷
Bākiyā şanma miyānında turan hañçerdür

-64-

Şādık-ı Şaruhanī

.---/.---/.---/.---

1 Şular kim zülmeti zülf-i ‘abīr-efşānda bulmuşlar
Hayāt armağanı la‘l-i leb-i cānānda bulmuşlar

2 Aramışlar nazīrin hañçer-i serīr-i dil-dāruñ
Yine çeşm-i siyeh-kārındaki müjgānda bulmuşlar

3 Ğubār-ı kūyuñı bād-ı şabā almış şanurken il
Nişānın dün gice anuñ meh-i tābānda bulmuşlar

4 Benümdür diyü reyḥān-ıla ḥaṭuñ yazduğı beyti
Biriyle ey gül-i ra‘nā bahāristānda bulmuşlar

²⁴⁴ Bu mısra şairin *Divan*’ındaki 107. gazelinin ilk beyitinin ikinci mısrasında şu farklarla yer almaktadır: Şehā ḥaylice nāzük terdür: Begüm ḥaylice rengin yirdür BD

²⁴⁵ dilā: hemān BD

²⁴⁶ siyāhı: ḥayālī BD

²⁴⁷ o servüñ biline çıkmış: çıkmış o servüñ biline BD

- 5 Ma‘ārif küncini virānelerde iste ey **Şādık**
Bulanlar anı zīr-i gūşe-i vīrānda bulmuşlar

[16b]

-65-²⁴⁸

Ḥazret-i Bākī Efendi Sellemehu’llāh

--./-.-./-.-./-.-

- 1 İrdi nesīm-i ma‘delet-i kisrī-i bahār
Zencīr-i ‘adl çekdi çemenzāra cūy-bār
- 2 Sildi gubār-ı gūşşayı dilden nesīm-i şubḥ
İrdi yitişdi himmet-i merdān-ı rūzgār
- 3 Meydāna girdi şevḳ-ile şemşīr-bāz-ı berḳ
Çok akçe saçdı üstine ebr-i güher-nişār²⁴⁹
- 4 Güller siperler-ile üleşdi fīloriyi
Mülk-i şitāyı gāret idüp leşker-i bahār²⁵⁰
- 5 Bir kīse içre lāle bugün bezm-i bāğda
Ġayb itdi jāle beyzāların ḥoḳḳa-bāzvār²⁵¹
- 6 Eflāk devr-i dā’im-ile tırmayup şular
Neşv ü nemāda tāze vü ter şahn-ı sebzezār²⁵²
- 7 Güller şafāda ḥurrem u ḥandān u şādmān

²⁴⁸ Küçük, *Bākī Dīvânı*, 132-133.

²⁴⁹ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 5. beyittir.

²⁵⁰ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

²⁵¹ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan*’ında 6. beyittir.

²⁵² Mecmuadaki 6. beyit şairin *Divan*’ında 4. beyittir.

Bülbül belâda bencileyin zâr u bî-çarâr

- 8 ‘Arz itdi beñzer âyîne-i gülde ‘aksini
Rûy-ı ‘arûs-ı baht-ı şehenşâh-ı kâm-kâr

- 9 **Bâkî** bu şi‘ri şafha-i çarh-ı berîne yaz
Görsün felekde söz nicedir²⁵³ hâşm-ı nâ-bekâr

-66-²⁵⁴

[Bâkî]

.--/.--/.--/.-

- 1 Ne dem kim ğamuñ câna hem-râz olur
Yaşum âh u nâlemle dem-sâz olur
- 2 Ser-i nîzeñe irgüren başını
Cihân halkı içre ser-efrâz olur
- 3 ‘Ayân itdi bir bir nihân râzumı
Dilâ eşk-i çeşmüm ne ğammâz olur
- 4 Nihâl-i cefâ şâhıdur kıdd-i yâr
Anuñ mîvesi şîve vü nâz olur
- 5 Çoğ olmaz bu tarzâ ğazel **Bâkiyâ**
Güzel söz güherdir güher az olur

²⁵³ nicedir: nic’olur BD

²⁵⁴ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 124-125.

[17a]

-67-

[Zārī]

--./,--./,--./,--

- 1 Göz kırasın eşk-ile boyayam ağarınca
Tā ki nazarı pāk ola dīdāra varınca
- 2 Kırpiklerīñüñ cānuma geğdüklerin ey dost
Bir bir diyeyin igneden iplige varınca
- 3 Gördükde haıı-ı la‘lini dīl itdi şehādet
Daııl itdüğine mühr-i Süleymāna kıarınca
- 4 Dök şebnem-i eşküñ görüp ol kāküli sünbül
Nergislerini ħ‘āb-ı şeherden uyarınca
- 5 Yār-ile görenler didiler **Zārī**yi bir gün
Böyle oıarur kışıyi Allāh oıarınca

-68-²⁵⁵

[Emrī]

..-./..-./..-./..-

- 1 Pāymāl eyleme gīsū-yı ‘abīr-efşānuñ
Kıuyruğın başma nigārā uyur ejderhānuñ
- 2 Añmaduñ hiç günāhın yine yuduñ taraduñ
Yazuğı boynuña ol zülf-i²⁵⁶ ‘abīrāsānuñ²⁵⁷

²⁵⁵ Saraç, *Emrī Dīvānı*, 148.

- 3 Ğonca tıflımı belinletdi şadā-yı bülbul
Ağzın açup tükürürse n'ola şebnem anuñ²⁵⁸
- 4 Sūzen itdi müjesin bülbul-i şeydā tā kim
Ayağından çıkara hārı gül-i ra'nānun²⁵⁹
- 5 **Emriyā** şanma şafaķ sille-i āhumla seher
Yüzini kana yudı²⁶⁰ mihr-i cihān-ārānuñ²⁶¹

[17b]

-69-²⁶²

[Celālī]

--./--./--./--

- 1 Sākī ele al lāle gibi sāgar-ı pür-mül
Gül devri durur 'ayş idelüm kılma tegāfül²⁶³
- 2 Nevruz olup açıldı cihān güldi gülistān
Muṭrib ne çalar nağme-i ḥatm eyledi bülbul
- 3 Dil cām-ı meye bāğ-ı cihānda mütesellī

²⁵⁶ Zülf-i: Ḥaṭṭ-ı ED

²⁵⁷ 'abīrāsānuñ: 'ābīr-efşānuñ ED/Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan* 'ında 3. beyittir.

²⁵⁸ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 7. beyittir

²⁵⁹ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 6. beyittir.

²⁶⁰ yudı: yudum ED

²⁶¹ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 8. beyittir. /Şairin *Divan* 'ında yer alan 2, 4 ve 5 numaralı beyitler mecmuada yer almamaktadır:

Jāleler dürr-i Necef dağdı kulağına anuñ

Oldı gül halka-be-güşı o ruḥ-ı zībānuñ

Serv-i bāguñ tütüni göklere olmazdı direk

Yanmasa nār-ı ğamından o kad-i bālānuñ

Reml-i ḥaṭṭuñda görüp derdümü ğamzeñle benüm

Tiğden ola bunuñ katlı didi müjgānuñ ED

²⁶² Murat Güneş, "Manastırlı Celāl Bey Dîvânı [İnceleme-Metin]" (Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2013), 477.

²⁶³ 'ayş idelüm kılma: 'ayş idegör itme MCD

İllerde meşeldür bu yiter ‘ārife bir gül²⁶⁴

- 4 Bezm ehlini bülbül kılar ol gönca-dehānuñ
Tāb-ı mey-ile olsa ne gün²⁶⁵ ruḥları gül gül²⁶⁶
- 5 Mey içmemeye şabr idebilür mi **Celālī**
Meclisde ki sākī ola bir dil-ber-i şengül

-70-

[Cemālī]

..--/..--/..--/..--

- 1 Şalınup serv gibi ol boyı ‘ar‘ar yürisün
Cānı var-ise görüp anı şanavber yürisün
- 2 Saña hem-ser olalı oldu gözüm yaşı revān
Göreyin servinüñ ayağına şular yürisün
- 3 Leblerüñ vaşfını meyḥānede zıkr eyleyelüm
Cum‘a da cūşa gelüp vā‘iz ü minber yürisün
- 4 Niçe bir yana bu bezm ehli ruḥuñ şevkıyla
Sākīyā şun berü tutma mey ü sāgar yürisün
- 5 Yārüm ağyāra uyup döne döne kıldı cefā
Ey **Cemālī** görelüm çarḥ anı n’eyler yürisün

²⁶⁴ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 4. beyittir.

²⁶⁵ gün: dem MCD

²⁶⁶ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

[18a]

-71-

[Nişārī]

--./-./-./-./-

- 1 Dükkan-ı nâzı ğamze-i cānān açar kıpar
Bāb-ı niyāzı ‘āşık-ı bī-cān açar kıpar
- 2 Ben bī-sitārenuñ şeb-i ğamda derūnını
Ey meh hayāl-i zūlf-i perīşān açar kıpar
- 3 Şādi-i vaşl u ğuşşa-i hicrān-ile gönül
Bir hānedür ki anı iki derbān açar kıpar
- 4 İtmez metā‘-ı ma‘rifete kimse i‘tibār
Hāce-i dehr bir kırı dükkan açar kıpar
- 5 Ebyāt-ile **Nişārī** küşāde-dil olmağa
Dīvānuñı o ğonca-i handān açar kıpar

-72-²⁶⁷

[Maķālī]

--./-./-./-./-

- 1 Dil hānesin ğam-ı ruh-ı cānān açar kıpar
Halvet-serāy-ı hāşşını sultān açar kıpar
- 2 Derbānuñ olmuş ey şanem ağyār-ı bed-liķā

²⁶⁷ Fatih Koyuncu, “Alaşehirli Makālî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/2 (2011): 322 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/45940> /Makālî’nin bu şiiri Nisârî’nin bir önceki gazeline nazire olarak kaleme alınmıştır.

Hayfâ ki bâb-ı cenneti şeytân açar kıpar

- 3 Seyr itdürür iki dizi lü'lü'-i şâhvâr
La'l-i lebûñ ki hoşka-i mercân açar kıpar

- 4 Şeh-perlerini nâz-ile şâhîn-i zülf-i yâr
Cân murğınun şikârına her ân açar kıpar

- 5 Nazm-ı²⁶⁸ **Maķālî** komadı rağbet cevâhire²⁶⁹
Şarrâf-ı dehr bir kıur dükkân açar kıpar

[18b]

-73-²⁷⁰

[Necâtî]

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Dil-berâ dâ'im raķîbe böyle yâr olmak neden
Bir seg-i bed-ķūya sen âhū şikâr olmak neden
- 2 Çeşm-i bīmāruñ nażar kıılmak raķîbe hoş mıdur
Her göñülde zaķm-ı ģamzeñ yādigār olmak neden
- 3 Hâsret-i zülf ü ruķuñda ģeçdi 'ömrüm mâh u sâl
Zulm-i bî-dāduñ baña leyl ü nehâr olmak neden
- 4 Ģâfil olma kıan olur ey eşk-i çeşmüm arada
Dem-be-dem rāzum senüñle âşikâr olmak neden

²⁶⁸ nazm-ı: nazmuñ a.g.m

²⁶⁹ cevâhire: cevhere a.g.m

²⁷⁰ Necâtî'nin bu gazeli yayımlanmış *Divan*'ında tespit edilememiştir. Söz konusu gazel, bazı deģişikliklerle Edirneli Nazmî'nin *Mecmâ'u'n-Nezâ'ir*'inde Cinânî mahlasıyla yer almaktadır (detaylı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal, *Edirneli Nazmî Mecma'u'n Nezâ'ir İnceleme-Metin* (Ankara: Kùltür ve Turizm Bakanlığı, 2017), 1210, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0>

- 5 Zülfî üstinde **Necâti** kâkülün görüp didi
Bağ-ı cennetdür ki bunda mûr u mâr olmak neden

-74-²⁷¹

‘**Amrî**

--./-.-./.-.-./-.-

- 1 Sen bûlbûl²⁷² iñleden gül-i ra‘nâ degül misin
‘Āşıklar ağladan bût-i zibâ degül misin
- 2 Bād-ı hevāya meyl idüp āhumdan incinen²⁷³
Ol nāz idici serv-i dil-ārâ degül misin
- 3 Ben bu belā-yı ‘aşk-ile Vāmık degül miyen
Sen bu ‘izār-ı hūsn-ile ‘Azrâ degül misin
- 4 Ben yâ mıyam ki ham ola kaddüm didüm didi
Ok gibi toğrı söyleyelüm yâ degül misin
- 5 ‘**Amrî** n’idersin ehl-i şafāya riyâ şatup
Bāzār-ı ‘aşk içindeki rüsvâ degül misin

²⁷¹ Mehmed Çavuşoğlu, *Amrî Dîvan Tenkidli Metin* (İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1979), 115.

²⁷² sen bûlbûl: bûlbüller AMD

²⁷³ incinen: incinüp AMD

[19a]

-75-²⁷⁴**Hayālî Beg el-Merhûm**

-./-./-./-./-.

- 1 Ol şanavber kad için evden olup âvâre
Süreyin bād-ı şabā gibi yüzüm kühsāra
- 2 Çekse bir hāneye²⁷⁵ naḳkaş ‘izārı naḳşın
Ura pervāne başın şem‘ şanup divāra
- 3 İhtiyāṭ eyler idim nār-ı melāmetden lîk²⁷⁶
Düşeli âteş-i hicrāna ışıdum nāra
- 4 Dīde kan ağlar iken eylerin aḡyāra niyāz
Şuya ġarḳ olsa kişi destini şunar nāra
- 5 Qaldı bî-çāre **Hayālî** aña bir çāre meded
Çāre senden yoḡ-ise neylesin ol bî-çāre

-76-

Kāmî Efendi Güfte

../-../-../-../-.

- 1 Pendi nāşih ḳo anı āşık-ı şeydā tutmaz
Dil-i dīvāneyi zencîr-i müdārā tutmaz
- 2 Dil-i zāhidde yer eyler mi hayāl-i ḳadd-i yār

²⁷⁴ Ali Nihat Tarlan, *Hayālî Divanı* (Ankara: Akçağ Yayınları, 1992), 259-260.

²⁷⁵ hāneye: hānede HYD

²⁷⁶ lîk: ah HYD

Şüredür anda nihāl-i gül-i ra‘nā tutmaz

- 3 Kānum ağyār elini pençe-i mercān itdi
Dimeñüz dest-i siyeh-rūları hınnā tutmaz
- 4 Teb-i ğamda girih-i zūlfüñi gel boynuma şal
Ki anı heykel iden ādemi hummā tutmaz
- 5 Yāra ğamz eylese **Kāmī** n’ola ağyār seni
Şāhid-i zūrı bilür hākim-i dānā tutmaz

[19b]

-77-

... Geylān Aḥmed Hān

--./.--./.--./.--

- 1 Hāḡdan ola taḡdīr maña yāra yetişmek
Devletlū ulū’l-emrūme hūnkāra yetişmek
- 2 Bu yaş-ile o yār-ı sa‘ādet meni koymaz
Sultān-ı cihāngīr u cihān-dāra yetişmek
- 3 Eyle ki bugün hār-ı cefā dāmenüm aldı
Müşkil ki naşīb olmasa gül-zāra yetişmek
- 4 Vā-ḡasret eger bir daḡı olmazsa müyesser
İmdād felekden baña dil-dāra yetişmek
- 5 Sözüñ hemesi dürr ü cevāhir durur **Aḥmed**
Müşkil durur ammā ki ḡarīdāra yetişmek

Harîmî

--./.--./.--./.--

- 1 Bir serv-ğad ü ‘arız-ı gülnâra yetişmek
Ni‘met durur ol la‘l-i şeker-bâra yetişmek
- 2 Şâfi dil olup terk ide gör şüfi riyâyı
Mağşûduñ ise şu gibi dîdâra yetişmek
- 3 Sultân-ı cihāngîr u cihāndâra kûl olsun
Her kim dileye Haydar-ı Kerrâra yetişmek
- 4 Bir ğayr-ı mükerrer kerem ü luğf u ‘ağadur
Dârû-yı dilinden dil-i bîmâra yetişmek
- 5 İncinme hağ-ı ‘arız-ı dil-dâra **Harîmî**
Cennetde olurmuş gül-i bî-hâra yetişmek

[20a]**Bâkî**

-.-/-.-.-/-.-.-/-.-

- 1 Kânı bir şîrîn-suğan la‘l-i şeker-bâruñ gibi
Kanda gördi tûñ bir âyîne ruhsâruñ gibi

²⁷⁷ Harîmî’nin bu şiiri Ahmed’in bir önceki gazeline nazire olarak ele alınmıştır. Şehzade Korkud’a ait olduğunu düşündüğümüz bu gazel şairin basılı *Dîvânı*’nda yer almamaktadır. Öykü Akın, “Harîmî (Şehzâde Korkud) Dîvânı’nın Nesre Çevirisi ve İncelenmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2009)

²⁷⁸ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 287-288.

- 2 Sen semen-ber serv-i sîm-endâma hergiz²⁷⁹ şarılan
Başa iletdi işin ‘âlemde destâruñ gibi
- 3 Sîm-sîmâ serv-bâlâ meh-liqâlar çok velî
Kimsede yokdur senüñ evzâ ‘u etvâruñ gibi
- 4 Göñlümüz alur ele zülf-i dil-âvîzüñ hele
Vechden hâric degül hatt-ı siyeh-kâruñ gibi²⁸⁰
- 5 Nükte-i mihr ü maḥabbetdür ser-â-ser **Bâḳiyâ**
Bulmaya ‘aşḳ ehli bir eglence eş‘âruñ gibi²⁸¹

-80-²⁸²

Figânî

--./-./-./-./-.

- 1 Ḥiddet²⁸³ odına tîgi niğâruñ zebânedür
Cevherleri yüzinde şererden nişânedür
- 2 Yanında murğ-i dil n’ola ârâm eylese
Tiğ-i mücevherüñ aña çün âb ü dânedür
- 3 Bir baḥrdur kefüñdeki şemşîr-i âb-dâr
Yir yir içinde cevheri dürr-i yegânedür²⁸⁴

²⁷⁹ hergiz: bir kez BD/Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan* ’ında 4. beyittir.

²⁸⁰ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* ’ında 2. beyittir.

²⁸¹ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* ’ında 7. beyittir. / Şairin *Divan* ’ında yer alan 5 ve 6. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Ögmesün ‘âşıklara vâ‘iz riyâz-ı cenneti

Bâğ-ı hurrem olmaz ehl-i ‘aşḳa dîdâruñ gibi

Karşu tüt şem‘-i ruḥun bi’llâhi ben dil-ḥasteye

Künc-i târiḳ içre ḳaldum çeşm-i bîmâruñ gibi BD

²⁸² Abdülkadir Karahan, *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî Ve Divançesi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 1181, 1966), 49.

²⁸³ ḥiddet: ḥasret FGD

²⁸⁴ Mecmuadaki 3 ve 4. beyit şairin *Divan* ’ında yer değiştirmiştir.

- 4 Tîğuñ sipihr ü yir yir gevheri kevākibi²⁸⁵
Hûn-ı dilüm yüzinde şafağdan nişānedür
- 5 Naẓmuñ²⁸⁶ **Fiğānī** ol şeh-i mülk-i melāhatūñ
Evşāf-ı tîğı-y-ıla bir āb-ı revānedür

[20b]

-81-²⁸⁷

Raḥmī-i Bursevī

..--/...--/...--/...--

- 1 Zāğa ‘arz eyleme bülbül var iken gülşenüñi
Hār u ḥasdan şaḳın ey tāze gülüm dāmenüñi
- 2 Sīneye göndericek tîrūñi²⁸⁸ ey kaşı kemān
Ḥayr maḳdem diyü bağrına çeker demrenüñi
- 3 Zer-i ḥālîş gibi zerd itdi beni²⁸⁹ āteş-i ‘aşḳ
Görelî ey boyı şimşād-ı o sīmīn tenüñi²⁹⁰
- 4 Mihr ü māh-ile felek kūyuñı ṭurmaz²⁹¹ dolanur
Āstānuñda görem diyü ruḥ-ı rüşenüñi²⁹²
- 5 Ṭab‘-ı mevzūnuña her vech-ile taḥsīn eyler

²⁸⁵ yir yir gevheri: cevheri bir bir FGD

²⁸⁶ naẓmuñ: şî‘rūñ FGD

²⁸⁷ Mustafa Erdoğan, *Bursalı Rahmî Dîvânı* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, 2017), 290, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>

²⁸⁸ sīneye göndericek tîrūñi: tîrūñi göndericek sīneye BURD

²⁸⁹ beni: yüzüm BURD

²⁹⁰ görelî ey boyı şimşād-ı o sīmīn tenüñi: şanemā görelî ‘ālemde bu sīmīn tenüñi BURD/Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 4. beyittir.

²⁹¹ ṭurmaz: tokuz BURD

²⁹² Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

Raḥmiyā her kim işitse ğazel-i aḥsenüñi

-82-²⁹³

Bākī Efendi

..--/..--/..--/..--

- 1 Hāl-i ‘ālem ezelī böyle perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān kimi nālān ancak
- 2 Bu cihān kimine kaşr-ı tarāb u ‘ayş u şafā
Kimünüñ miḥnet-ile başına zindān ancak²⁹⁴
- 3 Kimisi bülbul-i nālān-ı gül-i ‘arız-ı yār
Kimi pervāne-i şem‘-i ruḥ-ı cānān ancak²⁹⁵
- 4 Pāy-māl olmada āḥir şütür-i gerdūna
Pādişāh-ile gedāsı hele yeksān ancak
- 5 **Bākīyā** ḥānḳāh-ı ‘ālem-i ḥayretde hemān
Her gelen kişi²⁹⁶ bu esrār-ile ḥayrān ancak

[21a]

-83-

Fehmī

--./-.-./-.-./-.-

- 1 Ey serv-i gül-‘izār yüzünden niḳābı ḳo

²⁹³ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 182.

²⁹⁴ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

²⁹⁵ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 2. beyittir.

²⁹⁶ kişi: kimse BD

Açıl mişāl-i gönca kızarma hicābı қо

2 Evrāk-ı gül-sitān ruḥ-ı yārı seyr idüp
Gel şafḥasına kıl nazār elden kitābı қо

3 Āhū-yı dil remīde gibi kaçma luṭf idüp
Ārām-ı cān-ı ehl-i dil ol ictinābı қо

4 Ey dil saña o tırra-i ‘anber şemīm bes
Būy-ı ‘abīr ü rāyiḥa-i müşk-nābı қо

5 Kūyında **Fehmī** pertev-i mihr-i ruḥına baқ
Baқma sipihre seyr-i ruḥ-ı āfitābı қо

-84-²⁹⁷

Şadık

--./-.-./.-.-./-.-

1 Ref‘ it niķāb-ı zūlfüñi yüzden hicābı қо
‘Arz it cihāna ‘arīzuñı ictinābı қо

2 Meygūn lebi ki añla meclisde dil-berüñ
Sāķī elüñdeki o dem cām-ı şarābı қо

3 ‘Uşşāķa bezm-i meyde yeter nağme eyledüñ
Muṭrib-i nevā-yı ‘āşıkı diñle rebābı қо

4 Seyr it ‘izār-ı pāk.... ḥūn-rīz-i dil-beri
Reng-i güli vü seyr-i şafā-yı gül-ābı қо

²⁹⁷ Sadık’ın bu şiiri Fehmī’nin bir önceki gazeline nazire olarak kaleme alınmıştır.

- 5 Dendān-ı dürr-i dil-beri vaşf eyle nazm-ile
Şadık sözünde midhat-i dürr-i hoş-ābı ko

-85-

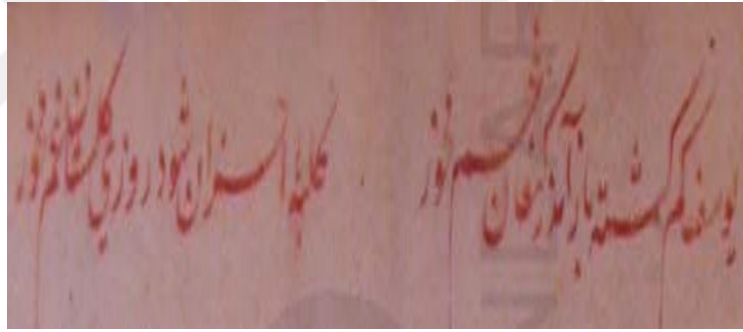
Maṭla‘

.---/.---/.---/.---

- 1 Cefādan vāz gelmez ‘āşıkā ol Yūsuf-ı şānī
Meger kim haşr olunmaz dir yahūd unuttı mīzānı

[21b]

-86-

-87-²⁹⁸

Bakī

.---/.---/.---/.---

- 1 Ruḥuñ ‘aksiyle şahn-ı dīde bāğ u gülsitānumdur
Nihāl-i ser-bülendüñ ḥayliden ḥātır-nişānumdur
- 2 Göñül inler gamuñdan dem-be-dem rūḥ-ı revān ağlar
Bu bāguñ çeşmesārı hep benüm eşk-i revānumdur

²⁹⁸ Küçük, *Bakī Dīvânı*, 131-132.

- 3 Temāşā-yı gül ü gülşende ārām eylemez cānum
Ser-i kūyında cānānuñ ğaraž ārām-ı cānumdur
- 4 Şirār-ı nār-ı āhumla sipihruñ tās-ı pülādı
Döner her şeb belā bezminde cām-ı zer-nişānumdur
- 5 Yaşum deryādur ey **Bākī** içinde şāh-ı mercānı
Hayāl-i naḥl-i bālā-yı nihāl-i ergavānumdur

-88-²⁹⁹

Ve lehū [Bākī]

--./-./.-./-.-

- 1 Mestāne düşmişin bu gice sāğar üstine
Sākī-i bezm didi yüzüñ güller üstine
- 2 Peykân-ı düst kıala diyü zaḥm-ı sīnede
Görseñ nihāl-i tīrī nice dıtrler üstine
- 3 Tırrañdan indi ğamzeñe cān-bāz-ı dil yine
Çenberden itdi kendüzini ḥançer üstine
- 4 Lāyık budur ki vaşf-ı ruḥuñ mihr-i āsmān
Altun kıalemle yaza meh-i enver üstine
- 5 Nüşīn lebinde kim ki ḥatṭın görse **Bākīyā**³⁰⁰
Şīrīnlük yazıldı şanur şekker üstine

²⁹⁹ Kūçük, *Bākī Dîvânı*, 264.

³⁰⁰ kim ki ḥatṭın görse: ḥatṭını kim görse BD

[22a]

-89-³⁰¹

Fuzûlî-i Bağdādî

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Ğamzesin sevdüñ göñül cānuñ gerekmez mi saña
Tîga urduñ cism-i ‘uryānuñ gerekmez mi saña
- 2 Āteşîn āhumla eylersin baña teklîf-i bāğ
Bāğ-bān gül-berg-i ḥandānuñ gerekmez mi saña
- 3 Yile virme dağıdup her yan³⁰² ayaklardan getir³⁰³
Ey perî zülf-i perîşānuñ gerekmez mi saña
- 4 Küfr-i zülfünden beni men‘ eylemek lâyıḳ mıdur³⁰⁴
Şofî inşāf eyle îmānuñ gerekmez mi saña³⁰⁵
- 5 Tūtalum eşk-i seyl-ābına yokdur i‘tibār³⁰⁶
Ey **Fuzûlî** çeşm-i giryānuñ gerekmez mi saña³⁰⁷

³⁰¹ Parlatır, *Fuzulî Türkçe Divan*, 189.

³⁰² yan: dem FD

³⁰³ getir: götür FD

³⁰⁴ lâyıḳ mıdur: lâyıḳ degül FD

³⁰⁵ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 6. beyittir.

³⁰⁶ eşk-i seyl-ābına: kim eşk seylābına FD

³⁰⁷ Şairin *Divan* 'ında yer alan 4 ve 5. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Ey keman-ebrū rakıbe virme ğamzeñden nasīb
Ok atarsın taşā peygānun gerekmez mi saña
Yandurup cānum cihān-süz itme berḳ-i āhumı
Āsmān ḥursid-i raḥşānuñ gerekmez mi saña FD

Emrî el-Merhûm

--./--./--./--

- 1 Ey âteş-i âhum felege ger ire tâbuñ
Sürh eyleye rengini şafağ gibi seḥābuñ
- 2 Bağrum delinür tîr-i ḥasedden kaşuñ añup
Muṭrib ele alduqça kemānını rebābuñ³⁰⁹
- 3 ‘Aks-i lebūñ āyîne-i cām içre göricek
Ağladı şu deñlü ki gözi şişdi ḥabābuñ³¹⁰
- 4 Zülf-i siyehūñ küştesini tu‘me idermiş
Kararsa n’ola bāl u peri cümle ğurābuñ³¹¹
- 5 Otuz günü şaysın³¹² gelürüm didi o meh-rū
Ey **Emrî**-i miskîn yûri unutma ḥisābuñ³¹³

³⁰⁸ Saraç, *Emrî Divânı*, 144.

³⁰⁹ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 4. beyittir.

³¹⁰ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 5. beyittir.

³¹¹ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 6. beyittir.

³¹² şaysın: şay ben ED

³¹³ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan*’ında 7. beyittir. /Şairin *Divan*’ında yer alan 2 ve 3. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Terdür buña çeşmüm ki gelüp tıfl-ı sirişküm
Merdümleri yanında yirin komadı ḥābuñ
Âhum odı bir şehri ḥarāb itdi felekde
Kim tākı durur mäh-ı nev ol şehri ḥarābuñ ED

[22b]

-91-³¹⁴**Bâkî**

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Allar giymiş hırām eyler nihāl gibi gül³¹⁵
Günde ‘uşşākuñ hezārın öldürür³¹⁶ bülbül gibi
- 2 Turra-i³¹⁷ müşgîni sevdasıyla yansa³¹⁸ dūd-ı dil
Gūşe-i destārda peydā olur sūnbül gibi
- 3 Āteşin ruhsarı üzre hālî vaşfinda sözüm
Lāleveş³¹⁹ bî-dillerūñ ağızın yakar fūlfül gibi
- 4 Vaşf-ı hüsnünde ser-āgāz itdi dil nev-rūzda
Bülbül-i şūrîde peydā itdügi gulgul gibi³²⁰
- 5 Tab‘-ı **Bâkî** ol şeh-i Hayder-şecā‘at şevkine
‘Arşa-i kevn ü mekânı geşt ider Düldül gibi

-92-³²¹**Ve lehū el-Mezkūr [Bâkî]**

..-/-.-/-.-

- 1 Şoḥbetūñ mübtelāya şıḥḥat olur

³¹⁴ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 307.

³¹⁵ nihāl gibi gül: nihāl-i gül gibi BD

³¹⁶ öldürür: zâr ider BD

³¹⁷ turra: kākül BD

³¹⁸ yansa: yansam BD

³¹⁹ lāleveş: ‘āşık-ı BD

³²⁰ peydā itdügi: şūrîdenūñ itdükleri

³²¹ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 115-116.

Bir selāmuñ alan selāmet olur

- 2 Kāmetüñ civesin dirîğ itme
Pādişehler bülend-himmet olur³²²

- 3 Mey-i la‘l ādeme ziyān itmez
Belki ser-māye-i sa‘ādet olur³²³

- 4 Tā‘at u ma‘siyet ne kim kılsam
Şöyle şanmañ ki bī-irādet olur³²⁴

- 5 Dūstdan yek işāret ey **Bāḳī**
Cāna şad mūcib-i beşāret olur³²⁵

[23a]

-93-³²⁶

‘Ālī Efendi

-.--/-.-/-.-/-.-

- 1 Yollamışsın ruhlaruñ yakmış güneş ay āfītāb
Yollamak lāzım seni seyr itdügünce bī-nikāb
- 2 Ruḥ degül Mūsāya kendin gösteren³²⁷ āteşdür ol

³²² Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

³²³ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 6. beyittir.

³²⁴ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 8. beyittir.

³²⁵ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan*’ında 9. beyittir. /Şairin *Divan*’ında yer alan 2, 4, 5, 7. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Cām-ı derdünle dīl huzūr eyler

Rāh-ı vaşluñla rūḥ raḥāt olur

Ḳomadı dīlde ḡıll ü ḡış mey-i nāb

Ne güzel ḥāşiyetlü şerbet olur

Cām-ı mey şadr-ı meykede kimine

Tāc-ı devlet serīr-i ‘izzet olur

Gāh rinde-i gedāya feyz irişür

Cām-ı mey meş‘al-i hidāyet olur BD

³²⁶ Aksoyak, *Gelibolulu Ālī Dīvānı*, 538-539.

Naḥl-i ḳaddüñden nümāyān olmış ey ‘ālī-cenāb

- 3 Bir büt-i sīme düzilmiş şāḥ-ı mercān pençeler
Leb yirine³²⁸ la‘l ḳonmuş ruḥlaruñ³²⁹ yāḳūt-ı nāb³³⁰
- 4 Ey perī yoldan gelüp ḥammāma girseñ nāz-ıla
Seyr iden³³¹ pehlüñi dirler ḥayretinden şeyḥ ü şāb³³²
- 5 Böyle bir maẓmūn-ı rengin bulmaz ey ‘Ālī meger
Yā Kemāl-i Işfahānī yā Zāhīr-i Fāryāb

-94-³³³

Bāḳī Efendi

.---/.---/.---/.---

- 1 Fenāya virdi bülbül zār-ile gül-zārı duymazsın
İşitmezsin hezāruñ āhın³³⁴ ey gül-zārı tuymazsın
- 2 Ṭabībüm eyle müstağnīsın ehl-i derd ḥālinden
Ki ḳapuñda fiğān u zār iden bīmārı tuymazsın³³⁵
- 3 Görüp ben zārı dāmen-gīr olursın ey seg-i dil-ber
Gelür kūy-ı nigāra her gice ağıyārı tuymazsın³³⁶
- 4 Ḳo ceng-i çeng-i ‘aşḳuñ n’eydügin bilmezsin ey vā‘iz

³²⁷ gösteren: gösterür GAD

³²⁸ leb yirine: leblerine GAD

³²⁹ ruḥlaruñ: ruḥlara

³³⁰ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* ’ında 4. beyittir.

³³¹ seyr iden: seyr idüp GAD

³³² Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* ’ında 3. beyittir.

³³³ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 248-249.

³³⁴ āhın: zārın BD

³³⁵ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan* ’ında 3. beyittir.

³³⁶ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* ’ında 2. beyittir.

Ne remz eyler şadā-yı çeng ü mūsīkāri tıymazsın³³⁷

- 5 Vefā eyler şanursın **Bākīyā** ḥandān görüp la‘lin³³⁸
Ne kaşd-ı cān ider ol ġamze-i ḥūn-ḥāri tıymazsın

[23b]

-95-³³⁹

[Bākī]

..--/..--/...--/..--

- 1 Sīne gencīnesini ḥançer-i cānān deldi
Bugün ol şuḥ-ı dil-ārā yine bir kān deldi
- 2 Müje-i dīde-i pūr-nem gibi ter-dest olmaz
Yine bir demde nice la‘l-i Bedaḥşān deldi
- 3 Cān ġam-ı ġamzeñle maḥbes-i tenden çıkdı
Şanki bir merdüm-i maḥbūs idi zindān deldi
- 4 Tīrūññ ey kaşı yā manķıra geçmez sa‘yı
Sīnemūñ dāğını ol ġamze-i³⁴⁰ bürrān deldi
- 5 **Bākīyā** bezm-i belāda neye döndük görseñ
Nāy-veş bağrumuzı nāle vü efgān deldi

³³⁷ ne remz eyler şadā-yı çeng ü mūsīkāri tıymazsın: ne ra‘nā söyler ol çeng ile mūsīkāri tıymazsın

BD

³³⁸ la‘lin: yāri BD

³³⁹ Küçük, *Bākī Dīvānı*, 294.

³⁴⁰ ġamze-i: ḥançer-i BD

--./.--./.--./.--

- 1 Devrān ayağın şöyle şikest itdi şarābuñ
Gūyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuñ
- 2 Keyfiyyet-i esrāra döşendi zırafā hep
Yārān ayağın almada ḥayrān mey-i nābuñ
- 3 Esbāb-ı tarab seyl-i mey-i nāb-ile gitdi
Āvāzı boğıldı giderek çeng ü rebābuñ
- 4 Peymāne şikest oldı yatur ḥaylī zamāndur
Yanup yaqılur ḥātırı mecrūḥ kebābuñ
- 5 **Bākī** yine saçıldı nemek bāde-i nāba
Bilsek ‘acebā aşlı nedür bu şeker-ābuñ

[24a]

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Karşu tıtdum sīne-i şad-çāki senden cānibe
Gönder ey kaşı kemānum tīri benden cānibe
- 2 Defterin bād-ı şabā lü’lū-yı lālānuñ dūrer
İlter olsa dişleruñ vaşfin ‘Adenden cānibe

³⁴¹ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 194.³⁴² Küçük, *Bākī Dîvânı*, 268-269.

- 3 Görmesün kimse şaķın diyü lebin dişler baña
Baķduğumca ol büt-i şîrîn dehenden cānibe³⁴³
- 4 Seyr idelden gülşen-i hüsniñde hadd ü kıaddüñi³⁴⁴
Çekmez oldu hâtırım serv ü semenden³⁴⁵ cānibe
- 5 Husrevā yıllar durur yoluñda Ferhāduñ geķer
Mā'il ol gel **Bāķī**-i şîrîn-suķandan cānibe

-98-

Re'yī

..--/.-./..-

- 1 Qalbi 'āşıkıaruñ pür-āteş olur
Sözleri sūz-nāk u dil-keş olur
- 2 Meyl idüp serv-i kıadlere zinhār
Ser-fürü eylemek ki serkeş olur
- 3 Vay eger zūlf-i yāre bağlasa dil
Hāl-i 'āşık kıatı müşevveş olur
- 4 Cāme-i sürh-ıla o lāle-'izār
Beni görse hemān pür-āteş olur
- 5 **Re'iyā** çeşm-i hun-feşānumdan
Bu zemīn her zamān mūnaķķaş olur

³⁴³ büt-i şîrîn dehenden cānibe: büt-i şekker-şikenden cānibe BD

³⁴⁴ hadd ü kıaddüñi: kıadd ü haddüñi BD

³⁴⁵ semenden: çemenden BD

[24b]

-99-³⁴⁶

Bâkî Efendi

..--/./-./..-

- 1 Sînesin tirûne tutardı siper
Göbegin kesdüginde âhenger
- 2 Başumuñ yazusını hep gördüm
Benem erbâb-ı ‘aşka ser-defter
- 3 Yazdı sevdâñı başumuzda kazâ
Kayd olındı rü’ûsa hükm-i kader
- 4 Tâbı gitmez o zülf-i şeb-rengüñ
Oldı âyîne-i³⁴⁷ meh-i enver
- 5 Gice sâkî delîl-i râh oldı
Âl fânûs elindeki sâgar
- 6 **Bâkiyâ** hem-dem ü hevâdâruñ
Mey-i³⁴⁸ gül-reng-ile habâb yiter³⁴⁹

³⁴⁶ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 137-138.

³⁴⁷ âyîne: hem-sâye BD

³⁴⁸ mey: cām BD

³⁴⁹ Şairin *Divan* 'ında yer alan 7. beyit mecmua da yer almamaktadır:

Biri hürşîd gibi rûşen-dil

Biri Nâhid gibi pâk-nazar BD

Ve lehū el-Mezkūr [Bākī]

..--/././.-

- 1 Umaruz cām-ı la‘lūñi emmek
Çok çekilmişdür ol ümīde emek
- 2 Kātı eller dili ser-i zūlfūñ
Dilek ey şūh-ı şīvekār dilek
- 3 Na‘re-i mest-i ‘aşka beñzedemez
Lāf çatlatmasun iñende tūfek
- 4 Öykinmez şerār-ı āhumuza
Aña çatlar hep ey nigār-ı fışek³⁵¹
- 5 Cūy-ı eşküm yeñilmez ey **Bākī**
Çok döner dañı āsiyāb-ı felek³⁵²

[25a]

Ümīdī

..--/././.-

- 1 Bağlayup göñlümüz ol kākül-i ‘anber fāma
Āh kim murğ-ı dili yine düşürdüñ dāma

³⁵⁰ Küçük, *Bākī Dīvānı*, 187-188.

³⁵¹ Bu beyit şairin *Dīvan* 'ında yer almamaktadır.

³⁵² Şairin *Dīvan* 'ındaki 4. beyit mecmuada eksiktir:

Bahş idüp bir daķıka hūsnūñden

Hāle māh-ı sipihre aşdı felek BD

³⁵³ İbrahim Etem Buyruk, “Ümīdī Ahmet Dīvānı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini) (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2009), 360.

- 2 Ğam-ı zülfüñle beyābān-ı maḥabbetde göñül
Beñzer ol rāh-reve qalmış ola aḥşāma
- 3 Biñ bir ibrām-ile bir bñsesin aldık yārññ
Cñylar³⁵⁴ şimdi iñen dñymez imiş ibrāma
- 4 Ḥalka esrār-ı mey-i³⁵⁵ la‘lññi fāř itdi diyñ
Dil uzatsa n’ola meclisde řurāḥī cāma
- 5 Yırmaĝa³⁵⁶ levḥa-i ḥurřide **Ümîdî** şi‘rin
Destine aldı ‘Atṭār dinse zerrin cāme³⁵⁷

-102-³⁵⁸

Ve lehū el-Merķūm [Ümîdî]

..--/..--/..--/..--

- 1 Dil kebāb oldu diyñ aĝlayup itdñkçe niyāz
Birez ol řuḥ-ı cefā-pīře kılur puḥte piyāz
- 2 Siḥr ider gerçi dil almaķda o zñlf-i cādñ
Naķd-i cān urmada ammā ki mñjeñ tñr-endāz
- 3 Dil-i ferzāneyi bir lu‘b-ile māt itmegiçñ
Zñr-i zñlfinde o şeh ruḥların itdi açmaz
- 4 Tāb-ı ruḥsāruña dil-dāde degñlse cānā
Şem‘-i meclisde nedñr yā bu ķadar sñz u gñdāz

³⁵⁴ cñylar: ḥñblar ÜD

³⁵⁵ mey-i: leb-i ÜD

³⁵⁶ yırmaĝa: yazmaĝa ÜD

³⁵⁷ cāme: ḥāme ÜD

³⁵⁸ Buyruk, “Ümîdî Ahmet Dîvânı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)”, 256.

- 5 Tır begüm ‘ahdüñe cevır itme dil-i zāra disem
Cevr ider ol büt-i sīmīn bir³⁵⁹ **Ümīdī** tırmaz

[25b]

-103-³⁶⁰

Ümīdī

..--/..--/..--/..--

- 1 ‘Ālemi faşl-ı bahār eyledi ser-sebz ü çemen
Başladı nağmeye bülbül yine her vādiden
- 2 Nev-bahār oldu güzellendi harīm-i gül-zār
Hacletinden eriyüp geçse n’ola berf-i çemen
- 3 Geh güle vālīh ü geh gıncaya şeydā geçinür
Daldan dala konar murğ-ı nihāl-i gülşen
- 4 Mevsim-i bezm-i şafādur diyü şevk üzre olup
Şubha dek dün gice diñlenmedi şem‘-i rüşen
- 5 Ey **Ümīdī** götürüp lāle-şıfat ayağı
Düşegör jāle şıfat³⁶¹ gūşe-i bāğa erken

³⁵⁹ bir: ten ÜD

³⁶⁰ Buyruk, “Ümīdī Ahmet Dīvānı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)”, 331.

³⁶¹ şıfat: gibi ÜD

Bākī Efendi

-../-./-./-./-./-.

- 1 ‘Adl-ile faşl-ı nev-bahār Kısırī-i nāmdārdur
Taht-ı zümürrüd üzre gül Hüsrev
- 2 Cām-ı gurur ‘ākıbet ‘ālemi görmez eyledi
Nergis-i bāğ gūyiyā Hürmüz-i tācdārdur
- 3 Pertev-i āfitābı gör yollaruñā düşüp yatur
Ya’nī ruhuñ fütādesi bende-i hāksārdur
- 4 Hāk-i rehūñ şabā yili ‘āşıkā armağandur³⁶³
Hāk bu ki ayağūñ tozı tuhfe-i rūzgārdur
- 5 Mevsim-i gülde **Bākīyā** gül-şene varduğum bu kim
Nağme-i āhı bülbulūñ nāle-i³⁶⁴ sāzkārdur

[26a]**Ḥazret-i Seyyidü’ş-Şu‘arā A’nī Bākī Efendi**

-../-./-./-./-./-.

- 1 Sākī-i pāk-meşreb ü pākīze-zāt-ile
Sa’y it şafāya bāde-i şāfi-şıfat-ile

³⁶² Küçük, *Bākī Dîvânı*, 113.³⁶³ armağandur: armağan ider BD³⁶⁴ nāle-i: nāleme BD³⁶⁵ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 258-259.

- 2 Şekker dökerdi bāğa mükerrer şitāda berf
Ebr-i bahār geldi pūr itdi nebāt-ile
- 3 Kılma ‘alāka ‘āleme ruḥ-ı mücerred ol
Ya‘nī muḳayyed olma ḳuyūd-ı cihāt-ile
- 4 La‘lūnden alsa lezzeti milḥ-i ücāc-ı baḥr
Baḥş eyler idi çeşme-i ‘azb-i furāt-ile³⁶⁶
- 5 Şeş-ḥāne-i zamāne degül çünki sāzkār
Bezm-i cihāna ḳılma naẓar iltifāt-ile³⁶⁷
- 6 **Bākī** edā-yı ḥüb-ile vaşf itse leblerūñ
Ḳand-i nebāt ḥāl ider āb-ı ḥayāt-ile

-106-³⁶⁸

Ḥazret-i ‘Alī Efendi

-.---/-.---/-.---/-.---

- 1 Şad hezerān ehl-i dil dirler var ammā biñde bir³⁶⁹
Kevkeb-i evc-i sa‘ādet toğmaz illā biñde bir
- 2 Nuḥ gibi biñ [yıl] yaşar ‘āşık yaşın baḥr eylese
Şanasın tūfān olur ğark-āb-³⁷⁰ı deryā biñde bir
- 3 Biñ bir esmānuñ müsemmāsında vaḥdetdür murād
Feth olunmaz böyle bir müşkil mu‘ammā biñde bir

³⁶⁶ Mecmuadaki 4.beyit şairin *Divan* 'ında 5. beyittir.

³⁶⁷ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 4. beyittir.

³⁶⁸ Aksoyak, *Gelibolulu Âlî Dîvânı*, 619.

³⁶⁹ ehl-i dil dirler var: ehl-i dil var dil-ber GAD

³⁷⁰ ğark-āb: ḥız-āb GAD

- 4 Ey hezārān cev̄r idüp ʔalüm diger-gün eyleyen
Aç gözün tağyır olur aḥvāl-i dünyā biñde bir
- 5 Elf iken tārīḥ-i hicret naẓma gelmişdür bu dür
Olmaz ey ‘Ālī bu yüzden dür-i yek-tā biñde bir³⁷¹
- 6 Biñ yıl oldı bir ‘Ālī sīretlü server³⁷² gelmedi
Böyle bir ‘Ankā yaratmaz Ḥaḳ Ta‘ālī biñde bir³⁷³

[26b]

-107-³⁷⁴

Ümīdī

..--/..--/..--/..--

- 1 Fitne-i ḥaṭṭuñ irişürse ne gavğalar ola
‘Arz-ı ḥüsn eyler iseñ niçe temāşalar ola
- 2 Şalınursa ḳad-i bālāsı gönül kişverine
Ḳalup ayaḳda gönül³⁷⁵ mülki ne yağmālar ola
- 3 Mīve-i vaşlını eylerse dirīğ ol āfet
Büstān-ı ser-i kūyında ne ayvalar ola
- 4 Gül gibi sāğar-ı şaḥbāyı şunarsa sāḳī
Ehl-i meclis şanemā bülbul-i gūyālar ola

³⁷¹ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* ’ında 6. beyittir.

³⁷² server: dil-ber GAD

³⁷³ Şairin *Divan* ’ındaki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Leşker-i ḥaṭṭuñ yüze geldükçe kopdı fitneler
Bir celālīdür gözün oldı hüveydā biñde bir GAD

³⁷⁴ Buyruk, “Ümīdī Ahmet Dīvānı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)”, 393.

³⁷⁵ gönül: bu cān ÜD

- 5 Ger kenār itmez isem ol güher-i nā-yābı
Gözlerüm³⁷⁶ yaşı **Ümīdī** aḳa deryālar ola

-108-³⁷⁷

Bāḳī

..--/..--/..--/..--

- 1 Ehl-i tecrīd ki kūyuñda yiri ḥāk degül
Pāye-i ḳadri Mesṭḥā gibi eflāk degül
- 2 Pertev-i mihrüñ-ile buldı kemālin ḥurşīd
Ḳameri n'eyleyeyin³⁷⁸ āyīnesi pāk degül
- 3 Çok yanuñca şalınur şimdi ser-efgendelerüñ
Şeh-süvārum sañā kim beste-i fitrāk degül
- 4 Mey içüp virmedüñ āyīne-i idrāke cilā
Gider ey şeyḥ-i riyā-pīşe bu idrāk degül
- 5 **Bāḳiyā** bāğ-ı cihānda ḳanı bir nāzūk-ṭab'
Gül gibi sīnesi³⁷⁹ āzürde-i ḥāşāk degül³⁸⁰

³⁷⁶ gözlerüm: gözümün ÜD

³⁷⁷ Küçük, *Bâkî Divânı*, 211-212.

³⁷⁸ n'eyleyeyin: n'eyleyelüm

³⁷⁹ gül gibi sīnesi: sīnesi gül gibi BD

³⁸⁰ Şairin *Divan* 'ındaki 5 ve 6. beyit mecmuada eksiktir:

Varmaz erbāb-ı şafā meclisüne ey vā'iz
Ağlamış şüretüne kimse hevesnāk degül
Almadı bûy-ı maḥabbatden eşer şunlar kim
Goncaveş dilleri ḥün sīneleri çāk degül BD

[27a]

-109-³⁸¹

Bākī Efendi

-./-./-./-./-./-

- 1 İtdürür zühhāda ol mihrāb-ı ebrū ser-fürū
Nitekim³⁸² ‘uṣṣāka ol ḥāk-i ser-i kū ser-fürū
- 2 ‘Ārız-ı gül-gūnuñuñ dā’im ḥaṭṭı fermānına
Ḥāh u nā-hāh eyler ol zūlf-i semen-bū ser-fürū
- 3 Būy-ı zūlfūñden mu‘aṭṭar olmasa ṣaḥra-yı Çīn³⁸³
Eylemezdi sūnbül-i müṣṣgīne āhū ser-fürū
- 4 Bāga gel āyīne-i āb içre³⁸⁴ gāhī cilve kıl
Eylesün ol kāmete her serv-i dil-cū ser-fürū
- 5 Dürr-i nazmum³⁸⁵ **Bākīyā** baş egdürür ṭāliblere
Kim zarūrī itdürür ğavvāṣa lū’lū ser-fürū

-110-³⁸⁶

Ümîdî el-Mezkūr

.---/.---/..

- 1 Ne siḥr itdi ‘aceb ol çeşm-i cādū
Ki baş egdi aña ol iki ebrū

³⁸¹ Küçük, *Bākī Dīvânı*, 250.

³⁸² nitekim: kıldurur BD

³⁸³ bŷy-ı zŷlfŷñden mu‘aṭṭar olmasa ṣaḥra-yı Çīn: bŷy-ı zŷlfŷñ ŧemmesin irgŷrse dest-i Çīne bād BD

³⁸⁴ içre: ŷzre BD

³⁸⁵ nazmum: nazmuñ BD

³⁸⁶ Buyruk, “Ümîdî Ahmet Dīvânı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)”, 355.

- 2 Seg-i a‘dāya virüp ẖāb-ı har-gūş
Bugün ‘uşşāka rām oldu ol āhū³⁸⁷
- 3 Yine ceng eyleyüp Tātār-ı ğamzeñ³⁸⁸
Kafa-dār oldu aña iki gīsū³⁸⁹
- 4 Görüp hālūñ hayālin dilde buldum
Ki yanmaz³⁹⁰ āteş-i sūzāna cādū³⁹¹
- 5 Efendi boynı bağlu kullaruñdur
‘Aceb mi qarşuña dizilse lū’lū³⁹²
- 6 Ümīdī muṭrib-ı hicrān elinden
Fiġāna başladı cismümde her mū³⁹³

[27b]

-111-

[Beķāyī]

.-./...-./.-./...-

- 1 Olaydı hānede bir şeb o meh-liķā mihmān
Olurdu kevkeb-i ferhunde-i şafā tābān
- 2 İşitmesin elem-i ‘aşķuñı şakın düşmen
Mecāl olursa anı tuymasın dilā cānān

³⁸⁷ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan* ’ında 3. beyittir.

³⁸⁸ ğamzeñ: çeşmüñ ÜD

³⁸⁹ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* ’ında 2. beyittir.

³⁹⁰ yanmaz: yanmış ÜD

³⁹¹ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* ’ında 5. beyittir.

³⁹² Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* ’ında 6. beyittir.

³⁹³ Şairin *Divan* ’ındaki 4. beyit mecmuada yer almamaktadır:

İdinmiş mār-ı zülfin tāziyāne

Yine bir sihr ile ol çeşm-i cādū ÜD

- 3 ‘Acūz-ı dehr-i denī guşşasın yime ey dil
Liķā-yı duĥter-i rez oldu ġam-zede her ān
- 4 Şehī gedā vü gedāyı çü şāh ider ‘aşķuñ
Olur efendi ķapuñda şeh ü gedā yeksān
- 5 Dü-reng cāmelü maĥbūbe beñzedi şi‘rüm
Beķāyī raġbet iderse aña n’ola yārān

-112-

[Beķāyī]

--./-./-./-./-.

- 1 Mihmān olaydı ĥānede bir şeb o meh-liķā
Tābān olurdı kevkeb-i ferĥunde-i şafā
- 2 Düşmen işitmesin elem-i ‘aşķuñı şaķın
Cānān mecāl olursa anı tuymasın dilā
- 3 Ey dil ‘acūz-ı dehr-i denī guşşasın yime
Her ān liķā-yı duĥter-i rez oldu ġam-zedā
- 4 ‘Aşķuñ şehi gedā vü gedāyı çü şāh ider
Yeksān olur ķapuñda efendi şeh ü gedā
- 5 Şi‘rüm dü-reng cāmelü maĥbūbe beñzedi
Yārān-ı **Beķāyī** raġbet iderse aña n’ola

[28a]

-113-³⁹⁴

[Bâkî]

--./-./-./-./-.

- 1 Bildüñ mi sende kendüñi ey bî-vefâ nesin
Âşüb-ı dehr ü âfet-i devr-i zamānesin
- 2 Saña bahā ne idi cefā-pîşe olmasañ
Hakḳā budur ki bî-bedel ü bî-bahānesin
- 3 Gāhî cenāb-ı Leylîye mektûb uçurmağa
Mecnûn urındı³⁹⁵ başına murğ âşiyānesin³⁹⁶
- 4 Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
Ġuşşayla yata derd ü ğam-ile uyanasın
- 5 **Bâkî** yolında döke saçā ḥarç idüp gözüm
Âḥîr düketdi naḳd-i şirişküm hızānesin³⁹⁷

³⁹⁴ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 242-243.

³⁹⁵ mecnûn urındı: urındı Kays BD

³⁹⁶ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 5. beyittir.

³⁹⁷ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 7. beyittir/*Divan*daki 3 ve 6. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Ḳandîl gibi dîde pür-âb u dilümde tâb
Eflâke çekdüm âteş-i âhum zebānesin
Ey çarḥ gerçi cânuma geçdi cefân okı
Ammâ ḥadeng-i âhuma sende nişānesin BD

- 1 La'î-i lebûñe rûh disem lâf degüldür
Şâ'ir sözi bî-rûh ola inşâf degüldür
- 2 İzüñ tozını farķuma tâc eyledüğüm bu
Farķ eylemeyen cevheri şarrâf degüldür
- 3 Ol mâhı görünmez diyü 'âşık niçün ağlar
'Âşk-ile meger âyînesi şâf degüldür
- 4 Bağlandı ğamuñla girih-i rişte-i cândur
Ol mûy-miyânda görinen nâf degüldür
- 5 Cânâ seni cân-ile severse n'ola Nev'î
Hakķâ ki seni sevmemek inşâf degüldür

[28b]

- 1 Göñül her nağme kim çeng-i ğamuñdan⁴⁰⁰ ihtirâ' eyler
Koyup elden felekde Zühre sâzın istimâ' eyler
- 2 Güzeller şevķına şohbetde şûfî çalgusuz oynar

³⁹⁸ Tulum ve Tanyeri, *Nev'î Divan*, 304.

³⁹⁹ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 110-111.

⁴⁰⁰ ğamuñdan: ğamuñda BD

Velî her bilmeyen eyle şanur anı semâ‘ eyler

- 3 Yola ‘azm itmiş ol ser-keş baña yâ Hû dimez bir kez
Çeküp atı başın ağıyar-ile tırılmış vedâ‘ eyler
- 4 Beni da‘vâ-yı katlûnden murâduñ baş u cân ise
Yoluña hey benüm ‘ömrüm senüñle kim nizâ‘ eyler
- 5 Şaçuñ tārına peyveste kılursa rişte-i cānı
‘Alāyıkdan geçüp **Bāķī** cihāndan inķitā‘ eyler

-116-⁴⁰¹

[Revānī]

..--/..--/..--/..--

- 1 Gelüñüz hoş görelüm⁴⁰² cām-ile eyyāmumuzu
Ne olursa görevüz soñra ser-encāmumuzu
- 2 Gözüñ aç hāleti çokdur mey-i nābuñ şūfī
Meclis içinde tehī görme şaķın cāmumuzu
- 3 Nice teşbīh ideyin⁴⁰³ ‘ar‘ara ey bād-ı şabā
Biz yabanlarda mı bulduk o gül-endāmumuzu
- 4 Yine bir buse alup cānumuza cān katalum
Ger kabūl eyler-ise yār bu ibrāmumuzu
- 5 Ne kadar ḥ‘ār u zelīl itse **Revānī** seni⁴⁰⁴ yār

⁴⁰¹ Ziya Aşar, *Revânî Dîvânı* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, y.t.y.), 443.

⁴⁰² görelüm: dutalum RD

⁴⁰³ ideyin: idelüm RD

⁴⁰⁴ seni: bizi RD

Biz aña arturalum ‘izzet ü ikrāmumuzu

[29a]

-117-⁴⁰⁵

[Bākī]

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Zülfüñi görsem ‘izāruñ üzre ey hūr-i cemīl
Şanuram zencir şeklin bağlamışdur selsebīl
- 2 Secde-i hāk-i ser-i kūyuñla mäh-ı çār-deh
Çihre-i zerdin ğubār-ālūde kılmış bir zelīl
- 3 Cāmi‘-i ‘aşkıñda yāruñ çarh bir kändildür
Āfītāb-ı ‘ālem-efrūz aña bir rüşen delīl⁴⁰⁶
- 4 Yollar itdi çihre-i zerdümde seyl-i eşk-ile
Çeşm-i giryān beñzer ol saqqāya kim eyler sebīl
- 5 Muntazır olsa n’ola nergis ğubār-ı kūyına
Tūtiyāya **Bākīyā** muhtāc olur çeşm-i ‘alīl

-118-⁴⁰⁷

[Bākī]

--./-.-./-.-./-.-

- 1 Gülşende kıddūñ⁴⁰⁸ işideli serv oturmadı

⁴⁰⁵ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 201.

⁴⁰⁶ delīl: fetīl BD

⁴⁰⁷ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 302.

⁴⁰⁸ kıddūñ: kūyun BD

Zencîrlerle bağladılar âb durmadı

2 Öykünder gerçi kıddüne⁴⁰⁹ çok çeşme lûlesi
Ammâ kulağın iller anuñ az burmadı

3 Bir dil mi var ki zülfünü dîvâne kılmayup
Dârü's-şifâ-yı 'aşkıda şerbet içürmedi⁴¹⁰

4 Cem' oldı eşkıyâ ile bir gün rakîb-i har
Ol eşkıyâdan⁴¹¹ üstine kimse oturmadı⁴¹²

5 **Bâkı** lebinden oldı bize hayf o zâlimüñ
Ammâ ne çâre n'eyleyeyin⁴¹³ kimse şormadı

[29b]

-119-⁴¹⁴

Emrî

---/--/--/--/--

1 Bâd-ı âh-ı **Emrî**yi gördüñ niçün yeldüñ didim
Gösterüp yâr ef'î-i zülfîn didi budur yılan

⁴⁰⁹ kıddüne: çeşme BD

⁴¹⁰ şerbet içürmedi: zencîre urmadı/Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 4. beyittir.

⁴¹¹ ol eşkıyâdan: ehl-i şekâdan

⁴¹² Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 3. beyittir.

⁴¹³ n'eyleyeyin: n'eyleyelüm BD

⁴¹⁴ Saraç, *Emrî Dîvânı*, 194/Bu beyit şairin *Divan* 'ındaki 361. numaralı gazelin 5. beytidir.

Ḥayretî Raḥmetu'llāhi 'Aleyh

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Ey benüm ḥālüm şoran ben bilmezem cānāna şor
Bendenüñ aḥvālını var ḥazret-i sultāna şor
- 2 Ğuşşa vü endüh u ğamdan bil nedür ḥālüm benüm
Dostum baña inanmazsañ eger yārāna şor
- 3 Ol çerāğ-ı ḥüsn-i 'ālem-tāba var ey peyk-i āh
Bu dil-i virānenüñ⁴¹⁶ ḥālını yana yana şor
- 4 Var yüri ey 'aşk-ı ḥālîş isteyen ḳalbünde bul
Gel gel ey genc-i firāvān isteyen⁴¹⁷ vīrāna şor
- 5 Degme bir ḥayvān ne bilsün lezzet-i 'aşkı nedür
Ḥayretî ol ni'metüñ dadını ben ḥayrāna şor

[Ḥayretî]

..-/-.-/-.-/-.-

- 1 Şu gelen nāz-ile ol serv-i ḥurāmān ancak
Şu gelen şīve ile ol gül-i ḥandān ancak
- 2 Şu geçüp alıcı şāhīn gibi hışm-ile bağan

⁴¹⁵ Musluoğlu, *Hayretî Dîvânı*, 359-360.⁴¹⁶ virāne: pervāne HRD⁴¹⁷ isteyen: arayan HRD⁴¹⁸ Musluoğlu, *Hayretî Dîvânı*, 435.

O benüm gönlüm alan dil-ber-i fettân ancak

3 Devr idüp karşıdan ol ⁴¹⁹nâz-ile cevânlar iden
Şu ⁴²⁰bir âşûb-ı cihân âfet-i devrân ancak

4 N'ola bu ân-ile 'ömrüm desem ey cân saña ben
'Ömr didükleri aňlayana bir ân ancak

5 Görüp âşüfte beni nâz-ile dil-dâr didi
Hayretî yine bugün vâlih ü hayrân ancak ⁴²¹

[30a]

-122-⁴²²

[Bâkî]

--./-./-./-./-.

1 Bend-i kabâ çözülmeye tâ câme çıkmaya
Naqd-i vişâl 'âşık-ı nâ-kâma çıkmaya

2 Berr-i Hicâza şemme-i zülfüñ getürse ⁴²³bâd
Huccâc kâla bâdiyede Şâma çıkmaya

3 Vâ'iz çıkarsa minbere ⁴²⁴her cum'a gam degül
Ammâ bolayki lûtf ide bayrama çıkmaya

4 Kūyuñda ⁴²⁵pâsbānlıguñ itmezse mäh-ı nev

⁴¹⁹ karşıdan ol: karşıda şol HRD

⁴²⁰ şu: şol HRD

⁴²¹ Şairin *Divan* 'ındaki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Bir nazar itdüm idi 'âlem-i 'aşka gördüm

Her karıncasını bir başka Süleymân ancak HRD

⁴²² Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 283.

⁴²³ getürse: yitürse BD

⁴²⁴ minbere: kürsîye

Şāma irişmeye dilerin bāma çıkmaya

- 5 Kaldı hayāl-i hançeri şad-pāre sīnede
Māhiye beñzer ol ki düşe dāma çıkmaya

- 6 **Baķı** harīr-i zūlfı gibi şöyle añlaram
Sā'ir kumāş o serv-i gül-endāma çıkmaya⁴²⁶

-123-⁴²⁷

[Nev'ī]

---/---/---/---/---

- 1 Hāk-i rāh ol gözleme⁴²⁸ a'lāyı rif'at bundadur
Nefs-i bed h'āha hevā-dār olma 'izzet bundadur
- 2 Hāneñe hiç senden özge⁴²⁹ şıgmasun zenbūrveş
Vaḥdetüñ ḥālını⁴³⁰ ḥāl eyle ḥalāvet bundadur⁴³¹
- 3 Zātuñı cezbe eylesün şems-i ḥaķıķat ey gönül
Jāle gibi 'azm-i bālā kıl leṭāfet bundadur⁴³²
- 4 Cāna gelmiş ḥasta diller var iken ol gonca-leb
Şerbet-i la'lin şunar aġyāra ḥikmet bundadur⁴³³

⁴²⁵ kūyuñda: bāmuñda BD

⁴²⁶ Mecmuadaki 6. beyit şairin *Divan*'ında 7. beyittir. /*Divanda* bulunan 6. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Dā'im revā mı ġayra çıķa tıġ u hançerüñ

Bir ḥişşe daḥı 'āşık-ı nā-kāma çıkmaya BD

⁴²⁷ Tulum ve Tanyeri, *Nev'ī Divan*, 278-279.

⁴²⁸ ḥāk-i rāh ol gözleme: ḥāk ol ey dil gözleme ND

⁴²⁹ özge: artuķ ND

⁴³⁰ ḥālını: zevķını ND

⁴³¹ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*'ında 3. beyittir.

⁴³² Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*'ında 4. beyittir.

⁴³³ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*'ında 5. beyittir.

- 5 Kahr-ı dehr-ile olur tūṭī ġurāba hem-niṣīn
Yine ṣekvāyī ġurāb eyler ġarābet bundadur⁴³⁴
- 6 Çift⁴³⁵ olup ferdāda ḥod girmez behāyim cennete
Vā‘iz-i ḥar vaṣl umar Nev‘ī ḥamāḳat bundadur⁴³⁶

[30b]

-124-⁴³⁷

[Cinānī]

..--/..--/..--/..--

I

Āh kim bir gül içün ġamzede-i ḥār oldum
Ġuşşadan bülbul-i şūrīde-şıfat zār oldum
Bir sehī ḳadd ü ser-efrāza hevādār oldum
Cūy-veṣ göñlüm aḳup ‘āşık-ı dīdār oldum
Yine sevdā-zede-i zūlf-i siyeh-kār oldum
Yine bir olmayacak⁴³⁸ derde giriftār oldum

II

Sīnede⁴³⁹ mihr ü maḥabbet eṣeri ġā‘ib iken
Ḥūblar sevmege şūrīde göñül tā‘ib iken
‘Aşḳ maġlūb u ḥired ḥayli aña ġālib iken
Cümleden el çeküp āzādelige tālīb iken

⁴³⁴ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* ’ında 6. beyittir.

⁴³⁵ çift: haşr ND

⁴³⁶ Şairin *Divan* ’ındaki 2. beyit mecmuada yoktur:

Şadr-ı cāha raġbet itme şaff-ı na‘l olsun yirün

‘Ārif ol gel ġuşe-i ḥāmmāra ḥürmet bundadur ND

⁴³⁷ Okuyucu, *Cinānī Hayātu Eserleri Dîvânının Tenkidli Metni*, 280-281-282.

⁴³⁸ olmayacak: oñmayacak CD

⁴³⁹ sīnede: sīneden CD

Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
Yine bir olmayacak⁴⁴⁰ derde giriftār oldum

III

Sā'id-i sīmi ucından tama'-ı hāma düşüp
Ḳadd-i bālāsı ile ālāma düşüp
Lebleri şevkı⁴⁴¹ ile bāde-i gül-fāma düşüp
Murğ-ı dil āh ki bilmezlik-ile dāma düşüp
Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
Yine bir olmayacak⁴⁴² derde giriftār oldum⁴⁴³

IV

Dil-i dīvāneyi uşlandı diyü⁴⁴⁴ halkı cihān
Ber-ṭaraf olmuş iken meyl-i hevā-yı hūbān
Hāşılı kalmadı şabr itmege hergiz imkān
Yine bir⁴⁴⁵ şuh-ı cefā-pişeyi meyl itdi hemān⁴⁴⁶
Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
Yine bir olmayacak⁴⁴⁷ derde giriftār oldum⁴⁴⁸

V

Ey Cinānī n'ola bülbül gibi nālān olsam
Gül-i şad-pāre gibi çāk-i girībān olsam
Delirüp⁴⁴⁹ 'aşk-ıla 'ālemlere destān olsam

⁴⁴⁰ olmayacak: oñmayacak CD

⁴⁴¹ şevkı: yādı CD

⁴⁴² olmayacak: oñmayacak

⁴⁴³ Mecmuadaki 3. bend şairin *Divan* 'ında 5. benddir.

⁴⁴⁴ diyü: şanup CD

⁴⁴⁵ yine bir: görüp ol CD

⁴⁴⁶ Şairin *Divan* 'ında iki mısra yer değıştirmiştir. CD

⁴⁴⁷ olmayacak: oñmayacak

⁴⁴⁸ Mecmuadaki 4. bend şairin *Divan* 'ında 3. benddir.

⁴⁴⁹ delirüp: tıyulup CD

Kākül-i yār gibi n'ola perīşān olsam
 Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
 Yine bir olmayacak derde giriftār oldum⁴⁵⁰

[31a]

-125-⁴⁵¹

Fuzūlī-i Şeydā

.-./...-./.-./...-

- 1 Hoş ol zamān ki hārīm-i vişāle mahrem idüm
 Ne mübtelā-yı belā ne muḳayyed-i ḡam idüm
- 2 Gezerdüm itlerüñ ile⁴⁵² feżā-yı kūyuñda
 Yirüm behişt-i berīn idi ben bir ādem idüm
- 3 Hemīşe secde-gehüm ḥāk-i āsitānuñ idi
 Bu i'tibār-ile bir ser-bülend-i 'ālem idüm
- 4 Zamān zamān eşer-i pertev-i kemālümünden⁴⁵³
 Mu'ālic-i dil-i pür-derd ü çeşm-i pür-nem idüm⁴⁵⁴
- 5 **Fuzūlī** olmaz imiş miḥnet ü firāḳa müfīd
 Bu zevḳ zikri ki ol vaḳt yāre hem-dem idüm⁴⁵⁵

⁴⁵⁰ Mecmuadaki 5. bend şairin *Divan* 'ında 6. benddir/Şairin *Divan* 'ındaki 4. bend mecmuada eksiktir:

Ḳan yuṭup derd ü ḡam-ı 'aşḳ ile peymāne gibi
 Yanaram āteş-i hicrān ile pervāne gibi
 Bir tarīḳ ile duḡūl itmek için şāne gibi
 Baḡlanup kākūlī zencīrine dīvāne gibi
 Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum
 Yine bir olmayacak derde giriftār oldum CD

⁴⁵¹ Parlatır, *Fuzulī Türkçe Divan*, 308-309.

⁴⁵² ile: içre FD

⁴⁵³ kemālümünden: cemālūñden FD

⁴⁵⁴ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 5. beyittir.

⁴⁵⁵ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 7. beyittir/Şairin *Divan* 'ında yer alan 4 ve 6. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Gedā-yı kūyuñ idüm böyle zilletüm yok idi

-126-⁴⁵⁶**Müfred [Levāmī]**

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Dağlar güller elifler servler mûlar⁴⁵⁷ çemen
Sîneye gelsün bunuñ gibi gülistân isteyen⁴⁵⁸

-127-

Tārīḥ ...

-.-/-.-/-.-

- 1 Gūyiyā bu çeşme pür-nūr ide rû
Rāh-ı Hāḳda teşne eyler cüst ü cû
- 2 Lûlesi anuñ dehendür şu dili
Dil döker hem kime olsa rû-be-rû
- 3 Şu gibi ezberlemiş okur revān
Mācerā-yı dehri ‘ālī sū-be-sū
- 4 Öñine kim gelse dîr tārīḥ için
Mā-çîn ile ḥüsn ü ‘aşkına şu

Serîr-i saltanat-ı kurbda mu‘azzam idüm

Ziyāde ğam-zedeyim hicr ile hoş ol günler

Ki ben bu ğam-zedelikden ziyāde ḥurrem idüm FD

⁴⁵⁶ Kalyon, “Peşteli Hisâlî Metâlî’ü’n Nezâ’ir”, 575.

⁴⁵⁷ servler mûlar: serv ü mûlardur PHMN

⁴⁵⁸ sîneye gelsün bunuñ gibi gülistân isteyen: sîname gelsün benüm seyr-i gülistân isteyen PHMN

[31b]

-128-⁴⁵⁹

Hâşimî Burûsevî

..--/..--/..--/..--

- 1 Baña pâ-bûsı yeter sînesin ister eller
Kâbil ayakda kalur cāhil olan şadra geçer

-129-⁴⁶⁰

[Hayālî]

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağıladı
Bir şanem yādına zünnār-ı maḥabbet bağıladı
- 2 Gördi Mecnûn kim benî Âdemde yok resm-i vefâ
Vardı ol dîvâne vaḥşîlerle ülfet bağıladı
- 3 Maḥmil-i tâbütta olur metâ‘ı bir kefen
Her⁴⁶¹ ki bir kaç gün fenâ dünyâda şöhre bağıladı
- 4 Genc-i zâta⁴⁶² nefis ejderhasın etdi pās-bân
Bu⁴⁶³ tılısm-ı âdemi üstâd-ı hikmet bağıladı
- 5 Yād-ı lâ‘lûñle **Hayālî** nûş ider hûn-ı ciger
Gör tabîb-i hecr aña cānâ ne şerbet bağıladı

⁴⁵⁹ Bu matlaya şair hakkında yapılan yüksek lisans çalışmasında rastlanılamamıştır. Oktay Selim Karaca, “Hâşimî Divânı (Hayatı, Sanatı Eserleri ve Divanı’nın Karşılaştırmalı Metni)” (Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 1995).

⁴⁶⁰ Tarlan, *Hâyâlî Divanı*, 301.

⁴⁶¹ her ki: şol ki HYD

⁴⁶² zâta: cānâ HYD

⁴⁶³ bu: çün HYD

-130-⁴⁶⁴

[Ḵaḇuḻı̄]

.---/.---/.---/.---

- 1 Yatur p̱ır-i muġān evġār olup desti ḵabaġ ṯutmaz
Şu deñlü bāde-nūş itmiş⁴⁶⁵ ki el dıtṟer ayak ṯutmaz
- 2 ‘Aşāyile içürdi dime zāhid⁴⁶⁶ p̱ır-i meyḥāne
Elüñde ihtiyāruñ başuñna kimse çomaġ ṯutmaz
- 3 Zeri bir s̱ım-ten maḥbūba şarf it yoḥsa ey ḥ~āce
Anı sen⁴⁶⁷ ṟūz u şeb kıoynuñda ṯutsañ⁴⁶⁸ ısıcaġ ṯutmaz
- 4 Semend-i ḥāṯıṟum ‘aşġa ṯutıldı dime ey zāhid
Ḥar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḥod ulaġ ṯutmaz
- 5 **Ḵaḇuḻı̄** gevher-i baḥr-ı⁴⁶⁹ ma‘ārif ḇı-revāc olmış⁴⁷⁰
Anuñçün ḏür-i naẓm-ı pākūñe⁴⁷¹ kimse kıulaġ ṯutmaz

⁴⁶⁴ Erdoğan, “Ḵaḇuḻı̄ Divanı”, 597-598.

⁴⁶⁵ itmiş: olmuş KD

⁴⁶⁶ zāhid: şūfı̄ KD

⁴⁶⁷ anı sen: seni ol KD

⁴⁶⁸ ṯutsañ: yatsa KD

⁴⁶⁹ baḥr: kıan KD

⁴⁷⁰ olmış: ancaġ KD

⁴⁷¹ anuñçün ḏür-i naẓm-ı pākūñe: ḏür-i naẓm-ı kelām-ı KD

[32a]

-131-⁴⁷²

[Nev'î]

..-./..-./..-./..-

- 1 Nedür ey nây sebeb nâleñe bîmâr mısın
Yoğsa bir hûb-nefes yâre⁴⁷³ hevâdar mısın
- 2 Kır şûret midir ey pîr-i muğân bût-hâne
Yoğsa ol⁴⁷⁴ bir şaneme 'âşık-ı dîdâr mısın
- 3 'Arz idüp yâreñi hiç isteme tîmâr gönül
Hele bir yoğlana defterde göre var mısın
- 4 Eyleyüp va'de dönersin yine ey mâh-cebîn
Bu revîş sende nedür çarh-ı sîtem-kâr mısın
- 5 Tolanursın katı sen kûy-ı fülânı Nev'î
Yoğsa bir gönül miskîne hevâdar mısın⁴⁷⁵

-132-

Hâce Efendi Hazretlerinüñdür

.-./..-./..-./..-

- 1 Ğam-ı firâkuñ ile ceyb-i şabrı çāk iderem
Bu derde ben düşeyüm kendümi helāk iderem

⁴⁷² Tulum ve Tanyeri, *Nev'î Divan*, 443.

⁴⁷³ yoğsa bir hûb-nefes yâre: yâhud ol kâmeti şîmşâda NİD

⁴⁷⁴ ol: şol NİD

⁴⁷⁵ yoğsa bir gönül miskîne hevâdar mısın: yoğsa ol kâkül-i müşğine giriftâr mısın NİD

- 2 Yüzüme başa gelürseñ gel olma dāmen-keş
Ki pāk-dāmenüñi eşküm-ile pāk iderem
- 3 Bañā cefā vü raķībe vefā revā ola mı
Bu ğam-ile şām u seher āh-ı derd-nāk iderem
- 4 Şafāyı kalb ile her lahza beklerüm kapuñı
O bābda seg-i kūyuñla iştirāk iderem
- 5 Unutmam eylūġiñi tā ölince sultānum
Unutma sen dağı ol dem ki ‘azm-i hāk iderem
- 6 Raķībdür ki şaķın aña arz-ı hāl itme
Sen iltifāt idicek ğayrıdan ne bāk iderem

[32b]

-133-

[Sāmī]

..--/..--/..--/..-

- 1⁴⁷⁶
Geh görüp servini sāye şala üftādesine
- 2 Ğam-ı zülfüñle karañu gözümi kıldı muhīt
Döndi deryā-yı siyāh içre Yılan Adasına
- 3 Ketmüñe eyleme meclisde şitāb ey **Sāmī**
Öldürür halkı ‘ırķ-ı kütme lebün bādesine
- 4 Dīde gehvāresini dūrler-ile zeyn itdüm

⁴⁷⁶ Sayfa tahripli olduğı için bu mısra okunamamıştır.

Mesken olaldan anuñ tıfl-ı Habeş-zādesine

- 5 Yazagörsin o kamer hâtır-ı âşüftemüzi
Hatt-ı kalem çekmedin anuñ varak sādesine

-134-

[?]

--./-.-./-.-./-.-

- 1 Ey gonca tāze hüsnuñe mağrūr olmaya
Bir gül mi var ki açıla da soñra şolmaya
- 2 Gül ol durur ki açıla bülbül koçulaya
Açılmadığı yegdür anuñ kim koçulamaya
- 3 ‘Ahdüñde lāle gibi çü yok şemme-i vefā
Ey gonca-leb yüzümüze yok yire gülmeye
- 4 Göñlinde sırr-ı la‘l-i lebin şöyle şakladı
Kim arayup nesīm anı yillerle bulmaya
- 5 Şūrīde oldı sünbül-i zülfin yüzüñ görüp
Kimdür ki gül yüzüñ göre şūrīde olmaya

[33a]

-135-⁴⁷⁷

Pādişāh-ı Devrān A'nī Sultān Murād Hān

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Cevrin arturmağda şāhum 'āşık-ı şeydāsına
Āferīn ol dil-berūñ bu nāz u istiğnāsına
- 2 Sünbül-i zülfi gibi kıldı perīşān hālūmi
Bülbül-i dil ağlamasın mı gül-i ra'nāsına
- 3 La'l-i cān-bağş dirīğ teşne-diller eyler āh
Cāna şusamış lebūñ düşmiş 'aceb iğvāsına
- 4 Leblerūñden bir haber şorsam didüm hışm eyledi
Seng-dildür mübtelānuñ döymeş aşlā zāsına
- 5 Ey **Murādī** yār-ile olsa eger nāz u niyāz
Re'yin ifşādan hāzer kıl muḳaddem ol ihfāsına

-136-⁴⁷⁸Nazīre-i Bākī Efendi Sellemehu'llāh⁴⁷⁹

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Gör ne hıl'atdür nāzar kıl kākül-i zībāsına⁴⁸⁰
'Ālem-i bālādan inmişdür ḳadd-i ra'nāsına⁴⁸¹

⁴⁷⁷ III. Murad'a ait olduğunu düşündüğümüz bu gazel şairin *Divan* 'ında yer almamaktadır. H. Ahmet Kırkkılıç, *Murādī Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)* (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015).

⁴⁷⁸ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 254.

⁴⁷⁹ Bākī'nin bu şiiri Murādī'nin bir önceki gazeline nazire olarak kaleme alınmıştır.

⁴⁸⁰ kıl kākül-i zībāsına: sünbül-i ra'nāsına BD

- 2 Gerçi ‘âlemden ğanîdür hüsni bî-hem-tâ ile
Şad hezerân âferîn ol şūhuñ⁴⁸² istignāsına⁴⁸³
- 3 Hāslet ü hūy-ı melâ’ik yaraşur merdümlere
Uymasun dîv-i raķîbūñ ol perî igvāsına⁴⁸⁴
- 4 Şem‘-i ruhsāruñ komaz raġbet sipihruñ zerrece
Mihr-i ‘âlem-tābına māh-ı cihān-ārāsına
- 5 **Bākiyā** tîġ-i cefādan sîne kim şad-çāk ola
Kādir olmaz mübtelā⁴⁸⁵ derd-i dilūñ ihfāsına

[33b]

-137-⁴⁸⁶

[Hüdâyî]

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 ‘Āşık olmuş dil-berüm bir yār-i bî-hem-tâ iken⁴⁸⁷
Bülbül olmuş bāġ-ı ‘aşka bir gül-i hamrā⁴⁸⁸ iken
- 2 Bir şacı leylīñün⁴⁸⁹ almış başına sevdāsını
Halk-ı ‘âlem zülfine āşüfte vü şeydā-y-iken⁴⁹⁰
- 3 Tolanur her gice varup ol mehūñ menzillerin⁴⁹¹

⁴⁸¹ kadd-i ra‘nāsına: kāmēt-i zībāsına BD

⁴⁸² ol şūhuñ: ammā ki BD

⁴⁸³ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

⁴⁸⁴ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 2. beyittir.

⁴⁸⁵ mübtelā: ‘aşk eri BD

⁴⁸⁶ Demiralay, “Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin”, 186.

⁴⁸⁷ bir yārını hem-tâ iken: bir yār-i bî-hemtâ HÜD

⁴⁸⁸ bir gül-i hamrā: ğonca-i zībā iken HÜD

⁴⁸⁹ leylīñün: miskīñün HÜD

⁴⁹⁰ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

Şubh-ı hüsne ruhları mihr-i cihân-ārā-y-iken⁴⁹²

- 4 Bende-i ednâsı olmuş bir güzeller şâhınıñ
Pāye-i kıdd-i bülendi sidreden a‘lā-y-iken⁴⁹³
- 5 Ey **Hüdāyī** hamdü-lillāh böyle gördüm⁴⁹⁴ ol mehi
Dem-be-dem ‘uşşāka kārı nāz u istignā-y-iken⁴⁹⁵

-138-⁴⁹⁶

[Bakı]

..--/..--/..-

- 1 Görinmez dāğdan cismüm ser-ā-pāy
Beni yakmağa cānā kalmadı cāy
- 2 Göñül sāfī cevāb ister lebüñden
Dilin çeyner o tūtī-i şeker-ḥāy
- 3 Ḥazān beñzüm zemistān āh-ı serdüm
Yüzüñ evvel bahār olmuş kaşuñ yāy
- 4 Virür şevk⁴⁹⁷ ehline zevk⁴⁹⁸ dem-ā-dem
Şeb-i fūrkatde⁴⁹⁹ bir yıl mūmıdur nāy

⁴⁹¹ menzillerin: menzillerüñ HÜD

⁴⁹² Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 5. beyittir.

⁴⁹³ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 2. beyittir.

⁴⁹⁴ gördüm: gördük HÜD

⁴⁹⁵ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 6. beyittir. /Şairin *Divan* 'ında yer alan 4. beyit mecmuada yer almamaktadır:

Hükm geçmez emrine rām itmege ol serveri

Şekl-i ebrūsı berāt-ı hüsne tuğrā-y-iken HÜD

⁴⁹⁶ Küçük, *Bakî Dîvânı*, 300.

⁴⁹⁷ şevk: zevk BD

⁴⁹⁸ zevk: şevk BD

⁴⁹⁹ fūrkatde: 'işretde BD

- 5 Nişan itsün dil-i **Bakı**yi ğamzeñ
Öñine hep müjeñ oqlarını yay

Melhûz olan ma‘ânî mümkün degül beyāna

-140-⁵⁰⁶

[Bākī]

-.--/-.-/-.-/-.-

- 1 ‘Ārızuñ kılmış Hudā⁵⁰⁷ hem-reng o hadd-i mehveşe
Gör ne yüzden imtizāc itdürmiş āb u āteşe
- 2 Gūşına taķmış iki la‘l-i muşaffā leblerüñ
Hep budur revnaķ viren cām-ı şarāb-ı bī-ğışa
- 3 Üstüñe düşmez ne deñlü mest olursa zāhidā
Böyle istignā virilmiş ‘āşık-ı dürdī-keşe⁵⁰⁸
- 4 Sen güzellik taķtınıñ sulţān-ı ‘ālī-şānısın
Mihr ü māh iki ķuluñ girmiş ķabā-yı zer-keşe⁵⁰⁹
- 5 Ma‘nī-i pākīze ey **Bākī** edā-yı hūb-ile⁵¹⁰
Sīm-ten dil-dāra beñzer kim libāsı yaķışa⁵¹¹

⁵⁰⁶ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 265.

⁵⁰⁷ hudā: ķazā BD

⁵⁰⁸ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* ’ında 4. beyittir.

⁵⁰⁹ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* ’ında 3. beyittir.

⁵¹⁰ hūb-ile: hāb ile BD

⁵¹¹ yaķışa: yaraşa BD

[34b]

-141-⁵¹²

[Bâkî]

.---/.---/.---/.---

- 1 Eser âhum yili kuyuñda cism-i nâ-tüvân dıtrer
Çemen şahnında gūyā bāddan berg-i hāzān dıtrer
- 2 Ezel bir zelzele şadā-yı âhum āfāka dıtrer
Dağı oldum bu demdür tırmayup kevn ü mekân dıtrer⁵¹³
- 3 Şu mähî gibi kim hāk üzre düşmiş şudan ayrılmış
Zülāl-i tīg-i dil-berden cüdā cismünde cān dıtrer⁵¹⁴
- 4 Göñül bir nāzük-endāmuñ vişālî h̃ānın ister⁵¹⁵ kim
Teni pālūde-i ter gibi degseñ bir zamān dıtrer⁵¹⁶
- 5 Mey-i dūşīneden **Bâkî** yine maḥmūra beñzersin
Elūñde tırmayup cām-ı şarāb-ı erguvān dıtrer
- 6 Kāmer cāmı bu eyvān üzre her meh⁵¹⁷ şıñduğı bu kim
Şadā-yı tūp-ı âhumdan zemīn ü asmān dıtrer⁵¹⁸

⁵¹² Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 137.

⁵¹³ Bu beyit şairin *Divan* 'ında yer almamaktadır.

⁵¹⁴ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 4. beyittir.

⁵¹⁵ ister: özler BD

⁵¹⁶ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 2. beyittir.

⁵¹⁷ her meh: dā'im BD

⁵¹⁸ Mecmuadaki 6. beyit şairin *Divan* 'ında 3. beyittir.

- 1 Göñül akdı gözüm yaşı gibi ol naḥl-i⁵²⁰ dil-cūya
Niçün meyl itmez ol serv-i ḥırāmānum aḳar şuya
- 2 Baña devlet yüzün göstermeyen baḥt-ı siyāhumdur
Ḳara zülfün ki çekdi⁵²¹ perde ol ruḥsār-ı nīkūya
- 3 Efendi⁵²² ay u gün sen şehryāruñ şehir-i ‘aşkında
Kesilmiş başlardur kim dikildi burc u bārūya⁵²³
- 4 Şu ‘āşık kim senün ‘aşkuñ belāsından helāk oldı
Şan ol bīmārdur şıḥḥat yitişdi vardı uyḥuya⁵²⁴
- 5 Yine cisminde **Bākī** ḥançerünle yaralar çekdi⁵²⁵
Şanasın bir ser-āmed dil-rübā çekdi pehlūya⁵²⁶

⁵¹⁹ Küçük, *Bākī Dīvām*, 276.

⁵²⁰ naḥl-i: ḳadd-i BD

⁵²¹ çekdi: çekmiş BD

⁵²² efendi: felekde BD

⁵²³ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan* 'ında 4. beyittir.

⁵²⁴ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında 3. beyittir.

⁵²⁵ çekdi: çizdi BD

⁵²⁶ şanasın bir ser-āmed dil-rübā çekdi pehlūya: şanasın sāde-rū bir dil-rübāyı çekdi pehlūya BD

[35a]

-143-⁵²⁷

‘Âlî Efendi

.---/.---/.---/.---

- 1 Hâyâlûñ düzdi girmiş cān evinden nağd-i dil almış⁵²⁸
 Kıparmış mühre-i dāğum tolaşmış cāmdan çıkmış⁵²⁹

-144-

Li-Muḥarririḥi

.-./..--/.-./..-

- 1 Bütün cihāna deger yār cānumuz Yūsuf
 ‘Âzîz-i Mısr-ı dil-i nā-tüvānumuz Yūsuf

-145-

Ferd-i Ğarrā

.---/.---/.---/.---

- 1 Kef-i pāy-ı seg-i yāre şu deñlü gözlerüm sürdüm
 Kızarmış gül gül olmuş ol kef-i pā şoñradan gördüm

⁵²⁷ Aksoyak, *Gelibolulu Âlî Dîvânı*, 798.

⁵²⁸ dil almış: cān çalmış GAD

⁵²⁹ Bu beyit Gelibolulu Âlî’ *Divan* ’ında 601 numaralı gazelinin 4. beytidir.

--./-./-./-./-.

- 1 Üştür çeker yüki niçün efgān ider ceres
Yāruñ belāsı bendedür ey dil sen epsem ol

.-./-./-./-./-.

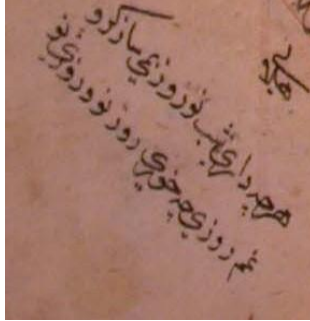
- 1 Şanur mısın kıala Cem geçmek-ile hālî cām
Tehî kıomazlar erenler begüm bu meydāna⁵³¹

--./-./-./-./-.

- 1 Her şeb ruħuñ gibi bize bir vech-ile toğar
Bu şīve-i kıamer de güneşden alur şatar

⁵³⁰ Saraç, *Emrî Dîvânı*, 290.

⁵³¹ tehî kıomazlar erenler begüm bu meydāna: kıomaz efendi erenler tehî bu meydānı E.D./Bu beyit Emrî *Dîvânı*’nın 553 numaralı gazelinin 3. beytidir.

[35b]

-150-⁵³²

Ḳaṣīde-i Bāḳī Efendi Der-Medḥ-i Sultān Süleymān Ḥan El-Merḥūm

.--/--/--/--

- 1 Ḥaṭ-ı müşg fāmuñla ey ğonca-i ter
Şekerdür o lebler mümessek mükerrer
- 2 Ne zībā yaraşmış o leblerle dendān
Ne hoş⁵³³ imtizāc eylemiş şīr ü şekker
- 3 Göñül naḳdini aldı ‘ayyār-ı ğamzeñ
Ġamuñdan virüp cāna dārū-yı hüş-ber
- 4 Egerçi ser-āmed geçer şāh-ı sünbül
Mu‘anber şaçuñla kaçan ola hem-ser
- 5 Tolar būy-ı müşgīn-i zülfüñle ‘ālem
Döner nāfe-i miske çarḥ-ı müdevver

⁵³² Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 9-11.

⁵³³ hoş: hūb BD

- 6 Meger çîn-i zülfünde pinhân olupdur
Ğubâr-ı der-i şehryâr-ı muzaffer
- 7 Cihân-ı kerem Hân Süleymân-ı Ğâzî
Şeh-i âsmân-taht u hurşîd-efser
- 8 Hudâvend-i kâmil şehensâh-ı ‘âdil
Cihân-dâr-ı muğbil şeh-i dâd-güster
- 9 Vücûd-ı şerîfiyle ‘âlem⁵³⁴ müşerref
Zamîr-i münîriyle dünyâ⁵³⁵ münevver
- 10 O şâh-ı felek-ğadr kim dergehine
Mülûk-ı cihân bende ‘âlem musahhar
- 11 Rikâbında kürsî gerek tâc-ı Kısra
Ola şol zamân kim süvâr-ı tek-âver
- 12 Mülûk-ı zamâne önince revâne
Rikâb-ı hümayûnda Hâkân u Kayşer
- 13 Ne yaña buyursa revâdur getürmek
Devâtın Aristû silâhın Sikender
- 14 Eger peyk olurlarsa lâyıķ önince
İnüp tâc-ı zerrîn-ile heft ahter
- 15 Şaçar bezme nûrı döker rezme nârı
O tâc-ı muraşşa‘ o tîğ-i mücevher

⁵³⁴ ‘âlem: dünyâ BD

⁵³⁵ dünyâ: ‘âlem BD

- 16 Hıat-ı nazm-ı pāki çemenzār-ı cennet
Elinde kalem çeşme-i āb-ı Kevşer

[36a]

- 17 Buḥār-ı bahūriyla ‘ālem dimāğın
Kılupdur mu‘aṭṭar o kıl-k-i mu‘anber

- 18 Nazar ehline mīl-i kuḥlū’l-cevāhir
Reg-i cān-ı bed-ḥ’āhına tīr ü nişter⁵³⁶

- 19 Nesīm-i revān-baḥş-ı şubḥ-ı şafādan
Şuḥan gülşeninde ḥırāman şanavber⁵³⁷

- 20 Zamān-ı kitābetde kıl-k ü mürekkeb
Olurlar elinde kamu ‘ūd u ‘anber⁵³⁸

- 21 O güftār-ı mevzūñ u reftār-ı dil-keş
O sīmā-yı maṭbu‘ u bālā-yı hoş-ter

- 22 Selāṭīne dīvān olur çünki lāzım
N’ola kılsa tertīb-i dīvān u defter

- 23 Debīr-i felek yazmağa zerdevātın⁵³⁹
Eşi‘a getürmişdür altun kalemeler

- 24 Yazılmağa⁵⁴⁰ mānend-i nazm-ı Süreyyā
Varaklar zer-efşān ide⁵⁴¹ çarḥ-ı ahzār

⁵³⁶ ḥ’āhına tīr ü nişter: ḥ’āha nebtiz ü nişter BD/Mecmuadaki 18. beyit şairin *Divan*’ında 19. beyittir.

⁵³⁷ Mecmuadaki 19. beyit şairin *Divan*’ında 20. beyittir.

⁵³⁸ olurlar elinde kamu ‘ūd u ‘anber: elinde olur var ise ‘ūd u ‘anber BD/Mecmuadaki 20. beyit şairin *Divan*’ında 18. beyittir.

⁵³⁹ zerdevātın: vāridātın BD

⁵⁴⁰ yazılmağa: yazınmağa BD

- 25 Yanar şem‘-i Nahīd öñince şihābuñ
Çeker her gice şubha dek cedvel-i zer
- 26 Aña cild-i ğarrā müzehheb muṭallā
Meh-i ‘ālem-ārā vü hūrşīd-i enver
- 27 Suhan maṭla‘ından güneş gibi toğsun
Kosunlar şerīf adını genc-i gevher
- 28 Feşāhat gülistānı içre dem-ā-dem
Şu gibi revān ide bülbüller ezber
- 29 Senāsında **Bākī**-şifat ola ‘āciz
Hezārān ola ‘andelīb-i suhanver
- 30 İlāhī be-āb-ı ruḥ-ı āl-i Aḥmed
Be-nūr-ı cebīn-i mübīn-i Peyem-ber
- 31 Be-dīn-i güzīn-i Nebiyy-i mükerrem
Be-rūḥ-ı revān-ı Resūl-i muṭahhar
- 32 Ümīdin revā eyle ‘ömrin ziyāde
Mühimmin müheyyā murādın müyesser
- 33 Du‘ā idelüm rüy-ı iḳbāl u baḥtı
Dem-ā-dem ola gül gibi tāze vü ter⁵⁴²

⁵⁴¹ ide: ider BD

⁵⁴² Mecmuadaki 33. beyit şairin *Divan*’ında 30. beyittir.

[36b]

-151-⁵⁴³

[‘Ālī]

..--/..--/..--/..--

- 1 Dile tīr itmeğe ol қаşları yā nāzlanur
Güzelüñ nāzı geçer қанде іse nāzlanur
- 2 Müşterī geçdügimi tıydı güneş gibi o māh
Dimege hüsñ-i metā‘ına bahā nāzlanur
- 3 Geçdüğın bildi meger almağa nāz oқlarını
Her dem ol şūh-ı cefā-pīşe baña nāzlanur
- 4 Reviş-i kāmety ödlürmedük ādem қomadı
Ancak ey dil o şanem şanma saña nāzlanur
- 5 Ne hata itdüm anuñ ‘aşkı yolında ‘Ālī
Çin idüp қаşlarını yār baña nāzlanur

-152-⁵⁴⁴

[Hāverī]

.---/.---/.---/.---

- 1 Seni gözler dü çeşm-i hūn-feşānum nice demlerle
Gel iy nūr-ı başar merdümlük it demler қademlerle

⁵⁴³ Bu gazel şairin basılı divanında yer almamaktadır.

⁵⁴⁴ Kamil Ali Gıynaş, *Pervâne Bey Mecmuası* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, 2017), 2553-2554, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0>

- 2 ẖad ü zülf ü dehānuñ ḥasreti lām eyledi ẖaddüm
 Ḥudā bilür benüm şağ olıcağum bu elemlele
- 3 ‘Aceb nice yazıldı başuma bu ẖara yazular
 Benüm ḥod miḥnet ü derdüm yazılmaya ẖalemlerle
- 4 Hevā-yı ser ü ẖaddüñle⁵⁴⁵ ölürsem āh idüp cāna
 Mezārumdan tıram maḥşerde ‘Abbāsī ‘alemlerle
- 5 Nice zünnār-ı ‘aşḫa **Hāverī** bel bağlamayam⁵⁴⁶ kim
 Der ü dīvār-ı deyr-i dil⁵⁴⁷ pür olmışdur şanemlele

[37a]

-153-⁵⁴⁸

[Nev‘ī]

..--/..--/..--/..--

- 1 Māye-i naḫd-i ḥayāt olsa eger dīdārı
 Ölümümdür benüm ağıār-ile görmek yārı
- 2 Dilde peykānı yiter dāğ-ı cefālar ne belā
 Elem-i ḥār olıcağ n’eyleyeyin gül-zārı
- 3 ẖuḫdururmış bilin ol serv-i revān cān virene
 Gel miyāncı olalum eyle gönül bāzārı
- 4 Neye döndürdi ğam-ı noḫṭa-i ḥāl-i leb-i yār
 O ten-i zerd u nizār⁵⁴⁹-ile görüñ pergārı

⁵⁴⁵ ser ü ẖaddüñle: ẖadd ü zülfüñle PBM⁵⁴⁶ bel bağlamayam: dil bağlamasun PBM⁵⁴⁷ deyr-i dil: dil deyri PBM⁵⁴⁸ Tulum ve Tanyeri, *Nev‘ī Divan*, 544.⁵⁴⁹ zerd ü nizār: zār u nizār NİD

- 5 Ey ʔabīb-i dil ü cān ʔo lebūñ öpsün Nev‘ī
Men‘ iderler mi şudan hiç ölecek bīmārı

-154-⁵⁵⁰

[‘Ulvī]

--./.--./.--./.--

- 1 Derdüm baña kār eyledi dermāna el irmez
Cānum lebe geldi leb-i cānāna el irmez
- 2 Didüm dehenūñ oḡşıyalum ey boyı şimşād
Didi o perī mühr-i Süleymāna el irmez⁵⁵¹
- 3 Dil sāye gibi⁵⁵² ḡāk mezelletde yatur āh
Yiller geçer ol serv-i ḡirāmāna el girmez⁵⁵³
- 4 Şad pāre-durur şāne gibi gerçi derūnum
Ammā n’idem ol zülf-i perīşāna el irmez⁵⁵⁴
- 5 ‘Ulvī gibi ġavvaş-ı ma‘ānī olımazsun
Ḳa‘rına anuñ ey dil-i dīvāne el irmez

⁵⁵⁰ Büşra Çelik, Muzaffer Kılıç, *Derzi-zāde ‘Ulvī Dīvān* (İstanbul: Dün Bugün Yayınları, 2018), 497.

⁵⁵¹ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 4. beyittir.

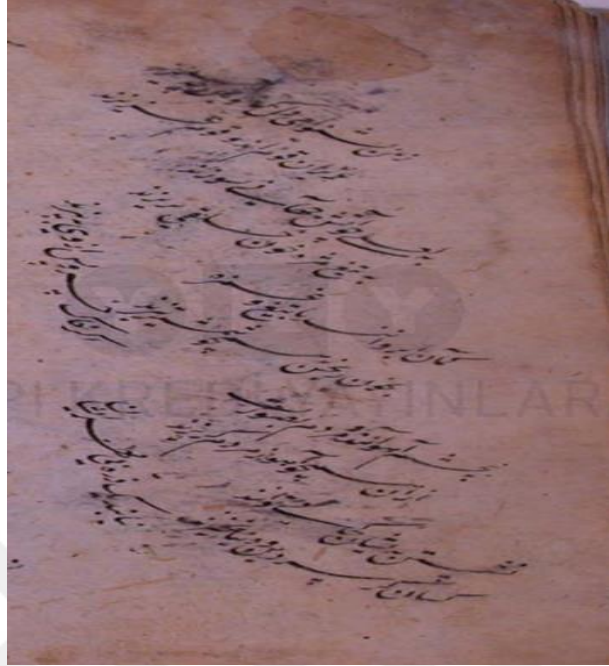
⁵⁵² sāye gibi: sāye-şıfat UD

⁵⁵³ el girmez: el ermez UD

⁵⁵⁴ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

[37b]

-155-

-156-⁵⁵⁵**Bâkî Efendi**

--./.--./.--./.--

- 1 Hürşid-i ruhuñ kendüyi kim göstere cânā
Minnet mi alur mihr-i ziyā-güstere cânā
- 2 Bir yerde ki pertev ala envār-ı tecellī
Hācet mi alur mihr ü meh-i envere cânā
- 3 Haşr ide mi bir yerde senüñle beni devrān
Hasret ala mı yosa dem-i maşere cânā
- 4 Şüret mi bulur bir dağı ol dü-ruuñda
Yüz virmedüñ āyine-i İskendere cânā⁵⁵⁶

⁵⁵⁵ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 72-73.

5 Sen seng-dilüñ şol ki derûnında yir eyler
‘Âlemde hemân sikke kıazar mermere cânâ⁵⁵⁷

6 Zer şaqlamaya gonca-şıfat ‘âkıl odur kim
Gül gibi olan nağdi kıoya sâğara cânâ⁵⁵⁸

7 Tûfî gibi hoş nükteler öğretti dehânuñ
Bâkî gibi üstâd-ı suhan-pervere cânâ

8 Redd olmaz o leblerden olan tırma du‘â kıl
Dārâ-yı cihân Şâh-ı Ferîdün-fere cânâ⁵⁵⁹

[38a]

-157-⁵⁶⁰

[Zâtı]

-.--/-.--/-.--/-.--

1 Pâ-bürehne hâke başmışsın kadem ey âfıtâb
Yine gökde istediğin yirde bulmuşdur türâb

2 Taşra kıaldum kıal‘a-i şādî kıapusın yaptı ğam
Gönlümi bir seng-dil yıkdı kıatı hâlüm harâb⁵⁶¹

3 Pür-hevâdur başımı kes kıubbe-i eflâke at
Ey perî hâmmâmda tüt kim uçurduñ bir hâbâb⁵⁶²

⁵⁵⁶ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan* 'ında bulunmamaktadır.

⁵⁵⁷ Mecmuadaki 5. beyit şairin *Divan* 'ında 4. beyittir.

⁵⁵⁸ Mecmuadaki 6. beyit şairin *Divan* 'ında 5. beyittir.

⁵⁵⁹ Şairin *Divan* 'ındaki 6. beyit mecmuada eksiktir:

Ben şâh-nazar rind-i cihân aña direm kim

Nergis gibi göz dikmeye sîm ü zere cânâ BD

⁵⁶⁰ Ali Nihad Tarlan, *Zatî Divanı* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216, 1968), 73.

⁵⁶¹ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan* 'ında 4. beyittir.

- 4 Şevk-i tennür-ı sîneye şöyle⁵⁶³ harâret virdi kim
Döne döne her dem anuñ üstine ağlar kebâb⁵⁶⁴
- 5 Âh **Zâtî** gayretinden şuya boğıldı şabâ
Bir gümüşden kubbe⁵⁶⁵ yaptı üstine anuñ habâb⁵⁶⁶

-158-

[**Hâfızî**]

..--/..--/..--/..--

- 1 Vuşlatı ‘ıydına yāruñ beni kurbân eyleñ
Bir gedâyam ‘adem iklîmine sultân eyleñ
- 2 Ğam-ı hecr-ile ölürsem serimüñ kâsesini
Ser-i kūyında sifâl-i seg-i cânân eyleñ
- 3 Üstüh’ānumla konuklañ eşigi itlerini
Bu bahâneyle beni kūyına mihmân eyleñ
- 4 Gözlerümden akıdañ kanlu ciger pârelerin
Tağ u şahrâ-yı dili lâle-i nu‘mân eyleñ
- 5 Vuşlañ gencine vîrân imiş mesken olan
Ey ğam u ğuşşa yetiş **Hâfızî** vîrân eyleñ

⁵⁶² Bu beyit 72 numaralı gazelin 3. beytidir.

⁵⁶³ şevk-i tennür-ı sîneye şöyle: reşk-i süz-ı sîne nâra bir ZD

⁵⁶⁴ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 6. beyittir.

⁵⁶⁵ kubbe: türbe ZD

⁵⁶⁶ Şairin *Divan*’ında yer alan 2,3, ve 5 numaralı beyitler mecmuada eksiktir:

 Ko du‘â-yı nûr yirine yazup düşmānuñı
 Kabrüme mihrüñle ölürsem eger ey âfitâb
 Derd-i ‘aşka derd ile Ferhâd dermân istedi
 Merg irişdi tîşenüñ aña zebânından cevâb
 Bu vefâsuz ‘ömr için derd ile efgân idelüm
 Ey ecel billâhi lutf it eyleme bir dem şitâb

[38b]

-159-

[?]

..--/././..-

- 1 Maraž-ı ‘aşkı gör şifā yirine
Alıgör derdini devā yirine
- 2 Baña sevdā-yı zülfüñ āhir-kār
Kara çul giydirür ‘abā yirine
- 3 Yüzüme bakmadın geçüp gitme
Sög begüm bārī merhabā yirine
- 4 Çıkarayın gözümi görmez ise
Hāk-i pāyuñı tūtiyā yirine
- 5 Müft-i mesken şanur cihānı kişi
Naqd-i ‘ömrin virür kirā yerine

-160-

[Ġināyī]

-./././././.-

- 1 Oldı tene ğam-ı hicrān-ile şad-pāre göñül
Çāre ne derde düşüpdür yine bī-çāre göñül
- 2 Āşıka çehre-i zerd-ile yiter sīm-i sirişk
Bağlamaz ḥāce gibi dirhem ü dīnāra göñül

- 3 Hüs ü hulğ olmayıcağ n'eyleyeyin maḥbûbı
Ne kadar mâ'il ola şuret-i dîvâre göñül
- 4 Mihr-i ruḥsāruña ey meh idemez kimse naẓar
Korkusu ḥalkuñ odur ki düşe āvāre göñül
- 5 Nağd-i 'ömrüñ telef olmaya Ğınāyī dirseñ
Virme bi-çāre şaḫın şāhid-i bāzāra göñül

[39a]

-161⁵⁶⁷

[Bāḳī]

..--/..--/..--/..--

- 1 Ğoncalar içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
Ya'ni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ
- 2 Revnağ-ı ḥüsne ḥalel virmez o ḥaṭṭ-ı müşğīn
Arturur belki şeb-i tār şu'ā'ın kamerüñ
- 3 Kandasın biz de gel ey āfet-i devrān görelüm
Nice [bir] öpe kuca görışe tavḳ u kemerüñ
- 4 'Āşıka kühl-i cilā yāruñ ayağı tozıdur
Hāşılı bendesiyüz 'ārif-i şāḫib-naẓaruñ
- 5 Şi'r-i Bāḳīye kulak tutmasa zāhid ne 'aceb
Söz güherdür ne bilür ḳadrini nā-dān güherüñ⁵⁶⁸

⁵⁶⁷ Küçük, *Bâkî Dîvânı*, 197-198.

⁵⁶⁸ Şairin *Divan* 'ında yer alan 6 ve 7. beyitler mecmuada yer almamaktadır:
Zāhidā rind-i ḥarābāta ineñ ta'n itme
Var ise zerre ḳadar sırr-ı ḳazādan ḥaberün
Cümle tedbīr pes-i perdeden üstāduñdur

.-./..--/..--/..--

- 1 Esirgemek gerege ‘aşık-ı dil-fikârı⁵⁷⁰
‘Ale’l-ḥuşûş ki bir bî-vefâ ola yârı
- 2 Göñüllerini cihân ḥalkınıñ senüñ ‘aşkuñ
Akıtdı kendüye deryâ niteki enhârı
- 3 Çemende jāle-durur şanma bülbül-i şeydâ
Şuladı eşk-ile şahın-ı sarây-ı gül-zârı⁵⁷¹
- 4 Ne derd-i ‘aşkı bilürsin ne miḥnet-i hecri
Ey⁵⁷² âfet-i dil ü cān qadr-i ḥüsni bil bârî⁵⁷³
- 5 Hemîşe kâmet-i bālâñı vaşf ider **Bakı**
Bülend-mertebe olsa ‘aceb mi eş‘ârı

[39b]

.-./..--/..--/..--

- 1 Mübtelâ-yı derd ü ğam bulsam melâlüm söylerem
Ehl-i ḥâle rast gelsem ḥasb-i ḥâlüm söylerem

İhtiyârî mi şanursın ḥarekâtın suverüñ BD

⁵⁶⁹ Küçük, *Bakı Dîvânı*, 293.⁵⁷⁰ dil-fikârı: dil-efgân BD⁵⁷¹ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 4. beyittir.⁵⁷² ey: hey BD⁵⁷³ Mecmuadaki 4. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.⁵⁷⁴ Aydemir, *Behiştî Dîvânı*, 415-416.

- 2 Ger şikār aḥvāline cem‘ olsalar şayyādlar⁵⁷⁵
Şayda qābil olmayan vaḥşī gazālum söylerem⁵⁷⁶
- 3 Qanda bir dīvāne görsem⁵⁷⁷ eylerin ‘arz-ı cünün
Hem-demüm ehl-i kemāl olsam kemālüm söylerem⁵⁷⁸
- 4 İtmesün mi ol güneş benden cihānda⁵⁷⁹ ‘ār kim
Bulduğum yerde hemān başlar zevālüm söylerem
- 5 Ey **Behiştī** ḥişse-dār olsun diyü erbāb-ı ‘aşk
Qışşa-ḥ‘ān olup raqīb ile cidālüm⁵⁸⁰ söylerem

-164-

Celāl Beg el-Merḥūm

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Görmez a‘dādan kişi ben gördüğüm dil-dārdan
Halk-ı şekvāya ‘adūdan halka gönlüm yārdan
- 2 Ehl-i derde gamze-i ḥūn-bārıdur kan ağıladan
‘Ālemūn şekvāsı ḥünkāra benem ḥünkārdan
- 3 Hāk-şinās ol ḥaṭṭ u ḥaddinden dilā göz yumma gel
Eylemez efsürdeler şekvā-yı duḥān-ı nārdan
- 4 Çeşm-i nā-bīnā ne bilsün ‘itibār-ı cevheri

⁵⁷⁵ ger şikār aḥvāline cem‘ olsalar şayyādlar: ger şikār aḥvālin aḥsa cem‘ olup şayyādlar BHD

⁵⁷⁶ Mecmuadaki 2. beyit şairin *Divan*’ında 3. beyittir.

⁵⁷⁷ görsem: bulsam BHD

⁵⁷⁸ Mecmuadaki 3. beyit şairin *Divan*’ında 2. beyittir.

⁵⁷⁹ cihānda: felekde BHD

⁵⁸⁰ cidālüm: kıtālüm BHD

Tūtiyā-yı ḥāk-i pāyuñ şor ulü'l-ebşārdan

- 5 Būs-ı cerrinde pīyāle cūr'a cerrinde **Celāl**
 Āferīn ol cerre kim cerr eyleye cerrārdan

[40b]

-165-

Muḥammes⁵⁸¹

-.---/-.---/-.---/-.---

I

‘Ālemi geşt eyleyüp bir mäh-ı ruḥsār isterüz
 Bağ-ı ‘ālemde gezüp bir serv-i reftār isterüz
 Bülbülüz şūrīdeyüz kim verd-i gül-zār isterüz
 Qadr ü kıymet fehmi ider bir ḥüb-ı dil-dār isterüz
 ‘Āşıkuz biz ‘āşığın qadrin bilür yār isterüz
 Baqmazuz bī mihr-i dil-dāra vefā-dār isterüz

II

Bunca demdür ḥātır-ı maḥremümüz ḥurrem degül
 Dīdemizden gayrı bir kimse bize hem-dem degül
 ... yanuñda senüñ ‘āşıklardañ ādem degül
 Ey perī-rū eylesek senden ferāğat gam degül
 ‘Āşıkuz biz ‘āşığın qadrin bilür yār isterüz
 Baqmazuz bī mihr-i dil-dāra vefā-dār isterüz

III

Sevmezem rām olmayınca ‘āşık-ı bī-çāreye

⁵⁸¹ Muhammes başlıklı bu şiir aslında müseddestir.

Bağmazam tã gelmeyince sîne-i ... pâreye
 Bî-vefâlar sevmeye bir çok çalındık pâreye
 Şanma meyil eylerüz her gördüğü meh-pâreye
 ‘Âşıkuz biz ‘âşıkın kâdrin bilür yâr isterüz
 Bağmazuz bî mihr-i dil-dâra vefâ-dâr isterüz

IV

İhtiyâr itdük cihân mülkinde biz seyr ü sefer
 Râh-ı ‘aşk içinde çekdük niçe biñ havf u hâzer
 Cüst ü cû idüp bütün dünyâyı gezdük ...
 Bunda ... kimler ...
 ‘Âşıkuz biz ‘âşıkın kâdrin bilür yâr isterüz
 Bağmazuz bî mihr-i dil-dâra vefâ-dâr isterüz

V

Mâniyâ âsân görünür gülşenüñ evveli
 Herkesüñ itmez tağammül bâr-ı hicrâna velî
 Çekmezüz ammâ yine kayd-ı ta‘alluğdan eli
 Gerçi bu şehr içre şimdi çok güzeller vâlî
 ‘Âşıkuz biz ‘âşıkın kâdrin bilür yâr isterüz
 Bağmazuz bî mihr-i dil-dâra vefâ-râz isterüz

[41a]

-166-⁵⁸²

‘Ulvî

-.-/-.-/-.-.-/-.-

1 Çengi men‘ eylerse muṭrib⁵⁸³ zâhid-i Mecnûna da

⁵⁸² Çelik ve Kılıç, *Derzi-zâde ‘Ulvî Dîvân*, 693-694.

Diñle sen⁵⁸⁴ nāyı uyar çün şer‘ada kânūna da

- 2 Dil virelden cām-ı la‘lūñle gubār-ı haṭṭuña
Tevbe itdüm bāde-i gül-gūna da ma‘cūna da
- 3 Ğarğa virdi ‘ālemi ey Yūsuf-ı mısr-ı cemāl
Eşk-i çeşmüm ğālib oldı Nīle de Ceyhūna da
- 4 Nān-ı huşka kāni‘em ğām yimezüm dünyā içün
Mınnetüm yok tālīb olmam gence de Kārūna da
- 5 Ol şehe bi’llāhi söyleñ dostlar lāyık mıdur
Red⁵⁸⁵ idüp aġyārı ‘Ulvī bendesin maḥzūñ ide

-167-

Sānī

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ger yasağ oldıysa muṭrib çenge de kânūna da
Tevbeler olsun ‘araqla bāde-i gül-gūna da
- 2 Seyl-i eşküm gibi hergiz ... cārī görürem
Vardum ey Yūsuf-cemālüm Nīle de Seyhūna da
- 3 Şöyle mest oldum mey-i bezm-i İlāhī ile kim
Nefret itmişdür ṭabī‘at benge de afyona da
- 4 Şi‘r-i dil-sūzumla teşhīr itdüm āḥir ol mehi
İ‘tikādum kalmamışdur siḥre de efsūna da

⁵⁸³ çengi men‘ eylerse muṭrib: men‘ edersin çengi muṭrib UD

⁵⁸⁴ diñle sen: diñlesün UD

⁵⁸⁵ red: şād UD

- 5 Ālet-i bezm-i mey ü maḥbūba çün şarf itmemiş
Eyledüm şad-bār-ı la‘net gence de Qārūna da
- 6 Her esīr-i ‘aşk-zensüz diyü itdüm serzeniş
Gördüğümde ḥ‘ābda Ferhāda da Mecnūna da
- 7 Yazduğında kātib-i kudret berāt-ı ‘aşkumı
Sāniyā kılmış muvāfiḳ şer‘a da qānūna da

[42a]

-168-

[Maṭla‘]

.---/.---/.---/.---

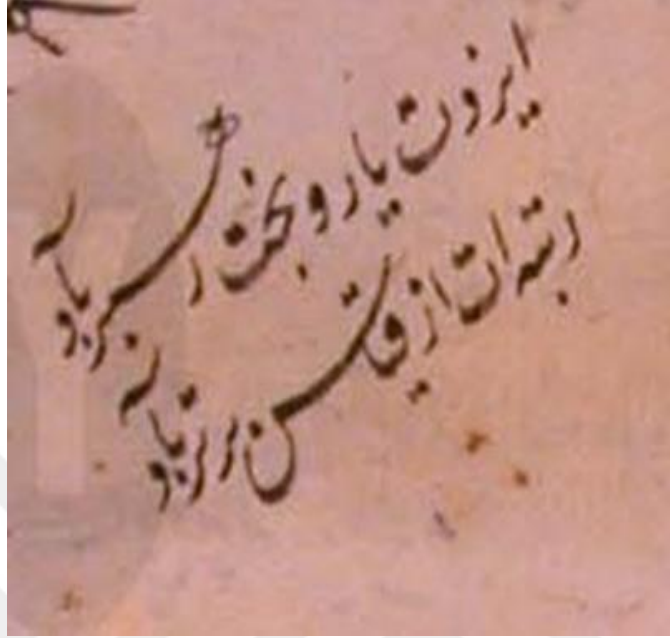
- 1 Şaḳın dāğ-ı dilūñ açma aña kim ḥālūñi bilmez
Bu bir verd-i nihāl-i derddür her yirde açılmaz

-169-

[Müfred]

--./-./-./-./-.-

- 1 Reftāre gelse ol şaḳı sūnbül boyı sehī
Āhū-yı müşk-būyı ḥotendür bi-‘aynihī

.---/.---/.---/.---

- 1 Ne mümkündür ḥalāş olmak o zülf-i bend-i bendüñden
Başından geçmeyince kimse kırtulmaz kemendüñden

..--/..--/..--/..-

- 1 Saña Ferhād olalı ey şeh-i şîrîn güftār
Āh dir āh işidür kūh-ı belāda dîl-i zār

-./-./-./-./-.

- 1 Devlet-i vaşluñla şād itsem dil-i nālānumı
Hak müyesser eylese ben kılına sultānumı

[42b]

-174-⁵⁸⁶

Rūḥī

-./-./-./-./-.

- 1 Ğonca dir iller saña biz şem‘i bezm-arā dirüz
Ğonca iseñ ‘andelībüz şem‘ iseñ pervāneyüz
- 2 Gencsin gözden nihān olmağ münāsibdür saña
Dostum gel bizde pinhān ol ki biz vīrāneyüz

-175-⁵⁸⁷

Bākī

../-../-../-../-

- 1 Güneşi keff-i zer-efşānına beñzer dir idüm
Almasa māha ‘atā eyledüğün āḥir-i kār⁵⁸⁸

⁵⁸⁶ Coşkun Ak, *Bağdatlı Rūhī Dîvânı Karşılaştırmalı Metin* (Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, 2001), 587.

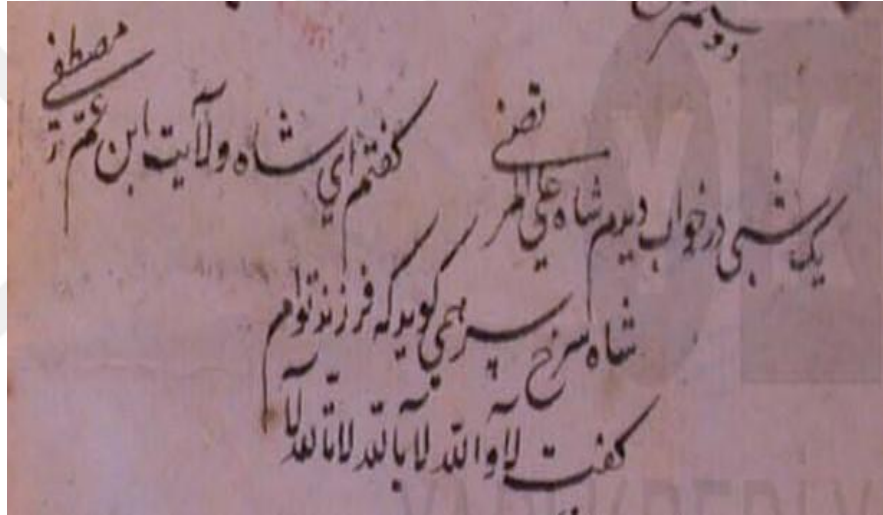
Mecmuada 2 ve 4. beyti yer alan bu gazel şairin divanında 8 beyittir.

⁵⁸⁷ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 32.

⁵⁸⁸ Bu beyit Bākī’nin Ali Paşa için yazdığı Kaside-i Bahariyye’nin 32. beyitidir.

--./-./-./-./-.

- 1 Virmez selāmı baña güzel geçinür velī
İki бүkilüp illere virür güzel güzel

-./-./-./-./-.

- 1 Şanmañuz çāk-ı girībān itdi dil-ber nāzdan
Sīne-i ra‘nāsını seyr itdürür açmazdan
- 2 Geh çıkarur geh giyer destārın ol nāzdan
Kākülin seyr itdürür ‘aşq ehline açmazdan

- 3 Çeşm-i fettānun göz açmaz gerçi ḥāb-ı nāzdan
Līk gāmzeñ oqları bağrum deler açmazdan
- 4 Kılca göstermez bilin ‘uṣṣāka ol meh nāzdan
Cāme üstinden kocar anı meger açmazdan
- 5 Hānçerine el uzadur gerçi ol meh nāzdan
Mū-miyānın gösterür ‘aşk ehline açmazdan

[43a]

-179-

Celālī

--./-./-./-./-./-

- 1 Haddūñ gibi gül-i ter bir gülsitānda bitmez
Kaddūñ miṣālī ‘ar‘ar bāğ-ı cihānda bitmez
- 2 Sünbül saçuñ iñende elden ele düşürme
Şakla tağıtma anı ‘ömrüm yabānında bitmez

-180-⁵⁸⁹

[Mesīhī]

-.--/-./-./-./-./-

- 1 Ān gerek dil-berde kim anı⁵⁹⁰ el üzre tuta ḥalk
Yoḥsa bir ḥātemde dahı bulınur göz-ile kaç

⁵⁸⁹ Mine Mengi, *Mesīhī Dîvânı* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020), 185, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/74203,mesihi-divanipdf.pdf?0> Mecmuada Kıt’a başlığıyla yer alan bu manzume şairin *Divan*’ında yer alan 107 numaralı gazelin 4 ve 9. beyti olup gazel toplam 10 beyitten oluşmaktadır.

⁵⁹⁰ dil-berde kim anı: maḥbūbda k’anı MSD

- 2 Virseler iki cihānı vaşluña incinme kim
 ‘Ādet oldur istenür ol evvel alçaqdan⁵⁹¹ kumāş

-181-

[Kıt‘a]

--./-.-./-.-./-.-

- 1 Ben pister-i ‘ademde uyurken huzūrla
 Āb-ı hayāt saçup uyarmış kazā beni
- 2 Oldum bu dem-durur dahı envā‘-i qahr-ıla
 Uyutmadı maḥabbet derd ü belā beni
- 3 Ol ḥāba neyse var-ise bir çāre ey ṭabīb
 Billāh bu şehrde koma mübtelā beni

-182-

[Maṭla‘]

-.--/-.-/-.-/-.-

- 1 Lebūñi öpdüğine bezmde sākī mey-i nāb
 Koydılar gūşına gögerürse n’ola cām-ı şarāb

⁵⁹¹ ol evvel alçaqdan: evvel alacukdan MSD

Maḳta‘-ı [Ḥālīṣī]

-./-./-./-./-

- 1 Uğrın uğrın baḳduğından añladum ey **Ḥālīṣī**
Ben yitürdüm ol büt-i meh-pāre bulmuş göñlümi

Maṭla‘

-./-./-./-./-

- 1 Baña ḳuzğun dir iseñ vechi var ey sīmīn-beden
Bādeden sen leş olursın ḳonarın üstiñe ben

[43b]

Müfredāt taḥrīr olına [Revānī]

-./-./-./-./-

- 1 Düstum gel ḳaçma luṭf it ‘āşık-ı ğam-nākden
Afītābı gör ki hergiz yüz çevirmez ḥākden

[Maṭla‘]

-./-./-./-./-

- 1 Sādesin dil-ber ḳıḳardı sīneye çekdüm hemān

⁵⁹² Köksal, *Edirneli Nazmî Mecma‘u’n Nezâ‘ir İnceleme-Metin*, 1194.

Didi maḳṣūduñ ne didüm sâde pehlûdur hemân

-187-

[Maṭla‘]

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Rāyegān öper ıocar dā’im seni ey sīm-ten
Başdan ıkısa ‘aceb midür yoluñda pīrehen

-188-⁵⁹³

[Maṭla‘]

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Terk-i ser itmedi⁵⁹⁴ dil ıocmak iün sīm-i tenüñ
Başdan geçmese ıoçmazdı seni pīrehenüñ

-189-⁵⁹⁵

[Maṭla‘]

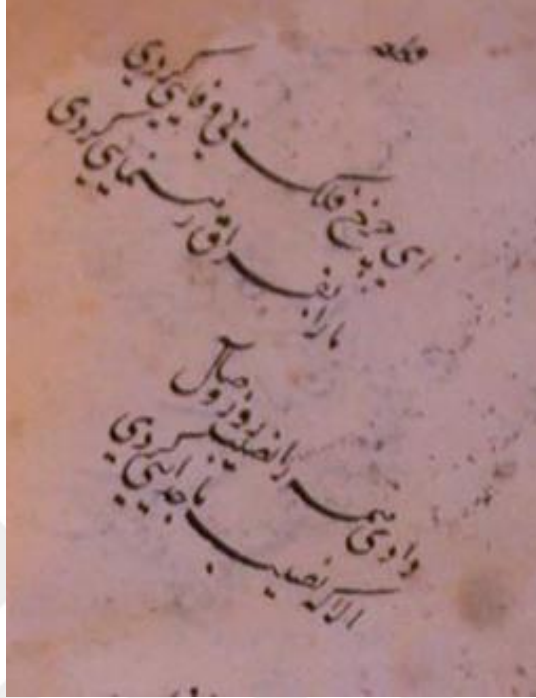
--./-.-./.-.-/-.-

- 1 Ney gibi nâle ılmağuğum bezm almadı
Şoĥbet budur ki neyđuğümü kimse bilmedi

⁵⁹³ Kalyon, “Peşteli Hisâlî Metâlî’ü’n Nezâ’ir”, 191./Bu Matla Nev‘î Efendi’ye aittir.

⁵⁹⁴ itmedi: eyledi PHMN

⁵⁹⁵ Kalyon, “Peşteli Hisâlî Metâlî’ü’n Nezâ’ir”, 1241./Bu matla Bî-mahlas’a aittir.

- 1 Her dem yüzüñi yāruñ ayağına sürersin
Bir gün şaḡın ey dīde-i pūr-ḥūn lekellersin

⁵⁹⁶ Kalyon, "Peşteli Hisâlî Metâli'ü'n Nezâ'ir", 643./Bu Matla bazı değişikliklerle Metâli'ü'n-Nezâ'ir'de Vâlihî Üskübî ye aittir:

Her şeb yüzüñi ḥāk-i der-i yāre sürersin
Bir gün şaḡın ey mäh-ı şeb-ārā lekellersin

190

-192-

[Maṭla‘]

.---/.---/.---/.---

- 1 Düşersem pāyüñe ref‘ itme ey şāh-ı cihān düşmez
Bilürsin bir benüm gibi fütāde her zamān düşmez

-193-

[Müfred]

---/.---/.---/.---

- 1 Sā‘ī vefā yok ‘āşıkā cevr ü cefānuñ aşı ne
Dil-ber degüldür hāşılı semt-i vefāya gelmeyen

[44a]

-194-

[Maṭla‘]

---/.---/.---/.---

- 1 Sāḳiyā biz bilirüz görme şarābın ḳadehüñ
Bilür eksükli tamām ṭolu bahāsın ḳadehüñ

-195-

[Maṭla‘]

---/.---/.---/.---

- 1 Devlet odur ki ‘āşıkā dil-beri mihribān ola

Güş ura kul şādika raḥm ide nigh-dān ola

-196-

Bizüm Zuhūrī Çelebinüñdür

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Hüsni Yūsufdan nümüne ol ruḥ-ı berrāḳdur
Hāliyā ser-ḥayl-i hūbān- ı cihān İshāḳdur

-197-⁵⁹⁷

Maṭla‘

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Kendü ḥüsnüñ ḥūblar şeklinde peydā eyledüñ
Çeşm-i ma‘şūḳdan dönüp anı temāşā eyledüñ

-198-⁵⁹⁸

Müfred

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Baḥr-i ‘aşḳa⁵⁹⁹ dil sefine şabr lenger āh yıl
Ġam zaḥīre şevḳ yelken⁶⁰⁰ gözlerüm deryā yiter

⁵⁹⁷ Kalyon, “Peşteli Hisālî Metālî’ü’n Nezâ’ir”, 289./Bu matla Metālî’ü’n-Nezâ’ir’de Şehzâde Bâyezîd’e aittir.

⁵⁹⁸ Gıynaş, *Pervâne Bey Mecmuası*, 592./Bu müfred Kemâl Paşa-zâde’ye ait olup Pervâne Bey Mecmuası’nda tespit edilmiştir. Bu beyit söz konusu mecmuada yer alan şaire ait nazire gazelin 3. beyti olup şairin divanında yoktur.

⁵⁹⁹ baḥr-i ‘aşḳa: rāh-i vaşla PBM

⁶⁰⁰ ğam zaḥīre şevḳ yelken: şevḳ yelken ğam zaḥīre PBM

[Maṭla‘]

-./-./-./-./-./-

- 1 Yārdan gerçi temennā-yı viṣāl eylersin
 Ḳāni‘ ol sebz-i cemāle ötesin n’eylersin

[Maṭla‘]

-./-./-./-./-./-

- 1 Dün gice seyr eyledim yārūñ yüzün mehtābda
 Bī-tereddūt aya gālib geldi ol mehtābda

[44b]

Yahyā

.-./-./-./-./-./-

- 1 Yoluñda virmez isem baş u cānı gösgötürü
 Benümle kırkut efendi cihānı gösgötürü
- 2 Örümcek ağına şaymaz ziyāde ‘āşık olan
 Ḳapuñda hāyme-i heft-āsumānı gösgötürü
- 3 Maḥabbet aña dirim kim añılsa nām-ı ḥabīb
 Unutdura saña kevn ü mekāmı gösgötürü

⁶⁰¹ Çavuşoğlu, *Yahyā Bey Dîvan*, 566-567.

- 4 İki cihānda murādum nigārdur ancak
Gözüme hiç görünmez kalanı gösgötürü
- 5 Ğamuñla şād olana bir durur firāk u vişāl
Çeker anuñ gibi bār-ı girānı gösgötürü
- 6 Ne deñlü ise göz açup yumıncadur meşela
Cihānda ‘aşıka vuşlat zamānı gösgötürü
- 7 Getürmek olur idi hāli kāle⁶⁰² ey **Yahyā**
Şıgaydı zarf-ı hurūfa ma‘ānī gösgötürü

-202-⁶⁰³

[‘Ulvī]

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Şād olur gördükçe cānān yüzini cānum benüm
Niçe gündür kim görünmez māh-tabānum benüm
- 2 Ben kuluñı zulm-ile öldürmesin zālīm gözün
Hāy efendüm hāy begüm devletlü sulţānum benüm
- 3 La‘lūñı dişler beni gördükçe dendānuñ senün
Nice kan ağlamasın bu çeşm-i giryānum benüm
- 4 Tīr-i ğamzeñ kanum içdügine inkār itmesin
Ey kemān-ebrū dahı ağzındadur kanum benüm
- 5 ‘Ulvīyā bir seng-dil dil-dāra virdüm gönlümi

⁶⁰² hāli kāle: kāle hāli YD

⁶⁰³ Koç vd., “Bir Şiir Mecmuasından Hareketle Derzi-zāde Ulvī’nin Yayınlanmamış Bir Gazeli”, 243-253.

Kār kılmaz aña bu feryād u efgānum benüm

[45a]

-203-

[Maṭla‘]

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Vaşl-ı metā‘ına olıcaḳ müşterī gōñül
Nāz-ıla güldi didi baña şatılık degül

-204-

[Maṭla‘]

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Düşmeni terk itmege ‘ahd itdi ol peymānı sitt
Didüm aña ‘ahdüñi bozma didi terküm dürüst

-205-

Müfred

.---/.---/.---/.---

- 1 Anı il nice kez ser sālê bir destāra şarmışken
Bize bir kerre gelmekle belā bu yir ḳumāş ister

--./-./-./-./-.

- 1 Didüm giceyle gel güzelüm öpeyin seni
Didi ki varayın kūya gündüz öp öleyin

-./-./-./-./-.

- 1 Görmesem bir dem seni ğam derd-nāk eyler beni
Ġayr-ıla görsem eger ğayret helāk eyler beni

-./-./-./-./-.

Ġam beni öldürdi il şād olduğundan baña ne
Ben yıkıldum ğayrun ābād olduğundan baña ne

⁶⁰⁴ Kaynaklardan hareketle Dîvân sahibi olmadığı anlaşılan Filibeli Alâaddin Alî Çelebi’ye ait olan bu matla, Peşteli Hisâlî’nin *Metâli’ü’n-Nezâ’ir*’inde ‘Alî Çelebi Sahib-i Hümayün-Nâme başlığıyla tespit edilmiştir:

Kalyon, “Peşteli Hisâlî Metâli’ü’n Nezâ’ir”, 1161.

-209-⁶⁰⁵

[Maṭla‘]

..--/..--/..--/..--

- 1 Yaşıımı silmez o meh-rū baña ğam-ḥ̣ār degül
Göremem gün yüzini iki gözüm yār degül

-210-⁶⁰⁶

Müfred

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Tıfl iken bir buseñi azırğanurduk cāna āh
Ey dirīgā bilmedük bāzār ilk bāzār imiş

-211-⁶⁰⁷

[Maṭla‘-ı] Necātī

-.-/-.-/-.-/-.-

- 1 Göñlümi қо ‘aşkuñ-ıla mübtelā olsun dirin
‘Āqıbet bir şāha kul olur saña olsun dirin

⁶⁰⁵ Bu matla, Peşteli Hisâli’nin *Metâli’ü’n-Nezâ’ir*’inde Âzerî Çelebi başlığıyla tespit edilmiştir. Kalyon, “Peşteli Hisâli Metâli’ü’n-Nezâ’ir”, 406.

⁶⁰⁶ Bu müfred Necâtî’nin *Divan*’ında yer alan 248 numaralı gazelin 3. beytidir. Tarlan, *Necati Beg Divanı*, 262.

⁶⁰⁷ Bu matla beyti şairin divanında yer alan 417 numaralı gazelin 1. Beytidir. Tarlan, *Necati Beg Divanı*, 336.

-212-

[Maṭla‘]

.---/.---/.---/.---

- 1 Gözümüñ bilmez-idi kimse ƣandan geldügin yaşı
Ciger dāğında ‘aynıyla bulındı var-imiş başı

-213-

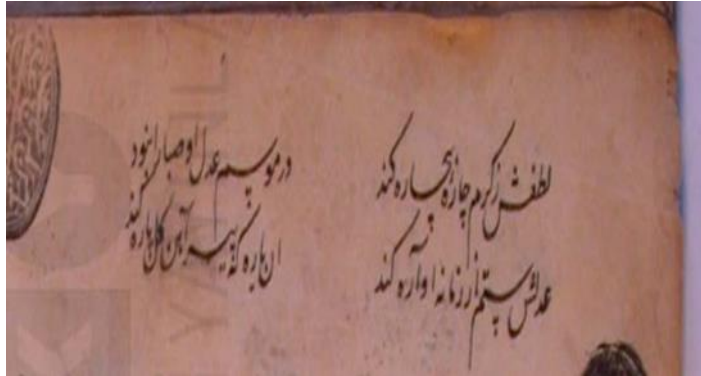
[Maṭla‘]

..--/..--/..--/..--

- 1 Seni bu deñlü yaƣınca güneş ey mäh-liƣā
O zavallı güneşi sen ne ƣadar yaƣduñ evvelā

[45b]

-214-

Ḥazret-i Seyyidü's-Şu'arā A'nī Bākī Efendi Sellemehu'llāhu Te'alā

--./.--./.--./.--

- 1 Āfākı şehā ma'deletüñ nūrı pür itsün
Ḥurşīd gibi encümen-i dehre çerāğ ol
- 2 Kıl nāfe gibi deşt ü der bāğı mu'aṭṭar⁶⁰⁹
Geh gonca gibi gülşene gel zīnet-i bāğ ol
- 3 Dārā-yı cihān eylesün 'ālemi sensüz
Her kanda iseñ pādişehüm dünyede sağ ol

-216-

[Maṭla']

-.-/-.-.-/-.-.-/-.-

- 1 Gice gündüz illere mihr-i vefādur 'ādetüñ
Bende-i bī-çäreñe cevır ü cefādur 'ādetüñ

-217-

[Müfred]

-.-/-.-.-/-.-.-/-.-

- 1 Niyetüñ öldirmek ise derd-i ḥasretle beni
Vuşlatuñda öldürür cānā degiştür niyetüñ

⁶⁰⁸ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 314.⁶⁰⁹ kıl nāfe gibi deşt ü der bāğı mu'aṭṭar: geh nāfe gibi eyle der ü deşti mu'aṭṭar BD

- 1 Çün kıldı her denînüñ ‘Âlîyi zîr-i kârî⁶¹¹
Bünyād-ı mülk-i ‘âlem yap yap yıkılsa bârî
- 2 Gül defteri dürlüdi târîh elfe vardı
Şad nâliş itse ğamdan ‘ayb eylemeñ hezârî
- 3 Bād-ı hevāya mā’il deryā-dil ol cerîdür
Devrân muhālîf iken kullandı rûzgārî
- 4 Ağyāra gitdüġiñce göñlüm yıkıldı gitdi
‘Âlem harāba vardı gitdükçe⁶¹² varı varı
- 5 Cāy-ı huzūr ‘Âlî dünyāda ber-ṭarafdur
Semt-i cefāda buldum çarḥ-i sitîze-kârî

[46b]

...itme ḥālî dā’imā dilden Şekūr ismin

⁶¹⁰ Aksoyak, *Gelibolulu Âlî Dîvânı*, 1184.⁶¹¹ Kârî: bârî GAD⁶¹² gittükçe: ey dost GAD⁶¹³ Başlıkta her ne kadar muhammes ifadesi geçse de bu şiir aslında müseddestir.

Gözümden dūr kılma pertev-i envār-ı nūr ismin
 Enīs it dem-be-dem bu qalb-i bī-şabra şor ismin
 Baña gayret-mesīr eyle virdüm kıl Ğayūr ismin
 Ya maḥv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kuşūr ismin
 Çıkar yā Rab yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

II

Gelelden ‘āleme cürm ü şenā‘atdūr baña hep kār
 ‘İbādet kılmağa kılmaz heves bu qalb-i nā-hem-vār
 İderken bir günāha nā-dem olup bin kez istiğfār
 Revā mı rüz-ı maḥşerde benüm ḥālüm ola düş-vār
 Ya maḥv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kuşūr ismin
 Çıkar yā Rab yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

III

‘Uşatūñ cürmüni ‘afv itmek iken rüz u şeb kārūñ
 ‘Ayān iken zünüb ehline remz-i nām-ı ğaffāruñ
 ‘Uyūbın setr iderken Kāniyānuñ ism-i settāruñ
 Raḥīmā geçmek lāyık mıdur cürminden bu ğam-ḥ‘āruñ
 Ya maḥv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kuşūr ismin
 Çıkar yā Rab yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

IV

Ola ḥāşāke vaḥdāniyetūñ ḥaqqında inkārum
 Resūlūñ Muştafāya var dil ü cān-ile qarārum
 İtā‘atdūr kamu şer‘i şerīfe tavr u etvārum
 Düşer mi dūzaḥ içre āh u zār olmak benüm kārūm
 Ya maḥv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kuşūr ismin
 Çıkar yā Rab yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

V

Du‘āsin müstecāb it **Şādıkuñ** şubḥ u mesā ḥaqqı
 Ḥabībūñ Muştafā ile cemī‘-i enbiyā ḥaqqı
 Tevaḳḳufsuz ḳabūl-i dergehūñ olan du‘ā ḥaqqı
 Refīḳ aña tevḫīkūñ gürūh-ı evliyā ḥaqqı
 Ya maḥv it levḥ-i ‘işyāndan bu ‘abd-i pür-ḳuşūr ismin
 Çıḳar yā Rab yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin

[47a]

-220-⁶¹⁴**Ḳabūlī**

-./-./-./-./-./-

- 1 Çok açılmış güllerūñ var gerçi ey bülbul senūñ
 Yāre ‘arz itme anı ḳoḳmaz gülün ol kimsenūñ⁶¹⁵

-221-

[Maṭla‘]

./-./-./-./-./-./-

- 1 Ne ğam aña ki ḳatli irtē dīl-dārına ḳılmışdur
 Ne ḳorḳar ol belādan kim işi yarına ḳılmışdur

⁶¹⁴ Erdoğan, “Ḳabūlī Divanı”, 627.

⁶¹⁵ Bu beyit şairin basılı divanında yer alan 194 numaralı gazelin 1. beytidir.

- 1 Açdı āyīneyi baqdı qapadı nāzından
Qoydı qoynına ḥayālın qucar açmazından

Bu ... şūfī var iken cām-ı şafā benefşe

616

- 1 Nedür ey servi kâmetüm böyle
Alçağa sâye gibi mā’ilsin
- 2 Gerçi gâyet güzelsin ammā kim
N’ideyin mā’il-i erâzilsin

- 1 Vaşl olur diyü cihānda ‘āşık-ı şeydā-y-ıla

⁶¹⁶ Sayfa tahripli olduğu için noktalı yerler okunamadı.

Çekme şûfî adını dil-berlerüñ esmā-y-ıla

-226-

[Maṭla‘]

--./-./-./-./-.

- 1 Didüm ḥayāl-i la‘l-i lebūñ çeşmi nereddür
Nāz eyleyüp gülüp didi dil-ber nazardadır

-227-⁶¹⁷

Fuzūlî-i Şeydā

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Cān zeķan-ı çāhına dil ṭurra-i ṭarrār fedā
Derd-mendūñ biri zindāna biri dāra fedā

-228-

[Maṭla‘]

-.--/-.--/-.--/-.-

- 1 Degme nā-ehle varup virdügi-çün her melegi
İntikām almağ-ıçün ṭuta s.k.ydi felegi

⁶¹⁷ Bu matla beyti şairin basılı divanında yer almamaktadır.

[47b]

-229-

Der-mağām-ı [Muhammes]

.---/---/---/---

I

Dem-i zevk u şafâ irdi açıl ey verd-i handānum
 Kelāmuñ mürde ihyā ider ey mîr-i suhan-dānum
 Koyın çāk ideyin karşıñda gül gibi girîbānum
 Sa‘âdet sende şevket sende devlet sende sulţānum
 Saña şāhān-ı ‘âlem reşk iderler hep Selîm Hānum

-230-

Müfred

-.-/.-./.-./.-

- 1 Ben neler çekdüğimi derd-i firākuñla müdām
 Nidelim bilmez-isen sevdüğim Allāh bilür

-231-⁶¹⁸**Bākî**

.-./---/---/---

- 1 Cihān cevır ider derd-i ‘aşkuñla cāna
 Seni sevmek oldu bahāne cihāna⁶¹⁹

⁶¹⁸ Küçük, *Bākî Dîvânı*, 253.

⁶¹⁹ Bu beyit şairin divanında 406 numaralı gazelin 1. beytidir.

-232-⁶²⁰**Bākī**

-./-./-./-./-.

- 1 Ğam degül gelse dile **Bākī** pey-ā pey derd ü ğam
Eksük olmaz tekyedür mihmān mihmān üstine⁶²¹

-233-⁶²²**Raḥmī-i Bursevī**

.---/.---/.---/.---

- 1 Bahār irdi⁶²³ açıldı ğonca lebler şahın-ı gül-zāre
Güle yer yok meger yapışdıram penbeyle dīvāre⁶²⁴

-234-

Maṭla‘

--./---/---./---

- 1 Bir dil-ber-i ẓazāya didi kim eyā dil-gīr
Bir loḳma bize et vir vaşluñla olalum sīr

⁶²⁰ Küçük, *Bākī Dîvânı*, 268.

⁶²¹ Bu beyit şairin divanında 438 numaralı gazelin son beytidir.

⁶²² Erdoğan, *Bursalı Raḥmî Dîvânı*, 274.

⁶²³ irdi: açıldı BURD

⁶²⁴ Bu beyit şair'in divanında 206 numaralı gazelin 1. beytidir.

- 1 Terden mi didi yoḥsa pehlūyī didūm didi
Ey vaṣla cān-perver ḳuyruḳ ṣoḳumından vir

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MECMUANIN MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

Tablo 6: Mestap Tablosu

Yp. nu.	Mahlas	Matla Beyti/Bendi	Makta Beyti/Bendi	Nazım Şekli/Biri mi	Vezin	Açıklamalar
1a	Bākī	Gül gülse bülbül 'ağlasa dā'im 'aceb degül Zīrā kimine ağla dimişler kimine gül	Bākī 'acüz-ı dehre er olmaz zebün olan Merdān-ı rāh 'aşk dimezler aña racül	Gazel/5 beyit	--./-./-./-./-.	
1a	Bākī	Dil kayd-ı 'aqlı selb ideli şād olup gider Şan tıfıldur ki h'āceden āzād olup gider	Bī-hūde yirde cevri güzeller çok itmesün Bākī cefā vü miñnete mu'tād olup gider	Gazel/5 beyit	--./-./-./-./-.	
1b	Taşlıcalı Yahyā	Yolına geldi cefālar itdügi cānānumuñ Pür-cefādur sevdügi ol āfet-i devrānumuñ	N'ola ey Yahyā şakınsam düşmen-i bed-h'āhdan Cānumuñ cānı degül mi sevdügi cānānumuñ	Gazel/5 beyit	-./-./-./-./-.	Yahya Bey Divanı'na göre mecmuada şiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
1b	Behiştī	Gönlüm eglenmez varup görsem gül-i gül-zārı ben Bir dehān-ı yāre beñzer gonca bulsam bāri ben	Ey Behiştī dūr olup bir lahza küy-ı yārdan Āşkāra dünyede gördüm 'azāb-ı nārı ben	Gazel/5 beyit	-./-./-./-./-.	
2a	Kalender	Bīmār-ı 'aşkuñ oldı gönül hiç bilür misin Cānā cefāña şabr idemez öldürür misin	Göstermez oldı gün yüzini ey Kalender āh Cevr ü cefāya başladı ol meh görür misin	Gazel/5 beyit	--./-./-./-./-.	

2a	Bākī	Ol şeh-i hüsnüñ baķanlar gözi üzre kaşına Sāye-i perr-i hümā düşmiş şanurlar başına	Naķş-ı hüsnüñ kimse Bākī gibi taşvīr itmeye Şafha-i eş‘ārda anca kalemle āşinā	Gazel/6 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---	
2b	Bākī	Feryāduma irmezse n’ola ol boyı şimşād Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād	Rengīn ider evşāf-ı ruḥuñ ḥāme-i Bākī Ol şūreti virmez şanemā naķşına Bih- zād	Gazel/5 beyit	--./--./--./--.	Bu şiir şairin divanında 7 beyittir.
2b	Emrī	İstemez dil ḡoncayı ol yüzi ḡülsüz ḡülsitān Her ḡül-i ḥamrā olursa la‘lden bir āşiyān	Bād-ı āh Emrī gördüñ niçün yeldüñ didüm Gösterüp yār ef‘ī zülfin didi budur yılan	Gazel/5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---	Bu şiir <i>Divan</i> ’da bulunan üç farklı gazelin karışımından oluşmaktadır.
3a	Zātī	‘Āşıkuñ āhı felekde Zühreye dem-sāz olur Ḳaddi çeng ü cism-i kıldan ince beñzi sāz olur	Döne döne oynadur dil-ber hevāyī ḡöñlümi Dil-rübālar Zātīyā ekşer kebüter-bāz olur	Gazel/5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---	
3a	Ni‘metī	Döküp naķd-i sirişki terk-i dünyā itmemüz vardır Muḥaşşal cümle māl ü mülki ifnā itmemüz vardır	Ricā itdükde vaşlın didi ol meh baña şabr eyle Beni ey Ni‘metī bir gün tesellā itmemüz vardur	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
3b	Nev‘ī	Güzel göz güzel el güzellik maḥāl Nazīrūñ bulunmaz güzelsin güzel	Seni mā‘il itmiş gibi ol ḡazāl Neden düşdi Nev‘ī bu nev‘a ḡazel	Gazel/5 beyit	.-./.-./.-./.-.	

3b	Hüdâyî	Komadı şuda şafâ-i arz-ı ‘âlem-tâbuñ Çekilüp döndügi andan bu-y-ı ıymış tolâbuñ	Bâde-i la‘lûñi men‘ itme Hüdâyîden kim Şâfdur meşrebi rindân-ı ulû‘l-elbâbuñ	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
4a	Bâkî	Hüblar mâ’ildür ancak ‘âşık-ı şeydâsına Dil-ber-i ‘âlî-cenâbuñ bakma istiğnâsına	Dürr-i yek-tâ-yı sa‘âdet zîb ü zîver tâcına Gevher-i vâlâ-yı nuşret hançer-i elmâsına	Gazel/9 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	
4a	Münirî	Eyle yâ Rab ‘inâyet ü yârı Baña yâr it o sevdüğüm yârı	Ben bu gamdan Münirî pîr oldum Ki ihtiyâr itdi yâr-ı ağıyârı	Gazel/5 beyit	..--/-.--/..--	
4a	‘Âlî	Bezm-i çemende elde kadeh sâkî intizâr Mestâne gözlerin süzerek uyudu o yâr		Müfred	--/-.--/-.--/-.--	
4b	Mâni	Pâyine düşmege dil bir büt-i sîmîn-ber arar Şöyle düşkünligi var kim düşecek bir yer arar	Mâniyâ halk-ı cihân biri birine hayrân Hüblar ‘âşık arar ‘âşık ise dil-ber arar	Gazel/7 beyit	..--/..--/..--/..--	<i>Mânî Divanı’na göre mecmuada şiirin beyitlerinin dizilimi oldukça farklıdır.</i>
4b	Hâtemî	Ser midür başdan yoluñda ol ki ğaltân olmaya Neyler ol cânı kişi kim saña kurbân olmaya	Hatemî cem‘iyyetin ‘âşık-larun tağıttı yâr Görmedim bir hûb-ı ‘uşşâkı perîşân olmaya	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	
5a	Mâtemî	Yiter ey gül bülbül-ı şeydâya zîbâlandıguñ Geçer âhir bu hezârân-ıla ra’nâlandıguñ	Mâtemî her şuret-i âb u güle dil bağlama Ma’nî yüzinden eger var-ise ma’nâlandıguñ	Gazel/5be yit	-.--/-.--/-.--/-.--	II. Selime yazdığı kasideden sonra padişah Hâtemî mahlasını kullanmasını tavsiye etmiştir.

5a	Āzerī	Cüdā oldukça kapuñdan işim āh u fiğān olsun Begüm şimden girü düşmen sevinsün şād-mān olsun	İrağ eyleñ kapumdan Āzerīyi görmeyem dırsın Kanı yā ‘ahd ü peymān olsun ey rūḥ-ı revān olsun	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
5b	Nev‘ī	Şayd-ı kemend-i zülfüñ olup bī- nevālaruñ Cānlar virür belālaruña mübtelālaruñ	Bezm-i belāda Nev‘ī’ye şeftālūlar şunar Seng-i cefālaruñla gelen merḥabālaruñ	Gazel/5 beyit	--./-./---/-.-	
5b	‘Ādlī	Oḡunı ehl-i ‘aşka ḥançer-i pertāb göstermiş Açılmış sīnelerde yaralar hūn-āb göstermiş	Yine ‘āşıkıların başına gün toğmış bugün ‘Adlī Şeḥerden rüyın ol ḥurşīd-i ‘ālem-tāb göstermiş	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
6a	Ḥayretī	Āfitābum virme şūret aya zībālanmasın Yüz bulup āyīne-i ḥüsnüñ temāşālanmasın	Ḥayretīnūñ diñlesün kūyuñda her dem nālesin Bülbül-i güyā varup gülşende şeydālanmasın	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	
6a	‘Ālī	Beyāza çıksa n’ola müşkilāt-ı ḥüsn ü cemāl Beyāzlar giyin ey meh seçilsün ol ḥaṭ u ḥāl	Ne geyse ḫatına vālī-i muḥarrer ey Ālī Ḳabā-yı zerd-ile ammā nic’ola bilmem ḥāl	Gazel/6 beyit	.-./..--/-.-/-.-	
6b	Bākī	Çemende görelī ḳaddüñi serv-i büstān dıtrēr Temāşā idelī dīdāruñı āb-ı revān dıtrēr	Leb-i sākīyi meclisde öper sāğar diyü Bākī Yürek bir yaña dıtrēr bir yaña derd-ile cān dıtrēr	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	

6b	Bākī	Göñül tıflın yitürdüm dergeh-i dil-dâri görsünler Anuñ ardınca cân varmazdın öñdin varı görsünler	Fiğānum göklere çıkdı o yār işitmez ey Bākī ‘Aceb uyhuya mı vardı meded uyarı görsünler	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	Bu şiir, Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan 62 numarada kayıtlı şiir mecmuasına göre Berkî’ye aittir.
7a	Necâtī	‘Āşık-ı hasta-dilüñ dīde-i hūn- efşānı İki ok yarasına döndi ki diñmez kanı	Seni düşde göreler diyü Necâtī usanur Halkı uyutmaz olupdur giceler efğānı	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	<i>Necâtī Divanı</i> ’na göre mecmuada şiiir beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
7a	Necâtī	Bir içim şu umaruz hañcer-i bürrānuñdan N’ola bir kerre içirseñ ne çıkar yanuñdan	İtlerüñden bugün öñ añdı Necâtī seni yār Yine mümtāz olasan gibi hep akrānuñdan	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	<i>Necâtī Divanı</i> ’na göre mecmuada şiiir beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
7b	‘Ālī	‘Aqlum tağılur zülf-i siyeh- kāruña baqsam Bağrum delinür la‘l-i güher- bāruña baqsam	‘Ālī gibi karşıñda gözüm göñlüm açılsa Geh zülfüñe geh nergis-i bīmāruña baqsam	Gazel/5 beyit	--./--./--./--	
7b	Rahīmī	Yalıñuz miñnet degül göñlüm evinde ğam da var Şād-mānam kim hayālüñ gibi bir hem-dem de var	Tīğ-ı hicr urup ne ğam mecrūh iderse sīneñi Ey Rahīmī vuşlat-ı dil-ber gibi merhem de var	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	Bu gazel şairin basılı divanında yer almamaktadır.
8a	Firākī	Ne hem-dem var baña feryād u āh u zārdan ğayrı Ne bir maħrem ki hālüm söyleyem dil-dārdan ğayrı	Firākī lāle-veş bağrumdaki dāğuñ kara kanın Siler yok dāmen-i rahm-ile hiç kūhsārdan ğayrı	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	

8a	Cinānī	Egerçi mülk-i dilde pādīšāh-ı muhterem sensin Veli erbāb-ı ‘aşka mā’il-i cevri ü sitem sensin	Çekersin geh muşibet-i miñnetin geh dost hicrānın Cinānī hāḡ budur ki defter-i erbāb-ı ḡam sensin	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
8b	Ḳabūlī	Cism-i pākin görmek isterseñ şoyup ḡammāma koy Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-şoy	Ḥazret-i ‘İsā da olsañ yaramazsın düşmene Ey Ḳabūlī süzen-i zerle gerekse gözin oy	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	
8b	Bākī	Ne dem kim ḡamuñ cāna hem-rāz olur Yaşum āh u nālemler dem-sāz olur	Çoḡ olmaz bu tarzı ḡazel Bākiyā Güzel söz güherdür güher az olur	Gazel/5 beyit	.-./.-./.-./.-	
9a	Fuzūlī	Cānumuñ cevheri ol la‘l-i güher-bāra fidā ‘Ömrümüñ ḡaşıllı ol şīve-i refṡāra fidā	Ey Fuzūlī n’ola ger saḡlar isem cānı ‘azīz Vaḡt ola kim ola bir şūḡ-ı sitemkāra fidā	Gazel/6 beyit	..--/..--/..--/..--	
9a	Selīmī	Nevā-yı neyde rūḡ-efzā olur uşşāka bir dem var Dilā ney gibi nālān olmada bir özge ‘ālem var	Ne gün ol şeh Selīmī ṡalib olsa seyr-i şahrāya Seher ḡün-āb-ı çeşmümden dökülmüş yirde şebnem-var	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	Selīmī <i>Divan</i> ’ına göre mecmuada şiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
9b	Taşlıcalı Yahyā	Aḡlañuz ol ‘āşıkı kim gözleri giryān ola Kendi bir rind-i cihān u sevdüḡi nādān ola	Ḥalḡ içinde yalımı alçaḡ olur Yahyā gibi Her kimüñ ki sevdüḡi gün gibi ‘ālī-şān ola	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	

9b	Bākī	Gel ey sākī bulunmaz böyle ‘ālī dil-güşā meclis Getür cām-ı muşaffāyī kim olsun pür-safā meclis	Qadeh fışkıyye mey su halka-i rindān aḥun ḥavzī Şarāb-ı ‘işrete şādu’r-revāndur Bākīyā meclis	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
10a	Bākī	Gümişden pālehang ol naḥl-i bālānuḥ miyānında Görinür mäh-ı tībāndur nihāl-i serv yanında	Görenler ol kemerde Bākīyā tāk-ı melāḥātde Yazılmış şemse dirler güzelliik āsmānında	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	Mecmuada yırtık varaktan dolayı sadece gazelin bu beyti yer almaktadır. Diğer beyitler şairin divanından yararlanılarak eklenmiştir.
10b	Bākī	Göñül bir rind-i ‘ālem-süz şūḥ-ı şeh-levend ister Ki ‘aşk odına yakmağa dil ü cāndan sipend ister	Murādī sineye bir serv-i sīm-endāmı çekmekdür Semend-i tab‘-ı Bākī bir gümişden sīne- bend ister	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	Mecmua da yırtık varaktan dolayı sadece gazelin bu beyiti yer almaktadır. Diğer beyitler şairin divanından yararlanılarak eklenmiştir.
11a	Qabūlī	‘Āşıkam öpsem baña lāyık durur cānān elin Bende kim zū’l-qadr ola lā-būd öper sultān elin	Bir ayak şundı Qabūlī sākī bezm-i fenā Çekmege katlanmadı çekdi gerd-i devrān elin	Gazel/5be yit	-.--/.--/.--/.--	
11a	Qabūlī	Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez Ölürin görmeyicek anı dil-ārām idemez	Tırmayup vaşf ider ey gonca Qabūlī zūlfūḥ Niçe demdür çalışur ol daḥı itmām idemez	Gazel/5 beyit	..--/.--/.--/.--	
11b	Taşlıcalı Yaḥyā	Baña ol gün yüzlü Aḥmedden şefā‘at yok mıdur Ya şefā‘at olmağa bende liyāqat yok mıdur	Gitmege dünyādan ey ehl-i fenā Yaḥyā gibi Cānib-i Ḥaḥdan bize daḥı icāzet yok mıdur	Gazel/5 beyit	-.--/.--/.--/.--	Bu gazel şairin divanında 7 beyittir.

11b	Ziyetī	Her ki esrār leb-i yākūt-ı dil-berden geçer Âb-ı Hızır olsa şarāb-ı ruh-ı perverden geçer	Ziyetī ol āyine-ruhla kadeh-nüş eyleyen Sāgar-ı Cemşid-ile cām-ı Sikenderden geçer	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	
12a	Bākī	Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-günı verd-i ter gibi Sā'id-i sākī olur şāh-ı gül-i aḥmer gibi	Şad hezārān nev-bahār olursa fāni bāğda Bir gül-i bī-hār açılmaz Bākīyā sāgar gibi	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	
12a	Bākī	N'ola dehr içre nişānum yoğ ise 'Ankāyam Ne kadar seyl gibi çağlamasam deryāyam	Bākīyā dīn-i Muḥammed ḥaḳ için 'ālemde Dem-i cān-baḥş-ile nazm içre bugün 'İsāyam	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
12a	Āhī Çelebi	Şarāb-ı erguvān içsem lebünüz baña kan olsun İçerseñ sen benüm kanum efendüm nüş-ı cān olsun		Matla	.---/.---/.---/.---	
12b	Bākī	Āşık ki sūz-ı 'aşk-ile 'uryān olup gezer Abdāldur ki 'ālemi ḥayrān olup gezer	Evrāk-ı bāğa n'eyledi bād-ı ḥazānı gör Bākī ğamuñda şöyle perişān olup gezer	Gazel/7 beyit	--/-.-/..--/-.-	
12b	Bākī	Lāle-ḥadler kıldılar gül-geşt-i şahrā semt semt Bāğ u rāğı gezdiler idüp temāşā semt semt	Şi'r-i Bākī seb'a-i iklīme oldukça revān Okınursa yiridür bu nazm-ı garrā semt semt	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	
13a	Devāmī	Ḳadem başdık 'adem mülkine dünyādan şafāmuz yok Bu yād illerde zirā kim bizüm hiç aşināmuz yok	Devāmī gibi yokluk tekyesinde birkaç abdāluz Yanarsa ser-be-ser 'ālem içinde buriyāmuz yok	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
13a	Hükmi	Hüblarda güzel o meh-rüdur İncelikde beli hemān müdur	Baña rahm it didükde cevri itmek Hükmiyā bil güzellere hüdur	Gazel/6 beyit	..--/-.-/..--	

13b	Necātī	Çok fitne kıpar zülf-i siyeh-kāra uyunca İllerde meşeldür bu ki ılānı tüyünce	El virmiş iken fırsatı fevt itme Necātī El mi irer ol serv-i revāna bğüyünce	Gazel/5 beyit	--./--./--./--	Bu gazel şairin basılı <i>Divan</i> 'ında 9 beyittir.
13b	Taşlıcalı Yahyā	Güzel oldur ki kemāl ehli ola Rūmī ola Rind ola hāl bile mes'ele ma'lūmı ola	Hūblar serveri begler begidür ol zālīm Ağlañuz anı ki Yahyā gibi mazlūmı ola	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..-	
14a	Āhī Çelebi	Tīg-i hecr-ile benüm şimdi dilüm yār hele Dem ola buluşavuz senün ile yār hele	Āhiyā rahm ide şāyed işidüp ol gül-i ter Kılayın derd-ile bñlbñl gibi ben zār hele	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..-	
14a	Behiştī	Zahm-ı şemşīr urursa ben kılına Kuvvet olsun efendimñ kılına	Ey Behiştī bizüm belāğatümüz Tñl-ı hıdmet gerek ki zevk olına	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--	
14b	Bākī	Hūbda çehre ile sīne gerek Belki maħbūbda sīne gerek	Būseyi eksük eylemez cānān Bundan artuğ baña daħı ne gerek	Gazel/7 beyit	..--/..--/..--	
14b	Bākī	Zahm-ı şemşīrñ vefā resmñ gidermez sīneden Āb naķş-ı şūreti maħv eylemez āyīneden		Matla	-.--/-.--/-.--/-.--	
14b	'Azmī	Gül gibi gelse reng daħı lāle-zār olur Bir zerre içre iki hilāl aşikār olur		Matla	--./-.--/-.--/-.--	

14b	Gubārī	Nihāl-i hoş-ıhırām-ı yāre irmek kâbil olmaz mı Ümîdüm naḥli ber virmez murādum ḥāşıl olmaz mı	Gubārī nice bir jengār-ı ğamdan olasın muğber Gönül âyînesinden gerd-i miḥnet zâ'îl olmaz mı	Gazel/5 beyit	.---/---/---/---	
15a	Maḳālī	Zülfüñ ki 'arızuñda yatur çîn çîndür Mehde sevād-ı şehper rūḥu'l- emîndür	Ben ey Maḳālī gülbün-i bāğ-ı melâmetüm Her tâze dâğ-ı sîne-i gül âteşîndür	Gazel/5 beyit	--/./---/.-	
15a	Bâkî	Göster yüzüñ ki nûr-ı tecellî zuhûr ide Ḥürsîd gibi âyîneler feyz-i nûr ide	Bâkî 'aceb mi seng-i belâ irse pâyine Her kim bu reh-güzâr-ı fenâdan mürûr ide	Gazel/5 beyit	--/./---/.-	<i>Bâkî Divanı</i> 'na göre mecmuada şîirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
15b	Fuzûlî	Baḥa bād-ı şabâ ol serv-i gül- ruḥdan ḥaber virmez Açılmaz ğonca-i baḥtum ümîdüm naḥli ber virmez	Fuzûlî dehrden kām almak olmaz olmadan giryân Şadef şu almayınca ebr-i nîsândan güher virmez	Gazel/5 beyit	.---/---/---/---	<i>Fuzûlî Divanı</i> 'na göre mecmuada şîirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
15b	Bâkî	Sînesine yakmada şem'i ruḥuñ şevk-ile dâğ Mâh-ı enver mihr-i 'âlem-tâbdan yaḳar çerâğ	Şem'veş nûr-ı derûnın 'arz ider Bâkî saña Yana yana ḳalmadı bî-çârenüñ bağrında yağ	Gazel/5be yit	-.--/./---/.-	
16a	Bâkî	Ruḥuña dirler ise ğonca-i gülden terdür Nûkte fehmiyle şehâ ḥaylîce nâzûk terdür	Cüy-ı ḥüsn âbı taşup o servüñ biline çıkılmış Bâḳiyâ şanma miyânında tûran ḥançerdür	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	Bu şîir, Bâkî'nin divanındaki 107 ve 108 numaralı gazellerin bir nevi karışımı gibidir.

16a	Şadık	Şular kim zulmeti zülf-i ‘abîr- eşānda bulmuşlar Hayāt armağanı la‘l-i leb-i cānānda bulmuşlar	Ma‘ārif küncini virānelerde iste ey Şadık Bulanlar anı zîr-i gûşe-i vîrānda bulmuşlar	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
16b	Bākî	İrdi nesīm-i ma‘delet-i kistrî-i bahār Zencîr-i ‘adl çekdi çemenzāra cûy-bār	Bākî bu şi‘ri şafha-i çarh-ı berîne yaz Görsün felekde söz nicedür haşm-ı nā- bekār	Gazel/9 beyit	--./-./---/-.-	<i>Bākî Divanı’na</i> göre mecmuada şiiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
16b	Bākî	Ne dem kim gamuñ cāna hem- rāz olur Yaşum āh u nālemler dem-sāz olur	Çoğ olmaz bu tarzā gāzel Bākîyā Güzel söz güherdür güher az olur	Gazel/5 beyit	.-./-./-./-.	
17a	Zārî	Göz karasın eşk-ile boyayam ağarınca Tā ki nazarı pāk ola dîdāra varınca	Yār-ile görenler didiler Zārîyi bir gün Böyle oñarur kişiyi Allāh oñarınca	Gazel/5 beyit	--./-./---/-.-	
17a	Emrî	Pāymāl eyleme gîsû-yı ‘abîr- eşānuñ Kuyruğın başma nigārā uyur ejderhānuñ	Emrîyā şanma şafağ sille-i āhumla seher Yüzini kana yudı mihr-i cihān-ārānuñ	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..-	<i>Emrî Divanı’na</i> göre mecmuada şiiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
17b	Celālî	Sākî ele al lāle gibi sāğar-ı pür- mül Gül devri durur ‘ayş idelüm kılma tegāfûl	Mey içmemege şabr idebilür mi Celālî Meclisde ki sākî ola bir dil-ber-i şengül	Gazel/5 beyit	--./-./---/-.-	
17b	Cemālî	Şalınup serv gibi ol boyı ‘ar‘ar yürisün Canı var-ise görüp anı şanavber yürisün	Yārum ağıyāra uyup döne döne kıldı cefā Ey Cemālî görelüm çarh anı neyler yürisün	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..-	

18a	Niṣārī	Dükkān-ı nāzı ğamze-i cānān açar kıpar Bāb-ı niyāzı āşıķ-ı bī-cān açar kıpar	Ebyāt-ile Niṣārī küṣāde-dil olmağa Dīvānuñı o ğonca-i ħandān açar kıpar	Gazel/5 beyit	--./-./.-./-.-	
18a	Maķālī	Dil ħānesin ğam-ı ruķ-ı cānān açar kıpar Ĥalvet-serāy-ı ħāṣṣını sultān açar kıpar	Naẓm-ı Maķālī kımadı raĝbet cevāhire Ṣarrāf-ı dehr bir kırı dükkān açar kıpar	Gazel/5 beyit	--./-./.-./-.-	
18b	Necātī	Dil-berā dā'im raķıbe böyle yār olmak neden Bir seg-i bed-ĥūya sen āhū ūķār olmak neden	Zülfı üstinde Necātī kākülin ğörüp didi Baĝ-ı cennetdür ki bunda mūr u mār olmak neden	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	Necātī'nin bu gazeli yayımlanmış Divan'ında tespit edilememiştir.
18b	'Amrī	Sen bülbül inleden ğül-i ra'nā degül misin 'Āşıķlar aĝladan büt-i zibā degül misin	'Amrī nidersin ehl-i şafāya riya şatup Bāzār-ı 'aşķ içindeki rüsvā degül misin	Gazel/5 beyit	--./-./.-./-.-	
19a	Ĥayālī	Ol şanavber kıad içün evden olup āvāre Süreyin bād-ı şabā gibi yüzüm kühsāra	Kaldı bī-ķāre Ĥayālī aña bir ķāre meded Ĥāre senden yoĝ-ise neylesin ol bī-ķāre	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	
19a	Kāmī	Pendi nāṣıh kıo anı āşıķ-ı şeydā tutmaz Dil-i dīvāneyi zencīr-i müdürā tutmaz	Yāra ğamz eylese Kāmī n'ola aĝyār seni Şāhid-i zūrı bilür ħākim-i dānā tutmaz	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
19b	Aķmed	Ĥaķdan ola taķdır maña yāra yetişmek Devletlü ulū'l-emrūme ĥünkāra yetişmek	Sözün hemesi dürr ü cevāhir durur Aķmed Müşkil durur ammā ki ĥarīdāra yetişmek	Gazel/5 beyit	--./-.-./.-./-.-	

19b	Harīmī	Bir serv-kaḍ ü ‘arız-ı gülnāra yetişmek Ni‘met durur ol la‘l-i şeker-bāra yetişmek	İncinme haṭ-ı ‘arız-ı dil-dāra Harīmī Cennetde olurmuş gül-i bi-ḥāra yetişmek	Gazel/5 beyit	--./--./--./--	
20a	Bākī	Ḳanı bir şīrīn-sūḥan la‘l-i şeker-bāruñ gibi Ḳanda gördi tūṭī bir āyīne ruḥsāruñ gibi	Nükte-i mihr ü maḥabbetdür ser-ā-ser Bāḳiyā Bulmaya ‘aşḳ ehli bir eglence eş‘āruñ gibi	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	<i>Bākī Divanı’na göre mecmuada şiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.</i>
20a	Fiğānī	Ḥiddet odına tīḡi nigāruñ zebānedür Cevherleri yüzinde şererden nişānedür	Naẓmuñ Fiğānī ol şeh-i mülk-i melāḥatūñ Evşāf-ı tīḡi-y-ıla bir āb-ı revānedür	Gazel/5 beyit	--./-.--/-.--/-.--	
20b	Raḥmī	Zāḡa ‘arz eyleme bülbul var iken gülşenüñi Ḥār u ḥasdan şaḳın ey tāze gülüm dāmenüñi	Ṭab‘-ı mevzūnuña her vech-ile taḥsīn eyler Raḥmiyā her kim iştise ḡazel-i aḥsenüñi	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
20b	Bākī	Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle perīşān ancak Kimi ḥandān kimi giryān kimi nālān ancak	Bāḳiyā ḥānḳah-ı ‘ālem ḥayretde hemān Her gelen kişi bu esrār-ile ḥayrān ancak	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
21a	Fehmī	Ey serv-i gül-‘izār yüzünden niḳābı ḳo Açıl miṣāl-i ḡonca kızarma ḥicābı ḳo	Kūyında Fehmī pertev-i mihr-i ruḥına bak Baḳma sipihre seyr-i ruḥ-ı āfitābı ḳo	Gazel/5 beyit	--./-.--/-.--/-.--	
21a	Şādık	Ref‘ it niḳāb-ı zülfüñi yüzden ḥicābı ḳo ‘Arz it cihāna ‘arızuñi ictinābı ḳo	Dendān-ı dürr-i dil-beri vaşf eyle nazm-ile Şādık sözüñde midḥat-i dürr-i hoş-ābı ḳo	Gazel/5 beyit	--./-.--/-.--/-.--	
21a	?	Cefādan vāz gelmez ‘āşıḳa ol Yūsuf-ı ṡānī Meger kim ḥaşr olunmaz dir yaḥūd unuttı mīzānı		Matla	.---/---/---/---	

21b	?			Matla		Farsça
21b	Bākī	Ruḥuñ ‘aksiyle şaḥn-ı dīde bāğ u gülsitānumdur Nihāl-i ser-bülendüñ ḥayliden ḥātır nişānumdur	Yaşum deryādur ey Bākī içinde şaḥ-ı mercānı Ḥayāl-i naḥl-i bālā-yı nihāl-i ergāvānumdur	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
21b	Bākī	Mestāne düşmişin bu gice sāgar üstine Sākī-i bezm didi yüzüñ güller üstine	Nüşin lebinde kim ki ḥaṭṭın görse Bākıyā Şīrīnlik yazıldı şanur şekker üstine	Gazel/5 beyit	--./-./-./-.-	
22a	Fuzūlī	Ġamzesin sevdüñ gönül cânıñ gerekmez mi saña Tīga urduñ cism-i ‘uryānuñ gerekmez mi saña	Ṭotalum eşk-i seyl-ābına yokdur i‘tibār Ey Fuzūlī çeşm-i giryānuñ gerekmez mi saña	Gazel/5 beyit	-.---/-.-/-.-/-.-	
22a	Emrī	Ey āteş-i āhum felege ger ire tābuñ Sūrḥ eyleye rengini şafaḳ gibi seḥābuñ	Otuz günü şaysın gelürüm didi o meh-rū Ey Emrī-i miskīn yūri unutma ḥisābuñ	Gazel/5 beyit	--./-.-/-.-/-.-	<i>Emrī Divanı’na göre mecmuada şiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.</i>
22b	Bākī	Allar giymiş ḥurām eyler nihāl gibi gül Günde ‘uşşāḳuñ hezārın öldürür būlbūl gibi	Ṭab‘-ı Bākī ol şeh-i Ḥayder-şecā‘at şevkine ‘Arşa-i kevn ü mekāmı geşt ider Dūldül gibi	Gazel/5 beyit	-.---/-.-/-.-/-.-	

22b	Bâkî	Şoĥbetüñ mübtelâya şıĥhat olur Bir selâmuñ alan selâmet olur	Düstdan yek işâret ey Bâkî Câna şad mücib-i beşâret olur	Gazel/5 beyit	...-/...-/...-	<i>Bâkî Divanı</i> 'na göre mecmuada şiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
23a	Âlî	Yollamışsın ruĥlaruñ yakmış güneş ay âfitâb Yollamak lâzım seni seyr itdüğüñce bî-niķâb	Böyle bir mażmûn-ı rengîn bulmaz ey 'Âlî meger Yâ Kemâl-i İşfahânî yâ Zâhîr-i Fâryâb	Gazel/5 beyit	-...-/...-/...-/...-	
23a	Bâkî	Fenâya virdi bûlbûl zâr-ile gül- zârı duymazsın İşitmezsin hezârüñ âhın ey gül- zârı tuymazsın	Vefâ eyler şanursın Bâķiyâ ĥandân görüþ la'lin Ne kaşd-ı cân ider ol ģamze-i ĥûn-ĥ'arı tuymazsın	Gazel/5 beyit	...-/...-/...-/...-	
23b	Bâkî	Sîne gencînesini ĥançer-i cânân deldi Bugün ol şûĥ-ı dil-ârâ yine bir kân deldi	Bâķiyâ bezm-i belâda neye döndük görseñ Nây-veş bağrumuzı nâle vü efġân deldi	Gazel/5 beyit	...-/...-/...-/...-	
23b	Bâkî	Devrân ayaġın şöyle şikest itdi şarâbuñ Güyâ ki mey-i nâba gözi degdi ĥabâbuñ	Bâkî yine saçıldı nemek bâde-i nâba Bilsek 'acebâ aşlı nedür bu şeker-âbuñ	Gazel/5 beyit	...-/...-/...-/...-	
24a	Bâkî	Ķarşu tutdum sîne-i şad-çâķi senden cânibe Gönder ey kaşı kemânum tîri benden cânibe	Ĥusrevâ yıllar-durur yoluñda Ferĥaduñ geçer Mâ'il ol gel Bâķî-i şîrîn-süĥandan cânibe	Gazel/5 beyit	-...-/...-/...-/...-	
24a	Re'yî	Ķalbi 'aşıkıların pür-âteş olur Sözleri süz nâķ u dil-keş olur	Re'yiâ çeşm-i ĥun-feşânumdan Bu zemîn her zamân münakķaş olur	Gazel/5 beyit	...-/...-/...-	
24b	Bâkî	Sînesin tirûne tutardı siper Göbegin kesdüġinde âhenger	Bâķiyâ hem-dem ü hevâdâruñ Mey-i gül-reng-ile ĥabâb yiter	Gazel/6 beyit	...-/...-/...-	

24b	Bākī	Umaruz cām-ı la'lüñi emmek Çok çekilmişdür ol ümide emek	Cüy-ı eşküm yeñilmez ey Bākī Çok döner dağı āsiyāb-ı felek	Gazel/5 beyit	.../.../.../...	
25a	Ümīdī	Bağlayup gönümüz ol kākül-i 'anber-fāma Āh kim murğ-ı dili yine düşürdün dāma	Yırmağa levha-i hurşide Ümīdī şî'rin Destine aldı 'Atfār dinse zerrin cāme	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
25a	Ümīdī	Dil kebāb oldı diyü ağlayup itdükçe niyāz Birez ol şūh-ı cefā-pīşe kıılır puhte piyāz	Tur begüm 'ahdüñe cevır itme dil-i zāra disem Cevır ider ol büt-i sīmīn bir Ümīdī turmaz	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
25b	Ümīdī	'Ālemi faşl-ı bahār eyledi ser- sebz ü çemen Başladı nağmeye bülbul yine her vādiden	Ey Ümīdī götürüp lāle-şifat ayağı Düşegör jāle şifat gūşe-i bāğa erken	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
25b	Bākī	'Adl-ile faşl-ı nev-bahār Kısırī-i nāmdārdur Taht-ı zümürüd üzre gül Husrev	Mevsim-i gülde Bākīyā gül-şene varduğum bu kim Nağme-i āhı bülbulün nāle-i sāzkārdur	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
26a	Bākī	Sākī-i pāk-meşreb ü pākīze-zāt- ile Sa'y it şafāya bāde-i sāfī-şifat-ile	Bākī edā-yı hūb-ile vaşf itse leblerün Kand-i nebāt hal ider āb-ı hayāt-ile	Gazel/6 beyit	.../.../.../.../...	
26a	'Alī	Şad hezerān ehl-i dil dirler var ammā biñde bir Kevkeb-i evc-i sa'ādet toğmaz illā biñde bir	Biñ yıl oldı bir 'Alī sīretlü server gelmedi Böyle bir 'Ankā yaratmaz Hāķ ta'ālī biñde bir	Gazel/6 beyit	.../.../.../.../...	

26b	Ümîdî	Fitne-i haţţuñ irişürse ne ğavğâlar ola ‘Arz-ı hüsñ eyler iseñ niçe temâşâlar ola	Ger kenâr itmez isem ol güher-i nâ-yâbı Gözlerüm yaşı Ümîdî aķa deryâlar ola	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
26b	Bâķî	Ehl-i tecrîd ki kūyuñda yiri hâķ degül Pâye-i ķadri Mesîhâ gibi eflâķ degül	Bâķiyâ bâğ-ı cihânda ķanı bir nâzûķ- tab‘ Gül gibi sînesi âzürde-i hâşâķ degül	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
27a	Bâķî	İtdürür zühhâda ol mihrâb-ı ebrû ser-fürû Nitekim ‘uşşâķa ol hâķ-i ser-i kū ser-fürû	Dürr-i nazmum Bâķiyâ baş egdürür tâliblere Kim zarûrî itdürür ğavvâşâ lü’lû ser- fürû	Gazel/5 beyit	.-./.-./.-./.-.	
27a	Ümîdî	Ne sihr itdi ‘aceb ol çeşm-i cādū Ki baş egdi aña ol iki ebrû	Ümîdî muṭrib-i hicrân elinden Fiğâna başladı cismümde her mû	Gazel/6 beyit	.---/---/..--	Ümîdî Divanı’na göre mecmuada şiiir beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
27b	Beķâyî	Olaydı hânede bir şeb o meh-liķâ mihmân Olurdu kevkeb-i ferhunde-i şafâ tâbân	Dü-reng câmelü maḥbûbe beñzedi şi‘rüm Beķâyî rağbet iderse aña n’ola yârân	Gazel/5 beyit	.-./.-./.-./.-.	
27b	Beķâyî	Mihmân olaydı hânede bir şeb o meh-liķâ Tâbân olurdu kevkeb-i ferhunde-i şafâ	Şi‘rüm dü-reng câmelü maḥbûbe beñzedi Yârân-ı Beķâyî rağbet iderse aña n’ola	Gazel/5 beyit	--./.-./---/.-.	
28a	Bâķî	Bildüñ mi sende kendüñi ey bî- vefâ nesin Âşüb-ı dehr ü âfet-i devr-i zamânesin	Bâķî yolında dōke şaça harç idüp gözüm Âḥir düketdi naķd-i şirişķüm hıızânesin	Gazel/5 beyit	--./.-./---/.-.	

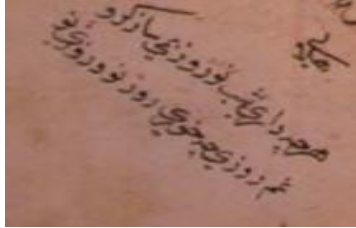
28a	Nev'î	La'l-i lebûne rûh disem lâf degüldür Şâ'ir sözi bî-rûh ola inşâf degüldür	Cânâ seni cân-ile severse n'ola Nev'î Hakkâ ki seni sevmemek inşâf degüldür	Gazel/5 beyit	--./--./--./--	
28b	Bâkî	Gönül her nağme kim çeng-i gamuñdan ihtirâ' eyler Koyup elden felekde Zühre sâzın istimâ' eyler	Saçuñ târına peyveste kılursa rişte-i cânı 'Alâyıkdan geçüp Bâkî cihândan inkıtâ' eyler	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
28b	Revânî	Gelüñüz hoş görelüm cân-ile eyyâmumuzu Ne olursa görevüz soñra ser- encâmumuzu	Ne kadar h'ar u zelîl itse Revânî seni yâr Biz aña arturalum 'izzet ü ikrâmumuzu	Gazel/5be yit	..--/..--/..--/..-	
29a	Bâkî	Zülfüñi görsem 'izâruñ üzre ey hür-i cemîl Şanuram zencîr şeklin bağlamışdur selsebîl	Muntazır olsa n'ola nergis gubâr-ı küyına Tütiyâya Bâkiyâ muhtâc olur çeşm-i 'alîl	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-	
29a	Bâkî	Gülşende kaddüñ işideli serv oturmadı Zencîrlerle bağladılar âb durmadı	Bâkî lebinden oldı bize hayf o zâlimüñ Ammâ ne çâre n'eyleyeyin kimse sormadı	Gazel/5 beyit	--./-./-./-./-	
29b	Emrî	Bâd-ı âh Emrîyi gördüñ niçün yeldüñ didim Gösterüp yâr ef'î-i zülfin didi budur yılan		Müfred	-.--/-.--/-.--/-.-	<i>Emri Divanı'nda yer alan 361 numaralı gazelin makta beytidir.</i>

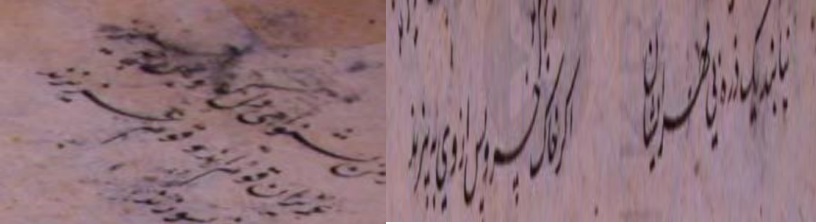
29b	Hayretî	Ey benüm hâlüm şoran ben bilmezem cānāna şor Bendenüñ aḥvālını var ḥazret-i sultāna şor	Degme bir ḥayvān ne bilsün lezzet-i ‘aşkı nedür Hayretî ol ni‘metüñ dādını ben ḥayrāna şor	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	
29b	Hayretî	Şu gelen nāz-ile ol serv-i ḥıramān ancak Şu gelen şîve ile ol gül-i ḥandān ancak	Görüp āşufte beni nāz-ile dil-dār dedi Hayretî yine bugün vālih ü ḥayrān ancak	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	
30a	Bākî	Bend-i kabā çözülmeye tā cāme çıkmaya Naqd-i vişāl ‘āşık-ı nā-kāma çıkmaya	Bākî ḥarîr-i zülfi gibi şöyle anlaram Sā’ir kumāş o serv-i gül-endāma çıkmaya	Gazel/6 beyit	--./-.--/-.--/-.--	
30a	Nev’î	Hāk-i rāh ol gözleme a‘lāyı rif‘at bundadır Nefs-i bed ḥāha hevā-dār olma ‘izzet bundadır	Çift olup ferdāda ḥod girmez behāyim cennete Vā’iz-i ḥar vaşl umar Nev’î ḥamākat bundadır	Gazel/6be yit	-.--/-.--/-.--/-.--	<i>Nev’î Divanı’na göre mecmuada şiirin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.</i>
30b	Cinānî	Āh kim bir gül için ğamzede-i ḥār oldum Çuşşadan bülbül-i şūrîde-şifat zār oldum Bir sehî kıdd ü ser-efrāza hevādār oldum Cūy-veş gönlüm akup ‘āşık-ı dīdār oldum Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh- kār oldum Yine bir olmayacak derde giriftār oldum	Ey Cinānî n’ola bülbül gibi nālān olsam Gül-i şad-pāre gibi çāk-i girībān olsam Delirüp ‘aşk-ıla ‘ālemlere destān olsam Kākül-i yār gibi n’ola perīşān olsam Yine sevdā-zede-i zülf-i siyeh-kār oldum Yine bir olmayacak derde giriftār oldum	Tesdīs/5 bend	..--/..--/..--/..--	

31a	Fuzûlî	Hoş ol zamân ki harîm-i vişâle mahrem idüm Ne mübtelâ-yı belâ ne muqayyed-i gam idüm	Fuzûlî olmaz imiş miñnet ü firâka müfid Bu zevk zıkrı ki ol vaqt yâre hem-dem idüm	Gazel/5 beyit	.-./.-./.-./.-	
31a	Levâmî	Dağlar güller elifler servler mûlar çemen Sîneye gelsün bunuñ gibi gülistân isteyen		Matla	-.--/-.--/-.--/-.--	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yazılmıştır.
31a	?	Güiyâ bu çeşme pür-nür ide rû Râh-ı Hâkda teşne eyler cüst ü cû	Öñine kim gelse dir târîh için Mâ-çin ile hüsñ ü ‘aşkına şu	Kıt’a/4 beyit	-.--/-.--/-.--	
31b	Hâşimî Burûsevî	Baňa pâ-bûsı yeter sînesin ister eller Kâbil ayakda kalur câhil olan şadra geçer		Matla	..--/..--/..--/..--	
31b	Hayâlî	Ana rahminde tenüm şol dem ki şûret bağladı Bir şanem yâdına zünnâr-ı maḥabbet bağladı	Yâd-ı lâ’lûñle Hayâlî nûş ider hûn-ı ciger Gör ṭabîb-i hecr aña cânâ ne şerbet bağladı	Gazel/5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--	
31b	Kabûlî	Yatur pîr-i muğân evgâr olup desti kabağ tutmaz Şu deñlü bâde-nûş itmiş ki el dîtrer ayak tutmaz	Kabûlî gevher-i baḥr-i ma’ârif bî-revâc olmuş Anuñçün dūr-i nazm-ı pākūñe kimse kulağ tutmaz	Gazel/5 beyit	..---/..---/..---/..---	
32a	Nev’î	Nedür ey nây sebeb nâleñe bîmâr mısın Yohsa bir hûb-nefes yâre hevâdar mısın	Tolanursın katı sen kûy-ı fülânı Nev’î Yohsa bir gönül miskîne hevâdar mısın	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	

32a	Hâce Efendi	Ėam-ı fırâķuñ ile ceyb-i şabır çāk iderem Bu derde ben düşem kendümi helāk iderem	Rakıbdür ki şaķın aña arz-ı hāl itme Sen iltifāt idicek ġayrıdan ne bāk iderem	Gazel/6 beyit	.-./..-./.-./..-	
32b	Sāmī	 Ėeh görüp servi sāye şala üftādesine	Yazagörsin o kamer hātır-ı āşüftemizi Ėaṭṭ-ı kalem çekmedin anuñ varaķ sādesine	Gazel/5 beyit	..-./..-./..-./..-	
32b	?	Ey ġonca tāze hüsnuñe maġrūr olmaya Bir ġül mi var ki açıla da şoñra şolmaya	Şūrīde oldı sünbül-i zülfin yüzüñ görüp Kimdir ki ġül yüzüñ göre şūrīde olmaya	Gazel/5 beyit	--./.-./.-./.-.	
33a	Murādī	Cevrin arturmakda şāhum ‘āşık-ı şeydāsına Ėferīn ol dil-berüñ bu nāz u istignāsına	Ey Murādī yār-ile olsa eger nāz u niyāz Re’yin ifşādan hāzer kıl muķaddem ol ihfāsına	Gazel/5 beyit	-.--./.-./.-./.-.	III. Murad’a ait olduġunu düşündüġümüz bu gazel şairin divanında yer almamaktadır.
33a	Bākī	Gör ne hil‘atdür nazār kıl kākül-i zībāsına ‘Ėlem-i bālādan inmişdür ķadd-i ra‘nāsına	Bākīyā tīġ-ı cefādan sīne kim şad-çāk ola Ėādir olmaz mübtelā derd-i dilüñ ihfāsına	Gazel/5 beyit	-.--./.-./.-./.-.	
33b	Hüdāyī	‘Ėşık olmuş dil-berüm bir yār-i bī-hem-tā iken Bülbül olmuş bāġ-ı ‘aşķa bir ġül-i hamrā iken	Ey Hüdāyī hāmdülillāh böyle gördüm ol mehi Dem-be-dem ‘uşşāķa kārı nāz u istignā iken	Gazel/5 beyit	-.--./.-./.-./.-.	

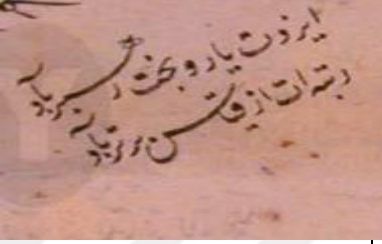
33b	Bākī	Görinmez dāğdan cismüm ser-ā-pāy Beni yakmağa cānā kalmadı cāy	Nişān itsün dil-i Bākīyi ğamzeñ Öñine hep müjeñ oqlarını yay	Gazel/5 beyit	..--/..--/..-	
34a	Bākī	Açdı gülün niķābın bād irdi gülsitāne Gösterdi rūy-ı bahtın āyine-i zamāne	Ẓāt-ı kerīmi vaşfın Bākī ne resme kıl sun Melhūz olan ma‘ānī mümkün degül beyāna	Gazel/7 beyit	--./-./--./-./--	<i>Bākī Divanı</i> ’na göre mecmuada şiiir beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
34a	Bākī	‘Arızuñ kılmış Hudā hem-reng o hadd-i mehveşe Gör ne yüzden imtizāc itdürmiş āb u āteşe	Ma‘nī-i pākīze ey Bākī edā-yı hūb-ile Sīm-ten dil-dāra beñzer kim libāsı yakışa	Gazel/5 beyit	-./-./-./-./-./-	
34b	Bākī	Eser āhum yili kuyuñda cism-i nā-tüvān dıtrr Çemen şaḥnında gūyā bāddan berg-i ḥazān dıtrr	Ḳamer cāmı bu eyvān üzre her meh şınduğı bu kim Şadā-yı tūp-ı āhumdan zemīn ü āsman dıtrr	Gazel/6 beyit	.---/.---/.---/.---	
34b	Bākī	Göñül akdı gözüm yaşı gibi ol naḥl-i dil-cūya Niçün meyl itmez ol serv-i ḥırāmānum aķar şuya	Yine cisminde Bākī ḥaṇçerüñle yaralar çekdi Şanasın bir ser-āmed dil-rübā çekdi pehlūya	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
35a	‘Ālī	Ḥayālün düzdi girmiş cān evinden naķd-i dil almış Ḳoparmış penbe mūhre-i dāğum ṭolaşmış cāmdan çıķmış		Matla	.---/.---/.---/.---	Bu matla şairin basılı <i>Divan</i> ’ında bulunan 601 numaralı gazelin 4. beytidir.
35a	?	Bütün cihāna deger yār cānumuz Yūsuf ‘Āziz-i Mısr-ı dil nā-tüvanumuz Yūsuf		Matla	.-./-./-./-./-./-	

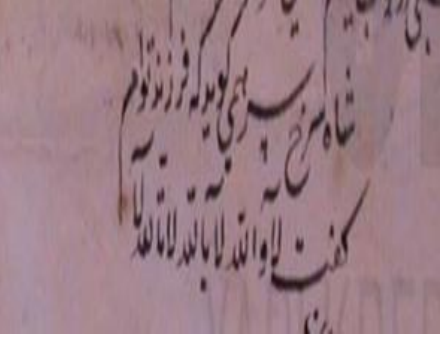
35a	?	Kef-i pāy-ı seg-i yāre şu deñlü gözlerüm sürdüm Kızarmış gül gül olmuş ol kefi pā soñradan gördüm		Matla	.---/.---/.---/.---	Bu matla mecmuada “ferd-i ğarrâ” başlığıyla yazılmıştır.
35a	?	Üştür çeker yüki niçün efgān ider ceres Yāruñ belāsı bendedür ey dil sen epsem ol		Müfred	--./-./-./-./-.	
35a	Emrī	Şanur mısın kıla Cem geçmek- ile hālī cām Tehī kımazlar erenler begüm bu meydāna		Müfred	.-./-.-./-.-./-.-	Bu müfred şairin basılı divanında 553 numaralı gazelin 3. beytidir.
35a	‘Āşık Efendi	Her şeb ruñuñ gibi bize bir vech- ile toğar Bu şīve-i kamer de güneşden alır şatar		Matla	--./-.-./-.-./-.-	
35a	Hilālī			Matla		Farsça
35b- 36a	Bākī	Haṭ-ı müşğ fāmuñla ey ğonca-i ter Şekerdür o lebler mümessek mükerrer	Du‘ā idelüm rüy-ı iķbāl u baḥtı Dem-ā-dem ola gül gibi tāze vü ter	Kaside/33 beyit	.-./-.-./-.-./-.-	

36b	Âlî	Dile tîr itmeğe ol kaşları yâ nâzlanur Güzelüñ nâzı geçer kânde ise nâzlanur	Ne haṭâ itdüm anuñ ‘aşkı yolında ‘Âlî Çin idüp kaşlarını yâr baña nâzlanur	Gazel/5 beyit	..--/..--/..--/..--	Bu gazel şairin basılı <i>Divan</i> ’ında yer almamaktadır.
36b	Hâverî	Seni gözler dü çeşm-i hûn- feşânum nice demlerle Gel iy nûr-ı baṣar merdûmlük it demler kâdemlerle	Nice zünnâr-ı ‘aşka Hâverî bel bağlamayam kim Der ü dîvâr-ı deyr-i dil pür olmışdur şanemlerle	Gazel/5 beyit	.---/.---/.---/.---	
37a	Nev‘î	Mâye-i nakd-i hayât olsa eger dîdârı Ölümümdür benüm ağıyâr-ile görmek yârı	Ey ṭabîb-i dil ü cân ko lebûñ öpsün Nev‘î Men‘ iderler mi şudan hiç ölecek bîmârı	Gazel/5be yit	..--/..--/..--/..--	
37a	‘Ulvî	Derdüm baña kâr eyledi dermâna el irmez Cânum lebe geldi leb-i cânâna el irmez	‘Ulvî gibi gavvâş-ı ma‘ânî olımazsun Ka‘rine anuñ ey dil-i dîvâne el irmez	Gazel/5 beyit	--./--./--./--	
37b	?			Gazel/6 beyit		Farsça
37b	Bâkî	Hurşîd-i ruḥuñ kendüyi kim göstere cânâ Mînnet mi ḳalur mihr-i ziyâ- güstere cânâ	Redd olmaz o leblerden olan ṭurma du‘â kıl Dârâ-yı cihân Şâh-ı Ferîdun-fere cânâ	Gazel/8 beyit	--./--./--./--	<i>Bâkî Divanı</i> ’na göre mecmuada şairin beyitlerinin dizimi oldukça farklıdır.
38a	Zâtî	Pâ-bürehne ḥake başmışsın kâdem ey âfitâb Yine gökde istediğün yirde bulmuşdur türâb	Âh Zâtî gayretinden şuya boğıldı şabâ Bir gümüşden ḳubbe yaptı üstine anuñ ḥabâb	Gazel/5 beyit	-.---/-.---/-.---/-.---	

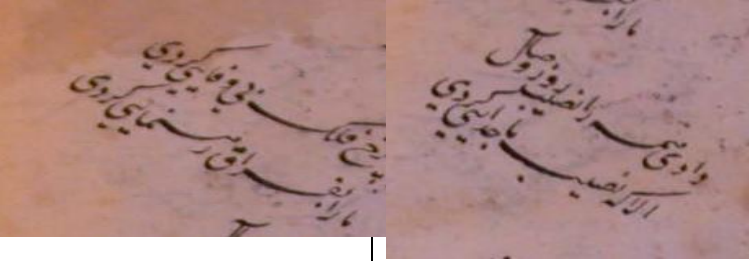
38a	Hâfızî	Vuşlatı ‘ıydına yāruñ beni kurbān eyleñ Bir gedāyam ‘adem iklîmine sulţān eyleñ	Vuşlatuñ gencine vîrān imiş mesken olan Ey ğam u ğuşşa yetiş Hâfızî vîrān eyleñ	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
38b	?	Maraż-ı ‘aşkı gör şifā yerine Alıgör derdini devā yerine	Müft-i mesken şanur cihānı kişi Nağd-i ‘ömrin virür kirā yerine	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
38b	Ġınāyî	Oldı tene ğam-ı hicrān-ile şad- pāre gönül Çāre ne derde düşüpdür yine bî- çāre gönül	Nağd-i ‘ömrüñ telef olmaya Ġınāyî dirseñ Virme bi-çāre şakın şāhid-i bāzāra gönül	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
39a	Bākî	Ġoncalar içre nihān eyleme gül- berg-i terüñ Ya‘nî seyr eyleyelüm sîneñi çöz dügmelerüñ	Şi‘r-i Bākîye kulağ tutmasa zāhid ne ‘aceb Söz güherdür ne bilür kadrini nā-dān güherüñ	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
39a	Bākî	Esirgemek gerege ‘aşık-ı dil- fikārı ‘Ale‘l-ıhuşuş ki bir bî-vefā ola yārı	Hemîşe kâmet-i bālānı vaşf ider Bākî Bülend-mertebe olsa ‘aceb mi eş‘ārı	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
39b	Behiştî	Mübtelā-yı derd ü ğam bulsam melālüm söylerem Ehl-i hāle rast gelsem hasb-i hālüm söylerem	Ey Behiştî hişşe-dār olsun diyü erbāb-ı ‘aşk Kışşa-h‘ān olup rakīb ile cidālüm söylerem	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	
39b	Celāl	Görmez a‘dādan kişi ben gördüğüm dil-dārdan Halk-ı şekvāya ‘adūdan halka gönlüm yārdan	Büs-ı cerrinde pîyāle cür‘a cerrinde Celāl Āferin ol cerre kim cerr eyleye cerrārdan	Gazel/5 beyit	.../.../.../.../...	

40b	Mānī	‘Ālemi geŝt eyleyüp bir mäh-i ruḥsār isterüz Bağ-ı ‘ālemde gezüp bir serv-i reftār isterüz Bülbülüz şūrīdeyüz kim verd-i gül-zār isterüz Kadr ü kıymet fehmi der bir hūb-ı dil-dār isterüz ‘Āşıkuz biz ‘āşıkın kadrin bilür yār isterüz Bağmazuz bī mihr-i dil-dāra vefā-dār isterüz	Māniyā āsān görünür gülşenün evveli Herkesün itmez taḥammül bār-ı hicrāna veli Çekmezüz ammā yine kayd-ı ta‘allukdan eli Gerçi bu şehri içre şimdi çok güzeller vālī ‘Āşıkuz biz ‘āşıkın kadrin bilür yār isterüz Bağmazuz bī mihr-i dil-dāra vefā-rāz isterüz	Müseddes/ 5 bend	-.--/-.-/-.-/-.-	Muhammes başlıklı bu şiir aslında müseddestir.
41a	‘Ulvī	Çengi men‘ eyleyse muṭrib zāhid-i Mecnūna da Dinle sen nāyı uyar çün şer‘ada kânūna da	Ol ŧehe bil‘lāhi söyleñ dostlar lāyık mıdır Red idüp āgyārı ‘Ulvī bendesin maḥzūn ide	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	
41a	Şānī	Ger yasağ oldıysa muṭrib çenge de kânūna da Tevbeler olsun ‘arağla bāde-i gül-gūna da	Yazduğında kātib-i kudret berāt-ı ‘aşkumı Şāniyā kılmış muvāfık şer‘a da kânūna da	Gazel/7 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	
42a	?	Şağın dāğ-ı dilün açma aña kim ḥālūñi bilmez Bu bir verd-i nihāl-i derddür her yerde açılmaz		Matla	.---/---/---/---	
42a	?	Reftāre gelse ol şacı sünbül boyı sehī Āhū-yı müşk-būyı ḥotendür bi-‘aynihī		Müfred	--/-.-/-.-/-.-	

42a	?			Matla		Farsça
42a	?	Ne mümkündür halâş olmak o zülf-i bend-i bendünden Başından geçmeyince kimse kurtulmaz kemendünden		Matla	---/---/---/---	
42a	?	Saňa Ferhād olalı ey şeh-i şîrîn güftâr Âh dir âh işidür küh-ı belâda dil- i zâr		Matla	..--/..--/..--/..-	
42a	?	Devlet-i vaşluñla şâd itsem dil-i nālânımı Hâk müyesser eylese ben kılına sulţânımı		Matla	-.--/-.--/-.--/-.-	
42b	Bağdatlı Rûhî	Çonca dir iller saňa biz şem‘i bezm-arâ dirüz Çonca iseñ ‘andelibüz şem‘ iseñ pervâne yüz	Gencsin gözden nihân olmak münâsibdür saňa Dostum gel bizde pinhân ol ki biz vîrâne yüz	Gazel/ 2beyit	-.--/-.--/-.--/-.-	Bu şiir şairin basılı divanında 8 beyit olarak yer almaktadır.
42b	Bâkî	Güneşi keff-i zer-efşânına beñzer dir idüm Almasa mâha ‘atâ eyledüğün âhîr-i kâr		Müfred	..--/..--/..--/..-	Bu beyit Bâkî’nin Ali Paşa için yazdığı Kaside-i Bahariyye’nin 32. beytidir.
42b	?	Virmez selâmı baña güzel geçinür velî İki бүkilüp illere virür güzel güzel		Müfred	--/-.--/-.--/-.-	

42b	?			Rubāi		Farsça
42b	?	Şanmañuz çāk-ı girībān itdi dil-ber nāzdan Sīne-i ra‘nāsını seyr itdürür açmazdan	Hañçerine el uzadur gerçi ol meh nāzdan Mū-miyānın gösterür ‘aşk ehline açmazdan	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu gazelde mahlas bulunmamaktadır.
43a	Celālī	Haddūñ gibi gül-i ter bir gūlsitānda bitmez Kaddūñ mişālī ‘ar‘ar bāğ-ı cihānda bitmez	Sünbül saçuñ iñende elden ele düşürme Şakla tağıtma anı ‘ömrüm yabānında bitmez	Nazm/2 beyit	--./-./-./-./-.	
43a	Mesīhī	Ān gerek dil-berde kim anı el üzre tuta halk Yohsa bir hātemde dahı bulunur göz-ile kaş	Virselers iki cihānı vaşluña incinme kim ‘Ādet oldur istenür ol evvel alçağdan kumāş	Gazel/2 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu manzume, Şairin divanında yer alan 107 numaralı gazelin 4 ve 9. beytidir. Mecmuada ise Kıt’a-i Diger başlığıyla yer almaktadır.
43a	?	Ben pister-i ‘ademde uyurken hūzūrla Āb-ı hayāt saçup uyarmış kazā beni	Ol h̄āba neyse var-ise bir çāre ey tabīb Billāh bu şehrde koma mübtelā beni	Kıt’a/3 beyit	--./-.-/-.-/-.-	

43a	?	Lebûnî öpdüğine bezmde sâkî mey-i nâb Koydılar güşına gögerürse n'ola câm-ı şarâb		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
43a	Hâlişî		Uğrın uğrın bakduğından aîladum ey Hâlişî Ben yitürdüm ol büt-i meh-pâre bulmuş gönlümi	Müfred	-.--/-.-/-.-/-.-	Makta başlıklı bu şîir aslında bir müfreddir.
43a	?	Baňa kuzğun dir iseñ vechi var ey sîmîn-beden Bâdeden sen leş olursın konarın üstüne ben		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yer almaktadır.
43a	Revânî	Düstüm gel kaçma lutf it ‘âşık-ı ğam-nâkden Afitâbı gör ki hergiz yüz çevirmez hâkden		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu matla Edirneli Nazmî’nin <i>Mecma’u’n</i> <i>Nezâ’ir</i> ’inde Nâzire-i Revânî başlığıyla yazılan 5 beyitlik şîirin matla beytidir.
43b	?	Sâdesin dil-ber çıkardı sîneye çekdüm hemân Didi maşşûduñ ne didüm sâde pehlûdur hemân		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
43b	?	Râyegân öper kıocar dâ’im seni ey sîm-ten Başdan çıkısa ‘aceb midür yoluñda pîrehen		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yazılmıştır.
43b	Nev’î	Terk-i ser itmedi dil kıocmak için sîm-i tenüñ Başdan geçmese kıoçmazdı seni pîrehenüñ		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	Ferd başlıklı bu matla beyti Peşteli Hisâlî’de Nev’î’ye ait gösterilmektedir.

43b	?	Ney gibi nāle kılmadığım bezm kalmadı Şoḥbet budur ki neydüğimi kimse bilmedi		Matla	--./-./.-./-./-	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yazılmıştır.
43b	?			Kıt'a		Farsça
43b	Vāliḥī Üskübī	Her dem yüzünü yāruñ ayağına sürersin Bir gün şaḳın ey dīde-i pūr-ḥūn lekellersin		Matla	--./-./.-./-./-	
43b	?	Düşersem pāyūñe ref' itme ey şāh-ı cihān düşmez Bilürsin bir benüm gibi fütāde her zamān düşmez		Matla	.---./---./---./---	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yazılmıştır.
43b	?	Sā'ī vefā yok 'āşıkā cev̄r ü cefānuñ aşlı ne Dil-ber degüldür ḥāşılı semt-i vefāya gelmeyen		Müfred	--./-./.-./-./-	
44a	?	Sāḳiyā biz bilirüz görme şarābın kadeḥūñ Bilür eksükli tamām ṭolu bahāsın kadeḥūñ		Matla	-./-./-./-./-./-	
44a	?	Devlet odur ki 'āşıkā dil-beri mihribān ola Gūş ura ḳul şādıḳa raḥm ide nigeh-dān ola		Matla	-./-./-./-./-./-	

44a	Zuhūrī	Hüsn-i Yüsufdan nümüne ol ruh- ı berrâkdur Hâliyâ ser-hayl-i hûbân- ı cihân İshâkdur		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
44a	Bāyezīd	Kendü hüsnüñ hūblar şeklinde peydâ eyledüñ Çeşm-i ma‘şûkdan dönüp anı temâşâ eyledüñ		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
44a	Kemāl Paşa	Bahr-i ‘aşka dil sefine şabr lenger âh yil Ġam zaḥîre şevk yelken gözlerüm deryâ yiter		Müfred	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu müfred <i>Pervane Bey</i> <i>Mecmuası</i> ’nda şaire ait nazire gazelin 3. beyti olup şairin divanında yoktur.
44a	?	Yârdan gerçi temennâ-yı vişâl eylersin Kâni‘ ol sebz-i cemâle ötesin n’eylersin		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
44a	?	Dün gice seyr eyledim yârüñ yüzin mehtâbda Bî-tereddüt aya ġâlib geldi ol mehtâbda		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yazılmıştır.
44b	Taşlıcalı Yahyâ	Yoluñda virmez isem baş u cānı gösgötürü Benümle korkut efendi cihānı gösgötürü	Getürmek olur idi hâli kâle ey Yahyâ Şıġaydı zarf-ı hurûfa ma‘ânî gösgötürü	Gazel/7 beyit	.-./..-./.-./..-	
44b	‘Ulvi	Şâd olur gördükçe cānân yüzini cānum benüm Niçe gündür kim görünmez mäh- tabānum benüm	‘Ulviyâ bir seng-dil dil-dâra virdüm göñlümi Kâr kılmaz aña bu feryâd u efgānum benüm	Gazel/5 beyit	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu gazel şairin basılı divanında bulunmamaktadır.

45a	?	Vaşl-ı metā‘ına olıcağ müşteri gönül Nāz-ıla güldi didi baña şatılığ degül		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
45a	?	Düşmeni terk itmege ‘ahd itdi ol peymānı sıtt Didüm aña ‘ahdüñi bozma didi terküm dürüst		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
45a	?	Anı il nice kez ser sâle bir destāra şarmışken Bize bir kerre gelmekle belā bu yir kumāş ister		Müfred	.---/.---/.---/.---	
45a	?	Didüm giceyle gel güzelüm öpeyin seni Didi ki varayın kūya gündüz öp öyleyin		Müfred	--./-.-/.---/-.-	
45a	‘Alī Çelebi	Görmesem bir dem seni ğam derd-nāk eyler beni Ġayr-ıla görsem eger ğayret helāk eyler beni		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yazılmıştır.
45a	?	Ġam beni öldürdi il şād olduğundan baña ne Ben yıkıldum ğayrun ābād olduğundan baña ne		Matla	-.--/-.-/-.-/-.-	
45a	Āzerī	Yaşımı silmez o meh-rū baña ġam-h‘ār degül Göremem gün yüzini iki gözüm yār degül		Matla	..---/..---/..---/..-	

45a	Necātī	Tıfl iken bir büseñi azğunurduk cāna āh Ey dirṭgā bilmedüñ bāzār ileñ bāzār imiş		Müfred	-.---/-.-/-.-/-.-	Bu matla şairin basılı divanında 248 numaralı gazelin 3. beytidir.
45a	Necātī	Göñlümi қо ‘aşkuñ-ıla mübtelā olsun dirin ‘Ākıbet bir şāha kul olur saña olsun dirin		Matla	-.---/-.-/-.-/-.-	Bu matla şairin divanında 417 numaralı gazelin matla beytidir.
45a	?	Gözümün bilmez-idi kimse kandan geldügin yaşı Ciger dāğında ‘aynıyla bulındı var-imiş başı		Matla	.---/.---/.---/.---	
45a	?	Seni bu deñlü yakınca güneş ey māh-likā O zavallı güneşi sen ne kadar yakduñ evvelā		Matla	..--/..--/..--/..-	
45b	?			Rubāi		Farsça
45b	Bāḳī	Āfāḳı şehā ma‘deletün nūrī pür itsün Ḥurşīd gibi encümen-i dehre çerāğ ol	Dārā-yı cihān eylemesün ‘ālemi sensüz Her kande iseñ pādişehüm dünyede sağ ol	Kıt‘a/3 beyit	--./--./--./--	
45b	?	Gice gündüz illere mihr-i vefādur ‘ādetün Bende-i bī-çāreñe cevır ü cefādur ‘ādetün		Matla	-.---/-.-/-.-/-.-	

45b	?	Niyetüñ öldürmek ise derd-i hasretle beni Vuşlatuñda öldürür cānā degiştür niyetüñ		Müfred	-.---/-.-/-.-/-.-	
45b	‘Ālī	Çün kıldı her denīnūñ ‘Ālīyi zīr-i kārı Bünyād-ı mülk-i ‘ālem yap yap yıkılsa bārī	Cāy-ı huzūr ‘Ālī dünyāda ber-ṭarafdur Semt-i cefāda buldum çarḥ-ı sıfīze-kārı	Gazel/5 beyit	--./-./--./-./--	
46b	Şadık	...itme hālī dāimā dilden Şekūr ismin Gözümden dūr kıılma pertev-i envār-ı nūr ismin Enīs it dem-be-dem bu kalb-i bī- şabra şor ismin Baña gayret-mesīr eyle virdüm kıl Gayūr ismin Ya mahv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kuşūr ismin Çıkar yā Rab yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin	Du‘āsın müstecāb it Şādık’uñ şubḥ u mesā ḥaqqı Ḥabībūñ Muştafā ile cemī‘-i enbiyā ḥaqqı Tevakkufsuz kabūl-i dergehūñ olan du‘ā ḥaqqı Refīk aña tevfiķūñ gürūh-ı evliyā ḥaqqı Ya mahv it levḥ-i ‘iṣyāndan bu ‘abd-i pūr-kuşūr ismin Çıkar yā Rab yā esmā-i ḥüsnādan Ğafūr ismin	Müseddes/ 5bend	.---/.---/.---/.---	Başlıkta her ne kadar muhammes ifadesi geçse de bu şiir aslında müseddestir.
47a	Qabūlī	Çok açılmış güllerüñ var gerçi ey būlbūl senüñ Yāre ‘arz itme anı koqmaz gülün ol kimsenüñ		Matla	-.---/-.-/-.-/-.-	Bu beyit şairin divanında bulunan 194 numaralı gazelin matla beytidir.
47a	?	Ne ğam aña ki katli irtē dil- dārına kılmışdur Ne korkar ol belādan kim işi yarına kılmışdur		Matla	.---/.---/.---/.---	Bu matla mecmuada “ferd” başlığıyla yazılmıştır.

47a	?	Açdı āyīneyi baqdı kapağı nāzından Koydı koynına hayālin kucar açmazından		Matla	-.---/-.-/-.-/-.-	
47a	?	Bu ... şūfī var iken cām-ı şafā benefşe ...		Müfred		
47a	?	Nedür ey servi kâmetüm böyle Alçağa sāye gibi mā'ilsin	Gerçi gāyet güzelsin ammā kim N'ideyin mā'il-i erāzilsin	Kıt'a/2 beyit	..---/-.-/-.-	
47a	?	Vaşl olur diyü cihānda 'āşık-ı şeydā-y-ıla Çekme şūfī adını dil-berlerüñ esmā-y-ıla		Matla	-.---/-.-/-.-/-.-	
47a	?	Didüm hayāl-i la'l-i lebün çeşmi nerdedür Nāz eyleyüp gülüp didi dil-ber nazardadır		Matla	--/-.-/-.-/-.-	
47a	Fuzūlī	Cān zeķan-ı çāhına dil turra-i tarrār fedā Derd-mendün biri zindāna biri dāra fedā		Matla	-.---/-.-/-.-/-.-	Bu matla şairin basılı <i>Divan</i> 'ında bulunmamaktadır
47a	?	Degme nā-ehle varup virdügi- çün her melegi İntikām almağ-ıçün tuta s.k.ydi felegi		Matla	-.---/-.-/-.-/-.-	

47b	?	Dem-i zevk u şafâ irdi açıl ey verd-i hândānum Kelāmuñ mürde ihyā ider ey mîr-i sühan-dānum Koyın çāk ideyin karşında gül gibi girībānum Sa'âdet sende şevket sende devlet sende sultānum Saña şāhān-ı 'ālem reşk iderler hep Selīm Hānum		Muhamme s/1 bend	.---/.---/.---/.---	
47b	?	Ben neler çekdüğimi derd-i firākuñla müdām N'idelüm bilmez-isen sevdüğim Allāh bilür		Müfred	-.--/.--/.--/.--	
47b	Bākī	Cihān cevır ider derd-i 'aşkuñla cāna Seni sevmek oldı bahāne cihāna		Matla	.-./.-./.-./.-	Bu beyit şairin basılı divanında bulunan 406 numaralı gazelin matla beytidir.
47b	Bākī	Ėam degül gelse dile Bākī pey-ā pey derd ü Ėam Eksük olmaz tekyedür mihmān mihmān üstine		Müfred	-.--/.--/.--/.--	Bu müfred, 438 numaralı gazelin makta beytidir.
47b	Rahmī	Bahār irdi açıldı Ėonca lebler şahn-ı gül-zāra Güle yer yok meger yapışdıram penbeyle dīvāre		Matla	.---/.---/.---/.---	Bu matla şairin basılı divanında bulunan 206 numaralı gazelin matla beytidir.
47b	?	Bir dil-ber-i kaçāya didi kim eyā dil-gîr Bir loğma bize et vir vaşluñla olalum sîr		Matla	--./---/--./---	

47b	?	Terden mi didi yoḥsa pehlūyī didūm didi Ey vaṣla cān-perver kıyruk şoḡumından vir		Müfred	--./---/--./---	

SONUÇ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın konusunu, Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 431 Numarada Kayıtlı Mecmû‘a-i Eş‘ar oluşturmaktadır. Mecmua transkribe edilerek incelenmiş, Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) göre tasnifi yapılmıştır.

Mürettibine dair Li-Muharririhî başlıklı şiirden başka herhangi bir bilgiye ulaşamayıp 60 (Bâkî Efendi Hâzretlerinüñdür Sellemehu’llâhu Te‘alâ), 65 (Hâzret-i Bâkî Efendi Sellemehu’llâh) ve 136 (Nazîre-i Bâkî Efendi Sellemehu’llâh) numaralı şiir başlıklarından hareketle mecmuanın 16. yy.’da tertip edildiği anlaşılmaktadır. Mürettip mecmuanın genelinde daha çok gazel nazım şekliyle yazılan şiirleri mecmuaya dâhil etmiştir. Son varaklarda ise farklı nazım şekilleriyle yazılan şiirleri ve beğendiği gazellerin bazı beyitlerini mecmuaya matla ve müfred başlığıyla eklemiştir. Şiir başlıklarından hareketle mecmuanın tertip edildiği tarihte Hayâlî Bey ve Emrî’nin hayatta olmadığını “el-merhum” başlıklı şiirlerden anlamaktayız.

Mecmua 47 varaktan müteşekkildir. 7’si Farsça olmak üzere toplam 235 şiiri ihtiva etmektedir. Şairi belirlenemeyen şiir sayısı 46’dır. XV ve XVI. yüzyıl şairlerinin yer aldığı mecmuada şair sayısı 66’dır.

Mecmuayı oluşturan tüm şiirler aruz vezni ile yazılmış olup, 16 farklı vezin tespit edilmiştir. Mürettibin mecmuada en çok kullandığı vezin, %35’lik yüzdelik dilim ile aruzun remel bahrinde yer alan *fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün*’dür.

Mecmuada en çok kullanılan nazım şekli %67’lik yüzdelik dilim ile gazeldir. Gazel nazım şekli ile mecmuada bulunan şiirlerin 129’u 5 beyitten oluşmaktadır. Bununla beraber sayıları çoktan aza doğru sıralanacak şekilde matla‘ %22, müfred %8’lik yüzdelik dilim ile kullanılmıştır. Kıt‘a, müseddes, tesdis, muhammes, nazm ve kaside nazım şekilleri ise mecmuada %3’lük bir dilimi kapsamaktadır.

Çalışmamıza konu olan mecmuada 4 adet nazire şiir tespit edilmiştir. Bunlar sırasıyla Nisârî’nin manzumesine Makâlî’nin yaptığı nazire, Ahmed’in şiirine Harîmî’nin yaptığı nazire, Fehmî’nin şiirine Sâdık’ın yaptığı nazire ve Padişâh-ı Devrân A’ni Sultân Murad Hân başlıklı Murâdî’nin şiirine, Nazîre-i Bâkî Efendi Sellemehu’llâh başlığıyla Bâkî’nin kaleme aldığı naziredir.

Çalışmada, şairlerin basılı Divanları başta olmak üzere benzer kaynaklarda da tespit edemediğimiz şiir sayısı 7'dir. Bu şiirler, Bâkî, Gelibolulu Mustafa Âlî, Derzî-zâde Ulvî, Kütahyalı Rahîmî, Murâdî, Adlî ve Harîmî'ye aittir.

İncelemiş olduğumuz mecmuadaki şiirlerin büyük çoğunluğunda başlık yerine şairin mahlasına yer verilmiş, bazı şiirlerde hem mahlas hem de başlık yer almamıştır. Bunun yanında bazı başlıklarda nazım şekillerinin yanlış isimlendirildiği de görülmektedir. Şöyleki 46b'de muhammes başlığıyla yer alan manzumenin müseddes, 31a, 35a ve 44a'da yer alan ferd başlıklı beyitlerin ise aslında matla olması bu tespitimize bir örnektir. 15 ve 16. yüzyıl şairlerinin yer aldığı mecmuada, Bâkî, Gelibolulu Mustafa Âlî ve Nev'î Yahyâ'nın şiirleri çoğunluktadır.

KAYNAKÇA

Ak, Coşkun. *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, 2001.

Akın, Öykü. “Harîmî (Şehzade Korkud) Dîvânı’nın Nesre Çevirisi ve İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2009.

Aksoyak, İsmail Hakkı. *Gelibolulu Mustafa Âlî Divanlar (Divan, Vâridâtü’l-Enika, Layihâtü’l-Hakika, Divan)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>

Aksoyak, İsmail Hakkı. (2020, 4 Aralık). Zînetî/Zeynî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zineti-zeyni>

Aksoyak, İsmail Hakkı. (2020, 5 Aralık). Celâl/Celâli, Manastırlı. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli>

Aksoyak, İsmail Hakkı, İsen, Mustafa. (2020, 14 Aralık). Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa>

Avşar, Ziya. *Revânî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, y.t.y.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56143,revani-divanipdf.pdf?0>

Aydemir, Yaşar. *Behiştî Dîvânı* Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2000.

Aydemir, Yaşar. “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”. İçinde *Mustafa İsen Adına Uluslararası Sempozyum Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Bildiriler*, ed. Filiz Kılıç, 89-100. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 2011.

Aydemir, Yaşar. (2020, 16 Aralık). Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin, Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin>

Bayram, Yavuz. *Adlî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59923,adli-divanipdf.pdf?0>

Bayram, Yavuz. (2022, 2 Mart). Adlî, Sultân Bâyezîd-i Velî bin Fâtih Sultân Mehmed. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-sultan-bayezidi-veli-bin-fatih>

Buyruk, İbrahim Ethem. “Ümîdî Ahmet Dîvânı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)”. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2009.

Bülbül, Tuncay. (2020, 4 Aralık). Alâaddîn Alî Çelebi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/alaaddin-ali-celebi>

Coşkun, Vildan. (2020, 14 Aralık). Amrî, Abdülkerim Efendi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/amri-abdulkerim-efendi>

Çağbayır, Yaşar. *Ötüken Türkçe Sözlük*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2017

Çavuşoğlu, Mehmed. *Yahyâ Bey Dîvan Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayın No. 2233, 1977.

Çavuşoğlu, Mehmed. *Amrî Dîvan Tenkidli Metin*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1979.

Çelik, Büşra, Muzaffer Kılıç. *Derzi-zâde ‘Ulvî Dîvân* İstanbul: Dün Bugün Yayınları, 2018.

Çetinkaya, Ülkü. (2020, 14 Aralık). Âzerî, İbrahim Çelebi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azeri-ibrahim-celebi>

Demiralay, Mehmet. “Hüdâyî-i Kadîm (16.YY) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin”. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2007.

Demirel, Şener. *16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî Dîvan ve Şehr-engîz-i Bursa*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55755,divan-ve-sehr-engiz-i-bursapdf.pdf?0>

Demirel, Şener. (2020, 31 Ekim). Mânî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mani>

Durmuş, Tuba. (2020, 27 Ekim). Hayretî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti>

Duyar, Hidayet. “On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Kabuli’nin Şiirleri”, *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4/2 Winter (2009): 307-362.

Efe, Zahide. “16. Yüzyıl Divan Şairi Hâtemî ve Dîvânçesi”. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 8/20 (2019):1-37.
https://www.dedekorkutdergisi.com/Makaleler/1265837512_8.%20EFE,%20ZAHİDE.pdf

Efe, Zahide. (2021, 2 Ağustos). Levâmî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/levami>

Erdoğan, Mustafa. “Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)”. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2008.

Erdoğan, Mustafa. *Bursalı Rahmî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017. 290, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>

Erdoğan, Mustafa. (2020, 29 Ekim). Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed>

Erdoğan, Mustafa. (2020, 31 Ekim). Kabûlî, Gedizli. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kabuli-gedizli>

Erünsal, İsmail. (2020, 29 Ekim). Revânî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/revani>

Genç, İlhan. *Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi Klasik Dönem*. İzmir: Kanyılmaz Matbaacılık, 2016.

Gıynaş, Kamil Ali. *Pervâne Bey Mecmuası*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0>

Gönel, Hüseyin. (2020, 30 Ekim). Nisârî, Nisârî Efendi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nisari-nisari-efendi>

Güneş, Murat. “Manastırlı Celâl Bey Dîvânı [İnceleme-Metin]”. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2013.

İpekten, Halük. “Gazel”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. Cilt: 13 Sayfa: 440-442. Ankara: TDV Yayınları, 1996.

İsen, Mustafa. (2020, 4 Kasım). Murâd, Murâdî, Sultân III. Murâd. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/murad-muradi-sultan-iii-murad>

Kaçalin, Mustafa Sinan. *Âhî Dîvân*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, y.t.y. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0>

Kalyon, Abuzer. “Peştelî Hisâlî Metâlî’ü’n-Nezâ’ir (II.Cilt) İnceleme Metin”. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011.

Kaplan, Yunus. (2020, 29 Ekim). Rahîmî, Rahîmî Bey. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahimi-rahimi-bey>

Kaplan, Yunus. (2020, 1 Kasım). Hâfızî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hafizi>

Kaplan, Yunus. (2020, 3 Aralık). Ümîdî, Ahmed. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/umidi-ahmet>

Kaplan, Yunus. (2020 5 Aralık). Berkî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/berki>

Kaplan, Hasan, Macit, Muhsin. (2022, 8 Şubat). Bâkî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki>

Karaca, Oktay Selim. “Hâşimî Divânı (Hayatı, Sanatı Eserleri ve Divanı’nın Karşılaştırmalı Metni)”. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 1995.

Karagözlü, Volkan. (2020, 3 Kasım). Hayâlî Bey, Hayâlî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali>

Karahan, Abdülkadir. *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî Ve Divançesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 1181, 1966.

Kartal, Ahmet. (2020, 4 Kasım). Mesîhî, Îsâ. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesihi-isa>

Kaya, Bayram Ali. (2021, 30 Mayıs). Necâtî Bey, Îsâ. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa>

Kaya, Bayram Ali. (2021, 27 Aralık). Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade>

Kaya, Bilge. “Hisâlî Hayatı-Eserleri ve Metâliü’n-Nezâir Adlı Eserinin Birinci Cildi (İnceleme-Metin)”. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2003.

Kesik, Beyhan. *Selîmî (II. Selîm) Divançesi*. Ankara: Vizyon Yayınevi, 2012.

Kesik, Beyhan. (2020, 29 Ekim). Selîmî/Selim, Sultan Selîm-i Sânî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-selim-sultan-selimi-sani>

Kılıç, Atabey. “Mecmûa tasnifine dâir”. İçinde *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim Kuru, Ali Emre Özyıldırım, 75-96. İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012.

Kılıç, Filiz. (2020, 10 Aralık). Harîmî, Şehzâde Korkud. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/harimi-sehzade-korkud>

Kırkkılıç, H. Ahmet. *Murâdî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.

Koç, Hamza vd. “Bir Şiir Mecmuasından Hareketle Derzi-zâde Ulvî’nin Yayımlanmamış Bir Gazeli”. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 17/45 (2024): 243-253.

Koyuncu, Fatih. (2020, 31 Ekim). Makâlî, Mehmed Çelebi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/makali-mehmed-celebi>

Koyuncu, Fatih. “Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri”. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/2 (2011): 322

Köksal, Mehmet Fatih. “Bâkî’nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Dîvânında Bulunmayan Bazı Şiirleri”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 10 (2013): 319-330.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/53684>

Köksal, Mehmet Fatih. *Edirneli Nazmî Mecma’u’n Nezâ’ir İnceleme-Metin*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0>

Köksal, Mehmet Fatih. *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2017.

Köksal, Mehmet Fatih (2020, 5 Aralık). Figânî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani>

Köksal, Mehmet Fatih (2020, 5 Aralık). Firâkî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/firaki>

Köksal, Mehmet Fatih (2020, 5 Aralık). Mâtemî/Hâtemî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/matemi>

Köksal, Mehmet Fatih (2020, 13 Aralık). Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahi-benli-hasan-dilsiz-danismend>

Kurnaz, Cemal ve Yaşar Aydemir, “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies*. 8/1 (2013): 51-64.

Kurtoğlu, Orhan. (2021, 2 Ocak). Zâtî, Ivaz. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz>

Kut, Günay. “Mecmua”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. 6: 170. İstanbul: Dergah Yayınları, 1986.

Küçük, Sabahattin. *Bâkî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, y.t.y. [10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf](https://10596.bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf)

- Levend, Agah Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2014.
- Macit, Muhsin. *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1996.
- Macit, Muhsin (2020, 5 Aralık). Fuzûlî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fuzuli-mdbir>
- Mengi, Mine. *Mesîhî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/74203,mesihi-divanipdf.pdf?0>
- Mermer, Ahmet. *Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı*. İstanbul: Sahafklar Kitap Sarayı, 2004.
- Musluoğlu, Ferhat. *Hayretî Dîvânı Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri*. Çanakkale: Paradigma Akademi, 2022.
- Okuyucu, Cihan. *Cinânî Hayâtı Eserleri Dîvânının Tenkidli Metni*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1994.
- Öztoprak, Nihat. (2020, 29 Ekim). Rûhî, Bağdatlı. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli>
- Parlatır, İsmail. *Fuzûlî Türkçe Divan*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2014.
- Parlatır, İsmail. *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi, 2017.
- Pektaş, Mehmet. (2020, 29 Ekim). Re'âyî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/reyi>
- Şemseddin Sami. *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2011.
- Saraç, Mehmet Ali Yekta. (2020, 11 Kasım). İbn Kemâl, Kemâlpaşa-zâde. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibn-kemal>
- Saraç, Mehmet Ali Yekta. (2020, 5 Aralık). Emrî, Emrullah. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah>
- Saraç, Mehmet Ali Yekta. *Emrî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, y.t.y. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0>

Sefercioğlu, Mustafa Nejat. (2021, 6 Nisan). Nev'î, Yahyâ. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya>

Şahin, Esmâ. (2021, 31 Ocak). Ulvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi>

Tarlan, Ali Nihad. *Zatî Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216, 1968.

Tarlan, Ali Nihad. *Hayâlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1992.

Tarlan, Ali Nihad. *Necatî Beg Divanı* Ankara: Akçağ Yayınları, 1992.

Taşkesenlioğlu, Lokman. *Klasik Türk Edebiyatı Kavramlar, Şekil ve Tür Bilgisi, Ses ve Ahenk Unsurları, Anlam ve Mecaz Dünyası*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.

Tulum, Mertol, M. Ali Tanyeri. *Nev'î Dîvânı Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 2160, 1977.

Uzun, Mustafa İsmet. "Mecmua". *TDV İslam Ansiklopedisi*. Cilt: 28 Sayfa: 265-268. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Ünlü, Osman. (2020, 5 Aralık). Cinânî. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cinani-mustafa>

Yekbaş, Hakan. (2020 31 Ekim). Hüdâyî-i Kadîm, Mustafa. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayii-kadim-mustafa>

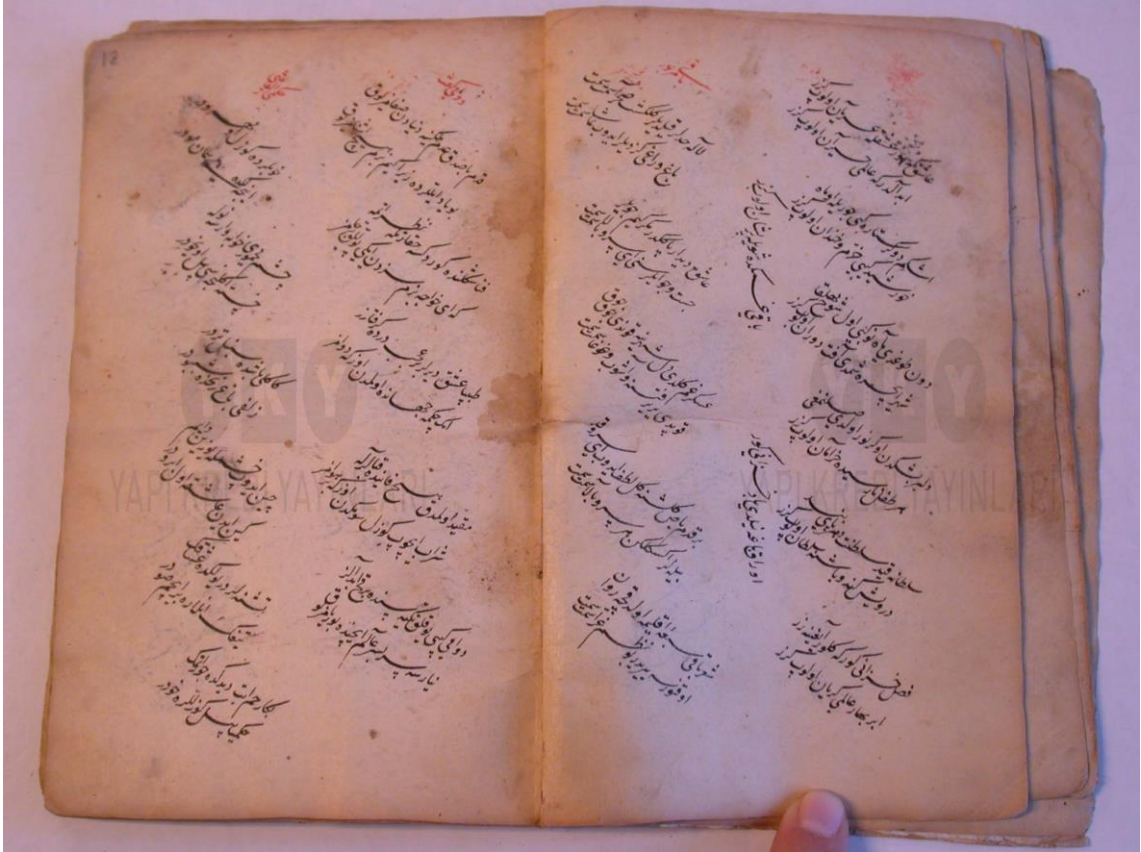
Yıldız, Ayşe. (2020, 10 Aralık). Hâşimî, Bakkâl-zâde Seyyid Mehmed Çelebi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hasimi-bakkalzade-seyyid-mehmed>

Yılmaz, Kadri Hüsnü. (2020, 10 Aralık). Vâlihî, Kadî-zâde Ahmed Vâlihî Çelebi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/valihi-kadizade-ahmed-valihi-celebi>

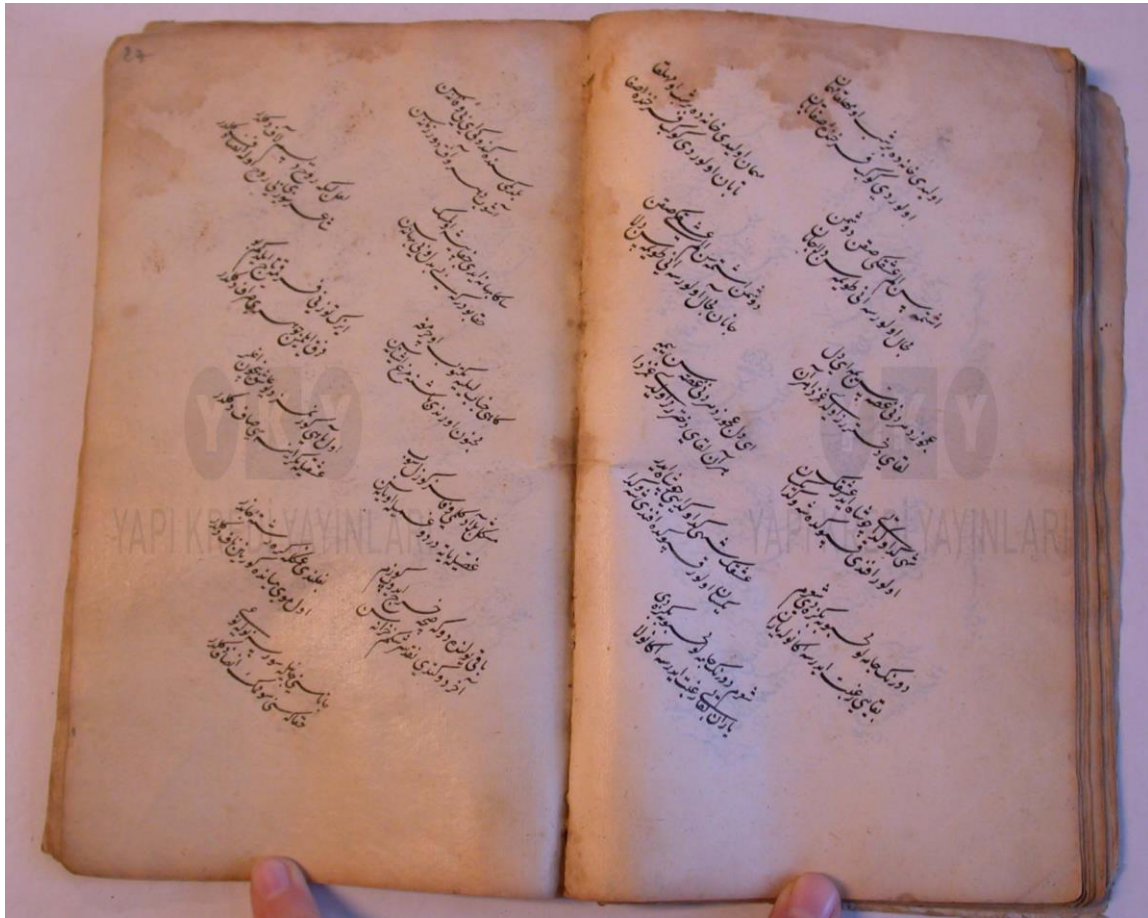
Yörür, Ali. (2020, 6 Kasım). Ni'metî, Ni'metî Çelebi. Erişim adresi: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nimeti-nimeti-celebi>

EKLER

EK-1 : Mecmuadan Örnek Sayfalar (12b/13a)

EK-2 : (27b/28a)

EK-3 : (35b/36a)

EK-4 : Dış kapak

